775169

Nr. 28, Lublin, dnia 25 sierpnia 1928 r. Rok IX.

LVBELSKI DZIENNIK WOJEWÓDZKI

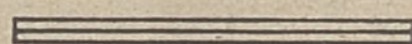
Cena niniejszego numeru wynosi 3 zł. 50 gr. Zaliczka na prenumeratę Dziennika Wojewódzkiego na II półrocze b. r. wynosi 8 zł. Dziennik Wojewódzki przyjmuje ogłoszenia instytucyj społecznych i użyteczności publicznej, zaś od osób prywatnych tylko takie, które wynikają ze stosunku do władz rządowych i wymienionych instytucyj. W ogłoszeniach opłata za wiersz drobnego pisma jednoszpaltowego lub jego miejsce 50 groszy, za szpaltę 30 zł. Za ogłoszenia o zagubionych dokumentach liczy się 10 groszy od jednego wyrazu. Za ogłoszenie o rejestracji stowarzyszeń 5 zł. Wszelkie należności należy wpłacać do Pocztowej Kasy Oszczędności na konto czekowe Nr. 100.200.

Redakcja i Administracja: Gmach Urzędu Wojewódzkiego Niecała Nr. 14, drzwi 29 (I p.).

Numer niniejszy poświęcony jest specjalnie sprawie

PRZEBUDOWY USTROJU ROLNEGO.

Szczegółowy przegląd treści.

Pismo okólne Wojewody Lubelskiego oraz Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie do wszystkich Starostów Pawiatowych, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych, Powiatowych Komisarzy Ziemskich, Wójtów, Sekretarzy gminnych i sołtysów wioskowych *w sprawie rozpowszechnienia wskazówek praktycznych z zakresu przebudowy ustroju rolnego.*

L. 5579/Adm.

Zgodnie z założeniem, że Wojewódzki Dziennik Urzędowy poza ściśle urzędowemi zarządzeniami i instrukcjami przeznaczonemi dla wewnętrznego użytku służbowego władz i urzędów, może i powinien nadto zawierać praktyczne wskazówki, opracowane w formie przystępnej, aby się stać także **gruntownym i praktycznym informatorem szerszych warstw społecznych** w zakresie doniośliejszych zagadnień gospodarczej i społecznej natury, poświęcony został cały szereg zeszytów tego Dziennika tak w roku ubiegłym jak bieżącym, specjalnie sprawom i zagadnieniom aktualnym z tych dziedzin naszego życia zbiorowego.

W realizacji tego założenia oddajemy niniejszem z kolei do powszechnego użytku specjalny zeszyt poświęcony sprawie tak doniosłego znaczenia dla gospodarki społecznej, jak **przebudowa ustroju rolnego.** Opracowanie odnośnych materjałów dokonane zostało przy ścisłej współpracy sił z Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie, oraz Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, pod redakcją Dr. Bolesława Grużewskiego, Naczelnika Wydziału Administracyjnego Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Na obszerną treść tego zeszytu, znacznie przekraczającego rozmiary normalnych numerów Dziennika, składają się następujące artykuły:

I. Stosunki agrarne i kwestja włościańska w Polsce w rozwoju historycznym.

II. Praktyczne wskazówki o sposobie scalania czyli komasacji użytków rolnych.

III. Znaczenie parcelacji jako źródła zyskania zapasu ziemi dla upełnorolnienia.

IV. Pouczenie o sposobach znoszenia służebności i odnośnym trybie postępowania.

V. Państwowa pomoc kredytowa przy przebudowie ustroju rolnego.

VI. Zestawienie najważniejszej literatury.

Artykuły powyższe, zredagowane w nader przystępnej formie, mają za zadanie dostarczyć ścisłych i łatwo zrozumiałych praktycznych wskazówek szerokim warstwom zainteresowanej małorolnej i bezrolnej ludności włościańskiej, celem **pouczenia jej o celowości reformy rolnej,** oraz o korzyściach płynących z racjonalnego zastosowania w praktyce komasacji łącznie z upełnorolnieniem, nadzielenia ziemią bezrolnych przy parcelacji, oraz zrzeczenia się uprawnień serwitutowych na gruntach folwarcznych wzamian za odpowiedni równoważnik gruntowy wydzielany na własność.

Dalszym celem poniższych pouczeń jest uchronienie zainteresowanych od rozczarowania skutkiem trudności napotykanych w praktyce, a wynikających z nieświadomości, w jaki sposób należy sprawę **komasacji** wszcząć, oraz dalej ją prowadzić przez celowe wystąpienia do właściwych władz, w odpowiedniej formie i z zachowaniem terminów, ażeby ją jak najrychlej, to jest w ciągu półtora do dwu lat, doprowadzić do pomyślnego zakończenia. Brak doświadczenia w tym kierunku i skutkiem tego nieumiejętne prowadzenie sprawy może sprowadzić **niepożądane przewlekanie** jej toku, co niejednokrotnie miało miejsce, mimo usiłowania właściwych władz do przyspieszenia sprawy, a skutkiem czego postępowanie komasacyjne ciągnęło się nawet do siedmiu lat, wywołując długotrwały i rujnujący zastój w gospodarce zainteresowanych.

Również w zakresie **nabywania działek pochodzących z parcelacji** należy zastosować odpowiednią przezorność, ażeby lekkomyślnie i łatwowiernie nie stać się ofiarą wyzysku ze strony nieuczciwych parcelantów, na co do władz kompetentnych wpływają nader liczne skargi. To też odpowiednie wskazówki i ostrzeżenia, oraz środki zaradcze pod tym względem, znajdą zainteresowani w poniższych uwagach.

Następnie **serwitutanci** nie znają zazwyczaj swoich uprawnień, oraz legalnych sposobów obrony przed ich naruszeniem, które im prawo przyznaje, skutkiem czego chwytają się **karygodnej samopomocy,** ściągając na siebie ujemne następstwa.

W końcu wielu zainteresowanych, rozumiejących dobrze korzyści reformy rolnej, wstrzymuje **brak własnych środków finansowych** od jej urzeczywistnienia. Tutaj występuje jako zachęta **państwowy kredyt** na dogodnych warunkach, chroniący zarazem od prywatnej lichwy pieniężnej.

Wszechstronne wskazówki i pouczenia zawarte w powyżej wspomnianych poniższych artykułach uzupełnione zostały ze względów praktycznych licznymi wzorami podań, wykazów, protokułów, uchwał i umów, oraz odpowiedniemi tablicami.

Nadto dla wyczerpania całokształtu zagadnienia reformy rolnej znalazły tutaj pomieszczenia także:

VII. Protokuły trzech konferencji odbytych w Lubelskim Okręgowym Urzędzie Ziemskim, mianowicie:

a) kierowników powiatowych Urzędów Ziemskich z dnia 14 marca 1928 r.

b) mierniczych przysięgłych z dnia 15 marca 1928 r.

c) osób upoważnionych do zawodowego wykonywania prac parcelacyjnych, z dnia 22 marca 1928 r.

Odnośne referaty stanowią **obfity materjał instrukcyjny dla organów ziemskich** w aktualnych kwestjach zasadniczego znaczenia.

Ze względu na cel informacyjny i instrukcyjny poniższych uwag i wskazówek winni Panowie sami zapoznać się z niemi jaknajgruntowniej, a nadto z treścią ich dokładnie zaznajomić podwładne organa, ażeby te były w możności spełnić ciążący na nich obowiązek obywatelski, polegający na należytem uświadomieniu szerokich kół zainteresowanej ludności wiejskiej w zakresie najbardziej aktualnego zagadnienia uzdrowienia gospodarczego wsi polskiej przez racjonalną przebudowę ustroju rolnego.

(—) *Henryk Janiszowski*
Prezes Okręg. Urzędu Ziemsk. w Lublinie.

(—) *Antoni Remiszewski*
Wojewoda Lubelski

I.

Stosunki agrarne i sprawa włościańska w Polsce w rozwoju historycznym.

Dla należytego zrozumienia znaczenia obowiązującego obecnie w Polsce ustawodawstwa agrarnego,

zmierzającego do przebudowy ustroju rolnego celem uzdrowienia stosunków gospodarczych wsi polskiej, nieodzownem jest zapoznanie się z podłożem historycznem tego ustroju rolnego, który zastaliśmy na naszych ziemiach w chwili odrodzenia państwowości polskiej w 1918 roku, a który był wynikiem długiej linji rozwojowej, idącej do zamierzchłego średniowiecza.

W pierwszych wiekach istnienia Polski spotykamy wśród ludności wiejskiej trudniącej się rolnictwem zupełnie wolną i niezależną klasę ludności, która siedziała na ziemi własnej i którą dlatego zwano **„chłopami dziedzicami“.**

Jednak już w wieku XII i XIII stan ten zaczął ulegać zmianom w kierunku pogorszenia tak prawnego (ograniczenie wolności), jak gospodarczego położenia tej warstwy, która wobec tego zanika, **przeobrażając się w ludność poddańczą,** a nawet niewolną. W tym właśnie czasie rozpoczyna się ruch kolonizacyjny idący z Flandrji i Niemiec. Kolonizacja ta odbywała sie w ten sposób, że pewna bardziej przedsiębiorcza jednostka zbierała grupę kolonistów, którzy osiedlali się na gruntach rycerskich, lub klasztornych, zawierając z właścicielem **umowy o wieczystą dzierżawę** na podstawie których, każdy z kolonistów otrzymywał w użytkowanie pewien obszar ziemi (łan, włókę), wzamian za co zobowiązywał się płacić właścicielowi ziemi pewien **czynsz pieniężny.** Przedsiębiorca, sprowadzający osadników (zasadźca), dostawał zazwyczaj dwa razy większą działkę ziemi niż inni osadnicy i zostawał **sołtysem** w nowej wsi, sprawując w niej władzę sądową i administracyjną. Stosunek prawny między właścicielem i posiadaczem gruntu był oparty na prawie czynszowym i wolność osobista w niczem nie była ograniczona. Taka kolonizacja prowadzona była zrazu przy pomocy przybyszów z obcych krajów (kolonizacja zewnętrzna), następnie także przez ludność polską (kolonizacja wewnętrzna), która się chętnie przesiedlała z miejscowości gęściej zaludnionych, w których siedziała jako poddani na prawie polskiem, do nowozakładanych osad na „prawie niemieckiem“ w charakterze czynszowników. Kolonizacja ta trwała aż do wieku XV, popierana usilnie przez władców. Poczynając od XV wieku stan rzeczy zaczął się zmieniać. Pogrom Krzyżaków pod Grunwaldem w 1410 roku i ostateczne opanowanie ujścia Wisły wraz z Gdańskiem przez Kazimierza Jagiellończyka w roku 1455, otworzyło **zagraniczne rynki zbytu** dla wszelkiego rodzaju surowców i płodów rolnych, w związku z czem Polska zaczęła się dostosowywac do swej późniejszej **roli śpichlerza Europy.** Mianowicie właściciele ziemscy, skupiający w swych rękach ogromne obszary ziemi, dążyli do pomnożenia swych dochodów przez **tworzenie gospodarstw typu folwarcznego,** obliczonych na masową produkcję zbóż nie na własne potrzeby ale na sprzedaż, dających wobec zmienionych konjuktur, z powodu pomyślnych widoków handlu wywozowego produktów rolnych, większy dochód, niż wsie czynszowe. Istnienie i rozwój gospodarstw folwarcznych całkowicie były uzależnione od rąk roboczych, których był jednak stały brak. To też właściciele ziemi zaczęli żądać od swych dzierżawców oprócz czynszów także i **robocizny,** odrobku, czyli tak zwanej „pańszczyzny“, podnosząc z biegiem czasu coraz bardziej swoje żądania, skutkiem czego robocizna ta wzrasta od 2 i 3 dni w roku (wiek XV) do 2 i 3 dni w tygodniu (wiek XVIII). Aby zapobiedz zbieganiu kmieci statut z roku 1496 zabronił kmieciom porzucania swej ziemi i przenoszenia się na inne miejsce. Zakaz ten przekreślił formalnie dotychczasową wolność kmieci, zamieniając ich w **poddanych przywiązanych do ziemi.** Równocześnie w drodze **skupu sołectw** władza administracyjna i sądowa we wsi przeszła do rąk dziedziców. Dziedzice więc z jednej strony czerpali nieograniczone korzyści materjalne ze swych poddanych w postaci czynszów, odsypów, danin, pańszczyzny, sprzedając im na zasadzie monopolu przemysłowego wódkę, piwo, sól, a z drugiej strony mieli nad nimi pełną władzę administracyjną, oraz sądową (prawo życia i śmierci),—byli więc niejako władcami absolutnymi na obszarze swoich posiadłości. W ten sposób przez cały okres czasu od XV wieku do drugiej połowy XVIII wieku położenie włościan stale się pogarszało we wszystkich dzielnicach Polski. Należy jednak zaznaczyć, że położenie chłopów w krajach ościennych, a w szczególności w Niemczech i w Rosji nie tylko nie było lepsze, ale nawet znacznie gorsze, gdyż w krajach tych feodalni baronowie niemieccy i bojarowie rosyjscy z reguły traktowali poddanych z całą bezwzględnością, a nawet z wyrafinowanem okrucieństwem, co w Polsce należało jedynie do wyjątków.

Dopiero w drugiej połowie XVIII stulecia, pod wpływem haseł humanitarnych i ekonomicznego liberalizmu, płynących z zachodu, a przedewszystkiem z Francji, zaczynają się pierwsze przebłyski znamionujące polepszenie się doli chłopa.

Dążenie do **usamowolnienia włościaństwa** znajduje jednak narazie odźwięk tylko u niewielu światlejszych i szlachetniejszych jednostek, które przeobrażają dotychczasowy stosunek bezwzględnego poddaństwa opartego na samowoli panów, w **stosunek wzajemnej umowy,** nadając swym włościanom prawo wieczystego użytkowania gruntów jako czynszównikom.

Dążenia powyższe uwidoczniły się w prawodawstwie w roku 1768, przez odjęcie dziedzicom prawa karania śmiercią swych poddanych. Konstytucja 3 maja z 1791 r. wzięła już stan włościański całkowicie pod opiekę praw, lecz kwestji pańszczyzny jeszcze nie rozstrzygnęła.

Po raz ostatni na samym schyłku niepodległego bytu Rzeczypospolitej zajął się sprawą włościańską Tadeusz Kościuszko, który w tak zwanym **uniwersale połanieckim,** wydanym dnia 7 maja 1794 roku, przyznał chłopom wolność osobistą, zmniejszył ilość dni pańszczyźnianych i zawarował dziedziczne posiadanie gruntów dotąd użytkowanych. Kościuszko jako szczery demokrata i republikanin, był niewątpliwie gorącym zwolennikiem całkowitego uwłaszczenia chłopów i zniesienia poddaństwa, ograniczył się jednak tylko do wydania uniwersału połanieckiego z obawy, ażeby nie zniechęcić do powstania tej części ziemiaństwa, która była pod względem społecznym i gospodarczym zachowawczo nastrojona. Z drugiej strony uniwersał ten załatwiając reformę sprawy włościańskiej jedynie połowicznie, nie mógł poruszyć miljonowych mas chłopskich, które tylko sięgająca do głębi reforma, w postaci pełnego uwłaszczenia, mogła wyrwać z tragicznego bezwładu, w jakim tkwiły w ciągu wieków i rzucić do walki o niepodległość. To też powstanie Kościuszkowskie upadło, Niepodległości nie zdołało ocalić, gdyż nie zdołało porwać całego narodu pod broń. Ale atak kosynierów krakowskich pod przewobem Bartosza Głowackiego, który rozstrzygnął o Racławickiem zwycięstwie, ma to głębokie znaczenie, że

jest pierwszem wystąpieniem na widownię dziejową tej najnieszczęśliwszej, od wieków ciemiężonej, a dotąd biernej, bo najmniej narodowo i państwowo uświadomionej, warstwy narodu: włościaństwa polskiego.

Na mogilny kamień konającej Rzeczypospolitej polała się obficie chłopska krew, stwarzając najświetniejszą czerwienią pisany indygenat, co jak złoty pas rycerski miał przez długie lat dziesiątki świecić narodowi w mrokach niewoli wskazując, gdzie szukać należy mocy do walki o odrodzenie Ojczyzny.

Po upadku powstania Kościuszkowskiego, wraz z utratą niepodległości, utracili Polacy możność samodzielnego i swobodnego uregulowania sprawy włościańskiej; odtąd te doniosłe sprawy miała rozstrzygać twarda ręka zaborcy, odmiennie w każdym z trzech zaborów.

I. **W zaborze pruskim** okres od czasu rozbiorozbiorów do 1807 roku nie przyniósł włościanom żadnych zmian. Dopiero po kongresie Wiedeńskim i ostatecznem ustaleniu granic zaboru, rząd pruski w roku 1823 wydał patent, na mocy którego kwestja włościańska została rozwiązana w podobny sposób, jak w roku 1811 w Królestwie Pruskiem. Na mocy tego patentu wszyscy włościanie w zaborze pruskim **zostali uwłaszczeni**, przyczem utworzono gospodarstwa włościańskie żywotne, o rozmiarach umożliwiających samodzielny byt gospodarczy, przeprowadzając jednocześnie komasację i całkowitą regulację serwitutów. Właściciele ziemscy otrzymali odpowiednie odszkodowanie.

Wynikiem tej racjonalnie przeprowadzonej reformy jest **dzisiejszy wielki rozkwit rolnictwa w Wielkopolsce.**

II. **W zaborze Austryjackim,** poczynając od roku 1772, ujawnia się dążenie do podniesienia wpływu państwa na masy włościańskie przez wydanie szeregu rozporządzeń, przynoszących pewne ulgi w dotychczasowem położeniu chłopów. Najważniejszymi z tych rozporządzeń były: patent cesarza Józefa II z dnia 5 kwietnia 1782 r. znoszący poddaństwo osobiste i dziedziczne, oraz dekret nadworny z 1786 r., mocą którego przeprowadzono rozgraniczenie gruntów na dominikalne i rustykalne, t. j. dworskie i wiejskie. Dekret ten uniemożliwiał samowolne włączanie gruntów chłopskich do folwarków, czyli rugowanie chłopów z ziemi. Jednak dopiero powstanie 1846 r. i obawa, że ziemiaństwo galicyjskie dobrowolnie przeprowadzi uwłaszczenie, skłoniły rząd austryjacki do wydania w roku 1°46 patentów (13 kwietnia i 2 listopada) o uwłaszczeniu włościan i częściowem zniesieniu świadczeń pańszczyźnianych. W roku 1848 (17 kwietnia) rząd austryjacki zniósł ostatecznie w Galicji pańszczyznę. W przeciwieństwie do zaboru pruskiego, w Galicji właściciele ziemscy za nadane chłopom grunta nie otrzymali żadnego odszkodowania. (Renta indemizacyjna stanowiła jedynie równoważnik za zniesione powinności poddańcze).

III. Od roku 1807, a części dawnych ziem Rzeczypospolitej, mianowicie **w Księstwie Warszawskiem,** nastały znowu rządy polskie. W skład terytorjum Księstwa Warszawskiego wchodziło w całości późniejsze Królestwo kongresowe, nadto księstwo poznańskie, a od roku 1809 część Małopolski.

Artykuł 4-ty konstytucji Księstwa Warszawskiego z 1807 roku głosił zniesienie niewoli i równość wszystkich obywateli przed obliczem prawa. Z artykułu tego konstytucji widać, że włościanie zostali usamowolnieni, co potwierdził dekret Księcia Warszawskiego z dnia 21 grudnia 1807 r., przyznający włościanom zupełną wolność osobistą, lecz jednocześnie pozbawiający ich całkowicie prawa do ziemi, gdyż umożliwiał właścicielom ziemskim swobodne rugowanie włościan z ich gospodarstw w ciągu roku.

Rząd Księstwa Warszawskiego rozumiał wprawdzie anormalność stosunków włościańskich i uznawał potrzebę kardynalnej reformy, jednakże zajęty wojnami nie zdobył się ne szybkie jej załatwienie, tak niezbędne ze względu na doniosłość sprawy. W następstwie tego poza powołaniem specjalnego „Komitetu reformy”, który miał opracować projekt regulujący sprawę włościańską, nie uczyniono nic konkretnego. Ujemne skutki tego zaczęły się ujawniać w okresie istnienia Królestwa Kongresowego, to jest pomiędzy rokiem 1815 a 1831.

W Królestwie Kongresowem ustawodawstwo Księstwa Warszawskiego w sprawach włościańskich zostało utrzymane nadal w mocy, a rząd Królestwa poszedł jeszcze dalej, skrócając czas potrzebny do usunięcia chłopa z jego gospodarki z roku tylko do 6 miesięcy.

Część ówczesnych właścicieli ziemskich wykorzystała pomyślną dla siebie sytucję i zastosowała tak zwane „rugi”.

Istota rugowania polegała na tem, że chłopów zupełnie usuwano z ich gospodarstw bez jakiegokolwiek odszkodowania, albo w najlepszym wypadku przenoszono na gorsze i mniejsze kawałki gruntów położone na peryferjach majątku. Opróżnione w ten sposób role włączano do folwarków celem zaokrąglenia posiadłości.

Bardzo często rugowanie miało na celu sprowadzenie na miejsce usuniętych polskich włościan—niemieckich osadników, co dawało właścicielom ziemskim znaczne korzyści materjalne w postaci tak zwanego „wkupnego”, które przy obejmowaniu gospodarstwa płacili Niemcy, a nadto większy czynsz dzierżawny.

Że nie były to pojedyńcze wypadki dowodzą dane statystyczne, które wskazują, że około 400.000 morgów polskiej ziemi przeszło w ten sposób w Kongresówce w ręce niemieckie, a przeszło 900 wsi niemieckich, nie licząc oddzielnych kolonji, z 300.000 ludnością niemiecką, pochodzi z tego właśnie okresu („Niemieckie zamierzenia kolonizacyjne w Polsce” wydawnictwo M. R. i D. P. Warszawa 1919 r.).

Sejm i Rząd Narodowy, wyłoniony przez listopadową rewolucję w roku 1930 — 31 dla sprawy włościańskiej niestety również nic nie zdołali uczynić.

Nie było wówczas jeszcze dostatecznego zrozumienia całej wagi sprawy włościańskiej, jej narodowego i państwowego znaczenia, a więc uzależnienia od jej trafnego rozwiązania bytu Polski i powodzenia powstania.

Nieliczne kluby radykalnej młodzieży, które, jeśli nie zupełnie rozumiały, to intuicyjnie odczuły konieczność gruntownej zmiany w położeniu chłopów, zbyt mało miały wpływu na kierunek spraw publicznych, aby choć częściowo wprowadzić swoje ideje w życie.

To też powstanie listopadowe, które nie było powstaniem opartem o siły całego narodu, a raczej wojną prowadzoną przez rząd polski przy udziale jedynie armji regularnej — upadło, pomimo świetnych początkowych zwycięstw, pomimo bohaterskich wysiłków armji.

Po upadku powstania listopadowego regulacja sprawy włościańskiej na terenie byłego Królestwa Kongresowego przeszła całkowicie w ręce rządu rosyjskiego.

Dopiero w latach pięćdziesiątych ubiegłego stulecia potrzeba uregulowania sprawy włościańskiej zaczęła przenikać w szersze warstwy społeczeństwa, które nakoniec zaczynały rozumieć, że bez oparcia się na szerokich masach ludowych walka poważna z przemocą najeźdźcy jest niemożliwa.

Dwie zwłaszcza ideje rozwiązania sprawy włościańskiej wysunęły się na czołowe miejsce: oczynszowanie i uwłaszczenie włościan. Walka, która toczyła się między zwolennikami obydwóch idei, głównie na terenie Towarzystwa rolniczego, zakończyła się w marcu 1861 r. **zwycięstwem stronników całkowitego uwłaszczenia.** Jednak żadnych skutków praktycznych to nie przyniosło, gdyż Towarzystwo Rolnicze zostało w tymże roku w kwietniu rozwiązane. Natomiast rząd rosyjski przystąpił równocześnie sam do uregulowania tego zagadnienia przez wydanie dwu ukazów z roku 1861 i 1862 o zniesieniu pańszczyzny za okupem i o oczynszowaniu włościan. Nie starczyło jednak czasu, by mogły one wejść w życie, gdyż w rok potem wybuchło styczniowe powstanie (1863 r.), będące dziełem stronnictwa patrjotycznego, tak zwanych „czerwonych". Utworzony przez nich Rząd narodowy, natychmiast po swoim ukonstytuowaniu, wydał dnia 22 stycznia 1863 r. **dekret o całkowitem zniesieniu pańszczyzny i uwłaszczający włościan na posiadanych przez nich gruntach.** Drugi dekret rządu narodowego, wydany tego samego dnia, obiecywał **bezpłatne nadanie ziemi bezrolnym ochotnikom oddziałów powstańczych.**

Powstanie 1863 roku, wobec nastroju biernego i nieufności masy ludu wiejskiego do poczynań narodowych nie miało widoków powodzenia, a obydwa dekrety, wobec braku egzekutywy ze strony rządu narodowego i upadku powstania, w życie wejść nie mogły.

Sprawę uwłaszczenia włościan wziął ponownie w swoje ręce rząd rosyjski. Chłopi polscy zostali uwłaszczeni i całkowicie zwolnieni od świadczeń pańszczyźnianych na mocy ukazu carskiego z dnia 19 lutego 1864 r.

Dzień ten, który być winien jednym z najbardziej radosnych dla całego narodu, gdyż miljony włościan zyskiwały pełnię praw obywatelskich, został poważnie zakłócony ubocznemi intencjami, jakie miała wroga, skąpana w świeżej powstańczej krwi, dłoń moskiewskiego najeźdźcy, której chodziło o to, by jak najbardziej naród polski osłabić przez zaszczepienie rozłamu i rozbratu pomiędzy dworem a chatą i zostawić posiew nienawiści na długie lata.

W myśl tej zasady uwłaszczono włościan na tych gruntach, które uprawiali dotąd z ramienia administracji dworskiej, **stwarzając szachownicę gruntów wiejskich i dworskich,** w postaci długich wąskich pasów ziemi lub oddzielnych skrawków, o najfantastyczniej powyginanych granicach, porozrzucanych między sąsiedzkiemi i dworskiemi gruntami, komplikujących stosunki wzajemne, będących powodem nieustannych sporów sąsiedzkich.

Również zapewniono włościanom **prawo służebności na dworskich pastwiskach, ugorach, rżyskach i lasach;** służebności te wytworzyły stałe zaognienie między właścicielem ziemskim a chłopem, podsycając w tym ostatnim niedawne pańszczyźniane wspomnienia.

Uwłaszczenie dokonane w imię politycznych interesów rosyjskiego caratu przeprowadzone zostało zatem jaknajfatalniej z punku widzenia interesów gospodarczej natury.

Oprócz bolączek już wymienionych, w postaci służebności i szachownicy, **stworzono tysiące karłowatych nieżywotnych gospodarstw,** o rozmiarach pół do jednego morga, natomiast z drugiej strony nie uwzględniono zupełnie olbrzymiej półtoramiljonowej **rzeszy bezrolnych** mieszkańców wsi, wyrugowanych z ziemi między rokiem 1815 a 1846.

To też ukaz z roku 1846 w skutkach był dla Polski szkodliwy tak pod względem narodowym i politycznym, jak gospodarczym i moralnym, a ujemne skutki tego ukazu ponosi Polska do dziś dnia.

W rezultacie swego dziejowego rozwoju sprawa włościańska, reformy rolnej, stanęła na progu niepodległej Polski, domagając się nagląco takiego rozwiązania, jakiego jej dać nie mogły rządy zaborców, dążące do jej zagmatwania i rozjątrzenia.

Wyrazem zrozumienia i głębokiej troski Rządu odrodzonej Rzeczypospolitej o prawdziwą naprawę ustroju rolnego są właśnie obecnie obowiązujące ustawy agrarne, stanowiące podstawę działalności Urzędów Ziemskich. Wyniki faktyczne dotychczasowej działalności tych urzędów na terenie Województwa Lubelskiego, jako organów Ministerstwa Reform Rolnych, oraz dalszy plan w zakresie przebudowy ustroju rolnego został przedstawiony szczegółowo przez Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie Henryka Janiszowskiego w sprawozdaniu wygłoszonem na inauguracyjnem posiedzeniu Wojewódzkiej Rady Naprawy Ustroju Rolnego dnia 11 czerwca 1927 (patrz odnośny protokuł ogłoszony w Nr. 16 Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego z 1927 r. poz. 277, str. 377—406, oraz protokuł z drugiego posiedzenia R. N. U. R. z dnia 20 grudnia 1927, drukowany w Nr. 9 Wojew. Dziennika Urzędowego z 1928 r., poz. 74, str. 189 do 206, zawierający dyskusję nad sprawozdaniem Prezesa O. U. Z.).

II.

Praktyczne wskazówki o sposobie scalania (komasacji) gruntów.

1. Wdrożenie postępowania scaleniowego.

Obowiązujące w zakresie scalania gruntów przepisy wymagają przedewszystkiem, żeby zamiar przystąpienia do usunięcia szachownicy pomiędzy poszczególnymi kawałkami gruntów (parcelami, zagonami), należącymi do różnych właścicieli lub posiadaczy, wyrażony we wniosku (podaniu) o wdrożenie postępowania scaleniowego, wyszedł od właścicieli lub posiadaczy gruntów, który łącznie mają conajmniej 25 ha (45 morgów) gruntów rozdrobnionych i rozmieszczonych naprzemian z gruntami innych rolników lub gruntów nadmiernie wydłużonych.

W wypadku gdy wieś posiada obszar gruntów mniejszy od 200 ha (358 morgów) wniosek o wywołanie scalenia mogą zgłosić posiadacze jednej dziesiątej części ziemi stanowiącej obszar danej wsi.

Scalenie może być wyjątkowo wdrożone również **z urzędu** w razie zachodzących konieczności gospodarczych, stwierdzonych przy przeprowadzeniu regula-

cyj rolnych, jako to: przy likwidacji służebności, podziale wspólnoty, przy parcelacji dóbr ziemskich, przy meljoracjach rolnych, wreszcie w razie zniszczenia wsi w całości lub w części przez wypadki żywiołowe lub działania wojenne.

Niepożądane z punktu widzenia gospodarczego objawy tak nazwanej powyżej szachownicy, przedstawiają się jako nadmierne wydłużenie parcel gruntowych (od 300 mtr. do kilku klm.) — przy nader małej ich szerokości, nieprzekraczającej niekiedy półtora metra **(szachownica wydłużona)**, względnie jako nadmierne rozdrobnienie gruntów, skutkiem którego do danej gospodarczej jednostki należy kilkanaście lub kilkadziesiąt kawałków ziemi nie graniczących z sobą, ale poprzedzielanych parcelami innych sąsiadów **(szachownica rozrzucona)**. Idealnym celem komasacji jest objęcie jedną obwodnicą (linją graniczną) całego kompleksu gruntów stanowiących części składowe jednego i tego samego samodzielnego gospodarstwa, orcz taka zmiana stosunku długości do szerokości, ażeby długość nie przewyższała szerokości więcej niż 15 razy, a całość, ażeby o ile możności, stanowiła regularną figurę (zbliżoną do kwadratu). Drogą prowadzącą do tego celu jest przeprowadzenie **wzajemnej wymiany gruntów** między sąsiadami w toku postępowania scaleniowego.

Wniosek o wywołanie scalenia winien być podany na piśmie i złożony właściwemu terytorjalnie Powiatowemu Urzędowi Ziemskiemu (na ręce miejscowego Komisarza Ziemskiego).

Pożądaną jest rzeczą, aby przed wniesieniem podania o scalaniu gruntów zwolennicy komasacji zwołali zebranie mieszkańców danej wioski, a na nim wspólnie omówili korzyści wynikające ze skupienia porozrzucanych użytków rolnych w jedną całość dla każdego właściciela oddzielnie.

Korzyści z takiego urządzenia gospodarki rolnej są tak widoczne, że muszą znaleźć uznanie i będą zawsze doceniane przez wszystkich rozumnych i światłych rolników. Albowiem scalenie gruntów daje możność skupienia użytków rolnych blisko zabudowań mieszkalnych i gospodarczych skutkiem czego wywózka nawozu, uprawa, zwózka zboża i wszelkie inne roboty idą sprawnie przy znacznej dokładności i oszczędności pracy osobistej, inwentarza żywego i martwego.

Scalenie gruntów stwarza zatem warunki znacznego postępu gospodarczego, a co za tem idzie działa pomyślnie w kierunku polepszenia bytu rolnika przez poprawienie stanu inwentarza żywego przez oszczędzanie jego sił, uzyskanie lepszych plonów i większych dochodów przy mniejszych wkładach.

Po przeprowadzeniu scalenia gruntów, tryb gospodarowania przeobraża się i daje możność prowadzenia gospodarki rolnej według najbardziej postępowych sposobów przystosowanych ściśle do miejscowych warunków. Posługując się powyższymi argumentami powinni pierwotni zwolennicy scalenia jednać jak największą ilość dalszych zwolenników. Dopiero po zjednaniu odpowiedniej ilości zwolenników mogą zainteresowani z kolei przystąpić do ułożenia wniosku (podania) o wdrożenie postępowania scaleniowego.

Wzór tego podania jest następujący:

ZAŁĄCZNIK № 1.

Wzór podania o wdrożenie postępowania scaleniowego.

Do
Powiatowego Urzędu Ziemskiego
w . . . .

Niżej podpisani, a mianowicie: (imiona i nazwiska wszystkich wnioskodawców) posiadacze gruntów o łącznym obszarze . . . . hektarów, wchodzących w skład wsi . . . . . (osady, miasta) gminy . . . . . powiatu . . . . . o ogólnym obszarze . . . . ha gruntów, znajdujących się we wzajemnej szachownicy z gruntami innych gospodarzy tejże wsi (osady, miasta), (nadmiernie zwężonych), wnosimy na mocy punktu a, art. 15 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scaleniu gruntów (Dz. U. R. P. z 1927 r. № 92 poz. 833) o wdrożenie postępowania scaleniowego w celu przekształcenia pomienionych gruntów w obszary odpowiadające wymogom prawidłowego gospodarowania.

Przy niniejszym dołączamy w myśl § 27 Rozp. Ministra Reform Rolnych z dn. 29 kwietnia 1926 r. (Dz. Urz. R. P. № 52 poz. 306) następujące dokumenty stwierdzające obszar i stan naszego posiadania względnie własności:

1) Poświadczony przez Urząd Gminy . . . . wykaz gospodarzy we wsi . . . . . . z wyszczególnieniem posiadanych przez każdego gospodarza gruntów.

2) Tabelę likwidacyjną wsi . . . .

3) Plany wsi (o ile takowe wieś posiada)

(Data wygotowania podania, miejsce (nazwa wsi) czas: dnia, miesiąca roku 192...

(Następują własnoręczne podpisy i adres każdego wnioskodawcy).

Własnoręczność podpisów wnioskodawców (wymienić szczegółowo i kolejno imiona i nazwiska wszystkich wnioskodawców) stwierdzam:

dnia . . . . 192 r.

Wójt gminy
(własnoręczny podpis)

(M. P.)
(pieczęć urzędu gminnego)

Dla uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości należy podkreślić, że nie wystarcza sumaryczne (ogólnikowe) potwierdzenie podpisów wnioskodawców, ale **pod rygorem nieważności** należy w klauzuli stwierdzającej wymienić każdego indywidualnie po imieniu i nazwisku.

Podanie to z chwilą złożenia go Komisarzowi Ziemskiemu jest podstawą prawną wdrożenia postępowania scaleniowego, stanowi zatem punkt wyjścia dla podjęcia dalszych czynności scaleniowych mających przeobrazić stosunki rolne wszystkich gospodarstw w danej wsi.

Wdrożenie zatem postępowania scaleniowego następuje z reguły na prośbę interesowanych, a niekiedy tylko z urzędu.

Z treści tego podania wynika, że zainteresowani którzy podpisali podanie winni dołączyć dowody stwierdzające posiadanie gruntów zgłoszonych do scalenia, a więc:

1) właściciele lub posiadacze gruntów nie hipotekowanych załączą:

Akty notarjalne lub orzeczenia sądowe, a gdy to jest na razie niemożliwe — zaświadczenia zbiorowe lub indywidualne wystawione przez Urząd Gminny, stwierdzające stan posiadania osób podpisanych na wniosku (podaniu) według następującego wzoru:

ZAŁĄCZNIK № 2.

WYKAZ

gospodarzy i obszarów posiadanych przez nich gruntów, położonych w ograniczeniu wsi . . . .
gminy . . . . . . powiatu . . . .

№№ porząd.	Imię i nazwisko	Obszar posiadanej ziemi w haktar.	Ilość działek	Przeciętna długość działek	Wyszczególnienie pochodzenia gruntów (hipoteczne, ukazowe lub niehipotekowane)
1					
2					
3	i t. d.				

Ogółem . . . .

Wójt gminy (podpis)

(M. P.)
(miejsce na pieczęć urzędu gminnego)

Dnia . . . . 192 r.

2) Natomiast właściciele lub posiadacze gruntów hipotecznych winni do wspomnianego podania dołączyć wyciąg z 4-ch działów wykazu hipotecznego. Jeżeli zaś niektórzy z podpisanych na wniosku posiadaczy gruntów dworskich nie figurują w Dziale II-im Wykazu hipotecznego, to wnioskodawcy ci winni złożyć zaświadczenia urzędów gminnych, stwierdzające ich stan posiadania, podobnie jak posiadacze gruntów niehipotekowanych (patrz wzór № 2).

O ile istnieje plan gruntów scalanych należy go również dołączyć do podania.

2. Zjazd na miejsce dla zbierania szczegółów do scalenia.

Po złożeniu podania do Powiatowego Urzędu Ziemskiego wraz z wyłuszczonymi dokumentami, Komisarz Ziemski wyznacza termin zjazdu do wsi, w celu tak zwanego zbierania szczegółów dla przygotowania czynności scaleniowych, zbadania na miejscu faktycznego stanu rzeczy komasującej się wsi, zapoznania się z jej specjalnymi warunkami, a w szczególności czy wieś posiada wspólnoty, czy posiada serwituty, które muszą być zlikwidowane i czy równoważnik gruntowy przyznany za zniesione prawa służebnościowe włączony zostanie do obszaru scaleniowego. Wszystkie grunty poddające scaleniu łączy się w jeden obszar scaleniowy i obejmuje się jednem postępowaniem scaleniowem.

Prawidłowo (zwyczajnie) obszar scalenia stanowią grunty jednej wsi.

O ile sąsiednie wsie mają grunty pomieszane z gruntami scalanej wsi tak zwani „różniczanie“ wówczas obszar scaleniowy może obejmować grunty dwóch lub więcej wsi, lub części tych wsi.

3. Upełnorolnienie karłowatych gospodarstw.

Podczas oględzin na miejscu bada Komisarz Ziemski równocześnie, które z istniejących gospodarstw, jako karłowate nie stanowią **samowystarczalnych jednostek gospodarczych** i nie mogą dać całkowitej podstawy bytu dla rolnika i jego rodziny, wymagają zatem uzupełnienia obszaru użytków rolnych, do norm określonych pismem okólnem Ministerstwa Reform Rolnych z dn. 17 listopada 1926 r. Nr. 1761|S, ogłoszonem w Nr. 19 Dziennika Urzędowego tegoż Ministerstwa z 1926 (upełnorolnienie karłowatych gospodarstw). O ile bowiem scalenie gruntów jest korzystne dla wszystkich wogóle gospodarstw rolnych, o tyle upełnorolnienie i scalenie dla gospodarstw karłowatych jest wprost nieodzownym warunkiem ich prawidłowego rozwoju i zdolności do samoistnego bytu gospodarczego, gdyż tylko w tych warunkach możliwą jest gospodarka intensywna, polegająca na całkowitem wyzyskaniu wydajności ziemi. Przy określaniu obszaru ziemi niezbędnego na powiększenie karłowatych gospodarstwis, tniejących faktycznie w danej wsi podlegającej scaleniu, do rozmiarów samodzielnych jednostek gospodarczych, winien Komisarz Ziemski wziąć pod uwagę z jednej strony potrzeby miejscowe, a z drugiej strony rozporządzalny zapas ziemi, którą na ten cel możnaby przeznaczyć. Wedle wyniku tych wstępnych dochodzeń, przeprowadzonych na miejscu, zaprojektuje Komisarz Ziemski odpowiedni obszar ziemi podpadającej włączeniu do komasacji z gruntów państwowych, lub ziemi pozostającej w rozporządzeniu Państwowego Banku Rolnego, bądź też z majątków prywatnych przylegających do granic scalanej wsi, a podpadających pod działanie ustawy o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28.XII 1925 (art. 15, Dz. Ust. Nr. 1 poz. 1 ex 1926 r.), a w szczególności podlegających przymusowemu wywłaszczeniu na cele parcelacyjne dla upełnorolnienia gospodarstw karłowatych.

Normy dla określenia obszaru, do którego należy uzupełniać kartowate gospodarstwa na terenie poszczególnych powiatów Województwa Lubelskiego, określone zostały w powołanem powyżej zarządzeniu ministerjalnem w sposób następujący:

1) dla powiatów: lubelskiego, zaliczonego do I okręgu ekonomicznego 6 ha (7 mórg) gruntów ornych III klasy,

2) dla powiatów: garwolińskiego, hrubieszowskiego, krasnostawskiego, puławskiego i zamojskiego, zaliczonych do II okręgu ekonomicznego 4,5 ha (8 mórg) gruntów ornych III klasy,

3) dla powiatów: bialskiego, biłgorajskiego, chełmskiego, janowskiego, konstantynowskiego, lubartowbartowskiego, łukowskiego, radzyńskiego, siedleckiego, sokołowskiego, tomaszowskiego, węgrowskiego i włodawskiego, zaliczonych do III okręgu ekonomicznego 5 ha (9 mórg) gruntów ornych III kl.

Ponieważ w skład poszczególnych gospodarstw mogą wchodzić grunty różnych klas i użytków rolnych (orne i łąki) więc w celu określania obszaru tych gruntów odpowiadającego podanym normom, przyjmuje się następujące ustosunkowanie według którego: 1 ha gruntu ornego III klasy równa się 2|3 ha gruntu ornego I klasy, 5|6 ha gruntu ornego II klasy, 1 1|3 ha gruntu ornego IV klasy, 2 ha gruntu ornego V klasy, 4 ha gruntu ornego VI klasy, 10 ha gruntu ornego VII klasy, 1 ha gruntu ornego III klasy równa się 1|2 ha łąk I klasy, 2|3 ha łąk II klasy, 1 ha łąk III klasy, 2 1|2 ha łąk IV klasy, 5 ha łąk V klasy.

Klasyfikacja gruntów dla powyższego celu przeprowadza się według zasad określonych poniżej dla określania wartości szacunkowej scalanych gruntów.

Normy powyżej określone mogą na zasadzie decyzji Okręgowego Urzędu Ziemskiego ulec zwiększeniu o 10%, jeżeli gospodarstwo znajduje się dalej niźli 20 klm. od stacji kolei żelaznej. Natomiast nieruchomość położona bliżej niźli 10 klm. od stacji lub większego miasta, ośrodka przemysłowego, dającego rolnikom możność ubocznego zatrudnienia w innych warsztatach pracy i zapewniającego dogodność zbytu normy, podane mogą być przez Okręgowy Urząd Ziemski obniżone.

W wypadkach wyjątkowych uzasadnionych względami gospodarczymi, gdy Okręgowy Urząd Ziemski uzna obszar gospodarstwa w danych warunkach na niedostateczny dla utrzymania rodziny składającej się z 4 — 5 osób i zapewnienia jej pracy, określone normy mogą być podwyższone decyzją Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego **do 25 procent**. Powyższe normy stanowią zarazem minimalny obszar zdolnego do samoistnego istnienia gospodarstwa rolnego. Po określeniu ilości gospodarstw karłowatych Komisarz Ziemski stwierdza protokularnie, którzy właściciele lub posiadacze gospodarstw karłowatych reflektują na nabycie odpowiedniej ilości ziemi dla upełnorolnienia do normy powyżej określonej. W tym względzie bardzo ważną rzeczą jest odpowiednie uświadomienie interesowanych o celowości i korzyściach z upełnorolnienia płynących, tudzież zachęta do skorzystania ze sposobności nabycia tej ziemi z rozporządzalnego zapasu na dogodnych warunkach kredytowych, stosowanych przy pożyczkach udzielanych na ten cel przez Bank Rolny. Jeżeli na uzupełnienie tych gospodarstw zachodzi potrzeba użycia gruntów prywatnych podlegających obowiązkowi parcelacyjnemu, to Komisarz Ziemski winien zwrócić się do właściciela tych gruntów i wezwać go do rozparcelowania odpowiedniej ilości gruntu pomiędzy wskazanych mu właścicieli lub posiadaczy gospodarstw karłowatych, których **należy skłonić do zawarcia dobrowolnych aktów kupna i sprzedaży odnośnych parcel** gruntowych od parcelanta.

Sprzedaż gruntów parcelacyjna może być wykonaną z podaniem odrębnie dla każdego niepełnorolnego uczestnika scalenia rozmiaru przypadającej dla niego działki, lub też łącznie dla wszystkich z podaniem jedynie udziału każdego w całości w częściach idealnych, poczem dopiero w toku postępowania scaleniowego nastąpi podział nabytych obszarów na gruncie przy wydzielaniu im kolonji. Na kupno tych gruntów zainteresowani mogą przedewszystkiem uzyskać pożyczkę w Banku Rolnym w Warszawie w listach zastawnych. Nadto Okręgowy Urząd Ziemski uwzględniając zasobność nabywców, udzielać będzie pożyczki gotówkowe. Bliższe informacje w tym względzie zawiera osobny referat poświęcony specjalnie sprawom kredytowym.

Obowiązkiem organów Ziemskich jest przestrzegać, ażeby **cena ziemi** przy zawieraniu umowy o nabycie jej przez właścicieli gospodarstw karłowatych **odpowiadała rzeczywistej wartości gospodarczej tych gruntów.** Jeżeli dobrowolna tranzakcja kupna sprzedaży gruntów nie dojdzie do skutku w ciągu miesiąca po uzyskaniu przez właściciela zezwolenia za parcelację skutkiem tego, że nabywcy uznają proponowaną cenę za zbytnio spekulacyjnie wygórowaną, wtedy Komisarz Ziemski na obszarze proponowanym do parcelacji przeprowadza prowizoryczną klasyfikację ziemi oraz zbiera niezbędne informacje, dotyczące cen ziemi uzyskanych w tranzakcjach dokonanych w najbliższych okolicach, tudzież protokołuje oświadczenia stron interesowanych odnośnie cen ziemi.

Zgromadzony w ten sposób materjał przesyła Komisarz Ziemski do Okręgowego Urzędu Ziemskiego, który występuje do Okręgowej Komisji Ziemskiej z wnioskiem **o określenie dopuszczalnej ceny na ziemię,** odpowiadającej miejscowym warunkom. O ile właściciel ziemski przyjmie określoną przez Okręgową komisję ziemską cenę, a nie zgodzą się na nią wszyscy lub niektórzy z nabywców, to o powyższym sporządza Komisarz protokuł i nabywców tych zalicza się w poczet **zrzekających się uzupełnienia swych gospodarstw,** a więc odnośnie do nich scalenie gruntów dokona się bez upełnorolnienia.

Gdyby właściciel ziemski nie chciał dokonać dobrowolnej tranzakcji kupna, sprzedaży gruntów, lub nie zgadzał się na cenę określoną przez Okręgową Komisję Ziemską, albo też stawiał inne warunki, które okazałyby się jako nieuzasadnione (termin oddania w posiadanie ziemi, wysokość zadatku i t. p.) wówczas Komisarz Ziemski zgłasza wniosek o nałożenie przez Ministra Reform Rolnych obowiązku (przymusu) rozparcelowania gruntu w trybie ustawy o reformie rolnej. W tym wypadku grunta odnośne będą sprzedane po przeciętnej cenie rynkowej praktykowanej w najbliższej okolicy przy dobrowolnej sprzedaży.

Podkreślić należy, że o ile nie byłoby możliwem przeznaczyć na cele upełnorolnienia gospodarstw gruntów bezpośrednio przylegających do gruntów scalanej wsi, wtedy Komisarz Ziemski może zaprojektować na uzupełnienie odpowiednie obszary dalej położone z tem, że z nich utworzone zostaną samodzielne gospodarstwa (akcja osadnicza) dla pewnej części drobnych gospodarzy, a grunty przez nich dotychczas posiadane będą przeznaczone po ich wysiedleniu na upełnorolnienie pozostałych karłowatych gospodarstw.

4. Określenie obszaru scalenia.

Na podstawie zebranego na miejscu materjału, powiatowy Komisarz Ziemski zaprojektuje obszar, który ma być objęty jednem postępowaniem scaleniowem i sporządza tymczasową listę uczestników scalenia i szkic projektowanego obszaru. Opracowany na podstawie tego wniosek z zaprojektowaniem obszaru scalenia przesyła pow. Kom. Ziem. Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu do zatwierdzenia.

Okręgowy Urząd Ziemski po rozpatrzeniu nadesłanego materjału wydaje orzeczenie, ustalające obszar scalenia.

Na orzeczenie Okr. Urzędu Ziemskiego mogą wnieść osoby zainteresowane w razie niezadowolenia jego treścią, odwołanie do Ministra Reform Rolnych z żądaniem ponownego rozpatrzenia sprawy obszarów scalenia. Odwołanie to należy wnieść za pośrednictwem Okr. Urzędu Ziemskiego w terminie 14-dniowym od doręczenia odpisu zaskarżonego orzeczenia. Jednocześnie na wniosek Okręgowego urzędu ziemskiego sądy (wydziały hipoteczne) i notarjusze (rejenci) otrzymują zakaz zatwierdzenia względnie sporządzania aktów notarjalnych co do sprzedaży gruntów objętych postępowaniem scaleniowem bez zgody Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

Po uprawomocnieniu się orzeczenia o ustaleniu obszaru gruntów zostają ostatecznie ukończone czynności przygotowawcze i następuje właściwe postępowanie scaleniowe w którem główną rolę odgrywają miernicy prowadzący na obszarze scalenia prace pomiarowo-scaleniowe, Komisarz Ziemski, Rada uczestników scalenia, która w swoich czynnościach jest wyrazem woli i życzeń wszyśtkich zainteresowanych uczestników scalenia, oraz Komisja szacunkowa.

5. Rada uczestników scalenia.

Wybory do Rady uczestników scalenia zarządza powiatowy Komisarz Ziemski, który spełnia w stosunku do niej rolę władzy nadzorczej, a przeprowadza je wójt gminy, który w oznaczonym w tym celu w zarządzeniu Komisarza terminie, winien zwołać zebranie wszystkich uczestników scalenia dla wyboru od 3 do 7 pełnomocników i ich zastępców.

Wybrani pełnomocnicy stanowią Radę uczestników scalenia.

Prawo głosu na wyborach mają właściciele względnie posiadacze gruntów objętych postępowaniem scaleniowem.

Wybory dokonywują się zwykle większością głosów, przy udziale przynajmniej połowy osób uprawnionych do głosowania.

Z przebiegu wyborów należy spisać protokuł, podpisany przez przewodniczącego i wszystkich obecnych uczestników scalenia. Autentyczność (własnoręczność) podpisów tych ostatnich winien stwierdzić wójt gminy, w sposób w poniższym wzorze wskazany.

Protokuł ten sporządzony według podanego poniżej wzoru należy bezzwłocznie po jego sporządzeniu przesłać Powiatowemu Urzędowi Ziemskiemu.

ZAŁĄCZNIK № 3.

PROTOKUŁ

Zebrania uczestników scalenia wsi . . . . , . gminy . . . . . . powiatu . . . . **w sprawie wyborów członków rady uczestników scalenia** tej wsi i ich zastępców.

Zebranie niniejsze zwołane zostało na skutek zarządzenia Powiatowego Urzędu Ziemskiego w . . . . z dnia . . . . . 192 roku № . . . przez wójta gminy*) . . . . . sołtysa wsi*) . . . . i odbyło się pod przewodnictwem tegoż wójta*) (sołtysa)*) dnia . . . .

Z ogólnej liczby (podać ilość w cyfrach) . . . uczestników scalenia właścicieli i posiadaczy gruntów, położonych w ograniczeniu wsi (nazwa) . . . . . uprawnionych w myśl art. 20 tejże ustawy do głosowania, na zebranie dzisiejsze stawiło się (ilość w cyfrach) . . . . osób, a mianowicie osoby wymienione na załączonej w odpisie liście osób posiadających prawo głosu pod numerami porządkowymi . . . . (wymienić wszystkie numera porządkowe pod któremi wpisane są w liście uczestników scalenia osoby, które przybyły na zebranie).

Po wyjaśnieniu zebranym przez wójta (sołtysa), celu i znaczenia mających nastąpić wyborów oraz zakresu działania i uprawnień Rady uczestników scalenia, tudzież praw i obowiązków jej członków, oraz po powiadomieniu zebranych, że w razie niedokonania na dzisiejszem zebraniu wyborów członków Rady i ich zastępców Okręgowy Urząd Ziemski, na wniosek Pow. Urzędu Ziemskiego wyznaczy ich z urzędu, zebranie dzisiejsze (podać ilość) . . . . głosami za wobec (podać ilość głosów w cyfrach) . . . . . głosów przeciw, co stanowi prawem przepisaną większość postanowiło wybrać z pośród uczestników scalenia wsi . . . . **jako członków rady uczestników scalenia:** (imiona i nazwika, oraz miejsce ich zamieszkiwania). **zaś w charakterze ich zastępców** (imiona i nazwiska oraz miejsce ich zamieszkiwania).

Wybrani członkowie rady uczestników scalenia, oraz ich zastępcy, jednogłośnie oświadczyli, że powierzone im mandaty przyjmują.

Na tem zebranie zakończono, niniejszy protokuł przeczytano i podpisano.

Przewodniczący: (wójt gminy lub sołtys wsi) . . .

(Podpis oraz pieczęć odnośnego urzędu gminnego)

Następują podpisy wszystkich obecnych na zebraniu uczestników scalenia (imiona i nazwiska).

Własnoręczność popisów wyżej wymienionych uczestników scalenia, a mianowicie (wymienić imiona i nazwiska wszystkich podpisanych pod protokułem uczestników scalenia, sumaryczna klauzula stwierdzająca jest niewystarczająca) stwierdzam. Wójt gminy . . . . (Podpis i pieczęć urzędu gminnego).

W razie niedokonania wyborów Rady, Powiatowy Urząd Ziemski występuje z wnioskiem do Okręgowego Urzędu Ziemskiego o **mianowanie z urzędu Rady uczestników scalenia,** która będzie działać w imieniu wszystkich uczestników scalenia i sprawować te same czynności, jakie przysługują Radzie wybranej dobrowolnie przez zainteresowanych gospodarzy.

6. Zakres działania Rady uczestników scalenia.

Po dokonaniu wyborów Rady scaleniowej Okręgowy Urząd Ziemski **deleguje mierniczego** do danej wsi.

Zaznaczyć należy, że Radzie uczestników scalenia przekazane są niemal wszystkie czynności, jakie przysługują ogółowi uczestników scalenia. A więc Rada zastępuje ogół uczestników scalenia przed urzędami, sądami oraz spełnia czynności administracyjno-gospodarcze, odnoszące się do dostarczenia mierniczemu i personelowi wykonawczemu podwód, potrzebnej ilości robotnika, materjałów drzewnych na słupy graniczne i paliki.

Grunty wspólne, należące do wszystkich gospodarzy jako współwłaścicieli i przez nich wspólnie użytkowane, jak pastwiska i łąki winny być zasadniczo podzielone w czasie scalania gruntów. Tylko w wypadkach gdy specjalne warunki gospodarcze nie pozwalają na dokonanie podziału wspólnot między ich współwłaścicieli, Rada rozstrzyga o sporach ich dalszego wspólnego użytkowania.

Również zasady podziału tych wspólnot ustala Rada uczestników scalenia.

Przy tej sposobności, mając na uwadze przyszły rozwój wsi, Rada scaleniowa winna zachęcić uczestników scalenia i zaprojektować wydzielenie odpowiedniego obszaru pod szkołę, dom ludowy i na inne cele użyteczności publicznej lub spółdzielcze.

Wyłączony obszar na cele użyteczności publicznej będzie własnością uczestników scalenia, którzy określą sposób użytkowania parcel do czasu pobudo-

---

*) Zbędne skreślić.

wania gmachu, w którym w przyszłości może skupiać się życie kulturalno-oświatowe całej wsi. Ponieważ zaś kulturalno oświatowy ośrodek wsi będzie kuźnicą oświaty niezbędnej dla poprawy bytu rolników i przyczyni się do wzmożenia życia społecznego na wsi, przeto należy w kierunku jego powstania rozwinąć odpowiednią propagandę, aby zamiar zarezerwowania placów na cele użyteczności publicznej został przychylnie potraktowany przez uczestników scalenia.

Nie znaczy to jednak, że wyłączenia te należy uzależniać od posiadanych przez gromadę wspólnot. Przy każdem scaleniu gruntów należy przewidzieć wydzielenie placów na cele wyżej wskazane, chociażby gromada nie miała uprzednio żadnych wspólnych użytków.

Mierniczy prowadzący roboty wspólnie z Radą uczestników scalenia, ustala granice obszaru scaleniowego, oraz sporządza imienny wykaz wszystkich wymagających upełnorolnienia gospodarstw.

Zaznaczyć należy, że ustawa o scaleniu gruntów bezwzględnie wyłącza z obszaru scaleniowego pewne grunta, które nie mogą być scalane nawet za zgodą właściciela, inne znowu mogą być włączone do obszaru gruntów podlegających scaleniu jedynie wtedy gdy właściciel wyrazi na to swą zgodę.

Wyłączone są od scalenia bezwzględnie:

a) lasy objęte planem gospodarstwa leśnego,

b) grunty na których są otwarte kamieniołomy,

c) grunty na których znajdują się zabytki historyczne,

d) grunty objęte zakładami górniczymi i hutniczymi,

e) grunty, na których znajdują się zabytki historyczne i architektoniczne, osobliwości przyrody i t. p.

Włączone do scalenia mogą być tylko za zgodą właściciela:

a) ziemia pod budynkami i podwórzami (osiedla, siedliska),

b) grunty stanowiące część składową zakładów przemysłowych,

c) ogrody i sady prowadzone wzorowo, oraz parki,

d) grunty otoczone murem tudzież chmielniki o obszarze nie mniejszym od 2500 mt.²

Rada uczestników scalenia łącznie z mierniczym ustala, które grunty we wsi zostaną od scalenia wyłączone.

7. Ocena i klasyfikacja gruntów.

Bardzo ważną czynnością przy scalaniu jest ocena (oszacowanie) gruntów wchodzących do obszaru scaleniowego.

Szacunku tego dokonywa osobna Komisja szacunkowa wybrana przez Radę uczestników scalenia **dla oznaczenia stopni żyzności i wydajności,** (klasyfikacji) poszczególnych części gruntów wchodzących do scalenia, tudzież dla określenia ich wartości.

Klasyfikacja i ocena gruntu przez komisję szacunkową należy do najważniejszych momentów w postępowaniu scaleniowem.

Ta praca komisji szacunkowej jest podstawą, na której opierać się będzie mierniczy przy wydzielaniu poszczególnym uczestnikom scalenia nowych parcel gruntowych wzamian za dotychczas posiadane grunta, gdyż zasadą jest równowartość nowego równoważnika gruntowego.

Do komisji szacunkowej winni być powołani **rzeczoznawcy** z pośród osób postronnych fachowych, (biegłych) niezainteresowanych w danej sprawie scaleniowej, a znających miejscowe stosunki, mających opinję ludzi bezstronnych i uczciwych.

W pracach komisji szacunkowej mogą brać udział członkowie rady scaleniowej, jednak tylko **z głosem doradczym.**

Powszechnie stosowany **sposób oceny użytków uprawnych** jest następujący:

Komisja szacunkowa ustala z pośród podlegających scalaniu gruntów parcelę wyróżniającą się w danej wsi, jako najlepsza i najcenniejsza, oraz określa w złotych **warunkową (względną stosunkową) wartość** 1 ha. Następnie klasyfikuje i wycenia grunt najgorszej jakości, określając również warunkową cenę 1 ha.

Mając określony najlepszy i najgorszy gatunek ziemi oraz stosunkową (względną lub warunkową) cenę ich jednostki pomiarowej (1 ha) Komisja w dalszym ciągu swej pracy ustala **znamienne różnice użytkowe** między pozostałymi gruntami i określa ich wartość szacunkową w stosunku do najlepszej i najgorszej ziemi. Tego rodzaju pracę szacunkową prowadzi Komisja aż do rozklasyfikowania i ustalenia cen na wszystkie gatunki gruntów.

Przewodniczącym Komisji szacunkowej jest mierniczy, względnie Komisarz Ziemski. Mierniczy zapisuje komisyjnie ustaloną klasę i cenę ziemi, oraz zarządza opalikowanie gruntu o jednolitym charakterze, jednakiej wartości.

Komisja szacunkowa winna dokonywać klasyfikacji i oceny gruntu mniej, lub więcej szczegółowo w zależności od położenia użytków rolnych i ich właściwości. Największe trudności sprawiedliwej klasyfikacji scalanych gruntów, nastręczają się tam, gdzie mamy do czynienia z wielką różnorodnością gruntów pod względem jakości. Aby nie działać po omacku, winna Komisja kierować się następującemi **zasadami podziału (klasyfikacji) gruntów.**

A. Grunty orne.

Klasa I. Bardzo dobre grunty, dające nader **obfite (wysokie) plony najszlachetniejszych warzyw** (ogórki, cebula i t. p.) oraz konopi i roślin wymagających głębokiego zakorzenia np. lucerna. Uprawa roślin kłosowych jest pewną dopiero w dalszych stanowiskach po oborniku. Grunty łatwe do uprawy, ciepłe, przewiewne, nie zaskorupiające się. Spadki łagodne o wystawie (skłonie) przeważnie południowej i południowo-zachodniej.

Klasa II. Dobre grunty pszenno-buraczane, dające dobre plony pszenicy i buraków nawet w drugim stanowisku po oborniku. Uprawa szlachetniejszych warzyw opłaca się przy dobrem nawożeniu obornikiem. Koniczyna czerwona udaje się dobrze, plony lucerny już po trzech latach są niepewne.

Klasa III. Dobre grunty żytnio - ziemniaczane, uprawa pszenicy i buraków opłaca się tylko przy dodrem nawożeniu i sprzyjających warunkach klimatycznych. Uprawa lucerny nie pewna. Koniczyna czerwona udaje się dobrze.

Klasa IV. Grunty żytnio-ziemniaczane, zasobne, jednak wadliwe z powodu nadmiaru wilgoci lub ich zlewności. **Wartość ich może być podniesiona przez odpowiednie meljoracje,** nawet do klasy II, bez meljoracji tylko w latach wyjątkowo sprzyjających urodzaj pszenicy oraz owsa bywa obfity.

Klasa V. Grunty słabe, przydatne do uprawy łubinu, oraz żyta i ziemniaków w korzystnych warunkach nawożenia. Na gruntach tej klasy koniczyna czerwona nie udaje się. Możliwa uprawa białej koniczyny na pastwisku.

Klasa VI. Grunty liche, piaszczyste, na których łubin żółty się udaje. Żyto i ziemniaki w latach sprzyjających, przy dobrem nawożeniu możliwe plony dać mogą. Grunty ubogie, podmokłe, sapowate, murszate, zdatne jedynie do uprawy owsa, oraz niektórych warzyw przy silnem nawożeniu.

Klasa VII. Grunty zupełnie niezdatne do właściwej uprawy, bądź w swej lotności, bądź z powodu zabagnienia, bądź zbytniej szkieletowatości.

Klasa VIII. Okopy, rowy strzeleckie, oraz zupełne nieużytki, błota i bagna, doły po żwirze, torfie, glinie i t. p.

B. Łąki.

Klasa I. Najlepsze łąki dające plon średnio 72 q. wyborowego słodkiego siana z 1 hektara bez domieszki traw kwaśnych, dostęp łatwy powierzchnia równa. Do tej kategorji należą łąki naturalne zasilane rok rocznie wiosennymi zalewami z żyznych pól i ściekami ze wsi, nie utrudniającymi ani sprzętu ani uprawy łąk, oraz łąki nawadniane z dostatecznym dopływem zdrowej i użyźniającej wody.

Klasa II. Łąki nadrzeczne, użyźniane wylewami rzek w różnych porach roku, oraz łąki suche o doskonałym gruncie, użyźniane przez zalewy wiosenne z pól. W latach normalnych dają one siano pod względem jakości i ilości jak klasa I, lecz **czasem są zamulane w porach niewłaściwych,** a warunki wilgotności niezawsze są sprzyjające, co w latach suchszych wywołuje mały urodzaj traw, średnio ponad 60 do 70 q. słodkiego siana z hektara.

Klasa III. Łąki polne nad jeziorem lub nadrzeczne, lecz niezalewane lub z niedostatecznym odpływem. Obok najlepszych traw występują tutaj **małowartościowe rośliny grubsze lub kwaśne.** W latach mokrych ilość siana zwiększa się lecz jakość jego gorsza, średnio ponad 35 do 60 q. siana z jednego hektara. Do tej klasy należą również połoniny kośne.

Klasa IV. a) **łąki suche na piasczystem podłożu,** nadające się więcej do uprawy polowej o bardzo zawodnym plonie,

b) **łąki mokre,** dające siano bardzo liche, chociaż plon obfity, o dostępie utrudnionym,

c) łąki, które pod względem jakości i ilości siana oraz położenia, należałoby zaliczyć do klasy III, lecz z powodu utrudnionego dostępu oraz nierównej powierzchni (krzaki, kamienie) utrudniającej sprzęt, przechodzą do klasy IV.

Klasa V. Łąki bagienne, dające siano bardzo lichej jakości, jedzone niechętnie nawet przez woły, praca maszynowa wykluczona. Kosiarze koszą w wodzie. Wozy mają dostęp tylko w zimie i w bardzo suchym czasie.

8. Ustalenie starego stanu posiadania.

Po ukończeniu czynności szacunkowych, mierniczy sporządza **rejestr pomiarowo-szacunkowy** i wykaz gruntów poszczególnych rolników przed scaleniem (stary stan posiadania). Następnie zwołuje **ogólne zebranie uczestników scalenia,** na którem zaznajamia ich z wynikami pomiarów starego stanu posiadania przez odczytanie ogólnego obszaru ziemi każdego rolnika i jego stosunkowej (względnej, warunkowej) wartości szacunkowej.

Mierniczy na tem zebraniu wysłuchuje opinji zainteresowanych, udziela wyjaśnień oraz pozostawia w miejscu dokonanych czynności **do przejrzenia zainteresowanym** rejestry pomiarowo-szacunkowe i plan klasyfikacyjny na przeciąg 7 dni.

W ten sposób każdy uczestnik scalenia ma możność zaznajomić się dokładnie ile i jakiej klasy zaliczono mu grunty do starego stanu posiadania, oraz jaka jest ogólna warunkowa wartość jego działek przed scaleniem, przyjęta za podstawę do wydzielenia mu równoważnika gruntowego przy nowym podziale gruntów scalonych.

Po upływie tego terminu (7 dni) zjeżdża do wsi Komisarz Ziemski i w obecności uczestników scalenia stwierdza, czy wszystkie czynności mierniczego wykonane zostały zgodnie z przepisami, **uzupełnia obszar scalenia** przez włączenie do niego gruntów nabytych dla upełnorolnienia gospodarstw karłowatych, w drodze dobrowolnej lub w wyniku przymusowej parcelacji sąsiednich majątków ziemskich i gruntów uzyskanych przez gromadę za likwidację serwitutów.

O ile niema sprzeciwów dotyczących starego stanu posiadania Komisarz Ziemski **zatwierdza wykaz i szacunek gruntów posiadanych przed scaleniem.** Jeżeli zaś uczestnicy scalenia wniosą w ciągu dni 14 **sprzeciwy** na doręczone im orzeczenie Powiatowego Urzędu Ziemskiego, dotyczące starego stanu posiadania, Komisarz Ziemski przekazuje sprawę Okręgowej Komisji Ziemskiej, która rozstrzyga ostatecznie.

9. Projekt scalenia.

Na podstawie zatwierdzonego w ten sposób ostatecznie rzeczywistego stanu posiadania, klasyfikacji i oszacowania gruntów przystępuje mierniczy do sporządzenia projektu scalenia. Zasadą prawną tego nowego podziału ziemi pomiędzy uczestnikami scalenia est **równowartość kolonji, a nie równa ich wielkość, z posiadanemi uprzednio działkami gruntowemi.** Ogólne wytyczne projektu scalenia uzgadnia Komisarz Ziemski z mierniczym i radą uczestników scalenia.

Opracowany projekt wyznacza się tymczasowo na gruncie dla jego unaocznienia w interesie uczestników scalenia.

Niewątpliwie bardzo często zdarzy się, że w wiosce znajduje się gleba bardzo różnorodna. Wypadnie jednych uczestników scalenia obdzielić działami lepszej ziemi, gdy znowu innym dostaną się użytki rolne średniej lub małej wartości. Zrozumiałą jest rzeczą, że gorszej ziemi otrzyma uczestnik scalenia więcej niż ziemi dobrego gatunku, przyczem ogólna warunkowa wartość nowego wydzielonego działu winna odpowiadać wartości pieniężnej jego użytków rolnych oszacowanych przez Komisję Szacunkową według starego stanu posiadania.

Jeżeli natomiast równoważnik gruntów wydzielony przy scaleniu w miejsce działek gruntowych, które stanowiły stary stan posiadania wykazuje różnicę w wartości na niekorzyść odnośnego uczestnika scalenia, nieprzekraczającą jednak 3 proc., a uzupełnienie w gruncie jest ze względu na całość aparatu scaleniowego i interes ogółu uczestników, technicznie lub go-

spodarczo niemożliwe lub niepożądane, wtedy można wyrównać brak wartości równoważnika gruntowego przez zastosowanie **dopłaty pieniężnej.**

Gdy projekt został wyznaczony tymczasowo na gruncie, Komisarz Ziemski zwołuje ogólne zebranie, na którem udziela wyjaśnień i spisuje protokuł, ustalając opinję uczestników scalenia o projekcie i omawia sprawę objęcia nowoutworzonych gospodarstw (kolonji) w posiadanie. Na zebraniu tem każdy uczestnik scalenia składa oświadczenie czy projekt wyznaczonej mu kolonji przyjmuje, czy też odrzuca. Wszystkie oświadczenia uczestników scalenia dotyczące projektu winny być wpisane do protokółu ogólnego zebrania, przyczem **nieobecni na zebraniu** uważani są za tych, ktorzy wyrazili zgodę na przyjęcie kolonji.

Protokuł ogólnego zebrania wraz z wszystkiemi aktami sprawy scaleniowej przesyła Komisarz Ziemski do Okręgowego Urzędu Ziemskiego, który sprawę powyższą **wnosi na jawne posiedzenie Okręgowej Komisji Ziemskiej.**

Okręgowa Komisja Ziemska, mając opinję uczestników scalenia o danym projekcie scaleniowym, rozpatruje wszystkie skargi wniesione przez uczestników scalenia niezadowolonych z projektu scalenia i na podstawie przeprowadzonego w ten sposób badania zatwierdza go, ewentualnie wprowadza zmiany lub odrzuca projekt, który w tym ostatnim wypadku winien być powtórnie opracowany i w powyższym trybie wniesiony ponownie do rozpatrzenia przez Okręgową Komisję Ziemską.

Orzeczenie Okręgowej Komisji Ziemskiej w razie niezadowolenia tych uczestników scalenia, którzy wyrazili niechęć przyjęcia kolonji na ogólnym zebraniu może być przez tychże **zaskarżone do Głównej Komisji Ziemskiej** w terminie 14-dniowym od dnia doręczenia odpisu orzeczenia.

10. Zakończenie postępowania scaleniowego.

Po uprawomocnieniu się orzeczenia w sprawie zatwierdzenia projektu scaleniowego lub po wydaniu przez Główną Komisję Ziemską orzeczenia w tej sprawie następuje ostateczny moment zakończenia sprawy scalania gruntów, w którym **już utrwala się na gruncie granicę poszczególnych kolonji, a uczestnicy scalania wprowadzeni zostają w posiadanie wydzielonych im działek** na podstawie zatwierdzonego projektu. Jest to końcowa czynność z przebiegu postępowania scaleniowego.

Zaznaczyć należy, **że nowy stan posiadania scalonych gruntów** (utworzone kolonje) zostaje wpisany przez właściwy Sąd Okręgowy, na wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego, do ksiąg hipotecznych.

11. Scalenie siedlisk i zagospodarowanie nieużytków.

W zakończeniu z naciskiem nadmienić należy, że przy scaleniu gruntów dążyć trzeba ze wszech sił w kierunku **usunięcia wszelkich niedogodności gospodarczych** uprzedniego stanu faktyaznego, a w szczególności nie tylko rozdrobnienia i rozrzucenia w szachownicy użytków rolnych, ale także **nadmiernego skupienia siedlisk** oraz nieużytków przez ich celowe zagospodarowanie. Na ogólnych zebraniach zainteresowanych tudzież na zebraniach Rady scaleniowej należy poruszać i **omawiać wszelkie sprawy związane z przebudową gospodarstw,** zasięgać opinji Komisarza Ziemskiego, Mierniczego, należycie je zrozumieć i do ich rad oraz wskazówek się zastosować, bo one będą miały istotne znaczenie dla wszystkich. Sobkowstwo i brak należytego zrozumienia dla interesu wspólnego w tych razach sromotnie zawodzi i mści się na całym przebiegu scalania gruntów i na wszystkich uczestnikach.

Również zawczasu pomyśleć należy, aby **dom mieszkalny i zabudowania gospodarskie** można było przenieść na nowe działy, a wieś przedtem skupioną rozbić na poszczególne kolonje, przez co zmniejszy się obawa niebezpieczeństwa ogniowego, a nadto w znacznej mierze ułatwi się zagospodarowanie kolonji przez rozmieszczenie zabudowań, sranowiących ośrodek gospodarki, wśród użytków rolnych.

Uskutecznić to można dając mierniczemu **zobowiązanie na przeniesienie budowli.** W odnośnem pisemnem zobowiązaniu (deklaracji), oprócz wyrażenia zgody na przeniesienie budowli, wymienia się termin, w którym po wyznaczeniu nowej działki strona zobowiązana jest usunąć budynki, drzewa i krzewy (zdjęcie drzewostanu). Na przeniesienie starych budowli na scalone działki (przebudowa), lub wzniesienie nowych zabudowań, udziela Bank Rolny pożyczek gotówkowych długoterminowych w wysokości do 1200 zł. na jedno gospodarstwo. W wyjątkowych wypadkach, odpowiednio uzasadnionych może być norma takiej pożyczki podwyższona nawet do 2500 zł. Z tem wiąże się **regulacja dróg i dojazdów** objęta regulacyjnym planem, zmierzającym w interesie publicznym do ujęcia z urzędu rozbudowy względnie zabudowy komasowanej osady względnie wioski w ścisłe normy. Bliższe szczegóły zawiera odnośny **referat inżyniera Piotrowskiego,** wygłoszony na zjeździe starostów w grudniu 1927. (Dz. Urz. Woj. Lub. Nr. 18 z dn. 29.V 1928 str. 41—43). Szczegółowe uwagi o scalaniu siedlisk w związku z odbudową zniszczonych przez pożary osiedli, zawarte są w osobnem piśmie okólnem pana Wojewody Lubelskiego z dnia 12 grudnia 1927 w sprawie akcji przeciwpożarowej ogłoszonem w Nr. 28 Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego (pozycja 370), oraz w osobnej odbitce wydawnictw Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego Nr. 15.

Wieś może posiadać dużą ilość **krętych granic.** Te powikłane granice przy scalaniu gruntów muszą zniknąć, by wieś miała dogodne i wyprostowane granice. Osiągnąć się to da **drogą zamiany gruntów** scalanej wsi z właścicielami gruntów sąsiednich wiosek, bądź w drodze dobrowolnej umowy, bądź też drogą przymusową.

Gdy wieś posiada **zupełne nieużytki** (wydmy piasczyste), czyli obszary nieprzynoszące żadnych korzyści winna rada scaleniowa, a na jej wniosek wszyscy uczestnicy scalenia postanowić **zalesienie** tego nieużytku.

W tym wypadku pożądane jest zwrócić się do Starostwa z prośbą **o delegowanie Powiatowego Komisarza Ochrony Lasów,** który ułatwi i wskaże niezbędne metody przy zalesianiu nieużytków, oraz **wyjedna odpowiedni kredyt na zalesienie z funduszów państwowych,** pozostających zawsze w wystarczającej ilości w rozporządzeniu Ministerstwa Rolnictwa i jego organów. W wypadkach gdy wieś posiada grunty, które do ich racjonalnego zagospodarowania wypadnie osuszyć, o ile są zbyt mokre, lub na-

wodnić, gdy są za suche, słowem gdy zachodzi **potrzeba uregulowania stopnia wilgotności,** a więc wywołania w ziemi zmiany stosunków wodnych tak aby grunty posiadały w miarę wilgoci, a w nich mogły sprawnie odbywać się funkcje życiowe rośliny, która w takich warunkach łatwiej kiełkuje, lepiej się rozwija i wydaje większy plon, winni uczestnicy scalenia lub Komisarz Ziemski, bądź mierniczy przeprowadzający roboty, zwrócić się do Okr. Urzędu Ziemskiego w celu **delegowania inżyniera meljoratora,** przez przeprowadzenie ekspertyzy, któryby udzielił porady, jak przystąpić do przeprowadzenia meljoracji, na pokrycie kosztów których udziela pożyczek Bank Rolny. W szczególności na cele meljoracyjne przy scalaniu gruntów można z tych funduszów otrzymać pożyczki do wysokości 600 zł. na jedno gospodarstwo. W wyjątkowych wypadkach odpowiednio uzasadnionych, otrzymać można wyższą pożyczkę do 800 zł.

12. Opłaty za czynności pomiarowo-scaleniowe.

Za prace pomiarowo-scaleniowe wraz ze sporządzeniem aparatu pomiarowego Okręgowy Urząd Ziemski pobiera opłaty w wysokości: a) z pomiarem stanu posiadania przed scaleniem po 20 zł. od 1 ha gruntów mierzonych, b) bez pomiaru stanu posiadania przed scaleniem po 14 zł. od 1 ha gruntów mierzonych.

Powyższe normy mogą być przez Okręgowy Urząd Ziemski, w zależności od warunków wykonania prac pomiarowych (trudność pracy i terenu) podwyższone lub obniżone, lecz nie więcej niż o 50 proc. Obniżenie powyższych norm będzie z reguły stosowane do tych gruntów, które w związku ze scalaniem będą objęte pomiarem, lecz same nie będą scalane.

Koszty przeprowadzenia scalenia gruntów **ponoszą wszyscy uczestnicy scalenia w stosunku do obszaru ich gruntów podlegających scaleniu.** Właściciele względnie posiadacze gruntów włączonych do obszaru scalenia wyłącznie w celu przeprowadzenia granic scalanych gruntów nie ponoszą kosztów za pomiary gruntów włączanych.

Należne opłaty za prace pomiarowo-scaleniowe winny być wpłacone w trzech równych ratach rocznych do Państwowego Banku Rolnego, płatnych najpóźniej 31 października każdego roku, przyczem pierwsza rata winna być uiszczona w roku następnym po uprawomocnieniu się orzeczenia Okręgowej Komisji Ziemskiej, zatwierdzającego projekt scalenia.

W tym celu, najpóźniej w trzy miesiące po uprawomocnieniu się powyższego orzeczenie Okręgowej Komisji Ziemskiej, Okręgowy Urząd Ziemski wysyła do urzędu gminnego **zawiadomienia o opłatach** należnych za wykonanie scalenia, sporządzone oddzielnie dla każdej jednostki administracyjnej.

Podania o zwolnienie od opłat, względnie o odroczenie przypadających rat, należy składać do Powiatowego Urzędu Ziemskiego w terminie miesięcznym od dnia doręczenia zawiadomienia. Podania powyższe winny być zaopatrzone w zaświadczenia urzędów gminnych lub magistratów, stwierdzające prawdziwość przytoczonych w podaniach okoliczności, z powodu których petenci nie mogą uiścić przypadających opłat.

Po upływie wyznaczonego terminu do wnoszenia podań Powiatowy Urząd Ziemski przesyła podania, wraz ze swoją opinją do Okręgowego Urzędu Ziemskiego. **Podania wniesione po terminie i bez zaświadczenia, nie będą rozpatrywane.**

W razie stwierdzenia, że petenci chwilowo nie mogą uiścić przypadających opłat np. z powodu nieurodzaju, gradobicia, długotrwałej choroby, lub śmierci głowy rodziny i t.p., Okręgowy Urząd Ziemski mocen jest odraczać ustalone terminy płatności przypadających rat, w całości lub w części, na okres do lat dwuch, licząc od terminu płatności danej raty, przyczem odroczene raty również będą wpłacone do Państwowego Banku Rolnego najpóźniej 31 października roku płatności. **Decyzje Okręgowego Urzędu Ziemskiego w tych sprawach są ostateczne,** gdyż nie podlegają zaskarżeniu do wyższej instancji.

W razie stwierdzenia **niezamożności petentów** stałej lub spowodowanej klęską żywiołową Okręgowy Urząd Ziemski przesyła ich podania do Ministerstwa Reform Rolnych z wnioskiem **o całkowite lub częściowe zwolnienie od przypadających opłat.**

Koszty przeprowadzania scalenia gruntów ponosą wszyscy uczestnicy scalenia w zależności od posiadanego obszaru grantów przed scaleniem.

Nadmienić należy, że grunty osad powstałych w wyniku scalenia **wolne są państwowego podatku gruntowego** na przeciąg 2-ch lat od dnia zatwierdzenia projektu scalenia przez Okr. Kom. Ziemską.

13. Streszczenie przebiegu postępowania scaleniowego.

W ten sposób przedstawia się w głównych zarysach przebieg postępowania scaleniowego. Powyższe uwagi w krótkości streszczone, w zasadniczych momentach dadzą się ująć jak następuje:

I. Rolnicy, których grunty położone są w szachownicy, przystępują do wystosowania **pisemnego wniosku** (podania), według wzoru, o wdrożenie postępowauia scaleniowego i składają go Komisarzowi Ziemskiemu wraz z odpowiednimi dokumentami.

II. Komisarz Ziemski **zjeżdża na grunt** i bada miejscowe warunki, projektuje obszar scaleniowy i przesyła odnośny projekt do Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

III. Zaprojektowany obszar scalenia zatwierdzą Okręgowy Urząd Ziemski.

IV. Po zatwierdzeniu zaprojektowanego obszaru scalenia, Komisarz Ziemski zarządza wybory do Rady scaleniowej, po wyborze której zostaje delegowany mierniczy.

V. Rada uczestników scalenia omawia sprawy z mierniczym i wybiera członków do Komisji Szacunkowej scalonych gruntów.

VI. Komisja Szacunkowa, pod przewodnictwem Komisarza Ziemskiego lub mierniczego, klasyfikuje grunty.

VII. Mierniczy, po ukończeniu klasyfikacji, sporządza rejestr pomiarowo - klasyfikacyjny i zaznajamia uczestników scalenia z wynikami pomiaru starego stanu posiadania przed scaleniem.

VIII. Komisarz Ziemski zjeżdża na grunt, zwołuje ogólne zebranie i bada czy wszystkie czynności mierniczego zostały dokonane zgodnie z ustawą o scalaniu gruntów, oraz uzupełnia obszar scalenia przez dołączanie gruntów uzyskanych na upełnorolnienie karłowatych gospodarstw.

IX. Mierniczy przystępuje do opracowania, na zasadzie zatwierdzonego stanu posiadania, projektu

scaleniowego i tymczasowo wyznacza go na gruncie scalenia.

X. Komisarz Ziemski zjeżdża na grunt, zwołuje ogólne zebranie i wysłuchuje opinji o projekcie.

XI. Komisarz Ziemski przesyła projekt scalenia do Okręgowej Komisji Ziemskiej, która zatwierdza go, wprowadza poprawki lub odrzuca.

XII. Po zatwierdzeniu projektu mierniczy utrwala granice nowe utworzonych kolonji i wprowadza w posiadanie każdego uczestnika scalenia.

XIII. Okręgowy Urząd Ziemski występuje z wnioskiem o zahipotekowanie nowego stanu posiadania.

Szczegółowe przepisy o postępowaniu scaleniowem zawarte są w postanowieniach odnośnej ustawy z dnia 31 lipca 1923, ogłoszonej w nowem brzmieniu, w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 92 pozycja 833 z 1927 r.

Szczegółowe **wskazówki o sposobie doręczania przez urzędy gminne i magistraty wezwań, zawiadomień i orzeczeń** wysyłanych przez urzędy i komisje ziemskie, ze szczególnem uwzględnieniem spraw scaleniowych, zawarte są w osobnej instrukcji, ogłoszonej okólnikiem pana Wojewody lubelskiego Nr. 68 z dnia 14 maja 1927 L. U. W. 5101|II, drukowanym w Nr. 10 pozycja 185, Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego. Zresztą na odwrocie każdego podlegającego doręczeniu zawiadomienia względnie wezwania znajduje się **szczegółowe pouczenie,** do którego należy się ściśle zastosować. Wszelkie zaniedbania pod tym względem ze strony organów gminnych będą karane na równi z innymi zaniedbaniami oowiązkówb urzędowych.

14. Zamiana morgów na hektary, a prętów na metry kwadratowe.

Ponieważ we wszystkich aktach, sporządzanych przy sposobności w czynnościach urzędowych wynikających z akcji scaleniowej, podstawowemi jednostkami miary powierzchni są metry i hektary, przyczem 1 hektar równa się 10.000 metrów kwadratowych, zaś ludność miejscowa posługuje się miarą morgi polskiej, która równa się 5598 mt. kw. i 72 setnym metra (5598·72 mt.^{2}), przeto dla ułatwienia zamiany obszarów wyrażonych w morgach na hektary podano w załączeniu **tablicę zamiany morgów na hektary i prętów na metry.** Dla objaśniania dodać należy, że w górnej poziomej podziałce oznaczonej od 0 do 90 (dziesiątki), oraz w skrajnej lewej pionowej podziałce oznaczonej od 1 do 9 (jednostki), zamieszczone zostały morgi, którym odpowiadają hektary umieszczone w wewnętrznych kolumnach w punkcie skrzyżowania się tej linji poziomej z pionową, która odpowiada odnośnej ilości dziesiątek i jednostek morgów np. 30 + 6 = 36 mg. = 20.155392 h. Zupełnie tak samo postępujemy przy zamianie prętów na metry kwadratowe. I tak naprzykład, jeżeli mamy zamienić 29 prętów na metry kwadratowe, odszukujemy w poziomej podziałce 20, a w pionowej 9, a na ich przecięciu znajdujemy liczbę równającą się 541.2096 metrów kwadratowych.

Załącznik Nr. 4|II do L. 5579|adm.

14

Tablica zamiany miar powierzchni.

A. Morgi na hektary.

Morgi	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
0	0	5.598.720	11.197440	16.796160	22.394880	27.993600	33.592320	39.19104	44.789760	50.388480
1	0.559872	6.158.592	11,757312	17.356032	22.954752	28.553472	34.152192	39.750912	45.349632	50.948352
2	1.119744	6.718.464	12.317184	17.915904	23.514624	29.113344	34.712064	40.310784	45.909504	51.508224
3	1.679616	7.278.336	12.877056	18.475776	24.074496	29.673216	35.271936	40.870656	46.469376	52.068096
4	2.239488	7.838.208	13.436928	19.035648	24.634367	30.233088	84.831808	31.430528	47.029248	52.627968
5	2.799360	8.398080	13.996800	19.595520	25.194240	30.792960	36.391680	41.990400	47.589120	53.187840
6	3.359232	8,957952	14.556672	20.155392	25.754112	31.352832	36.951552	42.550272	48.148992	53.747712
7	3.919104	9.517824	15.116544	20.715264	26.313984	31.912704	37.511424	43.110144	48.708864	54.307584
8	4.478976	10.077696	15.676416	21.275136	26.873856	32.472576	38.071296	43.670016	49.268736	54.867456
9	5.038848	10.637568	16.236283	21.835008	27.433728	33.032448	38.631168	44.229888	49.828608	55.427328

B. Pręty na morgi.

Pręty	0	10	20	30	40	50	60	70	80	90
0	0	186.6240	373.2480	559.8720	746.4960	933.1200	1119.7440	1306.3680	1492.9920	1679.6160
1	18.6624	205.2864	391.9104	578.5344	765.1584	951.7824	1138.4064	1325.0304	1511.6544	1698.2784
2	37.8248	223.9488	410.5728	597.1968	783.8208	970.4428	1157.0688	1343.6928	1530.3168	1716.9408
3	55.9872	242.6112	429.2352	615.8592	802.4832	989.1072	1175.7312	1362.3552	1548.9792	1735.6032
4	74.6496	261.2736	447.8976	634.5216	821.1456	1007.7696	1194.3936	1381.0176	1567.6416	1754.2656
5	93.3120	279.9360	466.5600	653.1840	839.8080	1026.4320	1213.0560	1399.6800	1586.3040	1772.9280
6	111.9744	298.5984	485.2224	671.8464	858.4704	1045.0944	1231.7184	1418.3424	1604.9664	1791.5904
7	130.6368	317.2608	503.8848	690.5088	877.1328	1063.7568	1250.3808	1437.0048	1623.6288	1810.2528
8	149.2992	335.9232	522.5472	709.1712	895.7952	1082.4191	1269.0432	1455.6672	1642.2912	1828.9152
9	167.9616	354.5856	541.2096	727.8336	914.4576	1101.0816	1287.7056	1474.3296	1660.9536	1847.5776

III.

Parcelacja gruntów rolnych, ze szczególnem uwzględnieniem jej znaczenia, jako źródła zyskania zapasu ziemi dla upełnorolnienia.

1. Zasady i podstawy prawne.

Sejm Ustawodawczy uchwałą z dn. 10 lipca 1919 roku (Dz. Urzędowy Min. Rolnictwa Nr. 13) w przedmiocie zasad reformy rolnej postanowił, że „Ustrój rolny Rzeczypospolitej Polskiej opierać się winien przedewszystkiem na silnych, zdrowych i zdolnych do intensywnej produkcji gospodarstwach włościańskich, opartych na zasadzie prywatnej własności różnego typu i wielkości. Akcja w tym kierunku zmierzająca obejmie tworzenie nowych gospodarstw drogą kolonizacji, powiększanie istniejących karłowatych gospodarstw do rozmiaru samodzielnych jednostek gospodarczych..., przyczem właścicielami lub posiadaczami ziemi uprawnej mogą być tylko osoby, prowadzące osobiście samodzielne gospodarstwo".

Uchwałą tą został nakreślony kierunek, w którym winna iść przebudowa ustroju rolnego w naszej Rzeczypospolitej.

W wykonaniu wymienionej uchwały została wydana ustawa z dn. 2 sierpnia 1919 roku (Dz. P. P. P. Nr. 64 poz. 384) o upoważnieniu Rządu do wydania rozporządzenia, normującego przenoszenie własności nieruchomości ziemskich, na podstawie której ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 11 września 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 73 poz. 428), oraz odnośne przepisy wykonawcze z dnia 12 września 1919 r. (Monitor Nr. 206). Następnie została wydana Ustawa z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej, znowelizowana Ustawą z dnia 28 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 1 r. 1926). Ustawa ta określa zasady przebudowy ustroju rolnego t. j. podstawy zmiany istniejącego ustroju rolnego w Polsce **przez przymusowy wykup i dobrowolną parcelację** prywatną większych posiadłości ziemskich **w celu powiększenia karłowatych i małorolnych gospodarstw,** przy pomocy kredytowej dla nabywców ziemi. Do tej ustawy zostały wydane przepisy wykonawcze z dn. 7.XII 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 8 z r. 1927).

W myśl powyższych obowiązujących Ustaw i Rozporządzeń **nadzór nad obrotem ziemią** (kupnem i sprzedażą), oraz wykonanie reformy rolnej zostało powierzone Ministerstwu Reform Rolnych, które wykonywa te uprawnienia przez swe podwładne organa, mianowicie: Okręgowe i Powiatowe Urzędy Ziemskie. W szczególności wszelka parcelacja i sprzedaż majątków ziemskich w całości ponad 40 morgów wymaga zezwolenia właściwego terytorjalnie Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

2. Podania o parcelację majątków.

W celu otrzymania zezwolenia na parcelację majątku ziemskiego, stanowiącego własność prywatną, względnie na sprzedaż takiego w całości, winien odnośny właściciel wystąpić z odpowiednią prośbą za pośrednictwem właściwego terytorjalnie Powiatowego Urzędu Ziemskiego do Okręgowego Urzędu Ziemskiego. Podanie o powyższe zezwolenie winno zawierać następujące dane **(treść podania):**

1) nazwę nieruchomości (majątku) z uwzględnieniem położenia: gmina, powiat, urząd pocztowy, telegraficzny, stacja kolejowa, oraz prawne miejsce zamieszkania osoby wnoszącej podanie;

2) łączny obszar (w hektarach) nieruchomości z wyszczególnieniem poszczególnych użytków;

3) obszar gruntów przeznaczonych do parcelacji z podaniem rodzajów poszczególnych użytków;

4) ilość i jakość budynków przeznaczonych do sprzedaży;

5) potrzebę i obszar projektowanego **ośrodka** (o ile takowy jest projektowany);

6) rodzaj parcelacji t. j. **rodzaj tworzonych kolonij** (samodzielne, dodatkowe, rzemieślnicze, urzędnicze i t. p.);

7) przeciętny obszar projektowanych kolonij;

8) czy są obciążenia i jakie (serwituty i długi hipoteczne)?

9) czy są drobni dzierżawcy?

10) **ilość służby folwarcznej** tracącej warsztat pracy z powodu parcelacji, której winny być przydzielone parcele;

11) wskazać osobę, która będzie prowadzić parcelację;

12) cenę 1 ha gruntu ornego i łąk;

13) termin zakończenia parcelacji;

14) sposób uregulowania stosunków prawno-publicznych.

Do podania wyżej wymienionego należy **załączyć:**

1) plan lub odrys powierzchni przeznaczonej do parcelacji;

2) wyciąg ze wszystkich czterech działów księgi hipotecznej;

3) formalne pełnomocnictwo dane osobie, mającej przeprowadzić parcelację;

4) wykaz służby rolnej — zaświadczony przez Urząd Gminy;

5) zgoda władz ochrony lasów, gdy podlegają parcelacji tereny leśne ze zmianą użytku.

3. Uprawnienie parcelacyjne.

W myśl § 110 Rozporz. Min. Reform Rolnych z dnia 7.XII 1926 r. **mają prawo dokonywać i zajmować się parcelacją** obszarów dworskich po pierwsze **właściciele** jedynie odnośnie własnego majątku i to bądź osobiście, bądź też dać pełnomocnictwo stałemu swemu plenipotentowi, po drugie — zawodowo mogą się zajmować parcelacją **osoby fizyczne lub instytucje, które otrzymały od Min. Reform Rolnych lub Prezesa O. U. Z. zezwolenie na dokonywanie tych czynności.** Osobom, które takiego upoważnienia nie uzyskały, zajmowanie się parcelacją jest surowo wzbronione i wszystkie władze oraz czynniki tak państwowe jak samorządowe, oraz osoby prywatne winny w interesie dobra publicznego współdziałać z władzami ziemskiemi w zwalczaniu tak zwanych **„dzikich parcelacji"** to jest takich, które prowadzą się bez zezwolenia Okręgowego Urzędu Ziemskiego lub prowadzone są przez osoby do tych czynności nieupoważnione, przez donoszenie o zauważonych wypadkach takich nadużyć.

Kontrola nad osobami zajmującemi się parcelacją ze strony władz ziemskich oraz społeczeństwa jest konieczną ze względu na to, że na tle parcelacji miały miejsce liczne wypadki nadużycia zaufania tak na szkodę kupujących jak sprzedających ziemię ze strony nieuczciwych pośredników.

Zezwolenia na prowadzenie parcelacji uzyskują jedynie takie osoby, które są znane Urzędowi Ziemskiemu ze swej uczciwości i solidności oraz z umiejętnego przeprowadzania parcelacji, przyczem obowiązane są złożyć w Okr. Urzędzie Ziemskim kaucję na zabezpieczenie solidnego wykonania powierzonej sobie pracy. To też nabywcy parcel gruntowych przy parcelacji winni **sprawdzić czy sprzedający ma upoważnienie Urzędów Ziemskich** do prowadzenia parcelacji i tylko z takimi osobami można wchodzić w układy co do kupna gruntu.

To samo odnosi się do władz powiatowych administracji ogólnej (starosta) i Urzędów gminnych, które winny zwracać uwagę na uprawnienia parcelantów.

Listę osób posiadających upoważnienie zawiera **zał. № 1.**

4. Zezwolenie na parcelację.

Złożone w dwuch egzemplarzach wyżej wspomniane podanie o zezwolenie na parcelację przesyła P. U. Z. z opinją swoją do rozstrzygnięcia Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu, który w przeciągu miesiąca od chwili złożenia do P. U. Z. winien wydać zezwolenie na parcelację lub jej odmówić. W razie nieprzychylnego załatwienia sprawy przysługuje osobie zainteresowanej w 14-dniowym terminie od chwili otrzymania zawiadomienia, prawo zaskarżenia do Ministra Reform Rolnych za pośrednictwem Okr. Urzędu Ziemskiego.

Wyżej wymienione zezwolenie Okręgowego Urzędu Ziemskiego na parcelację zawiera wszystkie warunki, pod którymi dana parcelacja ma być wykonywana a w szczególności: **1) termin zakończenia parcelacji, 2) ilość i wielkość działek dla służby rolnej, tracącej warsztat pracy, 3) warunki na których mają być działki sprzedawane, 4) wysokość koniecznego zadatku, 5) kto ma pierszeństwo do kupna działek (małorolni sąsiednich wsi, jakiej wsi), 6) do jakiej normy ma być dokonane upełnorolnienie i t. p.**

5. Ogłoszenie o przystąpieniu do parcelacji.

Po otrzymaniu takiego zezwolenia właściciel majątku, lub osoba upoważniona do przeprowadzenia czynności parcelacyjnych przez Prezesa O. U. Z., winna **ogłosić** przez miejscowy Urząd Gminy o parcelacji danego majątku, przyczem w tym ogłoszeniu winny być wymienione wszystkie warunki, pod którymi zostało wydane zezwolenie, oraz miejsce i termin składania zadatków. Ogłoszenie powyższe winno być wywieszone w Urzędzie Gminy w miejscu widocznem najmniej miesiąc czasu, a małorolni sąsiednich wsi winni być powiadomieni przez wójta i swego sołtysa o tej parcelacji i o warunkach kupna.

Termin składania zadatków winien być najmniej miesięczny od dnia wywieszenia ogłoszenia. Po upływie miesięcznego terminu ogłoszenia wójt gminy winien osobie zgłaszającej ogłoszenie piśmiennie zaświadczyć o dokonaniu tej czynności.

Terminu wymienionego w ogłoszeniu winny osoby, mające prawo do kupna w myśl zezwolenia O. U. Z. bezwzględnie dotrzymać, gdyż w przeciwnym razie **tracą swe prawo pierszeństwa,** a właściciel ma prawo sprzedać pozostałe działki osobom postronnym według swego swobodnego uznania.

6. Zgłoszenia na nabycie ziemi z parcelacji.

Wszyscy chcący kupić ziemię z parcelowanego majątku, a więc w pierwszym rzędzie **służba dworska,** tracąca warsztat pracy z powodu parcelacji danego majątku, następnie inne kategorje osób uprzywilejowanych, którym zezwolenie O. U. Z. daje pierszeństwo do kupna, oraz wszyscy inni kandydaci do kupna działek gruntowych winni w oznaczonym wyżej terminie zaopatrzyć się w swym Urzędzie Gminnym w formularz **„zgłoszenia"** wzór którego załącza się **(załącznik № 2)** po wypełnieniu jego zwrócić się do parcelującego majątek ziemski o sprzedaż działki gruntu, z propozycją złożenia określonego zadatku. Zgłoszenia złożone w Urzędzie Gminnym należy następnie przekazać sprzedawcy, który je załączy do aktów parcelacji danego majątku jako dowód, kto zgłaszał się o kupno ziemi, co pozwoli Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu sprawdzić czy wszystkie parcele zostały sprzedane kategorjom osób wymienionym w wydanym zezwoleniu i kto w tej kolejności, jaką przewiduje art. 53 Ustawy o wykonaniu reformy, mianowicie:

a) dzierżawcy i oficjaliści majątku parcelowanego;

b) zasłużeni żołnierze i inwalidzi armji polskich oraz polskich formacji ochotniczych;

c) rodziny po poległych żołnierzach;

d) absolwenci szkół rolniczych;

e) reemigranci zmuszeni opuścić granice obcych państw ze względów politycznych.

Wszelkie umowy o kupno ziemi zawierane z właścicielami parcelowanych majątków bez zezwolenia Urzędów Ziemskich i przed wydanem zezwoleniem są nieważne i mogą pociągać za sobą dla obydwuch stron daleko idące ujemne następstwa, utratę zadatku i pozbawienia prawa nabycia ziemi z danego majątku, a dla właściciela w myśl art. 3 ust. o wykonaniu reformy rolnej: przymusowy wykup majątku.

Dla tego też, aby uniknąć wszelkich możliwych nieprzyjemności i zawodów **przy nabywaniu ziemi, należy celem upewnienia się ponad wszelką wątpliwość zwrócić się do miejscowego P. U. Z. z zapytaniem, czy dany właściciel posiada zezwolenie na parcelację swego majątku i kto jest upoważniony do zawierania umów i przyjmowania zadatków.** P. U. Z. jak O. U. Z. jest obowiązany do udzielania powyższych informacyj. Natomiast Urzędy Gminne winny zwracać baczną uwagę na treść wydanych przez siebie zaświadczeń niezbędnych przy parcelacji majątków, jak wykaz służby rolnej danego majątku, formularz zgłoszenia (załącznik Nr. 2), tak aby były one wypełnione zgodnie z prawdą, gdyż zaświadczenia te służą dla kupujących jako legitymacje ich uprawnienia do nabycia parceli, a jak praktyka wykazała częstokroć pod względem ścisłości bardzo wiele pozostawiają do życzenia.

7. Projekt parcelacyjny.

Gdy termin określony w ogłoszeniu minął i wszyscy chętni nabycia ziemi z danego majątku złożyli swe zgłoszenia na kupno, ewentualnie złożyli także zadatkt i zawarli tymczasowe umowy kupna-sprzedaży, osoba parcelująca dany majątek ma możność przystąpienia do ułożenia projektu percelacyjnego, a mianowicie:

1) zaprojektowania samodzielnych **parcel dla służby dworskiej** (bezrolni), tracącej warsztat pracy z powodu parcelacji, która wyraziła chęć nabycia ziemi (pozostali, którzy nie zgłosili się o nabycie ziemi otrzymają **wynagrodzenie pieniężne** w myśl art. 44 i 45 ust. z dnia 28.XII-25 r.);

2) zaprojektowania **parcel dodatkowych dla małorolnych** sąsiednich wsi, którym zezwolenie O.U.Z. dawało pierwszeństwo nabycia, przyczem parcele te winny być umieszczone przy granicy danej wsi lub w najbliższej jej odległości;

5) pozostałe tereny winny być przydzielone osobom, które były wskazane w zezwoleniu O. U. Z., a następnie w kolejności nabywców w myśl art. 53 Ustawy o wykonaniu reformy rolnej, jak to wyżej zostało podane.

8. Wielkość działek ziemi.

Przy wydzielaniu samodzielnych parcel dla służby rolnej, jak i przy **upełnorolnieniu karłowatych gospodarstw** należy kierować się co do obszarów parcel wskazówkami art. 50 Ustawy o wyk. ref. rolnej i § 5 Instrukcji parcelacyjnej t. j., że działka rolnicza największa może być wydzielona w rozmiarach maksymalnych do 20 ha (36 mg.), ogrodnicza do 5 ha (9 mg.), rzemieślnicza do 2 ha (3 i pół mg.), robotnicza, urzędnicza i t. p. do 1 ha (1 mg. 235 prętów) powierzchni.

Jako **samodzielne gospodarstwo rolne** (wystarczające do utrzymania rodziny rolnika, samowystarczalne) uważa się posiadające powierzchni: w I okręgu ekonomicznym 4 ha (7 mg.), w II 4 i pół ha (8 mg), w III 5 ha (9m.), w IV 5 i pół ha (9 i pół mg.), V 6 ha (10 i pół mg.) gruntów ornych trzeciej klasy.

Okręgi ekonomiczne w Województwie Lubelskim są następujące:

I Okr. ekonomiczny powiaty—Lubelski i Puławski.

II Okr. ekonomiczny powiaty — Chełmski, Garwoliński, Hrubieszowski, Janowski, Krasnystawski, Lubartowski, Łukowski, Siedlecki i Zamojski.

III Okr. ekonomiczny powiaty — Bialski, Biłgorajski, Konstantynowski, Radzyński, Sokołowski, Tomaszowski, Węgrowski, Włodawski.

Ponieważ w skład poszczególnych gospodarstw będą wchodziły różne rodzaje użytków i różnego rodzaju gleba i stopień żyzności tych użytków rolnych, przeto ustosunkowanie klas gruntu jest następujące:

1 ha gruntu ornego III klasy równa się $^2/_3$ ha gruntu klasy I, $^5/_6$ ha — II kl., $1^1/_3$ ha — IV kl., 2 ha — V kl. 4 ha — VI kl. i 10 ha — VII kl.;

1 ha gruntu ornego III kl. równa się $^1/_2$ ha łąk, I kl., $^2/_3$ ha łąk II kl. 1 ha łąk — III kl., $2^1/_2$ ha łąk, — IV kl. i 5 ha łąk — V kl.

Powyższe dane stosunkowe rozumiane są przy podziale klasyfikacyjnym gruntów ornych na VIII kl., a łąk na V klas.

W myśl powyższych wskazówek i norm, t. j. w zależności od położenia majątku i gatunku ziemi, wydziela się samodzielne parcele i przeprowadza się upełnorolnienie karłowatych i małorolnych gospodarstw rolnych (t. j. dodaje się tyle gruntu do już posiadanego przez petenta, aby powierzchnia jego użytków rolnych doszła do pełnych norm samodzielnego gospodarstwa), oraz wydziela się parcele ogrodnicze, robotnicze i urzędnicze (te ostatnie tylko w sąsiedztwie ośrodków przemysłowych lub miast i miasteczek).

9. Przedłożenie projektu parcelacyjnego władzom ziemskim.

W ten sposob przygotowany projekt parcelacyjny opracowuje się technicznie, wnosi na grunt, przygotowuje się plany pomiarowe i przy podaniu (w 2 egzemplarzach) składa się przez P. U. Z. do O. U. Z. w celu **zatwierdzenia projektu parcelacyjnego, listy nabywców** i wydania **zezwolenia na przewłaszczenie hipoteczne.**

10. Upełnorolnienie przy komasacji.

Należy tu wspomnieć jeszcze o art. 15 Ustawy o wykonaniu reformy rolnej. Artykuł ten przewiduje **upełnorolnienie karłowatych gospodarstw w czasie scalenia gruntów wiejskich.** Przy scaleniu gruntów wiejskich powiatowy Komisarz Ziemski winien dokonać upełnorolnienia gospodarstw karłowatych i małorolnych do wyżej wskazanych norm samodzielnego gospodarstwa. W tym celu **przy scaleniu gruntów wsi Komisarz Ziemski zestawia listę gospodarstw wymagających upełnorolnienia, wylicza ile będzie potrzeba gruntu i wyszukuje odpowiednie tereny, podpadające pod działanie ustawy o wykonaniu reformy rolnej wśród majątków położonych w najbliższej okolicy, aby grunta te użyć na powyższy cel.** O ile grunta takie znajdą się, Komisarz Ziemski proponuje właścicielowi danych gruntów dobrowolną sprzedaż takowych na cele upełnorolnienia. O ile dobrowolna zgoda właściciela gruntu zostanie uzyskana i warunki sprzedaży omówione, właściciel majątku winien niezwłocznie wystąpić samorzutnie do O. U. Z. o zezwolenie na parcelację tych terenów na cel wskazany. W przeciwnym razie o ile właściciel nie wyrazi swej zgody na sprzedaż gruntów lub postawi warunki ,które będą nie do przyjęcia, (chodzi tu zwłaszcza o wygórowaną cenę ziemi), wtedy ma zastosowanie wyżej wymieniony art. 15 Ustawy o wyk. ref. rol., na zasadzie którego Komisarz Ziemski występuje z wnioskiem do O. U. Z., a O. U. Z. do Ministra Reform Rolnych **o nałożenie na właściciela obowiązku rozparcelowania terenów niezbędnych na cele upełnorolnienia scalanej wsi.** Minister Reform Rolnych określa termin wykonania tej parcelacji. O ile właściciel nie dostosuje się do polecenia Min. Ref. Rol. i w określonym terminie nie rozparceluje niezbędnych terenów, wtedy O. U. Z. przystępuje do **przymusowego wykupu** tych terenów na wskazany cel. Parcelację terenów służących na upełnorolnienie karłowatych gospodarstw w myśl art. 15 przeprowadza się **trybem uproszczonym,** t. j. łącznie dla całej komasowanej wsi, bez podziału na poszczególne parcele, a przydział powierzchni dla poszczególnych nabywców określa się w częściach idealnych do całości terenu kupowanego; nabywcy tych terenów wchodzą w użytkowanie niezwłocznie.

11. Wprowadzenie w posiadanie.

Należy zwrócić uwagę osób parcelujących jak i nabywców, że **do czasu zatwierdzenia operatu parcelacyjnego przez O. U. Z. i uprawomocnienia się odnośnego orzeczenia nabywcy nie mają prawa wchodzić w posiadanie kupionych parcel,** (art. 15 stanowi wyjątek jak wyżej), gdyż dopiero orzeczenie O. U. Z. nadaje moc prawną przedwstępnej umowie

kupna-sprzedaży zawartej z osobą parcelującą dany majątek.

Gdy parcelacja się przewleka i ze względów rolniczych zachodzi konieczność obsiania parcelowanego gruntu lub dokonania niezbędnych upraw przez nowonabywców przed ukończeniem postępowania parcelacyjnego, należy zwrócić się przez P.U.Z. do O.U Z. z podaniem o wydanie zezwolenia dokonania tych czynności. Objęcie parcel w posiadanie wbrew powyższych zastrzeżeń grozi właścicielowi zastosowaniem art. 63 Ustawy o wykonaniu reformy rolnej (przyjęcie i wykonanie parcelacji przez O.U.Z. na koszt i niebezpieczeństwo właściciela lub osoby parcelującej), a kupującemu utratą zadatku i usunięciem z posiadanej parceli.

12. Podanie o zatwierdzeniu parcelacji.

Podanie o zatwierdzonie parcelacji winno być złożona w 2 egzemplarzach przez P. U. Z., do O. U. Z. przyczem winno ono zawierać krótkie **uzasadnienie i wyjaśnienie projektu parcelacyjnego.** Jeden egzemplarz z pokwitowaniem i datą złożenia do P.U.Z. zwraca się osobie składającej.

Do podania winny być dołączone:

a) dowody ogłoszenia o parcelacji w Urzędzie Gminnym, we wsiach sąsiednich, oraz uprawnionym do nabycia ziemi drobnym dzierżawcom oraz służbie folwarcznej.

b) dowody pomiarowe w 5 egzemplarzach: 3 na kalce płóciennej, 2 na brystolu (dla P. U. Z., O. U. Z., strony kupującej, do hipoteki i Min. Ref. Rol.),

c) wykaz nabywców wraz z ceną poszczególnych działek (wzór załącznik Nr. 3) w 5 egzemplarzach.

d) zgłoszenia wszystkich zgłaszających się do kupna reflektantów zaświadczone przez Urząd Gminny,

e) umowy tymczasowe kupna-sprzedaży zawarte z przedstawionymi kandydatami do zatwierdzenia przez władze ziemskie,

f) dowody stwierdzające uregulowanie uprawnień pracowników folwarcznych, gracialistów i drobnych dzierżawców,

g) odpis umowy komisowej z właścicielem majątku, gdy parcelacji dokonywa osoba lub instytucja upoważniona,

h) ewentualnie inne dowody stwierdzające, że parcelujacy uczynił zadość wymogom obowiązujących przepisów i warunkom ustanowionym w zezwoleniu.

13. Opłaty stemplowe.

Wszelkie podania i załączniki składane do Urzędów Ziemskich w sprawach parcelacji majątków prywatnych winny być ostemplowane znaczkami stemplowymi (3 zł. od podania, 50 gr. od załącznika), wydawane zaś zezwolenia podlegają opłacie 3 zł.

Opłaty stemplowe za **dowody pomiarowe** przy parcelacji prywatnej pobiera się na podstawie Ustawy z dnia 30 września 1926 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 98 art. 145 i 157), oraz przepisów w przedmiocie opłat stemplowych od podań oraz świadectw urzędowych (Dz. U. R. P. Nr. 44 1923 r. str. 487 poz. 17, 18) wedle rozmiarów arkuszy papieru rysunkowego planów.

1) Operat pomiarowy, w którego skład wchodzą trzy części mianowicie:

a) protokół ustalenia granic,

b) dziennik pomiarowy i szkic polowy,

c) obliczenia:

zalicza się za 3 załączniki po 50 gr., to jest łącznie opłata stemplowa wynosi 1.50 zł.

2) Od 3 rejestrów pomiarowych jako załączników i od każdej stronicy całej lub zaczętej (po 50 gr.)

3) Od 3 planów jako załączników i od wielkości arkuszów rysunkowych w myśl przepisów wyżej wskazanych (po 50 gr.).

Na rzecz Ministerstwa Reform Rolnych za nadzór parcelacją pobiera się opłatę w wysokości 1 proc. od ceny sprzedażnej parcel, która winna być wniesiona do Kasy Skarbowej na dział II § 10, na rachunek przychodowy Min. Ref. Rolnych, w przeciągu 14 dni od dnia wydania orzeczenia zatwierdzającego projekt parcelacyjny (w razie opóźnienia pobierane jest 2 proc. miesięcznie tutułem kary za zwłokę).

W ten sposób odokumentowane podanie, zbadane i zaopinjowane przez P. U. Z., zostaje przesłane do O.U.Z. do decyzji Prezesa O.U.Z.

14. Orzeczenie prezesa O. U. Z. zatwierdzające projekt parcelacyjny.

Orzeczenie Prezesa O. U. Z. zatwierdzające, ewentualnie odmawiające zatwierdzenia projektu parcelacyjnego i listy nabywców, winno być wydane w przeciągu 1 miesiąca od chwili jego wniesienia. W przeciwnym razie petent może uważać, że sprawa jego załatwiona została pomyślnie milcząco, to jest O. U. Z. nie podnosi żadnych zastrzeżeń przeciw projektowi. W orzeczeniu odmownem winny być wykazane motywy odmowy.

Orzeczenie O. U. Z. zostaje przesłane do P.U.Z. i do Urzędu Gminnego w celu ogłoszenia. Orzeczenie to może być zaskarżone do Min. Ref. Roln. w 14-to dniowym terminie od dnia ogłoszenia.

15. Wykonanie prawomocnego orzeczenia parcelacyjnego.

Uprawomocnione orzeczenie podlega wykonaniu, t. j. strony winny w terminie określonym umową zgłosić się do rejenta celem zawarcia umowy kupna-sprzedaży, przyczem rejentowi należy przedstawić orzeczenie Prezesa zatwierdzające parcelację z załącznikami, t. j. listę naaywców i dowody pomiarowe. Parcelowana część majątku winna być **wolna od wszelkich obciążeń hipotecznych,** t. j. należności, długów i serwitutów, chyba że umowa przedwstępna kupna — sprzedaż głosi inaczej i nowonabywcy z całą świadomością przyjmują na siebie uregulowanie niektórych obciążeń poprzedniego właściciela majątku. O. U. Z. winien być zawiadomiony przez sprzedającego o wpuszczeniu nowonabywców w posiadanie parcel, a przez rejenta o dokonaniu przepisania hipotecznego parcel na nowonabywców.

16. Kredyt dla nabywców parcel.

Ważnem zagadnieniem jest sprawa kredytów z jakich mogą korzystać kupujący grunta z parcelacji majątków prywatnych.

W szczególności art. 72 Ustawy o wyk. ref. rol. głosi, że przy kupnie gruntu przez **nabywców bezrolnych,** którzy stanowią kategorję osób ustawowo uprzywilejowanych jak służba dworska tracąca warsztat pracy z powodu parcelacji, zasłużeni żołnierze, inwalidzi i ochotnicy wojsk polskich oraz absolwenci

szkół rolniczych, obowiązani są odnośni nabywcy do wpłacenia jedynie 5 — 10 proc. zadatku, małorolni nabywcy, posiadacze do 3 mg. — 10 proc., a ponad tę ilość — 15 proc. ceny kupna. Te kategorje nabywców nadto są uprzywilejowane pod względem kredytowym i w myśl art. 73 i 74 tejże Ustawy mogą liczyć przy kupnie gruntu na znaczną **pomoc kredytową ze strony Państwa,** lecz tylko w ramach wyżej wskazanych norm powierzchni gospodarstw samodzielnych (tj. 4 do 6 ha). Przepisy tyczące się akcji kredytowej związanej z wykonaniem ref. rol. są określone całym szeregiem przepisów prawnych, a w szczególności: 1) Rozporz. Min. Ref. Rol. z dnia 23-go grudnia 1926 r. wydane w porozumieniu z Min. Skarbu o zasadach administrowania i dysponowania funduszem zapomóg i kredytu ulgowego (Dz. U. R. P. № 7 poz. 51), 2) Rozporządzenia z dn. 15.XI 1927 r. (Dz. U. R. P. № 109 poz. 928), 3) Przepisy z dnia 14.I 1926 r. o trybie udzielania przez P. B. R. długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych w listach zastawnych na kupno gruntu (Monitor Polski z dnia 5.II 1926 r. № 28). 4) Przepisy Min. Ref. Roln. z dn. 8.VI 1925 r. w przedmiocie określenia wartości szacunkowej gospodarstw rolnych i parcel gruntowych (Monitor Polski z dnia 23.VI 1925 r. № 143) oraz ich uzupełnienie z dnia 6.X 1926 r. (Mon. Polski z dnia 25.X 1926 r. № 245). 5) Przepisy z dnia 14.VII 1926 r. o trybie udzielania pożyczek w listach zastawnych na inwestycje rolne, oraz na spłatę uciążliwych dla gospodarstw wiejskich zobowiązań pieniężnych (Mon. Pol. z dn. 24.VIII 1926 r. № 192). 6) Przepisy z dnia 12.VIII 1926 r. o trybie udzielania właścicielom nieruchomości ziemskich, w związku z przeprowadzoną przez nich parcelacją, długoterm. pożyczek w listach zastawnych (Mon. Pol. z dnia 12.X 1926 r. № 234). (Pożyczki te udzielane są właścicielom parcelowanych terenów na spłatę obciążeń hipotecznych w celu ułatwienia im sfinansowania parcelacji).

W myśl powyżej wymienionych przepisów kupujący ziemię w ramach ustawy o wyk. ref. roln. może otrzymać po pierwsze długoterminowy kredyt gruntowy, po drugie krótkoterminowy kredyt inwestycyjny.

I. **Kredyt gruntowy** na kupno gruntu otrzymać można w dwu postaciach:

a) **w listach zastawnych** Państwowego Banku Rolnego, o przyznanie którego to kredytu należy występować do Państw. Banku Rolnego **po zatwierdzeniu nabywcy** przez Okr. Urząd Ziemski. Kredyt ten spłacalny jest w przeciągu 30 lat. Sposób uzyskania tego kredytu, oraz warunki i wysokość otrzymanej pożyczki, określają powyżej wymienione przepisy.

Przy dzisiejszych cenach ziemi Bank Rolny przyznaje pożyczki tego rodzaju w wysokości 30—40 proc. ceny sprzedażnej. Pożyczka ta winna być **zabezpieczona na pierwszym numerze hipoteki,** a więc otrzymuje się ją przy akcie rejentalnym kupna-sprzedaży, t. j. gdy pożyczkobiorca ma własną hipotekę, i gdy ta hipoteka jest czysta bez żadnych długów i obciążeń.

b) gdy powyższa pożyczka jest już przyznana, lecz nabywającemu parcelę nie wystarcza do pokrycia należnej sprzedającemu ceny kupna parceli, może on (kupujący) starać się o dalszą **pożyczkę z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego,** którym to funduszem dysponuje Prezes Okr. Urzędu Ziemskiego. Pożyczki z tego funduszu przyznaje się dodatkowo do pożyczek Państw. Banku Rolnego tak, że bezwzględnie pożyczka w listach zastawnych P. B. R. musi być przedtem wyzyskana w pełnej wysokości. Jak głosi art. 73 Ustawy z dnia 28/XII.25 r. o wyk. ref. roln. pożyczka ta może być udzielona łącznie z pożyczką P. B. R. do pełnej wysokości sumy, przypadającej za nabywane działki. Osoby ubiegające się o tę pożyczkę winny złożyć do O. U. Z. odpowiednie podanie ze wskazaniem nazwy nieruchomości ziemskiej, obszaru nabywanej działki, wysokości żądanej pożyczki, okresu jej spłaty i sumy, jaką petent na nabycie działki rozporządza. Do podania winno być załączone zaświadczenie o przyznanej pożyczce przez Państw. Bank Rolny, oraz odpowiedni kwestjonarjusz **(zał. N 4).**

Prawdziwość danych wymienionych w kwestjonarjuszu winna być stwierdzona przez właściwy Urząd Gminny, względnie jedną z rolniczych instytucji społecznych. Pożyczki tego rodzaju udzielone są na okres do 35 lat z oprocentowaniem 4 proc. rocznie, oraz z doliczeniem kosztów administracyjnych. Pierwsze 3—5 lat stanowią **okres ulgowy,** w którym dłużnicy nie płacą żadnych rat amortyzacyjnych. Kredyt ten będzie udzielany nabywcom parcel przedewszystkiem w następującej kolejności:

a) **niepełnorolnym** uczestnikom scalenia, nabywającym ziemię w celu uzupełnienia swych gospodarstw,

b) **byłym właścicielom gospodarstw karłowatych,** którzy na życzenie O. U. Z. lub P. B. R. sprzedali te gospodarstwa na uzupełnienie innych gospodarstw, a sami nabywają parcele samodzielne.

c) **pracownikom folwarcznym** tracącym warsztat pracy na skutek parcelacji,

d) **zasłużonym** żołnierzom i inwalidom Armji Polskiej,

e) właścicielom gospodarstw karłowatych, nabywającym sąsiednie gospodarstwa karłowate w celu upełnorolnienia,

f) **drobnym dzierżawcom** danego majątku,

g) rodzinom po poległych żołnierzach,

h) absolwentom szkół rolniczych.

Pożyczki te przyznaje Prezes O. U. Z., a wypłaca P. B. R. w gotówce; na hipotece zapisane są one zaraz po kredycie P. B. R. t. j. na drugi numer hipoteki.

II. Jak z powyższego wynika pożyczki odnośne udzielane być mogą tylko wtedy, gdy grunt kupowany jest hipoteczny tj. ma urządzoną hipotekę. Gdy zaś przedmiotem tranzakcji jest grunt niehipotekowany, np. kupno gruntu od małorolnych gospodarzy, przy scalaniu gruntów wiejskich, wtedy przepisy przewidują tak zwane **pożyczki przejściowe** (krótkoterminowe) na nabycie gruntu (§ 11-a). Wzór odnośnego kwestjonarjusza patrz zał. Nr. 6.III. Pożyczki tego rodzaju będzie udzielał Państw. Bank Rolny na wniosek O. U. Z. na okres 3-letni, za solidarnem poręczeniem dwuch odpowiedzialnych majątkowo osób. Pożyczki te po tym terminie mogą być zmienione na życzenie dłużnika na pożyczki długoterminowe.

III. W wyjątkowych warunkach może udzielać Prezes O. U. Z. także pożyczki na pokrycie wpłat na poczet kupna ziemi, przewidzianych art. 72 Ustawy z dnia 28.XII-25 r. **(zadatek),** na skrypty dłużne, zabezpieczone poręką dwuch osób odpowiedzialnych majątkowo.

IV. Oprócz wyżej wymienionych pożyczek na kupno gruntu (pożyczek gruntowych) mogą być przez Prezesa O. U. Z. udzielane pożyczki na **kupno inwen**

tarzy żywych i martwych, budulcu, nawozów sztucznych, ziarna na zasiew i t. p. **(pożyczki inwestycyjne)**. Pożyczki te udzielane będą przedewszystkiem nabywcom samodzielnych gospodarstw, z uwzględnieniem kolejności podanej wyżej przy udzielaniu pożyczek gruntowych. **Wysokość pożyczki** tego rodzaju nie może przekroczyć kwoty 4.300 zł. Pożyczki inwestycyjne wydawane są na okres 5, 10 lub 15-letni, przyczem **okres umorzenia pożyczki** będzie się liczył od najbliższego dnia 1 stycznia lub lipca, jaki nastąpi po upływie 4 lat. okresu ulgowego, rozpoczynającego się w 3 miesiące od dnia wydania orzeczenia o przyznaniu pożyczki. Nabywcy ubiegający się o udzielenie pożyczek na zagospodarowanie się winni złożyć do O. U. Z., za pośrednictwem P. U. Z. podanie, w którem winna być wymieniona wysokość żądanej pożyczki, tudzież cele, na jakie petent zamierza pożyczkę użyć. Do podania winien być dołączony kwestjonarjusz, dotyczący osoby i stosunków gospodarczych petenta **(zał. № 5)**. Pożyczkę tą, jak było zaznaczone wyżej, przyznaje Prezes O. U. Z. a wypłaca Państw. Bank Rolny za zabezpieczeniem hipotecznem, a gdy takowego petent dać nie może, na skrypt dłużny za poręczeniem dwuch majątkowo odpowiedzialnych osób.

Wszystkie wyżej wskazane rodzaje pożyczek gotówkowych udzielane są **z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego** z oprocentowaniem 4 proc. w stosunku rocznym z doliczeniem nadto kosztów administracyjnych. **Podania składane w sprawie przyznania wyżej wymienionych pożyczek nie podlegają opłacie stemplowej.**

Załącznik Nr. 1|III.

A. WYKAZ

osób upoważnionych do zawodowego wykonywania prac parcelacyjnych na terenie Województwa Lubelskiego.

№ porz.	Imię i nazwisko	Adres:	Teren działalności:
1	Aleksander Szabelski, mierniczy przysięgły	Lublin, Graniczna 10	Na całym terenie działaln. O. U. Z.
2	Józef Nowicki, mierniczy przysięgły	„ Niecała 11	
3	Juljan Wójtowicz	„ Kołłątaja 4	„ „
4	Bank Ziemiański	Oddział „Lublin“	„ „
5	Ignacy á Donau Szpindler, Inżynier	Warszawa, Mianowskiego 18	„ „
6	Adam Macierewicz, mierniczy przysięgły	Lublin, Niecała 8	„ „ Południowe powiaty Województwa Lubelskiego
7	Witold Żmijewski, Inżynier	Hrubieszów,	Na teren pow. hrubieszowskiego
8	Stanisław Wojtczuk, mierniczy przysięgły	Siedlce, Sienkiewicza 60	14 powiatów: garwoliński, bialski, łukowski, siedlecki, radzyński, janowski, sokołowski, włodawski, chełmski, krasnystawski, lubelski, puławski, lubartowski.
9	Franciszek Słoński	Zamość — Podtopole	Pow. Krasnystawski, Tomaszowski, Hrubieszowski.
10	Kazimierz Sawicki, Inżynier	Warszawa, Wilcza 53	Na całym terenie O. U. Z.
11	Dyonizy Wąsowski mierniczy przysięgły	Lublin, Krakowskie Przedmieście 78	Pow. chełmski, lubelski, krasnystawski i puławski.

B. WYKAZ

osób upoważnionych przez Lubelski O. U. Z. jednorazowo do przeprowadzenia parcelacji jednego lub więcej objektów.

№ porz.	Imię i nazwisko	Adres,	Teren działalności:
1	Ludwik Rybiński	Lublin, Kołłątaja 4	m. Komaszyce, p. puławski, Chmielnik i Dominów pow. lubelski
2	Ludwik Cerling	Lublin, Bernardyńska 13|2	maj. Typin, pow. tomaszowski
3	Stefan Kamiński, Inżynier	Płonka, powiat krasnystawski poczta Ruskie Piaski	maj. Płonka, pow. krasnystawski
4	Henryk Majewski, mierniczy przysięgły	Warszawa, Wspólna 79|19	1 objekt
5	Mieczysław Wyszomirski, mierniczy przysięgły	Lublin, Niecała 4 m. 2	m. Wronów, pow. puławski
6	Walerjan Kudła, Inżynier	Lublin, Krak. Przedmieście 55	m. Studzianki, pow. janowski
7	Edward Hönnig	kol. Strzała. pow. siedlecki	maj. Werchlesie, pow. konstantynowski
8	Wiktor Gotz	Brześć n|B., 3-go Maja 12	maj. Kąty, pow. bialski

Przy tej sposobności zwrócić wypada uwagę na nazwiska **osób nielegalnie trudniących się na terenie Województwa Lubelskiego parcelacją majątków prywatnych** jako nie posiadających upoważnień Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie do zawodowego wykonywania prac parcelacyjnych mianowicie:

1) Józef Rapacki
2) Przemysław Przeradzki
3) Aleksander Pawłowski
4) Franciszek Gołębiowski
5) Józef Sadzikowski
6) Tadeusz Rybiński

Nadto cały szereg prywatnych biur porad prawnych oraz osób, ogłasza się w czasopismach o przyjmowaniu zgłoszeń na nabycie kolonji z majątków przeznaczonych do parcelacji, oraz o prowadzeniu parcelacji, nie mając również odnośnego uprawnienia, a w szczególności:

1) Biuro „Pomoc" własność Wacława Babisza, Lublin, Sądowa 4.
2) Biuro „Kazimierza Osiaka" Lublin, Krakowskie Przedm. 6 m. 7.
3) Biuro Bazylego Józefowa w Zakrzówku, w powiecie Janowskim.
4) Związek Drobnych Rolników w Lublinie ulica św. Duska.
5) Biuro Ignacego Woźniaka w Chełmie
6) Biuro K. Grabka i A. Sutkowskiego w Chełmie
6) Inż. Kradt
8) Józef Krówczyński b. komornik w Lubartowie

Przed wchodzeniem w jakiekolwiek stosunki z powyższymi dzikimi parcelantami **ostrzega się jaknajkategoryczniej.**

Załącznik № 2|III.

Wzór zgłoszenia.

Do........................

o nabycie ziemi z przeznaczonego do parcelacji majątku........................
położonego w gminie........................ pow........................
1. Nazwisko........................
2. Imię........................
3. Imię ojca........................
4. Zamieszkuje we wsi........................
gminie........................ powiecie........................
5. Wiek........................
6. Wyznanie........................
7. Narodowość........................
8. Zajęcie główne........................
9. Zajęcie dodatkowe........................
10. Skończył szkołę........................
11. Czy służył w wojsku polskim i zaliczony został do inwalidów........................
12. Kawaler, żonaty, wdowiec.
(niepotrzebne słowa wykreślić)
13. Skład rodziny: (podać imiona i nazwiska)
1)........................ lat........
2)........................ lat........
3)........................ lat........
4)........................ lat........
5)........................ lat........
6)........................ lat........
7)........................ lat........
8)........................ lat........
14. Posiada gruntu własnego ogółem........................hektarów a mianowicie:
a) w miejscowości........................
gminie........................
ornej (ile)........ ha w wielu........ dział.
łąk........ ha w........ „
lasu........ ha w........ „
b) w miejscowości........................
gminie........................
ornej (ile)........ ha w wielu........ dział.
łąk........ ha w........ „
lasu........ ha w........ „
15. Dzierżawi grunta:
w miejscowości........................
gminie........................
ornej........................
łąk........................
lasu........................
....
....
16. Posiada budynki (jakie)........................
....
17. Zaasekurowane na sumę........................ zł.
18. Posiada inwentarz żywy........................
a) koni........ szt. d) jałowizny........ szt.
b) źrebiąt........ „ e) owiec........ „
c) krów........ „ f) nierog........ „
19. Posiada inwentarz martwy:
wóz, pług, brona, radło, drapacz, młocarnia, kierat, sieczkarnie, wialnia (niepotrzebne słowa wykreślić)
20. Posiada gotówki........................
ze sprzedaży:
a) nieruchomości ziemskiej o powierzchni ....ha, położonej we wsi........................
gminie........................ powiecie........................
b) praw spadkowych do nieruchomości ziemskiej po........................
położonej we wsi........................
gminy........................powiatu........................
c)........................
....
....
21. Pragnie nabyć ziemi (wiele)........................
....
22. Czy po otrzymaniu ziemi z parcelacji zobowiązuje się sprzedać posiadane obecnie grunta sąsiednim małorolnym gospodarzom?
....
....

Rzetelność podanych w niniejszym zgłoszeniu danych stwierdzam swoim podpisem.

........................dnia........................192 r.

Podpis:

Wój gminy........................zaświadcza własnoręczność podpisu........................jak również, że wskazane w punktach 1 — 20 niniejszego zgłoszenia dane w zupełności zgodne są z rzeczywistością, że........................ nie był karany za zbrodnie i nie utracił praw cywilnych, że nie służył w wojsku walczącem przeciw Państwu Polskiemu i nikogo do tego nie namawiał, że niebrał samowolnie cudzych gruntów w posiadanie i nie nakłaniał do tego innych.

Wójt Gminy

Pisarz Gminy

Załącznik Nr. 3|III.

Przykładowy wykaz nabywców parcel
(z maj. Rępki, gmina Rępki, pow. Sokołowski, własność małż. Tadeusza i Jerzego Dorja-Dernałowiczów).

L. porząd.	№ działki	Imię i nazwisko nabywcy	Gdzie posiada grunt i zamieszkuje wieś, gmina, powiat	Ile posiada gruntu ha	Ile nabywa samodzielna ha	Ile nabywa dodatkowa ha	Razem będzie posiadał	Cena za ha złotych	Cena za całość złotych	№ i data umowy	Uwagi
1	1	Piotr Bogusz	Wyrąb, Sabnie, Sokołowski	15.0000	—	3.1020	18.1020	500	1.551	47 15.X.1926	
2	2	Mateusz Czub	Wyrąb, Sabnie, Sokołowski	15.1105	—	4.1423	19.2528	500	2.071	41 5.X 1926 r.	
3	3	Stan. Lesiak	Niecierz, Sabnie, Sokołowski	—	6.2813	—	6.2813	500	3.141	25 11.VIII.26	
4	4	Jan Szcześniak	Niecierz, Sabnie, Sokołowski	—	6.3382	—	6.3382	500	3.169	92 7.XI.1926	
5	5	nie sprzedana	—	—	—	—	—	—	—	—	3,3592
6	6	nie sprzedana	—	—	—	—	—	—	—	—	3,6391
7	8	nle sprzedana	—	—	—	—	—	—	—	—	9,5200
		Razem			12.6195	7.2443	—	—	9.932	—	
		Łącznie nie sprzedano			16.5183						
		Ogółem zgodnie z planem			36.3821						

Sprzedano dziewiętnaście hektarów, osiem tysięcy sześćset trzydzieści osiem metrów kwadratowych (19,8638 ha) za ogólną sumę złotych dziewięć tysięcy dziewięćset trzydzieści dwa złote (9,932 zł.).

Podpis

Załącznik № 4|III.

Wzór

KWESTJONARJUSZA

do podania o udzielenie pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego—na nabycie gruntu.

1. Nazwisko i imię petenta ....
2. Imię ojca .... i matki ....
3. Petent zamieszkuje w ....
   w gminie ....
   w powiecie ....
   w województwie ....
4. Wiek lat ....
5. Zajęcie (zawód) główne ....
6. „ „ dodatkowe ....
7. Czy służył w wojsku polskiem (w polskich formacjach ochotniczych lub powstańczych) .... w (jakim) czasie: od .... do .... w (jakim) oddziale (pułku) służył ostatnio ....
   Czy posiada odznaczenia wojskowe .... i jakie ....
   Data i numer dokumentu stwierdzającego nadanie odznaczenia wojskowego oraz nazwa władzy, która dokument ten wydała ....
8. Czy jest inwalidą wojskowym .... w jakim procencie ....; czy pobiera rentę inwalidzką .... w jakiej wysokości (miesięcznie lub rocznie) ....
   Data i numer dokumentu stwierdzającego przyznanie renty inwalidzkiej, tudzież nazwa urzędu, który dokument wydał ....
9. Kawaler, żonaty, wdowiec (niepotrzebne słowa wykreślić) ....
10. Skład rodziny (podać imiona i lata członków rodziny zamieszkałych przy petencie i będących na jego utrzymaniu):
    1) .... 5) ....
    2) .... 6) ....
    3) .... 7) ....
    4) .... 8) ....
11. Petent posiada ogółem gruntu .... ha, w czem: a) własnego .... ha, b) żony (męża) .... ha; grunta powyższe są położone w miejscowości .... gm. .... pow. .... i składają się z (ilu) działek ....

    z tego:

    ziemi ornej .... ha
    łąk .... ha
    lasu .... ha
12. Spodziewa się otrzymać .... ha gruntu z niepodzielonego majątku spadkowego.
13. Dzierżawi grunta:
    w miejscowości ....
    w gminie .... pow. ....

    a mianowicie:

    ziemi ornej .... ha
    łąk .... ha

14. Posiada budynki (jakie i z jakiego materjału) ....

....

15. Posiada inwentarz żywy:
a) koni..........szt.......... f) owiec, kóz..........szt..........
b) źrebiąt..........szt.......... g) nierogacizny..........szt..........
c) wołów..........szt.......... h) drobiu..........szt..........
d) krów..........szt.......... i)..........szt..........
e) jałowizny..........szt..........

16. Posiada inwentarz martwy: wozów.........., pługów.........., bron.........., kultowatorów.........., radeł.........., drapaczy.........., młocarń.........., wialni.......... (niepotrzebne słowa wykreślić).

17. Zadłużenie petenta (wymienić wierzycieli, sumę i rodzaj długów)..........

....

....

18. Czy petent nabywa działkę dodatkową, pozostając właścicielem dotychczasowego gospodarstwa, czy nabywa działkę samodzielną, sprzedając jednocześnie dotychczasowe gospodarstwo?..........

....

19. (Dotyczy służby folwarcznej):
Petent pracuje obecnie w majątku..........
gmina.......... pow.......... od jak dawna?..........
(wymienić ilość lat i miesięcy), w jakim charakterze..........
Od ilu lat petent jest pracownikiem folwarcznym?..........

20. Nazwa majątku, z którego petent zamierza nabyć gospodarstwo (parcelę)..........
gm.......... pow..........

21. Numer parceli i wielkość (ogółem).......... arów..........metr. kw..........za cenę ogólną..........zł. obiegowych, a w szczególności:

	Cena za 1 ha w złotych obiegowych	Cena w zł. w złocie w dol. St. Z. lub w rb. zł.	Ilość ha	Ilość a	Ilość mtr. kw.	Ogółem za sumę
Ziemi ornej:						
a) bez zasiewów						
b) z zasiewami						
Łąk						
Pastwisk						
Nieużytków . .						
Drzewostanów .						
Razem . .						

22. Jaką sumę petent wpłacił przy zawarciu umowy przyrzeczenia sprzedaży działki lub może wpłacić (jeżeli umowa nie została jeszcze zawarta)..........

....

23. Czy petent może liczyć na pomoc finansową ze strony rodziny, instytucyj lub osób postronnych i w jakiej wysokości, (podać nazwisko, miejsce zamieszkania osoby lub instytucyj i wysokość spodziewanej pomocy) i czy na wpłatę za ziemię nie zamierza sprzedać posiadany grunt lub jego część albo inwentarz (wyszczególnić, co zamierza sprzedać i sumę, jaką spodziewa się ze sprzedaży otrzymać)..........

....

....

24. Czy w sprawie nabycia działki została zawarta umowa, jaka i kiedy..........

....

....

....

.... dnia.......... 192 r.
(Miejscowość) (data)

....
(Własnoręczny podpis petenta)

Urząd gminy w..........
zaświadcza własnoręczność podpisu..........
zamieszkałego we wsi..........
jak również, że zamieszczone w pp. od 1 do 19 niniejszego kwestjonarjasza dane, są zgodne z rzeczywistością.

Wójt gminy:

....

Załącznik Nr. 5/III.

Wzór podania pożyczkowego.

Do Okręgowego Urzędu Ziemskiego
w..........

....
(imię i nazwisko)
posiadacz działki o obszarze..........ha
.... gminy..........
powiatu..........

A. PODANIE.

1. Podając informacje o stanie mojego gospodarstwa oraz o stosunkach rodzinnych, zwracam się niniejszem do Okręgowego Urzędu Ziemskiego z prośbą o udzielenie mi pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, utworzonego na mocy art. 75 ustawy z dn. 28 grudnia 1925 roku o wyk. reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 1, poz. 1 z 1926 r.) w wysokości złotych w złocie..........
....
na..........
....
2. Pożyczkę, która będzie mi przyznana na skutek niniejszego podania, zabezpieczę hipotecznie na posiadanej przezemnie działce gruntu.
3. Ponieważ hipoteka tej działki nie jest jeszcze uregulowana na moje imię, przeto przedstawiam niżej porękę dwóch osób za terminową spłatę pożyczki.
4. Oświadczam, iż warunki, na jakich są udzielane pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego są mi znane i że warunki te przyjmuję.
5. Pożyczkę spłacę w ciągu lat.......... (5, 10, 15).
6. Sumę przyznanej mi pożyczki, po potrąceniu na-

leżności ua rzecz Państwowego Banku Rolnego, proszę przekazać pod adresem: ....
.........., dnia .... 19.... r.

....
(podpis petenta)

B. PORĘCZENIE.

My niżej podpisani, zamieszkali i tam zamieszkanie prawne dla skutków niniejszego zobowiązania obierający: 1) .... posiadacz
(imię i nazwisko)
działki o obszarze .... ha w majątku / we wsi ....
.... gminy .... powiatu ....
województwa .... ; 2) ....
(imię i nazwisko)
posiadacz działki o obszarze .... ha w majątku / we wsi ....
.... gminy .... powiatu ....
województwa ...., oświadczamy, iż całym swoim majątkiem, jako solidarni współdłużnicy, poręczamy za terminową spłatę przez .... właściciela działki gruntu, oznaczonej na planie parcyjnym № .... z majątku ....
.... gminy .... powiatu ....
województwa ...., pożyczki do wysokości kapitałowej złotych w złocie .... wyraźnie ....),
oraz wszelkich ubocznych należytości z przyznania tej pożyczki wedle przepisów o udzielaniu pożyczek z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego wynikających, nie wyłączając dodatkowej pożyczki w wysokości, przez właściwy urząd oznaczonej, jako też odsetek zwłoki, dodatków administracyjnych, kosztów sądowych i egzekucyjnych.

Jednocześnie oświadczamy, iż warunki spłaty pożyczek, udzielonych z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego są nam znane, oraz że znany nam jest obowiązek pożyczkobiorcy uregulowania hipoteki dla działki gruntu, na którą pożyczkę zaciąga i obowiązek przeprowadzenia hipotecznego zabezpieczenia tej pożyczki.

W razie odroczenia terminy spłaty długu, względnie raty, zobowiązania nasze, wypływające z poręczenia, ulegają przedłużeniu aż do czasu całkowitej spłaty sumy pożyczkowej wraz z wszystkiemi należnościami z nią związanemi.

.... dnia .... 19.... r.

....
Podpisy poręczycieli:
....

(Poświadczenie podpisów petenta i dwóch poręczycieli).

C) KWESTJONARJUSZ.

1. Imię i nazwisko petenta: ....
Imię ojca ...., matki ....
nabywca działki z majątku ....
gm. .... powiatu ....
2. Stan rodzinny: Stale zamieszkują na gospodarstwie:
a) żona (imię i wiek) ....
b) dzieci (imiona i wiek) ....
3. Kto faktycznie gospodaruje ....
działkę gruntową objął w posiadanie w roku ....; nabył ją za sumę .... na podstawie; aktu kupna sprzedaży, umowy przyrzeczenia sprzedaży; posiada ją na podstawie aktu nadawczego, umowy dzierżawnej.
4. zasiewy w roku 19....:

	własne:		na część:	
Oziminy	....	ha	....	ha
Jarzyny	....	„	....	„
Okopowe	....	„	....	„
Inne	....	„	....	„

5. Inwentarz żywy:

a) koni	....	sztuk	f) owiec	....	sztuk
b) źrebiąt	....	„	g) nierog.	....	„
c) wołów	....	„	h)	....	„
d) krów	....	„	i)	....	„
e) jałowizny	....	„	j)	....	„

6. Inwentarz martwy:

a) wozów	....	sztuk	f) młocarni	....	sztuk
b) pługów	....	„	g) kieratów	....	„
c) bron	....	„	h) wialni	....	„
d) kultyw.	....	„	i)	....	„
e) radeł	....	„	j)	....	„

7. Zabudowania	Posiada na działce	Rozpoczęto budowę	Uwagi
1. Dom			
2. Stajnia i obora			
3. Stodoła			
4. Inne			

8. Informacje o poręczycielach:

Nazwisko i Imię	W pow.	W gm.	W majątku (wsi)	Oszar ha	Uwagi
a)					
b)					

Podpis petenta ....

Prawdziwość wyszczególnionych w kwestjonarjuszu danych stwierdzam.

....
(Podpis i pieczęć jednej z instytucyj: rządowej, samorządowej, urzędu gminnego, organizacji społecznej i t. p.)

D. Zaświadczenie i opinja Powiatowego Urzędu Ziemskiego.

Powiatowy Urząd Ziemski prośbę niniejszą .... popiera i zarazem stwierdza:
1) że petent należy do osób wymienionych w p. .... § 4-go rozporządzenia M. R. R. z dnia 23 grudnia 1926 r. (Dz. ust. R. P. Nr. 7 r. 1927 poz. 51), i że otrzymał on na mocy decyzji O. U. Z. z dn. .... za № ....
działkę samodzielną / dodatkową № .... o obszarze .... ha z maj. ...., gm. ...., pow. ...., że łączny obszar gospodarstwa jego wynosi obecnie .... ha, i że petent osiedlił się na działce i gospodaruje osobiście / przez zastępcę
2) że petent posiada opinję ....
....

3) że otrzymane dotychczas pożyczki zużył..........

4) że najistotniejszemi potrzebami jego gospodarstwa są..........

5) że na pokrycie tych potrzeb konieczne jest udzielenie mu pożyczki w sumie złotych w złocie..........

6) Opinja o poręczycielach:

a)..........

b)..........

7)..........

..........dnia..........19.....r.

Podpis i pieczęć P.U.Z...........

UWAGI: 1) Na terenie Województw: Poznańskiego, Pomorskiego, Krakowskiego, Lwowskiego, Tarnopolskiego i Stanisławowskiego, podpisy na podaniu i poręczeniu winny byc zalegalizowane przez notarjusza, lub sąd.

2) Na terenie województw: Warszawskiego, Łódzkiego, Kieleckiego, Lubelskiego, Białostockiego, Wołyńskiego, Poleskiego, Nowogródzkiego i Wileńskiego, podpisy osób piśmiennych powinny być uwierzytelnione przez sędziego pokoju, notarjusza, starostę, albo wójta gminy, przyczem w treści uwierzytelnienia podpisu należy wymienić imię i nazwisko osoby podpisanej,

Jezeli którykolwiek z poręczycieli jest niepiśmienny, to obszarze Mojewództw: Warszawskiego, Łódzkiego, Kieleckiego, Lubelskiego i wszystkich powiatów Województwa Białostockiego, za wyjątkiem pow. Białostockiego, Bielskiego, Grodzieńskiego, Sokólskiego i Wołkowyskiego, poręczenia winny być sporządzone w formie aktów notarjalnych.

W Województwach: Nowogródzkiem, Poleskiem, Wołyńskiem, Wileńskiem i w powiatach Białostockim, Bielskim, Grodzieńskim, Sokólskim i Wołkowyskim Województwa Białostockiego, za niepiśmiennego poręczyciela, (poręczenie) może podpisać inna osoba, co należy stwierdzić podpisami dwóch świadków, przytem uwierzytelnienie wymienionych trzech podpisów winno być dokonane według następującej formułki:

„Za niepiśmiennego poręczyciela (na skutek jego prośby) złożył swój podpis“.

....

(podpis osoby, podpisującej za niepiśmiennego poręczyciela)

„My niżej podpisani świadkowie, stwierdzamy tożsamość osoby poręczyciela..........

..........(wymienić imię i nazwisko niepiśmiennego poręczyciela), jak również, że zobowiązanie niniejsze zostało w naszej obecności odczytane, przez niego przyjęte, jako zgodne z jego wolą i że z powodu niepiśmienności podpis na zobowiąniu położony został na jego zlecenie przez znanego nam osobiście (wymienić imię i nazwisko osoby podpisanej za niepiśmiennego poręczyciela)

(podpisy świadków)“.

„Własnoręczność podpisów (wymienić imiona i nazwiska osób, które podpisały za niepiśmiennego poręczyciela oraz świadków) stwierdzam.

..........dnia..........192 r.

(Pieczęć i podpis osoby, stwierdzającej podpisy“).

3) Na całym terenie Rzeczypospolitej podpisy petenta i poręczycieli mogą być poświadczone przez O.U.Z., lub P.U.Z.

Załącznik № 6|III.

§ 11-a Rozporządzenia M. R. R. z dnia 15.XI 1927 r. (Dz. Urz. № 20|27 r. str. 781).

Wzór
KWESTJONARJUSZA

do podania uczestników scalenia wsi.......... gminy..........
powiatu.......... o udzielenie **pożyczek przejściowych** z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na kupno gruntu w celu uzupełnienia karłowatych gospodarstw.

№ kol.	Nazwisko i imię nabywcy uzupełniającego karłowate gospodarstwo	Data wdrożenia postępowania scaleniowego	Obszar posiadanego gospodarst. karłowat.		Obszar w ha gruntu dokupowanego	Cena kupna sprzed.	Wysokość żądanej pożyczki	Nazwisko i imię sprzedawcy	Miejsce zamieszkania	Ogólny obszar w ha gruntu posiadanego przez sprzedawcę	№ tabeli likwid.	Jeżeli nabywany grunt jest dworski wymienić nazwę hipoteczną majątku	Wiadomości o poręczycielach			Opinja P. U. Z.	
			ha	№ tab.		w złotych							Nazwisko i mię	Miejsce zamieszk.	Obszar posiadanego gruntu w ha	O wysokości projektow. pożyczki	O poręczycielach

Załącznik Nr. 7|III.

Wzór zezwolenia O. U. Z. na rozpoczęcie wstępnych czynności parcelacyjnych.

Zaświadczenie.

Zaświadcza się, że Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego w dniu..........192 r. udzielił zezwolenie na parcelację części o obszarze..........ha z dóbr..........w powiecie..........położonych z warunkiem przeprowadzenia parcelacji zgodnie z postanowieniami Ustawy z dnia 28.XII-1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, w szczególności zaś z warunkiem:

1) **przeprowadzenia parcelacji bądź osobiście, bądź przy pośrednictwie osób i instytucji do parcelacji przez Min. Reform Rolnych upoważnionych,**

2) dostosowania obszaru parcel do wymagań art. 50 Ustawy z dnia 28.XII-1925 r.,

3) dobrania nabywców w ten sposób, ażeby odpowiadali wymaganiom art. 52 Ustawy z dnia 28.XII 1925 r.,

4) uwzględnienia przy parcelacji służby rolnej w myśl okólnika Minist. Reform Rolnych Nr. 346 z dn. 18.VI-1926 r. i złożonej przez właściciela deklaracji z dn. .... 192 r.

5) rozparcelowania tych gruntów przedewszystkiem posiadaczom karłowatych i małorolnych gospodarstw sąsiednich wsi ....

....

w myśl art. 53 Ustawy z dn. 28.XII-25 r., o wykonaniu reformy rolnej i § 90 Rozporządzenia Min. Ref. Roln. z dn. 7.XII-26 r. oraz pisma okólnego Min. Ref. Roln. z dn. 17.XI-26 r. Nr. 1761/S. w ścisłym porozumieniu się z Pow. Urz. Ziem. w .... przyczem właściciel lub osoba przeprowadzająca parcelację może brać zadatki od tej kategorji nabywców w wysokości — od posiadaczy gospodarstw nieprzekraczających 1.5 ha — 10 proc. szacunku od pozostałych — 15 proc. szacunku nabywanych działek, zaś na pozostałą resztę szacunku, osoba przeprowadzająca parcelację wystara się dla nabywców o kredyt w 8 proc. listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego, oraz z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego,

6) zakończenie parcelacji w terminie rocznym od daty udzielenia zezwolenia na parcelację,

7) zwolnienia parcelowanej powierzchni od obciążeń hipotecznych, przed zawarciem aktu rejentalnego kupna-sprzedaży z nowonabywcami,

8) zawiadomienia O. U. Z. w ciągu 2-ch tygodni od dnia sporządzania aktu notarjalnego kupna-sprzedaży o dniu wprowadzenia nabywców w posiadanie nabytych działek,

9) że opłata za nadzór nad parcelacją, ustanowiona w cz. 2 art. 62 względnie cz. 5 art. 65 ust. z dn. 28.XII-1925 r. o wykonaniu reformy rolnej wynosi 1 proc. ceny sprzedażnej parcelowanej nieruchomości ziemskiej,

10) że w razie nieuiszczenia opłaty w terminie, ustalonym w cz. 2 art. 62 ustawy, pobrane będą odsetki zwłoki w wysokości 2 proc. niewpłaconej sumy za każdy cały lub rozpoczęty miesiąc oraz zostanie wstrzymane wydanie parcelującemu orzeczenia, zatwierdzającego projekt parcelacyjny i wykaz nabywców, i zarządzenie ogłoszenia publicznego tego orzeczenia lub też wydanie zaświadczenia o uznaniu projektu parcelacyjnego i wykazu nabywców za zatwierdzony z mocy ustawy w trybie cz. 2 art. 64 i cz. 3 art. 65,

11) że w myśl cz. 2 art. 62 ustawy obowiązku uiszczenia opłaty, określonej w p. 1, nie wolno przerzucać na nabywców i że w razie niezastosowania się do tego przepisu — oprócz skutków przewidzianych w art. 63 ustawy i w art. 2 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 6 marca 1928 r. o skutkach naruszenia przepisów przy parcelacji prywatnej (Dz. U. R. P. Nr. 27 poz. 247) — nastąpi:

a) w stosunku do instytucji upoważnionej odwołanie upoważnienia przez Ministra Reform Rolnych na mocy p. 1 § 1 i p. a § 4 rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dn. 19.I-1927 r. i udzielaniu instytucjom upoważnień do wykonywania parcelacji nieruchomości ziemskich oraz o nadzorze i zasadach postępowania tych instytucyj (Dz. U. R. P. Nr. 28 p. 229),

b) w stosunku do osoby upoważnionej do zawodowego wykonywania czynności parcelacyjnych odwołanie upoważnienia przez Prezesa Okr. Urzędu Ziemskiego na mocy p. 1 § 110 i 113 rozporządzenia wykonawczego z dn. 7.XII-1926 r. do ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

....

....

....

....

....

....

Zaświadczenie niniejsze wydaje się .... na skutek podania z dnia .... 192 r.

Opłata stemplowa w wysokości .... zł. uiszczona została.

Prezes O. U. Z.

IV.

Pouczenie o sposobach znoszenia służebności i o trybie postępowania przy znoszeniu służebności.

A. Wiadomości wstępne.

Dowodem istnienia, postaci i rozciągłości służebności jest wpis do tabeli likwidacyjnej lub nadawczej.

Służebności leśne uprawniają do poboru drzewa budulcowego, oraz opałowego w postaci drewna szczapowego, gałęzi, wierzchów, chrustu lub leżaniny.

Służebności pastwiskowe natomiast uprawniają do wypasania na wygonach i pastwiskach dworskich pewnej ilości sztuk bydła.

Sięgając wstecz myślą do tych dawnych czasów, kiedy zostały wprowadzone serwituty stwierdzić należy, że wówczas ludność wiejska mająca uprawnienia serwitutowe na dobrach ziemskich wielkiej własności nie napotykała na żadne przeszkody przy pełnem wykonywaniu swych praw.

Działo się to głównie dlatego, że owe czasy obfitowały w nader wielkie obszary lasów i pastwisk, a ludności było znacznie mniej niż obecnie. Nadto potrzeby tej ludności w drzewie i innych użytkach leśnych były o wiele skromniejsze niż dzisiaj.

Od owych czasów do chwili obecnej zaszło wiele zmian; a przedewszystkiem zniknęły z powierzchni ziemi duże obszary lasów, wiele lasów zmalało w swej powierzchni, lub uległo rozdrobnieniu w drodze działów większej własności.

Wreszcie pozostałe w swych dawnych rozmiarach obszary leśne, obciążone serwitutami, dzięki wojnie światowej i rabunkowej gospodarce okupantów uległy wielkim zniszczeniom, a gospodarka leśna zaniedbaniu, co wpłynęło ujemnie na drzewostan.

Jednocześnie z kurczeniem się i niszczeniem obszarów leśnych, przybywało coraz więcej ludności wiejskiej, wzrastały coraz bardziej jej potrzeby w drzewie i innych użytkach leśnych.

Dzięki wzrostowi ludności, na osadach tabelowych zamiast jak dawniej jednego samoistnego gospodarza znalazło się po kilku współposiadaczy, którzy jednakże **wszyscy razem korzystają z jednych i tych samych uprawnień** serwitutowych, które zostały nadane niegdyś ich osadzie.

Jakkolwiek już znaczna część ludności, uprawnionej do serwitutów, zlikwidowała swe prawa jeszcze przed wojną, oraz po wojnie, to jednakże powyższe dwa fakty — zmniejszenie i zniszczenie obszarów leśnych, oraz znaczny rozrost ludności stworzyły bardzo ciężkie warunki dla wykonywania praw serwitutowych.

Na poprawę tych warunków w bliższej lub dalszej przyszłości uprawniony do serwitutów nie może liczyć, gdyż ludności stale będzie przybywać, lasów zaś przybywać nie będzie, a przeciwnie będzie ubywać.

Że warunki dla wykonywania praw serwituiowych są niekorzystne i z każdym rokiem pogarszają się, świadczą o tem częste skargi i narzekania ludności, uprawnionej do serwitutów na to, że z braku w lasach obciążonych serwitutami materjału odpowiedniego dla zrealizowania uprawnień serwitutowych otrzymuje drzewo w mniejszej ilości niż się należy, lub nie otrzymuje wcale nic od szeregu lat.

Celem zapewnienia należytego **współdziałania władz i organów samorządu miejscowego w opiece nad serwitutantami** wydał Pan Wojewoda lubelski okólnik № 22 z dnia 1 lutego 1927 L. 1961|VI, ogłoszony w № 3 Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego ex 1927, pozycja 60.

Dochodzenie przez poszkodowanych serwitutantów swych praw **na drodze sądowej,** by było skuteczne, wymaga udowodnienia, że brak w lesie materjałów serwitutowych jest winą właściciela majątku obciążonego serwitutem.

Udowodnienie zaś powyższego jest zbyt utrudnione, a w wielu wypadkach i niemożliwe, gdyż częstokroć brak w lesie drzew danego rodzaju lub drzew o wymiarach serwitutowych jest wynikiem warunków przyrodzonych, a w czasach obecnych i dziełem zniszczeń wojennych.

Często poszkodowani nie dochodzą swych praw z innych przyczyn, a mianowicie z braku środków materjalnych i czasu, a także z nieznajomości przepisów, zawartych w ustawie rosyjskiej o organizacji ziemskiej włościan, które to przepisy pozwalają poszkodowanemu dochodzić swych praw serwitutowych tylko w tym roku kalendarzowym, w którym nie otrzymał należnego serwitutu.

W ten sposób giną bezpowrotnie dla uprawnionego te korzyści gospodarcze, jakie mógłby osiągać w ciągu szeregu lat przy pełnem wykonywaniu swych praw serwitutowych.

Wobec takiego stanu rzeczy zachodzi pytanie, czy uprawniony do serwitutów może w jakikolwiek sposób zabezpieczyć raz na zawsze od straty tę wartość majątkową, która jest zawarta w jego uprawnieniach serwitutowych.

Jedyną drogą zabezpieczającą uprawnionych do serwitutów od wspomnianych strat jest sposób bardzo prosty i zawsze skuteczny, a mianowicie **zlikwidowanie praw serwitutowych** wzamian za równoważnik gruntowy.

Likwidując swe prawa serwitutowe, drobny rolnik nie tylko zabezpiecza od strat swój kapitał serwitutowy, lecz otrzymuje możność osiągania i innych korzyści gospodarczych, a także moralnej natury. Przedewszystkiem powiększa swe gospodarstwo rolne o równoważnik gruntowy, odpowiadający co do wartości utraconemu uprawnieniu serwitutowemu w postaci ziemi z lasem, łąk, lub innych użytków rolnych.

Zwiększone tą drogą gospodarstwo drobne staje się **samowystarczalną jednostką gospodarczą,** daje większe zyski, wynikiem czego jest możność zaoszczędzenia żmudnych wysiłków na roli przez nabycie narzędzi rolniczych i powiększenie żywego inwentarza, oraz możność zwiększenia i polepszenia produkcji zbóż przez zastosowanie nawozów sztucznych i użycie do obsiewu pól lepszego ziarna.

Długie i częstokroć bardzo ciężkie spory rodzinne o podział ziemi, — po zlikwidowaniu praw serwitutowych, są łatwiejsze do załatwienia, przy zwiększonym zapasie ziemi.

Wreszcie uprawniony do serwitutów, po zlikwidowaniu swych praw, nie potrzebuje już tracić ani pieniędzy, ani czasu na prowadzenie przewlekłych sporów, wynikających między nim, a właścicielem majątku, na tle wykonywania uprawnień serwitutowych.

Pieniądze i czas tracone dawniej na te spory mogą być przez drobnego rolnika z pożytkiem **obrócone na cele wytwórcze gospodarcze.**

Zważywszy wszystkie powyższe okoliczności stwierdzić należy, że w interesie **drobnych rolników korzystających z serwitutów leży jaknajszybsze zlikwidowanie praw serwitutowych.**

Obecny Rząd doceniając doniosłe znaczenie gospodarcze i moralne, jakie ma dla zainteresowanej ludności i Państwa szybkie zlikwidowanie serwitutów, rozpoczął w tym kierunku energiczną akcję.

Dawne ustawy i rozporządzenia, częstokroć hamujące należyty postęp akcji likwidowania służebności, zostały zniesione, a wzamian wydano nowe przepisy, zawarte w rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1.II-27 r. (Dz. Ustaw № 10 poz. 74) i Ministra Reform Rolnych z dnia 14.II b. r. (Dz. Ustaw № 14 poz. 109).

Powyższe rozporządzenia przewidują likwidowanie służebności do roku 1930-go w dwojaki sposób: w drodze dobrowolnych układów lub w drodze przymusowej, zaś po roku 1930 tylko na drodze przymusu, z urzędu.

Często zainteresowani w zlikwidowaniu swych praw serwitutowych dzięki nieznajomości obowiązujących przepisów, bywają wprowadzeni w błąd i narażani na stratę pieniędzy i czasu przez ludzi nieuczciwych lub nieuświadomionych społecznie.

Dla wiadomości tych, co chcą zlikwidować swe prawa serwitutowe, podaje się poniżej obowiązujące przepisy, które wyjaśniają w jaki sposób mogą być likwidowane serwituty, kto ma prawo wybierać pełnomocników do likwidacji, jak ci pełnomocnicy mają być wybierani, jak powinna być napisana dobrowolna umowa, jakie dokumenty i jakiej władzy należy składać, wreszcie jakie koszty i kiedy ponoszą likwidujący swe prawa serwitutowe.

Jednocześnie podaje się w załączeniu wzory uchwał i umów wedle pisma okólnego Min. R. Roln. z dnia 7.V-1927 roku Nr. 246|R, wraz z załącznikami, ogłoszonego w Nr. 10|11 ex 1927 Dz. Urzęd. Min. Ref. Roln.

Wzór Nr. 1 — uchwała przedstawicieli osad tabelowych (dziedzin władnących) w przedmiocie zniesienia służebności w drodze dobrowolnego układu.

Wzór Nr. 2 — uchwała posiadaczy dziedziny służebnej w przedmiocie zniesienia służebności w drodze dobrowolnego układu.

Wzór Nr. 8 — umowa w przedmiocie zniesienia służebności.

Wzór Nr. 4 — uchwała przedstawicieli osad tabelowych (dziedzin władnących) w przedmiocie zniesienia służebności w drodze przymusowej.

Wzór Nr. 5 — uchwała posiadaczy dziedziny służebnej w przedmiocie zniesienia służebności w drodze przymusowej.

B. Część szczegółowa.

1. Znoszenie służebności w drodze dobrowolnego układu (w trybie umownym).

Do zawarcia dobrowolnej umowy ze strony włościan mających uprawnienia serwitutowe (dziedzina władnąca) uprawnieni są pełnomocnicy, wybrani uchwałą zebrania przedstawicieli osad tabelowych.

Za przedstawiciela osady tabelowej uznaje się właściciela lub jego zastępcę prawnego. W razie wątpliwości kto jest właścicielem uznaje się za przedstawiciela osady, każdego, w czyjem posiadaniu faktycznie znajduje się osada tabelowa.

Jeżeli osada tabelowa jest we wspólnem posiadaniu kilku osób podzielnie lub niepodzielnie, przedstawicielem osady tabelowej jest jeden ze współwłaścicieli lub współposiadaczy, obrany przez pozostałych, a jeżeli zgoda co do wyboru nie nastąpi, to **najstarszy z nich wiekiem.**

O ile przedstawicieli posiadaczy osad tabelowych jest nie więcej jak trzech, to podpisują oni umowy osobiście, bez wyręczania się pełnomocnikami.

Zebrania zwołuje i na nich przewodniczy sołtys wsi lub wójt gminy. Nie bierze on jednak udziału w głosoweniu, jeżeli nie jest przedstawicielem osady tabelowej, mającej uprawnienie serwitutowe.

Zebranie może również zwołać Komisarz Ziemski, który wówczas przewodniczy zebraniu.

Zebrania są ważne, jeżeli obecni przedstawiają połowę ogólnej ilości zainteresowanych osad tabelowych. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. Treść uchwały winna obejmować wyraźny zakres pełnomocnictwa udzielonego pełnomocnikom. Każdy przedstawiciel osady tabelowej, oraz Komisarz Ziemski, ma prawo ustnie lub na piśmie zażądać od sołtysa wsi zwołania zebrania. Żądanie przedstawicieli osad winno być wykonane w ciągu trzech dni od dnia ich otrzymania, zaś żądanie Komisarza Ziemskiego w ściśle oznaczonym przez niego terminie.

Ze strony majątku obciążonego serwitutem uprawniony jest zawierać dobrowolną umowę właściciel tego majątku, względnie pełnomocnik jego, lub osoba posiadająca ten majątek ciągle nieprzerwanie, spokojnie, jawnie, niedwuznacznie, oraz pod tytułem właściciela, słowem jak to posiadanie określone jest w prawie cywilnem (art. 2229).

O ile majątek jest rozparcelowany i znajduje się w podzielnem posiadaniu kilkunastu osób (wsie drobnoszlacheckie), to zawierać dobrowolną umowę mają prawo pełnomocnicy posiadaczy majątku, wybrani w liczbie nie więcej jak trzech, uchwałą posiadaczy tego majątku.

Zebrania i uchwały po stronie dziedziny obciążonej odbywają się w taki sam sposób, jaki i zebrania posiadaczy osad tabelowych z tem zastrzeżeniem, że przy zawieraniu dobrowolnych umów występują i podpisują takowe przedstawiciele tych gruntów, z których wydziela się równoważnik jako wynagrodzenie za zrzeczenie się serwitutu, zaś posiadanie uprawniające do udziału winno być przynajmniej roczne.

Umowy dotyczące zniesienia służebności należy zawierać w formie aktu notarjalnego, lub w formie aktu prywatnego, sporządzonego w obecności przynajmniej 2 świadków, niezainteresowanycb w zniesieniu służebności. Podpisy uwierzytelnia notarjusz, urząd gminy lub starostwo.

W uchwale i umowie trzeba wskazać, jakie grunta i las przyjmuje wieś przysługujące każdej osadzie za służebności indywidualne; a jakie grunty i las za serwituty gromadzkie. Grunt i las za służebności przysługujące danym osadom winien być wydzielony dla każdej osady tabelowej, grunt i las zaś za służebności gromadzkie — na wspólną własność wszystkich osad.

W razie wydzielenia na wspólną własność lasu i gruntów za służebności poszczególnych osad musi być ściśle określona wartość działki przypadającej każdej osobie.

Jeśli za serwituty ma być pobrany grunt z lasem lub grunt podleśny — **i likwidujący swe prawa serwitutowe mają las wyrąbać, a grunt podleśny zamienić na role,** to okoliczność ta musi być koniecznie w umowie dobrowolnej przewidziana.

Każda ze stron ma prawo przedstawić do Powiatowego Urzędu Ziemskiego umowę lub uwierzytelniony odpis takowej z prośbą o zatwierdzenie i wykonanie. Celem uzyskania zatwierdzenia i wykonania umowy należy złożyć w P. U. Z. następujące dokumenty:

a) oryginał lub uwierzytelniony odpis umowy,

b) odpis uchwały uwierzytelniony przez Urząd Gminy,

c) poświadczoną przez urząd gminy listę osób, które były posiadaczami osad tabelowych w chwili powzięcia uchwały, ze wskazaniem przedstawicieli tych osad,

d) odpis tabeli likwidacyjnej.

e) dowód prawa własności, względnie posiadania majątku. O ile majątek znajduje się w podzielnem posiadaniu kilkunastu osób, to zamiast dowodu prawa własnoćci należy złożyć uwierzytelniony przez urząd gminy odpis uchwały o wyborze pełnomocników do zawarcia układu, oraz zaświadczoną przez urząd gminy listę wszystkich osób posiadających majątek w chwili powzięcia uchwały, z wyszczególnieniem czasu posiadania.

f) wyciąg z działu I i III wykazu hipotecznego majątku obciążonego.

g) sporządzony przez wydział hipoteczny wykaz osób, których prawa są zapisane w dziale III i IV wykazu hipotecznego majątku obciążonego z wymienieniem prawnie obranego przez te osoby miejsca zamieszkania.

Umowę zatwierdza Okręgowa Komisja Ziemska, która wyznaczy zarazem stronie, która się do tego zobowiązała według warunków umowy, termin do sporządzenia i złożenia Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu dowodów pomiarowych. W braku zaś takiego warunku w umowie — obowiązek ten ciąży na obu stronach.

Od orzeczenia O. K. Z. strony mogą się odwołać w ciągu 30 dni do Głównej Komisji Ziemskiej za pośrednictwem Prezesa O. U. Z.

Po uprawomocnieniu się orzeczenia O.K.Z., Okręgowy Urząd Ziemski zarządza wykonanie umowy na gruncie, t. j. a) sporządzenie dowodów pomiarowych, b) wprowadzenie uprawnionych posiadaczy osad tabelowych w posiadanie gruntu zaserwitutowego, c) wnosi wpis dodatkowy do tabeli likwidacyjnej.

Na grunta, które wieś otrzymuje, trzeba sporządzić 2 plany i 2 rejestry, przyczem geometra winien dołączyć wszystkie wyliczenia i protokół graniczny. W wypadkach, gdy grunta wsi wymagają komasacji mogą być sporządzone **dowody pomiarowe uproszczone,** t. j. zamiast 2 planów i 2 rejestrów tylko 1 plan i 1 rejestr z wyliczeniami geometry i protokółem granicznym. Na wykonanie dowodów pomiarowych uproszczonych należy uzyskać zezwolenie Okregowego Urzędu Ziemskiego. O ile wieś otrzymuje las, to przed złożeniem odnośnych dokumentów w P. U. Z. należy zwracać się do Urzędu Wojewódzkiego z prośbą o wydanie zezwolenia na **wydzielenie** tego lasu oraz o zezwolenie na wyrąb lasu lub na zamianę gruntu podleśnego na rolny, o ile wyrąb lasu lub zamiana rodzaju użytkowania przewidziane są w dobrowolnej umowie. Aczkolwiek strony nie są obowiązane do składania w P.U.Z. zezwoleń Urzędu Wojewódzkiego, to jednak upewnienie się, że Urząd Wojewódzki wydania zezwolenia nie odmówi jest ważne dla zainteresowanych. W razie niewydania przez Urząd Wojewódzki zezwolenia umowa nie może być zatwierdzoną przez O. K. Z.

W razie wydzielenia za znoszone służebności wynagrodzenia w użytkach, znajdujących się **w posiadaniu drobnych dzierżawców rolnych,** do których mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 31.VII 1924 r. (№ 75 Dz. U. poz. 741) w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców, właściciel majątku obowiązany jest wzamian za dotychczas posiadane działki dać drobnym dzierżawcom odpowiadające pod względem wartości rolniczej użytki na warunkach, przewidzianych w powołanej ustawie z dnia 31.VII.1924 r. Dzierżawcy ci na skutek zarządzenia Powiatowego Urzędu Ziemskiego muszą się usunąć z dotychczasowych działek i objąć w posiadanie dzierżawne wyznaczone im nowe działki zastępcze.

Uwaga: Powołana ustawa z dnia 31.VII.1924 r. rozciąga ochronę na grunta dzierżawne do 5 ha użytków rolnych dla każdego dzierżawcy, zaś co do gruntów, oddanych w posiadanie drobnym rolnikom przez Urzędy Ziemskie to ustawa powyższa rozciąga ochronę bez względu na obszar tych gruntów. Dzierżawcy korzystający z ochrony w razie oddawania dzierżawionych przez nich gruntów wsi za znoszone służebności otrzymują **działki zastępcze,** o czem wspomniano wyżej. Uzupełnienie przepisów powyższej ustawy stanowi rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 24 lutego 1928 (№ 22, poz. 195 Dz. U.).

II. Zniesienie służebności w drodze przymusowej.

Do występowania z podaniem o przymusowe zniesienie służebności są uprawnieni:

1) właściciel lub posiadacz w rozumieniu art. 2229 K. C. (patrz cz. I) lub jeden ze współwłaścicieli względnie posiadaczy majątku obciążonego.

2) pełnomocnicy przedstawicieli osad tabelowych wsi.

Przymusowe zniesienie służebności może nastąpić również z urzędu t. j. bez prośby stron:
a) przy przebudowie ustroju rolnego,
b) przy przeprowadzaniu meljoracji,
c) na wniosek władz ochrony lasów.

Po 1.I.1930 r. Urzędy Ziemskie przystąpią do przymusowego zniesienia wszystkich służebności, które do tego czasu nie zostaną zniesione.

Podanie z prośbą o przymusowe zniesienie służebności należy składać w Pow. Urzędzie Ziemskim i do podania tego dołączyć takie same dokumenty, jak i przy składaniu dobrowolnej umowy (wymienione w części I niniejszego w punktach b, c, d, e, f, g).

Postępowanie wdraża Powiatowy Urząd Ziemski.

Projekt przymusowego zniesienia służebności opracowuje **Komisja oszacowania służebności** w składzie następującym:
a) Przewodniczący — Komisarz Ziemski,
b) po 1 przedstawicielu każdej strony lub jego zastępcy. Członkowie Komisji nie mogą być zainteresowanymi w sprawie:

Przy opracowywaniu projektu biorą udział **rzeczoznawcy,** powołani przez Powiatowy Urząd Ziemski na wniosek Komisji.

Przedstawiciela i jego zastępcę należy wskazać Komisarzowi Ziemskiemu w ciągu dni 14-tu od daty otrzymania wezwania wraz ze złożeniem oświadczenia, że powierzone obowiązki osoby te przyjmują.

W razie niewskazania przedstawiciela i jego zastępcy w powyższym terminie projekt opracowuje Komisarz Ziemski.

O ile na 2 posiedzenia przedstawiciele stron nie stawią się, to Komisarz Ziemski rozwiązuje Komisję i sam opracowuje projekt.

Geometrę do prowadzenia robót mierniczych wyznacza Okr. Urząd Ziemski.

Ocenę wartosci wszystkich służebności przeprowadza się na podstawie średnich cen z okresu dwuletniego, licząc wstecz od chwili rozpoczęcia opracowywania projektu, przyczem ustaloną wartość roczną prawnych korzyści służebnościowych mnoży się przez 30

Wartość użytków, które mają być wydzielone za znoszone służebności ustala się według średnich cen z wyżej wymienionego okresu. Sporządzony projekt zostaje przez Komisarza Ziemskiego **okazany przedstawicielom stron.** Nieobecni na zebraniu przedstawiciele stron mimo zawiadomienia o jego terminie, będą uważani za przyjmujących projekt. Przedstawicielom służy prawo zgłoszenia sprzeciwu. Uzasadnienie sprzeciwu należy złożyć na piśmie do Powiatowego Urzędu Ziemskiego w ciągu 14 dni od daty okazania projektu. W razie niezłożenia uzasadnienia w powyższym terminie uznaje się, że sprzeciwy zostały cofnięte.

Projekt przymusowego zniesienia służebności zatwierdza Okręgowa Komisja Ziemska.

Po uprawomocnieniu się orzeczenia Okr. Komisji Ziemskiej (termin i tryb zaskarżenia, jak w części I) Okręgowy Urząd Ziemski dokonywuje takich samych czynności jak i po uprawomocnieniu się orzeczenia O. K. Z. o zatwierdzeniu dobrowolnej umowy (patrz cz. I p. a, b, c).

Jeżeli na gruntach przeznaczonych na odszkodowanie za zniesienie służebności znajdują się drobni dzierżawcy rolni, do których mają zastosowanie prze-

pisy ustawy z dnia 31.VII. 1924 r., to takowi zostają przeniesieni na wydzielone im nowe działki zastępcze. Gdy Pow. Urząd Ziemski stwierdzi, że wydzielenie zastępczych działek jest niemożliwe, wtedy orzeka, że umowa dzierżawna ulega rozwiązaniu po upływie pół roku od doręczenia dzierżawcom orzeczenia. Właściciel majątku obowiązany będzie w tym wypadku wypłacić dzierżawcom odszkodowanie w wysokości trzykrotnego czynszu rocznego.

O ile by właściciel wzbraniał się wypłacić dzierżawcom odszkodowanie wtedy dzierżawcy ci mogą dochodzić swych praw tylko w drodze sądowej.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.II. 1928 r. (Dz. U. Nr. 18 ex 1928 poz. 159) przewiduje, że w razie wydzielenia za znoszone służebności, jako wynagrodzenia, części lub całego obszaru gruntów ornych danego folwarku, przy jednoczesnej parcelacji użytków rolnych majątku obciażonego serwitutami, z którego wydziela się to wynagrodzenie, służbie folwarcznej, tracącej prace wskutek omawianego wydzielania gruntów ornych przysługują te same praw, jakie wprzysługują służbie folwarcznej, która traci pracę wskutek parcelacji (art. 45, 72, 73 i 74 ustawy z dn. 28.XII 1925 r. Dz. Ust. Nr. 1 poz. 1 z 1926 r.). Jeśli za znoszone służebności wydziela się z gruntów ornych danego folwarku obszar ponad 15 ha, a służbie folwarcznej, tracącej wskutek tego pracę, nie zaproponowano nabyciu działek z parcelowanych gruntów ornych w tym samym majątku, lub o ile parcelacja taka nie jest prowadzoną — to służbie folwarcznej tracącej pra ę przysługuje **prawo do jednorazowej odprawy** w myśl odnośnych przepisów ustawy o wykonaniu reformy rolnej (Cz. 2,3,5, i 6 art. 44).

Uwaga: Powyższe uprawnienia służą tym pracownikom rolnym, którzy mogą być uznani za stałą służbę folwarczną w myśl ustawy o wykonaniu reformy rolnej (Dz. Ust. z 1926 r. Nr. 1 poz. 1).

III. Postępowanie uproszczone.

W przypadkach, gdy zniesienie służebności nastręcza znaczne trudności, może być stosowane postępowanie uproszczone.

Uproszczenia mogą dotyczyć zasad szacowania i sporządzania dowodów pomiarowych.

Przy zastosowaniu postępowania uproszczonego czynności Komisarzy Ziemskich, Okręgowej Komisji Ziemskiej i Komisji Oszacowania służebności pełnią: delegat Ministra Reform Rolnych i Komisarz Służebnościowy.

Obszar, na którym będzie stosowane postępowanie uproszczone, oraz rozmiary stosowanych uproszczeń, będą określane w każdym przypadku przez Ministra Reform Rolnych w drodze rozporządzeń, ogłaszanych w Dzienniku Ustaw.

W Województwie Lubelskiem zostało zastosowane postępowanie uproszczone **przy zniesieniu służebności obciążających dobra Ordynacji Zamojskiej** (Dz. Ust. R. P. Nr. 19 ex 1927 r. poz. 147) położone w powiatach: Zamojskim, Biłgorajskim, Tomaszowskim, Janowskim, Krasnystawskim, oraz przy zniesieniu służebności, obciążających dobra Międzyrzec i Witoroż, położone w pow. Radzyńskim (Dz. Ust. R. P. Nr. 59 ex 27 poz. 519).

IV. Koszty.

Tytułem zwrotu kosztów, związanych ze zniesieniem służebności pobierane będą opłaty wymierzane przez Okręgowy Urząd Ziemski.

Opłaty ponoszą: przy postępowaniu umownem strona, którą ten warunek obowiązuje wedle umowy, w braku tego warunku, oraz przy postępowaniu przymusowem, obie strony po połowie.

Podania w sprawach zniesienia służebności, wnoszone do Urzędów Ziemskich, wolne są od opłat stemplowych.

V. Wzory.

A. Znoszenie służebności w drodze umownej.

Załącznik № 1 do pisma okólnego M. R. R. № 426|R z dnia 7 maja 1927 roku.

Wzór nr. 1

Uchwała przedstawicieli dziedzin władnących w przedmiocie zniesienia służebności w drodze umownej.

U C H W A Ł A

Działo się dnia . . . 19 . . we wsi nazwa . . . gminy . . . nazwa . . . powiatu . . . nazwa . . . , pod przewodnictwem miejscowego sołtysa (względnie wójta gminy . . . . . . względnie Komisarza Ziemskiego na pow. . . podać imię i nazwisko . . . .

Z ogólnej liczby . . . przedstawicieli osad tabelowych, wezwanych przez sołtysa wsi . . . . (względnie: Komisarza Ziemskiego na pow. . . . . .) i reprezentujących . . . . osad tabelowych korzystających z praw do służebności, jakie przysługują, według zapisów w tabeli likwidacyjnej (lub nadawczej, względnie na mocy wpisów hipotecznych w księdze wieczystej dóbr . . . . . . lub prawomocnej decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . . z dnia . . . . r. .), osadom tabelowym wsi . . . . . gm. . . . . pow. . . . . na dzisie sze zebranie stawiło się . . . osób, uprawnionych, do działania w przedmiocie znoszenia służebności i reprezentujących . . . . osad, posiadających prawa służebnościowe.

Zebranie niniejsze . . . . głosami „za", wobec . . . głosów „przeciw" (względnie jednogłośnie), co stanowi przepisaną większość, uchwała:

p. 1. Zrzec się wszelkich praw do służebności, jakie na mocy wpisów w tabeli likwidacyjnej (nadawczej) wsi . . . (względnie) na mocy wpisów hipotecznych w księdze wieczystej dóbr . . . . . . względnie na mocy prawomocnej decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . . . z dn. . . r. .), przysługują osadom tabelowym nr. nr. . . . . .

Uwaga: Jeśli uchwała dotyczy nie wszystkich rodzajów służebności, które przysługują danym osadom tabelowym, należy po wyrazach: „przysługują osadom tabelowym nr. nr. . . ." dodać: „z wyjątkiem prawa . . (wymienić jakiego) . ., w całej rozciągłości tegoż uwidocznionej w powołanej wyżej tabeli likwidacyjnej (nadawczej księdze hipotecznej decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej).

p. 2. Wzamian za zrzeczenie się wymienionych wyżej praw służebnościowych, przyjąć z dóbr . . . (nazwa dóbr, imię i nazwisko właściciela lub pełnomocnika) . . na własność podzielną osad tabelowych nr. nr. . . (przy znoszeniu służebności indywidualnych; względnie na własność wspólną osad tabelowych nr. nr. . . przy znoszeniu służebności gromadzkich i grupowych, oraz przy wydzielaniu na wspólną własność wynagrodzenia za służebności indywidualne), następujące grunty: — wymienić kolejno nazwy miejscowości, opisać wyraźnie granice wydzielenia w każdej z nich na gruncie, oraz jakość i ilość wydzielanych w każdej użytków).

Ogółem przyjąć na własność podzielną osad tabelowych Nr. Nr. . . . : (względnie na wspólną własność osad tabelowych Nr. Nr. . . . .) z dóbr . . . . (nazwa) . . . ha użytków a mianowicie: (wymienić obszar każdego użytku) . . . oraz . . ha nieużytków pod staremi i nowoprojektowanemi drogami, rowami i granicami, czyli razem . . . ha gruntów.

UWAGA: W razie wydzielania na wspólną własność wynagrodzenia za służebności indywidualne, względnie przy znoszeniu służebnosci gromadzkich lub grupowych, ustęp, dotyczący nieużytków pod drogami i t. p. należy zmienić w sposób następujący: „. . . . oraz . . . ha nieużytków pod już istniejącemi drogami, oraz pod nowe drogi, których przeprowadzenie w przyszłości okaże się potrzebnym".

p. 3. Powyższe użytki (w wypadku wydzielenia ich na własność podzielną za służebnosci indywidualne)wydzielić dla poszczegónych osad tabelowych w sposób następujący: (wyszczególnić dokładnie zasady podziału: przestrzeń każdego użytku, przypadającej każdej poszczególnej osadzie tabelowej, z podaniem ogólnego obszaru, przypadającego jej wynagrodzenia, miejscowość, kierunek i kolejność parcel it.p.).

Uwaga: W razie wydzielenia na wspólną własność wynagrodzenia za służebności indywidualne p. 3 należy zmienić w sposób następujący:

Udział poszczególnych osad tabelowych w otrzymywanym, w myśl p. 2 niniejszej uchwały, wynagrodzeniu, ustala się jak następuje:

p. 4. Dla zapewnienia dogodnego dojazdu do wydzielonych parcel oprócz już istniejącysh, przeprowadzić nowe drogi, a mianowicie: (opisać położenie, kierunki i wyloty projektowanych dróg).

Uwaga: Jeżeli uchwała nie przewiduje podziału wynagrodzenia otrzymywanego za służebności indywidualne, lecz tylko ustala udziały poszczególnych osad w tem wynagrodzeniu, względnie dotyczy zniesienia służebności gromadzkich lub grupowych — należy cały p. 4 opuścić.

p. 5. Wszelkie koszty, związane z pomiarami gruntów otrzymywanych za służebności, przygotowaniem dokumentów, wymaganych przez urzędy ziemskie, w terminach przez nie wskazanych lub wyznaczonych poniesione zostaną przez . . . . . (wymienić kto ma ponieść powyższe koszty całkowicie, w jakiej części i jakie koszty zobowiązują się ponieść serwitutanci, kto obowiązuje się dostarczyć potrzebną do pomiarów ilość robocizny i t. p.)

p. 6. Do zawarcia na powyższych warunkach z właścicielem (względnie pełnomocnikiem właściciela) dóbr . . . . (nazwa dóbr, imię i nazwisko właściciela lub pełuomocnika) . . . . umowy w przedmiocie zniesienia wymienionych w punkcie 1-ym niniejszej uchwały, służebności, do ustalenia terminu objęcia w posiadanie otrzymanych za służebności użytków rolnych i leśnych, oraz terminu ukończenia przez właściciela dóbr eksploatacji lasu na terenach oddawanych przezeń wzamian za służebności bez rosnących na nich drzewostanów; do czynienia w imieniu posiadaczy osad tabelowych gospodarstw, wymienionych w p. 1, wszystkiego co będzie potrzebne do ich zniesienia (ewentualnie: i do przeprowadzenia przewidzianego w p. 3 podziału pomiędzy poszczególne osady tabelowe, otrzymanych z tytułu umowy gruntów) do występowania, imieniem tychże posiadaczy wobec urzędów i Komisji Ziemskich, oraz Ochrony Lasów w sprawach, związanych z zatwierdzeniem umowy, osobiście (względnie: i przez uprawnionego przez nich zastępcę lub zastępców); ewentualnie: do ustalenia według swego uznania warunków i umówienia mierniczego, potrzebnego do wykonania pomiarów i sporządzenia dokumentów pomiarowych na grunty otrzymywane wzamian za służebności), upoważnić gospodarzy: (wymienić imiona i nazwiska najwyżej trzech pełnomocników, oraz miejsce ich zamieszkania).

p. 7. Pełnomocnikom tym zwrócić wszystkie koszty, jakie poniosą przy wykonywaniu swych czynności z tytułu powyższego upoważnienia.

Na tem uchwałę zakończono, przeczytano, zrozumiano, przyjęto i podpisano.

(Podpisy uchwalających i przewodniczącego)

Uwaga: 1: W wypadkach kiedy uchwała dotyczy jednoczesnego zniesienia służebności indywidualnych oraz gromadzkich i grupowych, wynagrodzenie w gruncie za jedne i drugie, winno być w p. 2 opisane oddzielnie tak, aby widocznem było ile i czego dziedziny władnące otrzymają za służebności indywidualne, oraz ile i czego za służebności gromadzkie i grupowe (oddzielnie), podział bowiem wynagrodzenia za służebności indywidualne, oraz gromadzkie i grupowe odbywać się będzie według różnych zasad, przewidzianych art. 44 Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1.II. 1927 r.

Uwaga II: W wypadkach, kiedy w toku zniesienia służebności, przeprowadzona jest zamiana gruntów dziedziny służebnej i dziedziny władnących, odpowiednio zmieniając dalszą numerację punktów, jako p. 4 i 5 uchwały przedstawicieli dziedzin władnących, należy pomieścić:

p. 4. Pozatym oddać ha własność dóbr (wsi kol.) . . . . nazwa część (wszystkie) gruntów ukazowych os. tab. Nr. Nr. . . . a mianowicie: opisać w jakiej miejscowości, ile gruntów i z jakich użytków oddać ma każda poszczególna osada tabelowa, oraz ile ogółem oddadzą wszystkie.

Wzamian zaś przyjąć z tychże dóbr następujące grunty: . . . . (wyszczególnić w jakich miejscowościach i granicach), z czego za każdy m² oddawanej ziemi ukazowej, wyżej wymienione osady otrzymać mają m² ziemi dworskiej (ewentualnie podać przyjętą zasadę zamiany), a mianowicie: os. Nr. . . . otrzyma: . . . (wymienić ile dana osada otrzyma ogółem, oraz podać przestrzeń każdego otrzymywanego przez nią użytku) i t. d. wyszczególnić wszystkie osady zamieniające grunty; ogółem os. tab. Nr. Nr. . . . otrzymać mają . . ilość . . . ha gruntów, w czem . . . (wymienić obszar każdego użytku ewentualnie i nieużytków pod drogami i t.p.).

p. 5. Otrzymane tym sposobem tytułem zamiany grunty, wydzielić osadom nr. nr. . . . w sposób następujący: . . . (opisać w każdej miejscowości kierunek parcel, oraz kolejność w jakiej otrzymają grunty poszczególne osady)".

W takich razach należy pamiętać o konieczności odpowiedniego upoważnienia pełnomocników do zawarcia umowy o zamianie gruntów (wobec p. 6 uchwały) o drogach na gruntach zamienianych (p. 4), kosztach dotyczących zamiany (p. 5) i terminie objęcia w posiadanie zamienianych gruntów przez obie strony.

UWAGA 3: W wypadku kiedy uchwalający postanawiają udzielić swym pełnomocnikom ogólnej, bez żadnych ograniczeń, plenipotencji do zawarcia dobrowolnego układu w przedmiocie zniesienia służebności, p. 2, 3, 4 i 5 należy opuścić, zmieniwszy zaś numerację p. 6 odpowiednio przerobić, wyraźnie zaznaczając w nim o udzieleniu takiego upoważnienia.

Załącznik № 2 do pisma okólnego M. R. R. nr. 426|R z dn. 7 maja 1927 roku.

Wzór Nr. 2.

Uchwała posiadaczy dziedziny służebnej w przedmiocie zniesienia służebności w drodze umownej.

U C H W A Ł A:

Działo się dn. . . 19 . . r. we wsi (nazwa), gminy (nazwa), powiatu (nazwa), pod przewodnictwem miejscowego sołtysa (względnie wójta gminy . . . względnie Komisarza Ziemskiego na pow. (imię i nazwisko).

Z ogólnej liczby . . właścicieli (posiadaczy) b. dóbr (względnie wsi lub kolonji (nazwa), obciążonych służebnościami na korzyść wsi (nazwa), gminy (nazwa), powiatu (nazwa), wezwanych przez sołtysa wsi (kolonji) . . . (nazwa) względnie przez Komisarza Ziemskiego na powiat (nazwa) na dzisiejsze zebranie stawiło się . . . osób, uprawnionych do działania, ze strony dziedziny służebnej, w przedmiocie znoszenia służebności.

Zebranie niniejsze . . . głosami „za", wobec . . . głosów „przeciw" (względnie jednogłośnie), co stanowi przepisaną większość uchwala:

Zawrzeć z pełnomocnikami (przedstawicielami) osad tabelowych nr. nr. . . . wsi (nazwa), gminy (nazwa), powiatu (nazwa), korzystających z praw do służebności na gruntach b. dóbr (względnie wsi lub kolonji (nazwa) umowę w przedmiocie zniesienia tych służebności, na następujących warunkach:

p. 1. Za zrzeczenie się przez posiadaczy osad tabelowych nr. nr. . . . wsi . . . wszelkich praw do służebności, jakie przysługują im na mocy zapisów w tabeli likwidacyjnej (nadawczej, względnie: na mocy wpisów hipotecznych w księdze wieczystej dóbr lub kolonji (nazwa) względnie: na mocy decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . z dnia . . roku, lub Głównej Komisji Ziemskiej z dnia . . . roku . . . oddać na własność podzielną tychże osad tabelowych nr. nr. . . . (przy znoszeniu służebności indywidualnych, względnie na własność wspólną tychże osad tabelowych nr. nr. . . . przy znoszeniu służebności gromadzkich i grupowych, oraz przy wydzielaniu na wspólną własność wynagrodzenia za służebności indywidualne z dóbr kolonji, wsi) następujące grunty: (wymienić kolejno nazwy miejscowości, opisać wyraźnie granice wydzielenia w każdej z nich na gruncie, oraz jakość i ilość wydzielanych w każdej użytków).

Ogółem oddać na własność podzielną osad tabelowych nr. nr. . . . z dóbr (kolonji, wsi) — (nazwa, ilość) ha użytków (względnie na wspólną własność osad tabelowych) a mianowicie: . . . (wymienić ilość każdego użytku) . . . oraz . . . (ilość) ha nieużytków pod staremi i nowoprojektowanemi drogami, rowami itp. . . . czyli razem . . . (ilość ha) . . . gruntów.

UWAGA: Jeśli umowa ma być zawarta w przedmiocie częściowego zniesienia służebności w zrozumieniu art. 14 Rozporządzenia, należy po wyrazach: „na mocy wpisów w tabeli likwidacyjnej . . . itd", dodać: „za wyjątkiem prawa . . . (wymienić jakiego . . . w całej rozciągłości tegoż, uwidocznionej w powołanej wyżej . . . (wymienić nazwę dokumentu urzędowego jak wyżej").

p. 2. Wszelkie koszty, związane z pomiarami (ewentualnie i podziałem) gruntów oddawanych posiadaczom praw służebnościowych z tytułu zawrzeć się mającej umowy, przygotowaniem dokumentów pomiarowych, oraz innych dokumentów, wymaganych przez urzędy ziemskie w terminach przez nie wskazanych lub wyznaczonych, poniesione zostaną przez . . . (wymienić kto ma ponieść powyższe koszty całkowicie, w jakiej części i jakie koszty zobowiązują się ponieść posiadacze dziedziny służebnej, kto obowiązuje się dostarczyć potrzebną ilość robocizny itp.)

p. 3. Termin objęcia w posiadanie przez posiadaczy osad tabelowych nr. nr. . . . oddawanych im wzamian za służebności gruntów a mianowicie: . . . (wymienić nazwy użytków) . . . ustalić na dzień wprowadzenia ich w to posiadanie przez Komisarza Ziemskiego, termin objęcia w posiadanie ziemi z pod lasu—po ukończeniu eksploatacji i uprzątnięciu tegoż przez dotychczasowych właścicieli, termin objęcia w posiadanie . . . (wymienić kolejno nazwy użytków i terminy oddania ich w posiadanie serwitutów) . . . zaś termin ukończenia przez dotychczasowych właścicieli eksploatacji i uprzątnięcia drzewostanów z terenów, oddawanych bez lasu posiadaczom praw służebnościowych na lat . . . (wymienić ile) . . . od daty ostatecznego zatwierdzenia zawrzeć się mającej umowy przez Komisje Ziemskie.

p. 4. Do zawarcia na powyższych warunkach z pełnomocnikami posiadaczy (przedstawicielami) osad tabelowych nr. nr. . . . wsi . . . (nazwa) . . . umowy w przedmiocie zniesienie, wymienionych w p. 1 niniejszej uchwały, służebności, do przeprowadzenia na gruncie podziału pomiędzy wyżej wymienione osady, oddawanych im gruntów, na zasadach wyłuszczonych w odnośnej uchwale posiadaczy praw służebnościowych, do czynienia, w imieniu posiadaczy dziedziny służebnej, wszystkiego co będzie potrzebne do zniesienia, obciążających ją na korzyść osad tabelowych nr. nr. . . . wsi . . . służebności, do występowania w imieniu dziedziny służebnej, wobec Urzędów i Komisyj Ziemskich, oraz Ochrony Lasów w sprawach, związanych z zatwierdzeniem zawartej umowy, osobiście (względnie i przez upoważnionego przez nich zastępcę lub zastępców), ewentualnie, jeśli tak wynika z umowy do omówienia i

przyjęcia na warunkach, według swego uznania, mierniczego, do wykonania pomiarów, podziału i sporządzenia dokumentów pomiarowych na grunty, projektowane do oddania wzamian za służebności), do omówienia z pełnomocnikami (przedstawicielami) dziedziny władnącej i przyjęcia warunków, w jakich zawarta umowa może utracić swą moc, upoważnić . . . wymienić imiona i nazwiska, oraz miejsce zamieszkania najwyżej trzech pełnomocników).

p. 5. Pełnomocnikom tym zwrócić wszystkie koszty, jakie poniosą przy wykonywaniu swych czynności z tytułu powyższego upoważnienia.

Na tem uchwałę niniejszą zakończono, przeczytano, zrozumiano, przyjęto i podpisano.

(Podpisy uchwalających i przewodniczącego).

UWAGA 1: W wypadku udzielania przez posiadaczy dziedziny służebnej, wybieranym przez nich pełnomocnikom, ogólnej plenipotencji do zawierania umów w przedmiocie zniesienia wszystkich obciążających ją służebności na korzyść wszystkich dziedzin władnących lub niektórych z nich, należy, po wyrazie: „Uchwała" w dalszym ciągu pisać: „Zawrzeć z pełnomocnikami (przedstawicielami) wszystkich dziedzin władnących, korzystających z praw do służebności na b. dobrach (gruntach) wsi, kolonji . . . (nazwa) . . . umowy w przedmiocie całkowitego zniesienia tych służebności, względnie jeśli chodzi o częściowe zniesienie służebności na warunkach według uznania pełnomocników dziedziny służebnej, pisać: zawrzeć z pełnomocnikami . . . itd.", jak we wstępie uchwały, kończąc wyrazami: „tych służebności". W obu powyższych wypadkach dalej, zamiast p. 1, 2 i 3 pisać: „Do zawarcia tej umowy (względnie tych umów), w imieniu posiadaczy dziedziny służebnej na warunkach, według swego uznania, do czynienia wszystkiego, co będzie potrzebne, do jej zatwierdzenia i wykonania, do występowania, w imieniu dziedziny służebnej, wobec Urzędów i Komisyj Ziemskich i Ochrony Lasów w sprawach, związanych z zatwierdzeniem zawartej(ych) umowy (umów) osobiście (względnie i przez upoważnionych przez nich zastępców), ewentualnie: (do omówienia i przyjęcia na warunkach, według swego uznania, mierniczego, do wykonania pomiarów, podziału i sporządzenia dokumentów pomiarowych na grunty projektowane do oddania wzamian za służebności), upoważnić: (imiona i nazwiska oraz miejsce zamieszkania najwyżej trzech pełnomocników).

Pełnomocnikom tym . . . . itd. jak w p. 5 uchwały.

UWAGA 2: W wypadkach kiedy umowa ma być zawarta w przedmiocie jednoczesnego zniesienia służebności indywidualnych, oraz gromadzkich i grupowych w p. 1 uchwały należy opisać oddzielnie wynagrodzenie za jedne i drugie, uwidaczniając co i ile oddaje się za służebności indywidualne, oraz co i ile za służebności grupowe i gromadzkie (oddzielnie), bowiem ewentualny podział wynagrodzenia za służebności indywidualne, oraz gromadzkie i grupowe dokonuje się na innych zasadach.

UWAGA 3: W wypadkach kiedy w toku zniesienia służebności, przeprowadzana jest i zamiana gruntów dziedziny służebnej i władnących, zmieniając dalszą numerację punktów, jako p. 2 uchwały posiadaczy dziedziny służebnej należy pomieścić: „p. 2 Zawrzeć z pełnomocnikami (przedstawicielami) osad tab. nr. nr. . . . wsi . . . gminy . . . powiatu umowę o zamianie gruntów na następujących warunkach.

Wzamian za oddawane przez osady tab. nr. nr. . . . wsi . . . z tytułu zawrzeć się mającej umowy, grunty a mianowicie: (wymienić obszar wyszczególnić przestrzeń poszczególnych użytków nazwy miejscowości) . . . oddać na własność wyżej wymienionych osad z dóbr (nazwa) ogółem (ilość) ha gruntów, w czem (wymienić obszar poszczególnych użytków, ewentualnie nieużytków pod drogami itp.) z czego os. nr. otrzyma (wymienić ilość każdego użytku otrzymanego przez każdą poszczególną osadę oraz ogólny obszar gruntów przez nią otrzymanych).

Grunty te wydzielić w następujących miejscowościach i granicach (wymienić miejscowości i opisać granice), wydzielając parcele dla poszczególnych osad w sposób następujący: (opisać w każdej miejscowości kierunek parcel oraz kolejność w jakiej otrzymują ziemie poszczególne osady).

W takich razach pamiętać należy o konieczności odpowiedniego upoważnienia pełnomocników do zawarcia umowy o zamianie gruntów (obec. p. 4 uchwały), o drogach na gruntach zamienianych, o kosztach, dotyczących zamiany (p. 2) i terminie objęcia w posiadanie zamienianych gruntów.

Załącznik Nr. 3 do pisma okólnego M. R. R. Nr. 426|R. z dn. 7 maja 1927 roku.

Wzór Nr. 3.

Umowa w przedmiocie zniesienia służebności.

UMOWA

W dniu . (data) . roku, we wsi . . . . (nazwa) . . gminy . . . (nazwa) . . powiatu . . (nazwa) . . (względnie osadzie, majątku, mieście), obecności świadków (wymienić imiona i nazwiska, oraz miejsce zamieszkania conajmniej dwuch świadków), pomiędzy . . (imię i nazwisko) . . właścicielem dóbr . (nazwa) ., gminy (nazwa) . powiatu . (nazwa) . (względnie: pełnomocnikiem, lub pełnomocnikami właścicieli dóbr (nazwa), gminy (nazwa), powiatu (nazwa), działającym(cymi) na mocy plenipotencji, zeznanej przed notarjuszem (imię i nazwisko), w (nazwa miejscowości), w dniu (data) roku Nr. . . . . (względnie: działającym(cymi) na mocy plenipotencji prywatnej z dnia (data) roku, albo: działającym(cymi) na mocy uchwały współwłaścicieli i posiadaczy tychże dóbr z dnia (data) roku, (zamieszkałym(łymi) w (wymienić gdzie), z jednej strony, a (imiona i nazwisko, pełnomocnikami posiadaczy gospodarstw korzystających z praw do służebności, przysługującym osadom tabelowym wsi (nazwa), gminy (nazwa), powiatu (nazwa) działającymi na mocy uchwały zebrania przedstawicieli tych osad z dnia (data) roku i zamieszkałymi (wymienić gdzie) względnie a (imiona i nazwisko) przedstawicielami(cielem) osad tabelowych Nr. Nr. . . wsi . . i t. d. jak wyżej, z drugiej strony, zawarta została umowa treści następującej.

§ 1. Wyżej wymienieni pełnomocnicy posiadaczy osad tabelowych Nr. Nr. . . . wsi . . . (nazwa) gminy (nazwa) powiatu (nazwa) (imiona i nazwiska) w imieniu swoich mocodawców zrzekają się wszelkich praw do służebności, jakie, według wpisów w tabeli likwidacyjnej (nadawczej) wsi (nazwa) (względ-

nie: według wpisów hipotecznych w księdze wieczystej dóbr (nazwa) wzgląd ie na mocy prawomocnej decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . . . z dnia . . . roku lub Głównej Komisji Ziemskiej z dnia . . r. .) przysługują osobom tabelowym Nr. Nr. . .

Uwaga 1: Jeżeli umowa dotyczy częściowego zniesienia służebności, w rozumieniu art. 14 cytowanego rozporządzenia należy po wyrazach . . . . . przysługują osadom tabelowym Nr. Nr. . . . „dodać" za prawa . . . (wymienić jakiego) . . . . w całej rozciągłości tegoż uwidocznionej w powołanej wyżej tabeli likwidacyjnej (nadawczej, księdze hipoteczne, decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . . . .

Uwaga 2: Jeżeli umowę zawierają nie pełnomocnicy posiadaczy osad tabelowych, wybrani uchwałą przedstawiciele tych osad, a sami przedstawiciele osad, korzystających z praw służebnościowych (w wypadkach kiedy umowa dotyczy jednego, najwyżej trzech przedstawicieli), § 1 umowy należy zmienić jak następuje: „Wymienieni wyżej przedstawiciele (względnie przedstawiciel) osad tabelowych . . . wsi (nazwa) gminy (nazwa) powiatu (nazwa) (imiona i nazwiska) zrzekają się wszelkich praw do służebności, jakie według wpisów w tabeli likwidacyjnej (nadawczej) wsi (nazwa) (względnie: według wpisów hipotecznych w księdze wieczystej dóbr (nazwa) względnie: na mocy prawomocnej decyzji Komisji Ziemskiej w . . . . z dnia (data) roku, lub Głównej Komisji Ziemskiej z dnia (data) roku, przysługują reprezentowanym przez nich osadom tabelowym.

O ile umowa, zawierana przez przedstawicieli (przedstawiciela) osad (osady), korzystających ze służebności, dotyczy częściowego zniesienia tych służebności, w zrozumieniu art. 14 rozporządzenia, należy po wyrazach: „przysługują reprezentowanym przez nich osadom tabelowym", dodać: za wyjątkiem prawa (wymienić jakiego) w całej rozciągłości tegoż, uwidocznionej w powołanej wyżej tabeli likwidacyjnej nadawczej, w księdze hipotecznej oóbr . . . . decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . . z dnia . . . . . . r. i t. p.

§ 2. Wzamian za zrzeczenie się wymienionych służebności, posiadacze osad tabelowych Nr. Nr. . . wsi (nazwa) gminy (nazwa) powiatu (nazwa) otrzymają od właściciela dóbr (nazwa dóbr, imię i nazwisko właściciela) względnie od pełnomocnika lub pełnomocników, właściciela lub właścicieli dóbr (nazwa dóbr, imię nazwisko pełnomocników) na własność podzielną (przy znoszeniu służebności indywidualnych, względnie na własność wspólną — przy znoszeniu służebności gromadzkich i grupowych, oraz przy wydzielaniu na wspólną własność wynagrodzenia za służebności indywidualne), następujące grunty: (wymienić kolejno nazwy miejscowości, opisać wyraźnie granice wydzielenia w każdej z nich na gruncie, oraz jakość i ilość wydzielanych w każdej użytków).

Ogółem więc osady tabelowe Nr. Nr. . . . . wsi . . . . . otrzymają na własność podzielną (względnie na własność wspólną) od wymienionego wyżej właściciela (względnie: pełnomocnika) dóbr (nazwa i ilość) ha użytków, a mianowicie: (wymienić ilość każdego użytku) oraz (ilość) ha nieużytków pod staremi i nowoprojektowanemi drogami, rowami i granicami, czyli razem (ilość) ha gruntów.

Uwaga. W razie wydzielenia na wspólną własność wynagrodzenia za służebności indywidualne, względnie przy znoszeniu służebności gromadzkich lub grupowych, ustęp, dotyczący nieużytków pod drogami i t. p. należy zmienić w sposób następujący: . . . . . . oraz (ilość) ha nieużytków pod już istniejącemi drogami, oraz pod nowe drogi, których przeprowadzenie okaże się potrzebnem.

§ 3. Z wymienionych wyżej użytków (w wypadku wydzielania ich na własność podzielną za służebności indywidualne), otrzymają (wyszczególnić dokładnie zasady podziału: przestrzeń każdego użytku, przypadająca każej poszczególnej osadzie tabelowej, z podaniem ogólnego obszaru przypadającego jej wynagrodzenia, miejscowość, kierunek i kolejność parcel i t. p.

§ 4. Dla zapewnienia dogodnego dojazdu do wydzielonych w ten sposób parcel, oprócz już istniejących, przeprowadzić nowe drogi, a mianowicie: (opisać położenie, kierunki, i wyloty projektowanych dróg).

Uwaga. jeżeli umowa nie przewiduje podziału wynagrodzenia otrzymywanego za służebności indywidualne, lecz tylko ustala udziały poszczególnych osad w tem wynagrodzeniu, względnie dotyczy zniesienia służebności gromadzkich lub grupowych — należy cały § opuścić.

§ 5. Wszelkie koszty, zwiazane z pomiarami gruntów, stanowiących przedmiot niniejszej umowy, przygotowaniem dokumentów pomiarowych oraz innych dokumentów, wymaganych przez urzędy ziemskie, w terminach przez nie wskazanych lub wyznaczonych, podniesione zostana przez: (wymienić kto ma ponieść powyższe koszty całkowicie, w jakiej części i jakie koszty zobowiązują się ponieść serwitutanci oraz właściciel dóbr, kto ma dostarczyć potrzebna do pomiarów ilość robotników i t. p.

§ 6. W posiadanie, otrzymanych na mocy niniejszej umowy gruntów, a mianowicie: (wymienić nazwy użytków) posiadacze układających się osad tabelowych wchodzą z chwila wprowadzenia ich w to posiadanie przez Komisarza Ziemskiego, zaś w posiadanie ziemi z pod lasu — po ukończeniu przez właściciela dóbr (nazwa) eksploatacji i uprzatnięciu rosnącego na niej drzewostanu; w posiadanie (wymienić kolejno nazwy użytków i terminy objęcia ich w posiadanie przez serwitutantów).

§ 7. Termin kompletnego ukończenia eksploatacji i uprzątnięcia przez właściciela dóbr (nazwa) drzewostanów, rosnących na ziemi, oddawanej na mocy niniejszej umowy, posiadaczom układających się osad tabelowych, ustala sie na lat napisać ile), licząc od daty ostatecznego zatwierdzenia tej umowy przez Komisje Ziemskie.

§ 8 Umowa niniejsza wiąże obie umawiające się strony z chwila jej podpisania, w razie jednak niezatwierdzenia jej przez Komisje Ziemskie umowa ta automatycznie sie rozwiązuje.

Na tem umowę niniejszą zakonczono, przeczytano, a po zrozumieniu i przyjęciu przez umawiające się strony, w obecności świadków podpisano;

(Podpisy przedstawicieli umawiających się stron i świadków). Własnoręczność podpisów wymienionych w niniejszej umowie, z a ś w i a d c z a m Wójt . . . (pieczęć i podpis).

Uwaga: W wypadkach kiedy umowa dotyczy jednoczesnego zniesienia służebności indywidualnych, oraz gromadzkich i grupowych, w p. 2 należy od-

dzielnie opisać wynagrodzenie za jedne i drugie, uwidaczniając ile i czego dziedziny władnące otrzymają za służebności indywidualne, oraz ile i czego za służebności gromadzkie i grupowe (oddzielnie).

B. Znoszenie służebności w trybie przymusowym.

Załącznik № 6 do pisma okólnego M. R. R. № 426|R z dnia 7 maja 1927 roku.

Wzór Nr. 4.

Uchwała przedstawicieli dziedzin władnących (osad tabelowych) w przedmiocie zniesienia służebności w trybie przymusowym.

UCHWAŁA

Działo się dn. . . . 19 . r. we wsi (nazwa) gminy (nazwa) powiatu (nazwa) pod przewodnictwem miejscowego sołtysa (względnie wójta: gminy . . . względnie Komisarza Ziemskiego na pow. . (podać imię i nazwisko).

Z ogólnej liczby . . przedstawicieli osad tabelowych, wezwanych przez sołtysa wsi . . . . (względnie Komisarza Ziemskiego na pow. . . . .) i reprezentujących . . . osad tabelowych korzystających z praw do służebności, jakie przysługują, według zapisów w tabeli likwidacyjnej (lub nadawczej, względnie na mocy wpisów hipotecznych w księdze wieczystej dóbr . . . lub prawomocnej decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . z dn. . . r. . . .) osadom tabelowym wsi . . . gm. . . pow. . . na dzisiejsze zebranie stawiło się . . . osób, uprawnionych do działania w przedmiocie znoszenia służebności i reprezentujących . . . osad, posiadających prawa służebnościowe.

Zebranie niniejsze . . . głosami „za", wobec . . . głosów „przeciw" (względnie jednogłośnie), co stanowi przepisaną większość, uchwala:

p. 1. Wystąpić do Powiatowego Urzędu Ziemskiego w . . . . . z prośbą o wdrożenie postępowania w sprawie przymusowego zniesienia służebności, z jakich na mocy zapisów w tabeli likwidacyjnej (nadawczej wsi (nazwa) względnie na mocy zapisów hipotecznych wksiędze wieczystej dóbr (nazwa) względnie na mocy prawomocnej decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . dn. . . . r. lub Głównej Komisji Ziemskiej w . . . z dn. . . . r. korzystają osady tabelowe nr. nr. . . . wsi (nazwa) gminy (nazwa) powiatu (nazwa) (wymienić wszystkie osady uprawnione do korzystania ze służebności w danej wsi).

p. 2. Do Komisji Oszacowania Służebności, ze strony wyżej wymienionych dziedzin władnących, wybrać: w charakterze przedstawiciela (imię i nazwisko), zamieszkałego w . . . . (nazwa) powiatu (nazwa).

p. 3. Do występowania, w imieniu przedstawicieli wymienionych wyżej osad tabelowych, we wszystkich czynnościach, związanych ze zniesieniem przysługujących im służebności, do składania wszelkiego rodzaju podań i zażaleń do władz, stawianie żądań słownie i na piśmie, składania i otrzymywania z Urzędów wszelkich dowodów, odpisów i t. p. do zgłoszenia na wezwanie Powiatowego Urzędu Ziemskiego w . . wybranych p. 2 niniejszej uchwały przedstawiciela do Komisji Oszacowania Służebności i jego zastępcy, w razie zaś nieprzyjęcia przez nich, ofiarowanych im mandatów, do zgłoszenia tak przedstawiciela, jak i zastępcy według swego uznania i wyboru, do zbierania od posiadaczy gospodarstw, korzystających ze służebności we wsi (nazwa) pieniędzy, potrzebnych na zaspokojenie wszelkich należności, wynikających z tytułu znoszenia służebności, do wydawania pokwitowań, nakazywania podwód, kwater i t. p. dla urzędników ziemskich i mierniczych, robocizny, dostarczania materjałów drzewnych i t. d. wogóle do przeprowadzenia wszelkich formalności, związanych z zamierzonem zniesieniem służebności, upoważnić (imiona i nazwiska) gospodarzy zamieszkałych w (nazwa) gminy (nazwa) powiatu (nazwa).

p. 4. Pełnomocnikom tym zwrócić wszelkie koszty, jakie poniosą przy wykonywaniu swych czynności z tytułu powyższego upoważnienia.

Na tem zebranie zakończono, uchwałę przeczytano, zrozumiano, przyjęto i podpisano.

(Podpisy zebranych i przewodniczącego).

UWAGA: Do p. 2. W wypadku kiedy uchwalający nie wybierają odrazu przedstawiciela do Komisji Oszacowania Służebności i jego zastępcy, a zgłoszenie ich pozostawiają uznaniu i wyborowi pełnomocników, p. 2 należy opuścić zaś w p. 3 po wyrazach" . . do zgłoszenia, na wezwanie P. U. Z. w . . . ze strony dziedzin władnących, zamiast wyrazów: „wybranych p. 2 niniejszej uchwały" wpisać: „według swego uznania i wyboru".

Jeżeli postępowanie przymusowe zostaje wszczęte z urzędu, w myśl p. C art. 30 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 1 lutego 1927 roku o zniesieniu służebności, przy spisywaniu uchwały przedstawicieli dziedzin władnących, w przedmiocie ewentualnego wyboru pełnomocnictw i upoważnienia ich do występowania przy przymusowym zniesieniu służebności, imieniem tych dziedzin władnących, oraz w przedmiocie wyboru i zgłoszenia, ze strony tychże dziedzin, przedstawiciela do Komisji Oszacowania Służebności i jego zastępcy, może być stosowany wzór nr. 6 z pominięciem p. 1 uchwały i przy zastosowaniu ewentualnie potrzebnych zmian w p. 2 i 3 tejże.

Załącznik Nr. 7 do pisma okólnego M. R. R. nr. 426|R z dnia 7 maja 1927 r.

Wzór Nr. 5.

Uchwała posiadaczy dziedziny służebnej w przedmiocie zniesienia służebności w trybie przymusowym.

UCHWAŁA

Działo się dn. . 19 . . r. we wsi (kolonji) (nazwa) gminy (nazwa) powiatu (nazwa) pod przewodnictwem miejscowego sołtysa (względnie: Komisarza Ziemskiego na pow. . . . . (imię i nazwisko).

Z ogolnej liczby . . właścicieli (posiadaczy) b. dóbr (względnie wsi lub kolonji) . (nazwa) . . obciążonych służebnościami na korzyść wsi (nazwa)

gminy (nazwa) powiatu (nazwa) wezwanych przez sołtysa wsi (kolonji) (nazwa) względnie przez Komisarza Ziemskiego na pow. (nazwa) na dzisiejsze zebranie stawiło się . . osób, uprawnionych do działania ze strony dziedziny służebnej, w przedmiocie znoszenia służebności.

Zebranie niniejsze . . głosami „za", wobec . . głosów „przeciw" co stanowi przepisaną art. 5 Rozporządzenia większość, uchwala:

p. 1. Wystąpić do Powiatowego Urzędu Ziemskiego w . . . z prośbą o wdrożenie postępowania przymusowego w sprawie zniesienia służebności jakie na mocy zapisów w tabeli likwidacyjnej (nadawczej) wsi (nazwą) gminy (nazwa) powiatu (nazwa) względnie: na mocy wpisów hipotecznych w księdze wieczystej dóbr (wsi kolonji) (nazwa) względnie: na mocy prawomocnej decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . z dn. . r. lub Głównej Komisji Ziemskiej z dn. . . r. obciążają dobra (grunty wsi, kolonji) . . na korzyść osad tabelowych nr. nr. (wymienić wszystkie osady, uprawnione do korzystania ze służebności) nazwanej wyżej wsi.

p. 2. Do Komisji Oszacowania Służebności, ze strony wymienionej wyżej dziedziny służebnej, wybrać: w charakterze przedstawiciela (imię i nazwisko) zamieszkałego w (nazwa) gminy (imię i nazwisko), powiatu (nazwa) w charakterze jego zastępcy (imię i nazwisko) zamieszkałego w (nazwa) gminy (nazwa), powiatu (nazwa).

p. 3. Do występowania w imieniu posiadaczy dóbr (wsi, kolonji) (nazwa) we wszystkich czynnościach, związanych ze zniesieniem w trybie przymusowym, obciążających te dobra (tę wieś, kolonję) służebności, wyszczególnionych w p. 1 niniejszej uchwały, do składania wszelkiego rodzaju podań i zażaleń do władz, stawiania żądań słownie i na piśmie składania i otrzymywania z urzędów wszelkich dowodów, odpisów i t. p. do zgłoszenia, na wezwanie Powiatowego Urzędu Ziemskiego w . . . . ze strony dziedziny służebnej, wybranych p. 2 tejże uchwały przedstawiciela do Komisji Oszacowania Służebności i jego zastępcy, w razie zaś nieprzyjęcia przez nich ofiarowanych im mandatów, do zgłoszenia tak przedstawiciela, jak i zastępcy według swego uznania i wyboru, do zbierania od posiadaczy dóbr (wsi, kolonji) (nazwa) pieniędzy, potrzebnych na zaspokojenie wszelkich należności, wynikających z tytułu zniesienia służebności, do wydawania pokwitowań, nakazywania podwód, kwater i t. p. dla urzędników ziemskich i mierniczych, robocizny, dostarczenia materjałów drzewnych i t. d. wogóle do przeprowadzenia wszelkich formalności związanych z zamierzonym zniesieniem służebności, upoważnić: (imiona i nazwiska i dokładne miejsce zamieszkania pełnomocników),

p. 4. Pełnomocnikom tym zwrócić wszelkie koszty, jakie poniosą przy wykonywaniu swych czynności z tytułu powyższego upoważnienia.

Na tem zebranie zakończono, uchwałę przeczytano, zrozumiano, przyjęto i podpisano.

(Podpisy zebranych i przewodniczącego).

Uwaga: do p: 2. W wypadku kiedy uchwalający nie wybierają odrazu przedstawiciela do Komisji Oszacowania Służebności i jego zastępcy a zgłoszenie ich pozostawiają uznaniu i wyborowi pełnomocników, p. 2 należy opuścić, zaś w p. 3 po wyrazach „ze strony dziedziny służebnej", zamiast wyrazów: „wybranych p. 2 tejże uchwały", napisac: „według swego uznania i wyboru", oraz opuścić w d. c wyrazy: „w razie zaś nieprzyjęcia przez nich ofiarowanych im mandatów, do zgłoszenia przedstawiciela i zastępcy według swego uznania i wyboru".

Uwaga: W wypadku kiedy właściciele dziedziny służebnej postanawiają jednocześnie wystąpić z podaniami o przymusowe zniesienie wszystkich, obciążających ich dobra (wieś, kolonję), służebności p. 1 uchwały należy zmienić w sposób następujący:

p. 1. Wystąpić do Powiatowego Urzędu Ziemskiego w . . z podaniami o wdrożenie postępowania przymusowego w sprawach zniesienia służebności, obciążających na mocy zapisów w odnośnych tabelach likwidacyjnych (nadawczych) (względnie na mocy odnośnych wpisów hipotecznych w księdze wieczystej dóbr (wsi, kol.) (nazwa) względnie na mocy prawomocnych decyzji Okręgowej Komisji Ziemskiej w . . . z dn. . . . r. lub Głównej Komisji Ziemskiej w . . . r. (dobra) (grunty wsi, kolonji) (nazwa) gminy (nazwa) powiatu (nazwa) na korzyść osad tabelowych nr. nr. wsi (nazwa) osad tabelowych nr. nr. . . wsi (nazwa) i t. d. gminy (nazwa) powiatu (nazwa).

W tym wypadku w p. 2 uchwały albo wymienić imiona i nazwiska oraz wskazać dokładnie miejsca zamieszkania przedstawicieli do Kom. Oszac. Służebn. i ich zastępców, wybieranych ze strony dziedziny służebnej do prać znoszenia służebności poszczególnych wsi, albo w wypadku przewidzianym wyżej pomieszczoną „uwagą do p. 2", punkt ten opuścić, zaś w p. 3 po wyrazach: ze strony dziedziny służebnej, zamiast wyrazów: „wybranych p. 2 tejże uchwały i t. d." napisać: „według swego uznania i wyboru, przedstawicieli do Kom. Oszac. Służ. poszczególnych wsi i ich zastępców" oraz opuścić w d. c. wyrazy: „w razie zaś nieprzyjęcia przez nich ofiarowanych im mandatów, do zgłoszenia tak przedstawiciela, jak i zastępcy według swego uznania i wyboru".

Uwaga: Jeżeli postępowanie przymusowe zostaje wszczęte z urzędu, w myśl p. C. art. 30 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 1 lutego 1927 roku o zniesieniu służebności, przy spisywaniu uchwały (posiadaczy) dziedziny służebnej, w przedmiocie ewentualnego wyboru pełnomocników i upoważnienia ich do występowania przy przymusowem znoszeniu służebności, imieniem tejże dziedziny służebnej, oraz w przedmiocie wyboru i zgłoszenia ze strony tej dziedziny służebnej przedstawicieli do Komisji Oszacowania Służebności i ich zastępców, może być stosowany wzór nr. 7 z pominięciem p. 1 uchwały i przy zastosowaniu ewentualnie potrzebnych zmian w p. 2 i 3 tejże.

V.

Państwowa pomoc kredytowa przy przebudowie ustroju rolnego.

Przeprowadzenie w praktyce przebudowy ustroju rolnego związane jest ze znacznymi kosztami, nie tylko na pokrycie należności za prace techniczno-pomiarowe i inne, lecz przedewszystkiem na pokrycie należności za nabywane grunta i na urządzenie nowych gospodarstw, powstałych bądź na skutek parcelacji, bądź na skutek scalenia gruntów. To też największą

troską Państwa Polskiego było zawsze zapewnienie dostatecznych źródeł kredytowych, z których drobni rolnicy mogliby czerpać środki na powiększenie, podniesienie i poprawę swoich gospodarstw.

Trzy są obecnie najważniejsze rodzaje kredytów, jakie z funduszów państwowych przeznaczone są dla drobnych rolników przy parcelacji i scalaniu gruntów, a mianowicie:

1) pożyczki Państwowego Banku Rolnego w listach zastawnych,

2) pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego,

3) pożyczki przewidziane przez ustawę o scalaniu grnntów z dnia 31 lipca 1923 r. — (Porównaj pismo okólne Wojewody Lubelskiego z dnia 5 grudnia 1927 r. L. 10260|Sm. w sprawie kredytów, ogłoszone w № 23|ex 27 Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego pozycja 346, a w szczególności ustępy IV C, D, N).

I. Państwowy Bank Rolny **udziela pożyczek w złotych 8 i 7 procentowych listach zastawnych na okaziciela** (te znaczy, że listy zastawna opiewają na złotew złocie i są wystawiane bez podania w nich nazwiska nabywcy, czyli, mogą być sprzedawane osobom trzecim bez cesji i bez ograniczeń). Lis‡y zastawne wypuszczone zostały w odcinkach po 50, 100, 500, 1000 i 5000 złotych w złocie.

Jak złosi § 10 Statutu Państwowego Banku Rolnego, Bank ten udziela długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych (tj. spłacanych ratami) w listach zastawnych na kupno gruntu, na regulacje rolne, tudzież meljoracje, oraz inne inwestycje rolne.

Pożyczki te zgodnie ze Statutem Banku muszą być zabezpieczone hipotecznie, udzielane są na 10, 20 lub 30 lat; spłaca się je w równych ratach półrocznych łącznie z odsetkami w wysokości 8 proc. od sta rocznie, w ten sposób przy kredycie 10-letnim, rata półroczna z odsetkami wynosi 7.5 proc. wypożyczonej sumy, przy kredycie 20-letnim 5,06 procent, przy kredycie trzydziestoletnim 4,43 procent. Natomiast przy kredycie 7 proc. będą odnośne raty pożyczkowe odpowiednio niższe. Ponieważ kurs giełdowy, to jest cena po której można sprzedać te papiery, ażeby otrzymać gotówkę, jest niższy od pełnej wartości imiennej, odpowiadającej całkowitej sumie zaciągniętej pożyczki przeto straty, wynikające z tej różnicy kursów, ponosi kupujący ziemię.

Tryb udzielania pożyczek przez Państwowy Bank Rolny **na kupno gruntu** regulują przepisy z dnia 14 stycznia 1926 roku, wydrukowane w Monitorze Polskim z dnia 5 lutego 1926 r. Nr. 28, oraz w Dzienniku Urzędowym M. R. R. Nr. 21 z r. 1926. Bliższych informacji co do tych przepisów zasięgnąć można w każdym Powiatowym Urzędzie Ziemskim.

Przepisy, o których wyżej mcwa, przewidują udzielenie trzech rodzajów pożyczek na kupno gruntów, a mianowicie:

a) **Na kupno działek gruntu przy parcelacji.** Pożyczki te są udzielane nabywcom parcel z parcelacji prywatnej, posiadającym umowy przyrzeczenia sprzedaży (tj. takim, na których tytuł własności nabytych parcel jeszcze nie został przepisany.

Pożyczki tego rodzaju wyrabiane są zazwyczaj dla wszystkich nabywców lub ich części przez osoby, które parcelację przeprowadzają. W tym celu do Państwowego Banku Rolnego należy składać:

1) podanie o przyznanie pożyczki w listach zastawnych,

2) pełny wykaz z wykazu hipotecznego parcelowanego majątku,

3) umowy przyrzeczenia kupna-sprzedaży (umowy przedwstępne nie notarjalne),

4) oświadczenie właściciela majątku co do sposobu spłacenia długów hipotecznych,

5) plan (w 2 egzemplarzach) rozparcelowanych gruntów, zatwierdzony przez właściwy Okręgowy Urząd Ziemski; jeden egzemplarz planu ma być sporządzony na kalce. Do planów dołączyć trzeba także rejestry pomiarowe,

6) listę (wykaz) nabywców, zatwierdzoną przez Okręgowy Urząd Ziemski,

7) kwestjonarjusz wg. ustalonego przez Państwowy Bank Rolny wzoru, zaświadszony przez właściwy Urząd Gminy **(wzór nr. 1).**

Państwowy Bank Rolny przed udzieleniem pożyczki deleguje do parcelowanego majątku swego taksatora, celem dokonania szacunku. Wysokość przyznanej pożyczki nie może wynosić więcej niż 23 ustalonego szacunku. Wobec tego, że szacunek ten zawsze jest niższy od cen rynkowych (sprzedażnych) gruntów, wysokość przyznawanych przez Państwowy Bank Rolny pożyczek na kupno gruntu **wynosi mniej więcej około połowy ceny sprzedażnej.**

Pożyczkę przyznaje Państwowy Bank Rolny przed spisaniem przez nabywców aktów rejentalnych, wypłaca do rąk właściciela majątku parcelowanego po zatwierdzeniu aktów rejentalnych przez właściwy Wydział Hipoteczny.

b) Pożyczki **na pokrycie reszty ceny kupna** za działki, nabyte z parcelacji, względnie na spłatę długów zaciągniętych w związku z nabyciem działek. Pożyczki te udzielane bywają tym nabywcom działek, na których tytuł własności już został przepisany i którzy nabywali grunta z parcelacji na mocy Ustaw u wykonaniu ıeformy rolnej. O pożyczkę taką sterać się może oddzielnie każdy z nabywców parcel, posiadający na te parcele uregulowany hipotecznie tytuł własności, lub też grupa takich nabywców.

Celem otrzymania takiej pożyczki, należy wnieść do Państwowego Banku Rolnego:

1) podanie z wyszczególnieniem nazwy nieruchomości ziemskich, jej obszaru i wysokości żądanej pożyczki (należy podać tę nazwę hipoteczną, jaką parcela otrzymała po przepisaniu tytułu własności na nabywcę, np. kolonja Trzeszkowice nr. 10),

2) plan i rejestry pomiarowe (w 2-ch egzemplarzach, z których jeden na kalce — sporządzone przez geometrę przysięgłego i podpisane przez właściciela),

3) pełny wypis z wykazu hipotecznego nieruchomości,

4) dowody, że obciążony grunt pochodzi z parcelacji w myśl ustaw o wykonaniu reformy rolnej (odpis względnie wyciąg z decyzji Okręgowego Urzędu Ziemskiego zatwierdzającej plan parcelacji lub też odpowiednie oświadczenie Urzędów Ziemskich),

5) zobowiązanie wierzycieli, (których chce się spłacić) do przyjęcia listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego na spłatę długu ciążącego na parceli,

6) zaświadczony przez właściwy Urząd Gminny kwestjonarjusz wg. wzoru, ustalonego przez Pasśtwowy Bank Rolny **(wzór nr. 1),**

7) dowody pochodzenia długów; o ile chodzi o spłatę długów zaciągniętych na kupno parceli, a nie

o spłatę reszty ceny kupna, mogą tu być złożone pisemne oświadczenia wierzycieli, właściciela rozparcelowanego majątku, względnie zaświadczenia Urzędu Gminy, że dług zaciągnięty był w swoim czasie na kupno gruntów.

Tryb dalszy udzielania tego rodzaju pożyczek jest taki sam; jak i wymienionych powyżej w punkcie a), przyczem Państwowy Bank Rolny wypłaca pożyczkę w listach zastawnych do rąk wierzycieli.

c) **pożyczki na nabycie gospodarstw** lub na dokupno ziemi do istniejących już gospodarstw, celem ich powiększenia, oraz na spłacenie długów, zaciągniętych przy parcelacji przedwojennej. Pożyczki te przyznawane są w tych wypadkach, gdy grunta, nabyte dawniej z parcelacji, przechodzą drogą kupna w ręce osób trzecich, przyczem nabywcy bądź posiadają tylko umowy przyrzeczenia kupna sprzedaży, bądź też tytuł własności już uregulowany jest hipotecznie na rzecz nabywców. Dotyczą te pożyczki gruntów powstałych z parcelacji wg. zasad ustawy o wykonaniu reformy rolnej, jak również gruntów nie pochodzących z parcelacji w myśl ustaw o wykonaniu reformy rolnej, jednak w każdym wypadku grunty kupowane muszą mieć urządzoną hipotekę.

Tryb udzielania tych pożyczek jest taki sam, jak i pożyczek w punktach a) i b) powyżej wyszczególnionych, z tą różnicą, że oszacowanie nieruchomości może nastąpić na podstawie szacunku ustalonego dla pożyczek Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, o ile nieruchomość taką pożyczką jest obciążona.

W tym celu do podania o pożyczkę obok zwykłych załączników dołączyć trzeba odpis operatu szacunkowego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

Za oszacowanie gruntów, na nabycie których udzielone być mają pożyczki w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego, pobiera Bank specjalne wynagrodzenie w wysokości mniejwięcej własnych kosztów. O ile pożyczka nie przekracza 20.000 zł. zjazd taksatora na grunt jest zbyteczny i wówczas koszta oszacowania zmniejszają się odpowiednio. Państwowy Bank Rolny nie udziela pożyczek na kupno gruntów obciążonych serwitutami (za wyjątkiem serwitutów przejazdu, przegonu, wodopoju, kopania gliny lub piasku, żwiru, wapna itp. materjałów), oraz na kupno gruntów, będących w długoletniej dzierżawie lub na kupno gruntów, będących przedmiotem sporu.

Pożyczki Państwowego Banku Rolnego muszą być w zasadzie hipotekowane na pierwszym numerze hipoteki. Na dalsze numery hipoteki udzielane bywają pożyczki w mniejszej wysokości, tak, aby pożyczka ta łącznie z poprzedzającymi ją długami hipotecznemi mieściła się w 2|3 szacunku Państwowego Banku Rolnego, przewidzianego przy udzielaniu pożyczek.

Nieruchomości obciążone pożyczką Państwowego Banku Rolnego w listach zastawnych, do czasu spłaty tej pożyczki, nie mogą być bez zgody Banku zbywane w drodze darowizn, wydzierżawiane, dzielone. Budynki i drzewostany nie mogą być dewastowane. O ile przy określaniu wysokości pożyczki brana była pod uwagę wartość budynków, znajdujących się na obciążanych pożyczką gruntach, to budynki te muszą być ubezpieczone od ognia, przyczem Państwowy Bank Rolny wskazuje wysokość stawki ubezpieczeniowej, oraz instytucję w której ubezpieczenie winno być dokonane.

II. Fundusz zapomóg i kredytu ulgowego utworzony został na mocy art. art. 74 i 75 Ustawy z dnia 28.XII.25 r. o wykonaniu reformy rolnej. Pożyczki z tego funduszu udzielane bywają przez Urzędy Ziemskie bądź na kupno gruntu, bądź na zagospodarowanie się, względnie na obydwa te cele jednocześnie. Pożyczki te muszą być zabezpieczone hipotecznie. Od pożyczek z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego opłaca się **4 procent rocznie.**

Kredyt ten jest więc bardzo tani. Sumy pieniężne, jakie Państwo corocznie na fundusz zapomóg i kredytu ulgowego przeznacza są stosunkowo nie zbyt wielkie, dlatego też pożyczki z tego funduszu przyznawane są jedynie najbardziej potrzebującym, przyczym przy kupnie gruntów tylko jako uzupełnienie kredytu, udzielonego na ten cel przez państwowy Bank Rolny w listach zastawnych—to znaczy, że otrzymać pożyczkę na kupno gruntu z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego można tylko wówczas, jeżeli uzyskało się uprzednio pożyczkę w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego.

a) **Pożyczki na kupno gruntu** z omawianego funduszu udzielane są przez Prezesów Okręgowych Urzędów Ziemskich, z zachowaniem następującej kolejności:

z pośród nabywców parcel z danej nieruchomości ziemskiej (przy parcelacji prywatnej lub przeprowadzonej przez Instytucje i przez Państwowy Bank Rolny) udziela się pożyczek:

1) przedewszystkiem **małorolnym uczestnikom scalenia gruntów** (komasacji), którzy nabywają grunta celem powiększenia swoich gospodarstw.

2) Na drugim miejscu stoją ci **dotychczasowi właściciele gospodarstw karłowatych,** którzy na życzenie Urzędów Ziemskich (np. przy scalaniu) własne gospodarstwa sprzedali sąsiadom na powiększenie ich gospodarstw, a sami nabywają samodzielne (wystarczające na wyżywienie rodziny) gospodarstwa, powstałe z parcelacji.

3) Na trzeciem miejscu stoją ci z pośród **służby folwarcznej,** którzy tracąc pracę na skutek parcelacji, nabyli z tejże parcelacji gospodarstwa samodzielne (rolne, ogrodniczo-warzywnicze lub rzemieślnicze).

4) Dalej idą **zasłużeni żołnierze i inwalidzi armji polskiej,** oraz polskich formacji ochotniczych.

5) Dalej właściciele gospodarstw karłowatych, którzy nabywają w celu powiększenia swych gospodarstw grunta od innych właścicieli gospodarstw karłowatych, przenoszących się na gospodarstwa samodzielne, nabyte z parcelacji.

6) Dalej wreszcie **drobni dzierżawcy rolni,** podlegający ochronie na mocy Ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o ile nabywają grunty, przez siebie dzierżawione, względnie inne, lecz przy jednoczesnym jednak rozwiązaniu stosunku dzierżawnego.

7) W końcu wreszcie idą **dzierżawcy i oficjaliści majątków parcelowanych** (dzierżawcy, nie podlegający działaniu Ustawy o ochronie drobnych dzierżawców), rodziny (wdowy lnb sieroty) pozostałe po poległych żołnierzach armji polskiej, oraz polskich formacji ochotniczych, **absolwenci szkół rolniczych oraz reemigranci,** zmuszeni opuścić granice obcych państw ze względów politycznych.

Przez zastosowanie powyższej kolejności rozumieć należy, że pożyczki udzielane bywają grupie następnej dopiero po zaspokojeniu potrzeb grupy poprzedzającej.

Pożyczki na nabycie gruntów z tego funduszu udzielane są na okres lat 5, 15, 25 lub 35. Pożyczki są spłacane w równych półrocznych ratach, przyczem spłata nie następuje zaraz bezpośrednio po uzyskaniu pożyczki, lecz dopiero po upływie pewnego okresu czasu, zwanego okresem ulgowym. W okresie tym pożyczkobiorca nie płaci rat amortyzacyjnych, zaś odsetki (procenty) za ten okres Skarbowi Państwa przypadające (4 proc. rocznie) doliczają się do ogólnej sumy pożyczki i łącznie z nią są spłacane w ratach amortyzacyjnych po upływie okresu ulgowego.

Okres ulgowy trwa lat pięć dla właścicieli gospodarstw karłowatych, którzy swoje gospodarstwa na życzenie Urzędów Ziemssich sprzedali sami nabywając osady samodzielne. Dla b. służby folwarcznej, która na skutek parcelacji utraciła pracę i nabyła parcele i dla żołnierzy zasłużonych i inwalidów armji polskiej i polskich formacyj ochotniczych, oraz dla wszystkich pozostałych nabywców parcel okres ten trwa **od jednego roku do lat trzech,** według uznania Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

Celem uzyskania pożyczki na kupno gruntów z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego należy złożyć odpowiednie podanie do Okręgowego Urzędu Ziemskiego (dla Województwa Lubelskiego Okręgowy Urząd Ziemski mieści się w Lublinie, przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 57). W podaniu należy wymienić nazwę majątku ziemskiego, z którego nabywa się grunta, obszar nabywanej działki, wysokość żądanej pożyczki oraz czasokres, na jaki ma być udzielona (5, 15, 25 lub 35 lat), a także sumę pieniężną jaką starający się o pożyczkę posiada na kupno działki. Do tegoż podania należy z reguły załączać zaświadczenie Państwowego Banku Rolnego o wysokości przyznanej petentowi pożyczki w listach zastawnych Banku, lub też dołączyć podanie do Państwowego Banku Rolnego o udzielenie takiej pożyczki w listach zastawnych, wraz z wymaganymi przez Państwowy Bank Rolny załącznikami (patrz ustęp pierwszy (I,) traktujący o pożyczkach w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego).

Do podania o pożyczkę na kupno gruntów z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego należy dołączyć poświadczony przez właściwy Urząd Gminny kwestjonarjusz **(wzór Nr. 2).**

Przyznanie przez Okręgowy Urząd Ziemski pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego następi w każdym wypadku dopiero po przyznaniu przez Państwowy Bank Rolny pożyczki w listach zastawnych. Wypłatę pożyczki z funduszu omawianego uskutecznia Państwowy Bank Rolny w sposób określony w orzeczeniu Okręgowego Urzędu Ziemskiego, przyznające pożyczkę, jednak dopiero po otrzymaniu od petenta dokumentów, stwierdzających hipoteczne zabezpieczenie pożyczki.

Zabezpieczenie to przeprowadza się w sposób następujący: Państwowy Bank Rolny zawiadamia petenta oraz tę osobę, czy instytucję, od której petent nabywa grunt, że pożyczka w listach zastawnych i pożyczka z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego została mu przyznana, oraz w oddzielnem zaświadczeniu poda warunki, dotyczące wymienionych pożyczek (wysokość, oprocentowanie, wysokość i terminy płatności rat amortyzacyjnych i t. p.).

Warunki te wszystkie dosłownie powtórzone być muszą w rejentalnym akcie kupna sprzedaży. Akt ten następnie podlega zatwierdzeniu przez Wydział Hipoteczny przy tym Sądzie Okręgowym, w obrębie działania, którego nieruchomość parcelowana jest położona i na podstawie tak zatwierdzonego aktu zapisuje się odpowiedniej treści wnioski w wykazie hipotecznym parcelowanego majątku. Po tych czynnościach należy do Państwowego Banku Rolnego przesłać wypis aktu notarjalnego, odpis decyzji Wydziału Hipotecznego i pełny wypis z wykazu hipotecznego. Po otrzymaniu tych dokumentów i po stwierdzeniu zgodności ich z obowiązującemi przepisami, Państwowy Bank Rolny dokona wypłaty pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego w sposób podany w orzeczeniu Okręgowego Urzędu Ziemskiego, przyznającem pożyczkę.

W praktyce wyglądać będzie kupno gruntów przy pomocy opisanych wyżej pożyczek następująco: Przypuśćmy, że gospodarz 6-cio morgowy we wsi, w której przeprowadza się scalenie gruntów, zechce dokupić do swego gospodarstwa z parcelacji sąsiedniego majątku 4 morgi. Cena żądana wynosi powiedzmy 800 złotych za 1 mórg. Wówczas na kupno 4 mórg potrzeba 3200 zł.Przy wpłaceniu 10 proc. zadatku t.j. 320 złotych, Państwowy Bank Rolny pożyczy w listach zastawnych około połowy ceny kupna t. j. 1600zł., Okręgowy Urząd Ziemski z funduszów zapomóg i kredytu ulgowego przyzna zasiłek w wysokości 1000 złotych tak, że przy akcie notarjalnym pozostanie do pokrycia 80 złotych ceny i kupna, oraz straty ze sprzedaży listów Państwowego Banku Rolnego, która przy 8 proc. listach wyniesie 8 proc., t. j. 128 złotych, a przy 7 proc. — 18 proc., t.j. 288 zł.

Wobec tego, posiadając co najwyżej 688 złotych własnej gotówki, można kupić 6 morgową kolonję ze spłatą reszty szacunku w przeciągu 25—35 lat.

Z tego przykładu wynika, że państwowa pomoc kredytowa stanowi wielkie udogodnienie i ułatwienie kupna gruntu i jest dowodem, że Państwo dba wydatnie o interes drobnego rolnika.

W opisanym przykładzie nabywca będzie płacił z tytułu odsetek i rat amortyzacyjnych około 130 zł. co pół roku, czyli około 260 zł. rocznie przez okres 25 — 35 lat. Sposób spłaty pożyczek nie jest zatem uciążliwy i jest przystępny dla zupełnie nawet niezasobnych gospodarzy.

Z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego mogą być w wypadkach wyjątkowych udzielone pożyczki na pokrycie wpłat (zadatków) przewidzianych art. 72 ustawy z dnia 28.XII 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej. Pożyczki tego rodzaju udzielane są za poręczeniem dwuch majątkowo odpowiedzialnych osób, na skrypt dłużny, z terminem spłacenia półrocznemi ratami w przeciągu lat 5.

b) Drugi rodzaj pożyczek z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego oprócz wyżej wymienionych pożyczek stanowią **pożyczki na zagospodarowanie się** dla nabywców parcel. W szczególności pożyczki te są wydawane **na pobudowanie, powiększenie lub naprawę budynków,** na zakup inwentarza żywego i martwego, na zakup ziarna do zasiewu, lub też na pokrycie kredytów uprawy, zasiewu, zapasów i t. p., nie objętych szacunkiem nabywanej działki. Pożyczki te udzielane bywają zarówno przy parcelacji prywatnej, jak przy parcelacji rządowej, oraz prowadzonej przez Państwowy Bank Rolny. Wysokość pożyczki na zagospodarowanie się nie może dla jednego nabywcy przewyższać 4300 złotych.

Pożyczki te mogą być udzielane także **w naturze** drogą zakupu przez Państwowy Bank Rolny budulcu, zboża, inwentarzy i t. p. Przy udzielaniu tych pożyczek obowiązaje taka sama kolejność jak i przy udzielaniu pożyczek na kupno gruntu, z tą jedynie różnicą, że pożyczki na zagospodarowanie się w wyjątkowych tylko wypadkach udzielane bywają tym drobnym rolnikom, którzy dokupują ziemię do posiadanych gospodarstw, zaś z reguły pożyczki te udziela się tylko nabywcom gospodarstw samodzielnych (a więc bezrolnym lub też tym właścicielom gospodarstw karłowatych, którzy swoje gospodarstwa sprzedali i nabyli gospodarstwa samodzielne z parcelacji). Okres ulgowy przy pożyczkach tego typu trwa zawsze 4 lata, poczem następuje spłata w równych półrocznych ratach amortyzacyjnych w ciągu lat 5, 10, lub 15.

Z pożyczek na zagospodarowanie się mogą korzystać tylko osoby zatwierdzone przez Urzędy Ziemskie w charakterze nabywców działek, natomiast dzierżawcy pożyczki takiej otrzymać nie mogą.

Odsetki pobierane są w wysokości 4 od sta rocznie. W zasadzie pożyczki na zagospodarowanie się **muszą być zabezpieczone hipotecznie**. W wypadkach wyjątkowych, o ile tytuł własności parceli nie jest zapisany jeszcze na pożyczkobiorcę, a zachodzi pilna potrzeba udzielenia pożyczki, to pożyczka może być wypłacona po złożeniu skryptu dłużnego zawierającego zobowiązanie pożyczającego do hipotecznego zabezpieczenia pożyczki, po uregulowaniu na jego imię tytuły własności nabywanej parceli. Pożyczka udzielona na skrypt dłużny musi być zabezpieczona poręczeniem dwuch odpowiedzialnych majątkowo osób.

Celem otrzymania pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na zagospodarowanie się, należy złożyć podanie do właściwego Powiatowego Urzędu Ziemskiego. W podaniu tym należy wymienić wysokość żądanej pożyczki, oraz cel na jaki ma być użyta. Do podania tego załączyć należy odpowiednio wypełniony kwestjonarjusz, do dotyczący osoby petenta **(wzór nr. 3.)**

Powiatowy Urząd Ziemski przesyła podanie o pożyczkę wraz ze swoją opinją do Okręgowego Urzędu Ziemskiego, który rozstrzyga o przyznaniu pożyczki.

Życzenie otrzymania pożyczki na zagospodarowanie się może być wyrażone także i w podaniu o udzielenie pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego na kupno gruntu.

Pożyczka na pobudowanie się na żądanie Okręgowego Urzędu Ziemskiego może być wypłacona **ratami**, w miarę postępu budowy.

Pożyczkę wypłaca Państwowy Bank Rolny po otrzymaniu dowodu jej zahipotekowania, względnie po otrzymaniu skryptu dłużnego.

Zahipotekowanie uskutecznia dłużnik na swój koszt, na zasadzie orzeczenia Okręgowego Urzędu Ziemskiego, przy regulowaniu hipoteki w dziale IV wykazu hipotecznego, utworzonego dla działki gruntu obciążonego pożyczką.

Wszyscy, którym przyznaną i wypłaconą zostanie pożyczka z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, zarówno na kupno gruntów, jak i na zagospodarowanie się, **muszą się poddać następującym ograniczeniom**, które uwidocznione (zapisane) być muszą w wykazie hipotecznym nabytych gruntów:

a) że grunty nabyte do czasu całkowitej spłaty pożyczki nie mogą być bez zezwolenia Okręgowego Urzędu Ziemskiego dzielone, sprzedawane, wydzierżawiane, darowywane i wogóle oddawane w użytkowanie osobom trzecim,

b) że bez zgody Okręgowego Urzędu Ziemskiego budynki znajdujące się na gruntach obciążonych hipotecznie pożyczką, nie mogą być sprzedawane ani też usuwane (rozbierane). Budynki te, o ile wzniesione zostały za pieniądze uzyskane z pożyczki, muszą być ubezpieczone od ognia. Wysokość ubezpieczenia i instytucję ubezpieczającą wskazuje Okręgowy Urząd Ziemski. Wrazie pożaru wynagrodzenie asekuracyjne może właściciel otrzymać tylko za zgodą Okręgowego Urzędu Ziemskiego,

c) że pożyczka podlega natychmiastowemu zwrotowi na rzecz Skarbu Państwa, jeżeli którykolwiek z warunków pod a (i b wyszczególnionych nie zostanie dotrzymany, lub jeżeli obciążona pożyczką nieruchomość jest rozmyślnie lub przez niedbalstwo, niszczona, oraz jeżeli pożyczka zużytą zostanie nie na ten cel, na który została udzielona, a także jeżeli dłużnik zalega z dwoma conajmniej kolejnymi ratami amortyzacyjnemi, lub też z opłaceniem dwuch kolejnych składek asekuracyjnych od ognia.

W razie niepunktualnego spłacania rat amortyzacyjnych pożyczek, dłużnik opłaca **kary za zwłokę w** wysokości $^{1}/_{2}$ proc. sumy zaległej miesięcznie.

Pożyczka może być **spłacona przed terminem płatności**, jednak tylko do 90 proc. jej wysokości. Na przedterminowe spłacenie całkowitej sumy pożyczki należy uzyskać zgodę Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

W wypadkach **klęsk żywiołowych** (nieurodzaj, pożar, grad, powódź i t. p.) lub w wypadku śmierci lub ciężkiej choroby dłużnika mogą być przez Państwowy Bank Rolny udzielone pewne **ulgi w spłacie pożyczki**, a mianowicie może być odroczona płatność rat do jednego roku włącznie, lub też mogą być jedna lub najwyżej dwie raty półroczne odroczone i dodana do rat, przypadających w ciągu następnych trzech lat i z tymi ratami spłacane (czyli że dwie półroczne raty mogą być rozłożone na sześć mniejszych rat półrocznych, z których każda będzie odpowiadać 1/3 raty normalnej).

Podanie o ulgi w spłacie rat wnosi się do Powiatowego Urzędu Ziemskiego. Wszelkie podania o pożyczki są wolne od opłaty stemplowej.

Funduszem zapomóg i kredytu ulgowego administruje Państwowy Bank Rolny, pobierając za administrację specjalny dodatek nie przewyższający 1 proc. od sumy pożyczonej.

III. **Uczestnicy scalenia** (komasacji) korzystać mogą nie tylko z pożyczek, o których mowa była poprzednio, lecz na zasadzie art. 14 Ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (w brzmieniu ostatecznie ustalonym przez Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 29 września 1927 r. Dz. Ust. R. P. Nr. 92 poz. 833), uprawnieni są ponadto do otrzymania **pożyczek ze specjalnych funduszów**, wstawianych do budżetu M. R. R.

Pożyczki te są długoterminowe, oprocentowane w stosunku 4 od sta rocznie, spłacane w równych ratach rocznych (na 1-go listopada).

Pożyczki te przyznaje się uczestnikom scalenia na następujące cele:

a) **na przeniesienie budynków** na nowe kolonje, lub na pobudowanie nowych budynków na kolonjach. Pożyczki te z reguły mogą otrzymać tylko ci uczestnicy scalenia, którzy zobowiązali się przy scalaniu do przeniesienia budynków na kolonje t. j. ci, którzy

wychodzą dobrowolnie z siedlisk. Wysokość pożyczki na ten cel nie może przekraczać 1200 zł. na jednego uczestnika. Wrazie stawiania budynków ogniotrwałych pożyczka może być powiększona do 2500 zł.,

b) na nabycie działek celem **powiększenia gospodarstw karłowatych** drogą kupna od innych uczestników scalenia, którzy przenieśli się na osady nabyte z parcelacji. Wysokość pożyczki na ten cel udzielonej odpowiadać ma przeciętnym rynkowym cenom ziemi w okolicach scalanej wioskl. Tę cenę rynkową stwierdza protokularnie komisja szacunkowa, powałana do oszacowania gruntów scalanych (art. 29 Ust. o scal. grunt.).

Pożyczki powyższe udzielane są na termin do lat 15, przyczym okres spłacania tych pożyczek rozpoczyna się po upływie 2 lat od wypłaty (nie od dnia wypłaty jednak, lecz od daty 1 listopada, najbliższej po dniu otrzymania pożyczki. Jeżeli więc pożyczkę wypłacono w 1927 r. przed dniem 1 listopada tegoż roku, to pierwsza rata płatna będzie 1 listopada 1929 roku; jeżeli jednak pożyczkę wypłacono w 1927 roku w listopadzie lub w grudniu, to pierwsza rata amortyzacyjna płatna będzie 1 listopada 1930 roku).

Pożyczki przy scalaniu gruntów wydawane są **na skrypty dłużne,** (zobowiązania piśmienna), z zabezpieczeniem na hipotece scalanych gruntów **Zabezpiecznie hipoteczne w** wypadku, gdy grunta scalane nie posiadają urządzonej hipoteki, lub tytuł własności gruntów scalanych nie jest hipotecznie uregulowany na uczestnika scalenia — pożyczkobiorcę, może być zastąpione przez **poręczenie hipoteczne** (t. j. przez poręczenie, zapisane na hipotece innych gruntów, nie scalanych, będących własnością poręczycieli), lub też przez **solidarne poręczenie** (wzajemna odpowiedzialność) grupy uczestników scalenia. Obowiązuje tu jednak warunek, że pożyczka zostanie na koszt dłużnika zabezpieczona hipotecznie z chwilą wywołania lub uregulowania hipoteki gruntów scalanych. Z chwilą tą kończy się solidarne poręczenie pożyczki.

Za zaległe raty pożyczki płaci się karę w wysokości 2 proc. miesięcznie od sumy zaległości.

W razach wyjątkowych (pożar, nieurodzaj choroba, śmierć i t. p.) mogą być udzielone ulgi, bądź przez odroczenie terminu płatności rat i odsetek na okres do lat dwuch, bądź przez rozłożenie jednej rocznej raty na raty pozostałe (jeżeli np. uczestnik scalenia ulegnie wypadkowi na 5 lat przed terminem płatności ostatniej raty, to wówczas jedna roczna rata pożyczki rozkłada się na 5 równych części i dolicza do każdej z następnych 5 rat rocznych.).

W razie niedotrzymania przez pożyczkobiorcę warunków, zastrzeżonych w skrypcie dłużnym, zwłaszcza zaś w razie użycia pożyczki na inny cel, niż została udzielona, lub w razie niewykonania w terminie tych ulepszeń gospodarczych, do których uczestnik scalenia z tytułu otrzymania pożyczki był zobowiązany, **pożyczka podlega natychmiastowemu zwrotowi** na rzecz Skarbu Państwa.

Nastąpi to i wówczas, gdy posiadłość, na której hipotecznie pożyczka została zabezpieczona, jest rozmyślne lub przez niedbalstwo niszczona.

Celem otrzymania pożyczki winien uczestnik scalenia złożyć podanie do właściwego Powiatowego Urzędu Ziemskiego. W podaniu należy wymienić cel pożyczki jej wysokość oraz termin, na jaki ma być udzielona, i dołączyć kwestjonarjusz, dotyczący osoby i stosunków gospodarczych, petenta, który wypełni Powiatowy Urząd Ziemski względnie Urząd gminny wedle wskazówek P. U. Z.

Pożyczkę przyznaje Okręgowy Urząd Ziemski, wypłaca Państwowy Bank Rolny po otrzymaniu skryptu dłużnego i dowodów zabezpieczenia pożyczki.

Podania o pożyczkę są wolne opłaty stemplowej

Bardzo wydatną pomoc Rząd okazuje też uczestnikom scalenia przez pokrywanie kosztów dokonania prac pomiarowych przy scalaniu gruntów miejskich, oraz dokonywa narazie na koszt Skarbu ekspertyzy-meljoracyjne i przygotowanie projektu meljoracji gruntów scalanych. — Powyższe kosza wywołane scaleniem wsi są rozliczane po ukończeniu scalenia na poszczególnych uczestników scalenia zależnie od posiadanych morgów gruntu przed scaleniem.—Należność ta ściągana jest przez Państw. Bank Rolny w trzech równych rocznych ratach, przyczem pierwsza rata pobierana będzie w rok po uprawomocnieniu się decyzji O. K. Z. zatwierdzającej projekt scalenia. —

Oprócz tego grunty osad powstałe w wyniku scalenia są wolne od państwowego podatku gruntowego na lat dwa od daty zatwierdzenia scalenia przez Urzędy Ziemskie. —

W myśl Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.III-28 r. o przedrowadzaniu meljoracji przy dokonywanej przez Urzędy Ziemskie przebudowie ustroju rolnego (D. U. Rzp. P. Nr. 34, r. 1928 poz. 320), a w szczególności zgodnie z brzmieniem art. 11 punkt 2 właścicielom gruntów, który w myśl cz. 2 art. 2 sami będą wykonywać nakazane przez Urzędy Ziemskie roboty meljoracyjne, może być udzielona pomoc kredytowa z funduszów państwowych na wykonanie tych robót. Faktyczne uruchomienie odnośnych kredytów uzależnione jest od wydania odpowiednich przepisów wykonawczych (instrukcji) normujących zasady stosowania tego kredytu.

Wzór Nr. 1|V.

Kwestjonarjusz niniejszy służy dla jednego nabywcy

Kwestjonarjusz statystyczny.

zamieszkałe ...... we wsi ....
gminy .... powiatu ....
w województwie ....
ubiegające ...... się o kredyt na działkę gruntu
Nr. ....

z majątku ....
gminy ....
powiatu ....
od ....

1. Imię i nazwisko nabywcy oraz imiona jego rodziców ....
2. Narodowość: ....
3. Wyznanie: ....
4. W jakiej gminie i powiecie nabywca zamieszkiwał dotychczas? (przed objęciem działki, na którą zamierza zaciągnąć pożyczkę)? ....
5. Gdzie mieszka nabywca obecnie? ....

a) na kupowanej/kupionej działce, na którą zamierza zaciągnąć pożyczkę,
b) w odległości od niej do 5 klm.
c) w odległości od niej ponad 5 klm.
d) czy zamierza osiąść na tejże działce?
6. Posiadany majątek nieruchomy przed objęciem działki, na którą nabywca zamierza zaciągnąć pożyczkę
a) z czego się składał?
b) w jakiej gminie i powiecie się znajdował?
c) obszar w ha?
d) czy i obecnie nabywca posiada tenże majątek?
7. Posiadany inwentarz roboczy:
a) koni:
b) wołów roboczych:
8. U w a g i:

Wiarogodność zawartych w niniejszem kwestjonarjuszu danych zaświadczam

dnia .... 192...

Załącznik 1 do wzoru Nr. 1|V.

Do

Państwowego Banku Rolnego

w W a r s z a w i e

....

....

zamieszk. w ....
gminy ....
powiatu ....
w Województwie ....

....

Wobec zawarcia przezemnie umów przedwstępnych z .... nabywcami gruntu o przestrzeni ogólnej .... ha z majątku mojego .... położonego w gminie .... powiecie .... w Województwie .... upraszam niniejszym o udzielenie tymże nabywcom na pokrycie części ceny sprzedażnej pożyczki długoterminowej w listach zastawnych w ogólnej sumie nominalnej Zł. ....

Przy niniejszym załączam:

1) ...... poszczególnych podań nabywców z załącznikami,
2) pełny wypis z wykazu hipotecznego,
3) 2 plany tegoż obszaru z należycie zatwierdzonym przez Okr. Urząd Ziemski w .... podziałem na działki i rejestr pomiarowy w dwóch egz.
4) należycie zatwierdzoną przez tenże O. U. Z. listę nabywców,
5) kwotę .... Zł. na koszta oszacowania.

Dnia .... 1926 roku

Sprzedawca ....

W z ó r Nr. 1
gr. „A“ § 8 p. 1.

Załącznik 2 do wzoru Nr. 1|V

Do
Państwowego Banku Rolnego
w W a r s z a w i e

P O D A N I E

....

....

zamieszkałego w ....
gminy ....
powiatu ....
w Województwie ....

W dniu .... r. 19...... zawarłem umowę przedwstępną z P. .... właścicielem majątku .... położonego w gminie .... powiecie .... w Województwie .... na kupno z tego majątku .... ha ...... mtr. gruntu.

Niniejszym przeto upraszam o udzielenie mi na kupno powyższej działki pożyczki w listach zastawnych w sumie nominalnej Zł. .... z terminem na .... lat.

Przy niniejszym załączam:

1) należycie poświadczoną umowę przyrzeczenia kupna-sprzedaży,
2) kwestjonarjusz statystyczny.

Majątek ....
dnia .... 19......
Nabywca ....

Własnoręczność podpisu .... poświadcza Urząd Gminy ....

.... dn. r. 19......

Wzór Nr. 2|V. Kwestjonarjusz do podania o udzielenie pożyczki na nabycie gruntu z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego.

KWESTJONARJUSZ

do podania o udzielenie pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego—na nabycie gruntu.

1. Nazwisko i imię petenta ....
2. Imię ojca .... i matki ....
3. Petent zamieszkuje w ....
w gminie ....
w powiecie ....
w województwie ....
4. Wiek lat ....
5. Zajęcie (zawód) główne ....
6. „ „ dodatkowe ....
7. Czy służył w wojsku polskiem (w polskich formacjach ochotniczych lub powstańczych) .... w (jakim) czasie: od .... do .... w (jakim) oddziale (pułku) służył ostatnio ....
Czy posiada odznaczenia wojskowe .... i jakie ....
Data i numer dokumentu stwierdzającego nadanie odznaczenia wojskowego oraz nazwa władzy, która dokument ten wydała ....
....
....
8. Czy jest inwalidą wojskowym .... w jakim procencie ....; czy po-

biera rentę inwalidzką… w jakiej wysokości (miesięcznie lub rocznie)… Data i numer dokumentu stwierdzającego przyznanie renty inwalidzkiej, tudzież nazwa urzędu, który dokument wydał…

…

…

9. Kawaler, żonaty, wdowiec (niepotrzebne słowa wykreślić)…

10. Skład rodziny (podać imiona i lata członków rodziny zamieszkałych przy petencie i będących na jego utrzymaniu):

1)… 5)…
2)… 6)…
3)… 7)…
4)… 8)…

11. Petent posiada ogółem gruntu… ha, w czem: a) własnego… ha, b) żony (męża) … ha; grunta powyższe są położone w miejscowości… gm… pow… i składają się z (ilu) działek…

z tego:

ziemi ornej… ha
łąk… ha
lasu… ha

12. Spodziewa się otrzymać… ha gruntu z niepodzielonego majątku spadkowego.

13. Dzierżawi grunta:
w miejscowości…
w gminie… pow…

a mianowicie:

ziemi ornej… ha
łąk… ha

14. Posiada budynki (jakie i z jakiego materjału)…

…

15. Posiada inwentarz żywy:
a) koni… szt… f) owiec, kóz… szt…
b) źrebiąt… szt… g) nierogacizny… szt…
c) wołów… szt… h) drobiu… szt…
d) krów… szt… i)… szt…
e) jałowizny… szt…

16. Posiada inwentarz martwy: wozów…, pługów…, bron…, kultowatorów…, radeł…, drapaczy…, młocarń…, wialni… (niepotrzebne słowa wykreślić).

17. Zadłużenie petenta (wymienić wierzycieli, sumę i rodzaj długów)…

…

…

18. Czy petent nabywa działkę dodatkową, pozostając właścicielem dotychczasowego gospodarstwa, czy nabywa działkę samodzielną, sprzedając jednocześnie dotychczasowe gospodarstwo?…

…

19. (Dotyczy służby folwarcznej):
Petent pracuje obecnie w majątku…
gmina… pow… od jak dawna?…
(wymienić ilość lat i miesięcy), w jakim charakterze…
Od ilu lat petent jest pracownikiem folwarcznym?…

20. Nazwa majątku, z którego petent zamierza nabyć gospodarstwo (parcelę)…
gm… pow…

21. Numer parceli i wielkość (ogółem)… arów… metr. kw… za cenę ogólną… zł. obiegowych, a w szczególności:

	Cena za 1 ha w złotych obiegowych	Cena w zł. w złocie w dol. St. Z. lub w rb. zł.	Ilość			Ogółem za sumę
			ha	a	mtr. kw.	
Ziemi ornej:						
a) bez zasiewów						
b) z zasiewami						
Łąk						
Pastwisk						
Nieużytków . .						
Drzewostanów .						
Razem . .						

22. Jaką sumę petent wpłacił przy zawarciu umowy przyrzeczenia sprzedaży działki lub może wpłacić (jeżeli umowa nie została jeszcze zawarta)…

…

23. Czy petent może liczyć na pomoc finansową ze strony rodziny, instytucyj lub osób postronnych i w jakiej wysokości, (podać nazwisko, miejsce zamieszkania osoby lub instytucyj i wysokość spodziewanej pomocy) i czy na wpłatę za ziemię nie zamierza sprzedać posiadany grunt lub jego część albo inwentarz (wyszczególnić, co zamierza sprzedać i sumę, jaką spodziewa się ze sprzedaży otrzymać)…

…

24. Czy w sprawie nabycia działki została zawarta umowa, jaka i kiedy…

…

…

… dnia… 192 r.
(Miejscowość) (data)

…
(Własnoręczny podpis petenta)

Urząd gminy w…
zaświadcza własnoręczność podpisu…
zamieszkałego we wsi…
jak również, że zamieszczone w pp. od 1 do 19 niniejszego kwestjonarjasza dane, są zgodne z rzeczywistością.

Wójt gminy:

…

Wzór Nr. 3 V.

KWESTJONARJUSZ.

1. Imię i nazwisko petenta: ...
Imię ojca ..., matki ...
nabywca działki z majątku ...
gm. ... powiatu ...
2. Stan rodzinny: Stale zamieszkują na gospodarstwie:
a) żona (imię i wiek) ...
b) dzieci (imiona i wiek) ...

3. Kto faktycznie gospodaruje ...
działkę gruntową objął w posiadanie w roku ...; nabył ją za sumę ... na podstawie; aktu kupna sprzedaży, umowy przyrzeczenia sprzedaży; posiada ją na podstawie aktu nadawczego, umowy dzierżawnej.
4. zasiewy w roku 19...:

	własne:		na część:	
Oziminy	...	ha	...	ha
Jarzyny	...	"	...	"
Okopowe	...	"	...	"
Inne	...	"	...	"

5. Inwentarz żywy:

a) koni	...	sztuk	f) owiec	...	sztuk
b) źrebiąt	...	"	g) nierog.	...	"
c) wołów	...	"	h)	...	"
d) krów	...	"	i)	...	"
e) jałowizny	...	"	j)	...	"

6. Inwentarz martwy:

a) wozów	...	sztuk	f) młocarni	...	sztuk
b) pługów	...	"	g) kieratów	...	"
c) bron	...	"	h) wialni	...	"
d) kultyw.	...	"	i)	...	"
e) radeł	...	"	j)	...	"

7. Zabudowania	Posiada na działce	Rozpoczęto budowę	Uwagi
1. Dom			
2. Stajnia i obora			
3. Stodoła			
4. Inne			

8. Informacje o poręczycielach:

Nazwisko i Imię	W pow.	W gm.	W majątku (wsi)	Oszar ha	Uwagi
a) ...	...	...	...	...	...
b) ...	...	...	...	...	...

Podpis petenta ...

Prawdziwość wyszczególnionych w kwestjonarjuszu danych stwierdzam.

...

(Podpis i pieczęć jednej z instytucyj: rządowej, samorządowej, urzędu gminnego, organizacji społecznej i t. p.)

Zaświadczenie i opinja Powiatowego Urzędu Ziemskiego.

Powiatowy Urząd Ziemski prośbę niniejszą ... popiera i zarazem stwierdza:
1) że petent należy do osób wymienionych w p. ... § 4-go rozporządzenia M. R. R. z dnia 23 grudnia 1926 r. (Dz. ust. R. P. Nr. 7 r. 1927 poz. 51), i że otrzymał on na mocy decyzji O. U. Z. z dn. ... za № ... działkę samodzielną / dodatkową № ... o obszarze ... ha z maj. ..., gm. ..., pow. ..., że łączny obszar gospodarstwa jego wynosi obecnie ... ha, i że petent osiedlił się na działce i gospodaruje osobiście / przez zastępcę
2) że petent posiada opinję ...
3) że otrzymane dotychczas pożyczki zużył ...
4) że najistotniejszemi potrzebami jego gospodarstwa są ...
5) że na pokrycie tych potrzeb konieczne jest udzielenie mu pożyczki w sumie złotych w złocie ...
6) Opinja o poręczycielach:
a) ...
b) ...
7) ...

... dnia ... 19... r.

Podpis i pieczęć P.U.Z. ...

UWAGA: 1) Na terenie Województw: Poznańskiego, Pomorskiego, Krakowskiego, Lwowskiego, Tarnopolskiego i Stanisławowskiego, podpisy na podaniu i poręczeniu winny być zalegalizowane przez notarjusza, lub sąd.

2) Na terenie województw: Warszawskiego, Łódzkiego, Kieleckiego, Lubelskiego, Białostockiego, Wołyńskiego, Poleskiego, Nowogródzkiego i Wileńskiego, podpisy osób piśmiennych powinny być uwierzytelnione przez sędziego pokoju, notarjusza, starostę, albo wójta gminy, przyczem w treści uwierzytelnienia podpisu należy wymienić imię i nazwisko osoby podpisanej.

Jeżeli którykolwiek z poręczycieli jest niepiśmienny, to na obszarze Województw: Warszawskiego, Łódzkiego, Kieleckiego, Lubelskiego i wszystkich powiatów Województwa Białostockiego, za wyjątkiem Białostockiego, Bielskiego, Grodzieńskiego, Sokólskiego i Wołkowyskiego, poręczenia winny być sporządzone w formie aktów notarjalnych.

W Województwach: Nowogródzkiem, Poleskiem, Wołyńskiem, Wileńskiem i w powiatach Białostockim, Bielskim, Grodzieńskim, Sokólskim i Wołkowyskim Województwa Białostockiego, za niepiśmiennego poręczyciela, (poręczenie) może podpisać inna osoba, co należy stwierdzić podpisami dwóch świadków, przytem uwierzytelnienie wymienionych trzech podpisów winno być dokonane według następującej formułki:

...

(podpis osoby, podpisującej za niepiśmiennego poręczyciela)

„My niżej podpisani świadkowie, stwierdzamy tożsamość osoby poręczyciela ... (wymienić imię i nazwisko niepiśmiennego poręczyciela), jak również, że zobowiązanie niniejsze zostało w naszej obecności od-

czytane, przez niego przyjęte, jako zgodne z jego wolą, i że z powodu niepiśmienności podpis na zobowiązaniu położony został na jego zlecenie przez znanego nam osobiście (wymienić imię i nazwisko osoby, podpisanej za niepiśmiennego poręczyciela)

(podpisy świadków)".

„Własnoręczność podpisów (wymienić imiona i nazwiska osób, które podpisały za niepiśmiennego poręczyciela oraz świadków) stwierdzam.

.... dnia .... 192 r.

(Pieczęć i podpis osoby, stwierdzającej podpisy").

3) Na całym terenie Rzeczypospoliej podpisy petenta i poręczycieli mogą być poświadczone przez O. U. Z., lub P. U. Z.

Załącznik do Nr. 3 V.

Do Okręgowego Urzędu Ziemskiego

w ....

....

(imię i nazwisko)

posiadacz działki o obszarze .... ha

.... gminy ....

powiatu ....

PODANIE.

1. Podając informacje o stanie mojego gospodarstwa oraz o stosunkach rodzinnych, zwracam się niniejszem do Okręgowego Urzędu Ziemskiego z prośbą o udzielenie mi pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, utworzonego na mocy art. 75 ustawy z dn. 28 grudnia 1925 roku o wyk. reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 1, poz. 1 z 1926 r.) w wysokości złotych w złocie ....

   ....

   na ....

   ....
2. Pożyczkę, która będzie mi przyznana na skutek niniejszego podania, zabezpieczę hipotecznie na posiadanej przezemnie działce gruntu.
3. Ponieważ hipoteka tej działki nie jest jeszcze uregulowana na moje imię, przeto przedstawiam niżej porękę dwóch osób za terminową spłatę pożyczki.
4. Oświadczam, iż warunki, na jakich są udzielane pożyczki z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego są mi znane i że warunki te przyjmuję.
5. Pożyczkę spłacę w ciągu lat .... (5, 10, 15).
6. Sumę przyznanej mi pożyczki, po potrąceniu należności na rzecz Państwowego Banku Rolnego, proszę przekazać pod adresem: ....

.........., dnia .... 19 .... r.

....

(podpis petenta)

PORĘCZENIE.

My niżej podpisani, zamieszkali i tam zamieszkanie prawne dla skutków niniejszego zobowiązania obierający: 1) .... posiadacz

(imię i nazwisko)

działki o obszarze .... ha w majątku / we wsi ....

.... gminy .... powiatu ....

województwa .... ; 2) ....

(imię i nazwisko)

posiadacz działki o obszarze .... ha w majątku / we wsi ....

.... gminy .... powiatu ....

województwa ...., oświadczamy, iż całym swoim majątkiem, jako solidarni współdłużnicy, poręczamy za terminową spłatę przez .... właściciela działki gruntu, oznaczonej na planie parcyjnym № .... z majątku ....

.... gminy .... powiatu ....

województwa ...., pożyczki do wysokości kapitałowej złotych w złocie .... wyraźnie ....

..........),

oraz wszelkich ubocznych należytości z przyznania tej pożyczki wedle przepisów o udzielaniu pożyczek z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego wynikających, nie wyłączając dodatkowej pożyczki w wysokości, przez właściwy urząd oznaczonej, jako też odsetek zwłoki, dodatków administracyjnych, kosztów sądowych i egzekucyjnych.

Jednocześnie oświadczamy, iż warunki spłaty pożyczek, udzielonych z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego są nam znane, oraz że znany nam jest obowiązek pożyczkobiorcy uregulowania hipoteki dla działki gruntu, na którą pożyczkę zaciąga i obowiązek przeprowadzenia hipotecznego zabezpieczenia tej pożyczki.

W razie odroczenia terminu spłaty długu, względnie raty, zobowiązania nasze, wypływające z poręczenia, ulegają przedłużeniu aż do czasu całkowitej spłaty sumy pożyczkowej wraz z wszystkiemi należnościami z nią związanemi.

.... dnia .... 19 .... r.

....

Podpisy poręczycieli: ....

(Poświadczenie podpisów petenta i dwóch poręczycieli).

VI.

Literatura dotyczącą przebudowy ustroju rolnego.

1. Biegeleisen, Leon Władysław, Reforma rolna głównych państw europejskich, 2 tomy, Warszawa 1924 — 1926, T. I. str. 469, T. II. str. 363, Cena 22 zł.
2. Brodowski F. Zasady ustawodawstwa agrarnego 1920 V. 5 zł.
3. Brodowski F. Jak na mocy nowych ustaw dojść do własności gruntu lub dzierżawy odłogów, Warszawa 1925. Cena 30 gr.
4. Brodowski F. i Kaczkowski J. Zbiór ustaw włościańskich, Warszawa 1913 r., str. 337, Cena 7 zł. 50 gr.
5. Bujak Franciszek, prof. D-r. Uwagi krytyczne o naszej reformie rolnej, Warszawa 1921.
6. Bujak Franciszek, prof. D-r. O naprawie ustroju rolnego, Kraków 1918.
7. Bujak Franciszek, prof., D-r. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej z dn. 28. XII. 1925 r. str. 95. Lwów 1926. zł. 2.90.
8. Bzowski W. Wieś polska, wieś czeska str. 16 Cena 20 gr
9. Dąbrowska M. O wykonaniu reformy rolnej str. 102 Cena 60 gr.

10. Gałek A. Poradnik dla bezrolnych i małorolnych str. 31 gr. 15.
11. Jaworski Władysław Leopold, Prof. Reforma rolna, Kraków 1926 str. 569 cena 24 zł.
12. Jaworski Wład. Leopold, Państwo praworządne, a reforma rolna. Zbiór artykułów i opinji. Kraków 1922 (wyd. Krak. Sp. Wydawnicza), str. 125. Cena 3 zł.
13. Kępiński Wł. Komasacja jako podstawa naprawy ustroju rolnego Grudziądz 1923 str. 36 zł. 1.50.
14. Kropiński A. Ustawa o ustanowieniu Urzędu Ministra Reform Rolnych z 6.VII 1923 r., str. 71 zł. 2.20.
15. Ligowski K. Przeprowadzenie reformy rolnej u nas. Poznań 1922. Cena 60 gr.
16. Ludkiewicz Z. Polityka agrarna str. 598 Poznań 1922. Cena zł. 4.50.
17. Ludkiewicz Z. Sprawa rolna w Polsce str. 84 — zł. 1.50.
18. Michalski T. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o zagospodarowaniu lasów nie stanowiących własności Państwa str. 47 cena zł. 1.
19. Miklaszewski Sławomir. Gleby ziem polskich ze szczególnym uwzględnieniem Królestwa Polskiego. Wyd. II r. 1912 str. 232 (Mapa gleboznawcza).
20. Miklaszewski Sławomir. Rozpoznanie gleb w polu, 1921 str. 120 — 3 zł. 30 gr.
21. Ohanowicz Alfred Dr. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej i inne ustawy rolne. Poznań 1926, str. 496. Zbiór ustaw polskich Tom IV, cena 7.50 zł.
22. Rose Adam Dr. Reformy rolne w Europie środkowej po wojnie światowej. Warszawa 1925. str. 273. Cena 7 zł.
23. Sommerstein Emil Dr. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej. Lwów 1926 str. 343. Cena 13 zł.
24. Studnicki Wład. Przewroty i reformy agrarne Europy powojennej i Polski. Warszawa 1926 r. str. 288 — 10 zł.
25. Świętochowski A. Historja chłopów polskich w 2 tomach — str. 1000 — Poznań 1928 r. zł. 28
26. Współpraca Rządu ze sferami gospodarczemi państwa. t. III. Sprawozdanie z narady poświęconej zagadnieniom związanym z reformą rolną i spółdzielczością rolniczą, odbytej dn. 27. X -1927 r. w Prezydjum Rady Ministrów. Wydawnictwa Komitetu Ekonomicznego Ministrów. Warszawa 1927 Nakładem Prezydjum Rady Ministrów, str. 94.
27. Wydawnictwa M. R. R. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej z dn. 28.XII-1925 r. wraz z rozporządzeniami wykonawczemi. Cena 1 zł. 70 gr.
28. Wydawnictwa M. R. R. Przepisy o zniesientu służebności, obowiązujące na ziemiach b. Królestwa Kongresowego. Cena 2 zł. 50 gr.
29. Wydawnictwa M. R. R. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej z d. 28 grudnia 1925 r. Dodatek I. Rozporządzenia wykonawcze z dn. 10 i 27 czerwca i 12 lipca 1927 r.

Lublin, dn, 18 lipca 1928 r.

VII.

Dodatek

Protokół trzech konferencji w Okręgowym Urzędzie Ziemskim w Lublinie.

VII a).

PROTOKUŁ

Konferencji Kierowników Powiatowych Urzędów Ziemskich Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie, odbytej w dniu 14 marca 1928 roku.

OBECNI:

Wojewoda Lubelski A. Remiszewski.

Przewodniczący Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie H. Janiszowski.

Delegaci Ministra Reform Rolnych:

A. Rozen
Ł. Tomassi
K. Smoleński
Ew. Czarnecki
J. Rutkowski.

Delegaci Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego:

Dr. B. Grużewski, Naczelnik Wydz. Adm.
Inż. Szramowicz Stanisław, hydrotechnik
St. Bieniek, referent Wydziału Rolnego
L. Ziegler, Radca Wojewódzki, referent wodno prawny.

Przedstawiciele Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie:

Naczelnik Wydziału Administracyjnego, St. Przybora
Naczelnik Wydziału Urz. Rolnych Wł. Włoczewski
Naczelnik Wydziału Technicznego F. Gawarecki
Naczelnik Biura O. K. Z. A. Gnoiński
Inspektorzy Ziemscy J. Kęszycki i R. Gunderman
Rewidenci Pomiarów A. Sokołowski, R. Skalski
Referent meljoracyjny inż. St. Słowakiewicz
Referenci J. Kosmulski, B. Winnicki
Komisarz Służebnościowy w Zamościu B. Młodzianowski

Kierownicy Powiatowych Urzędów Ziemskich:

w Białej i Janowie Podlaskim Cz. Chyżyński
„ Chełmie W. Pężko
„ Garwolinie W. Sawicki
„ Hrubieszowie W. Miłkowski
„ Janowie Lubelskim i Biłgoraju J. Kuliński
„ Krasnymstawie W. Działowski
„ Lubartowie J. Laszcz
„ Lublinie F. Korycki
„ Łukowie St. Miernicki
„ Puławach Jaśkiewicz
„ Radzyniu E. Czachowski
„ Siedlcach Z. Romanowski
„ Sokołowie zastępca Z. Sucharkiewicz
„ Tomaszowie St. Ciemniewski
„ Węgrowie M. Barański
„ Włodawie Mroczkowski
„ Zamościu S. Sekutowicz
Komisarz W. Jasieński i Podkomisarz W. Hussar.

Sekretarzowali Wł. Szcześniak i W. Kołodziejczyk.

Porządek dzienny:

I. Otwarcie konferencji i zagajenie obrad przez Przewodniczącego Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego H. Janiszowskiego.
II. Sprawordanie Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie z wykonania planu prac za rok 1927-28.
A. Scalenie
a) prace scaleniowe
b) powiększenie gospodarstw karłowatych
c) akcja kredytowa
B. Parcelacja
a) rządowa, prywatna i instytucyjna
b) akcja kredytowa.
C. Serwituty i drobne regulacje.
III. Projekt planu prac na rok 1928-1929.
IV. Niedokładności przy wykonywaniu prac przez Powiatowe Urzędy Ziemskie.
V. Sprawozdanie z ubiegłej działalności meljoracyjnej Okręgowego Urzędu Ziemskiego i projekt planu prac na rok 1928-1929.
VI. Zasady nowej sprawozdawczości.
VII. Wolne wnioski.

ad I.

Zagajenie.

Przewodniczący Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie p. Henryk Janiszowski, otwierając o godz. 10 m. 30 konferencję, wygłosił przemówienie, w którem zaznaczył:

Celem konferencji jest przedewszystkiem skoordynowanie pracy Okręgowego Urzędu Ziemskiego z Powiatowymi Urzędami Ziemskiemi, a tych ostatnich z pracą mierniczych, następnie jak najdokładniejszego uświadomienia powiatowych komisarzy o zasadniczych dążeniach i wytycznych Ministerstwa Reform Rolnych przy realizacji reformy rolnej, oraz jakie są w związku z powyższem wymagania Okręgowego Urzędu Ziemskiego. W związku z tem byłoby pożądane, ażeby pp. Komisarze Ziemscy wypowiedzieli się otwarcie jakie usterki organizacyjne napotykane w praktyce, które można byłoby usunąć, nie pozwalają na normalny rozwój powierzonych im prac na powiatach.

Co do planu prac 1927-1928 r. to w roku tym możliwość wykonania planu prac scaleniowych przybrała najbardziej realne kształty.

Ci co pracują w Urzędach Ziemskich od ich założenia wiedzą z jakiemi trudnościami trzeba było pierwotnie walczyć przy wykonywaniu prac regulacyjnych, Urzędy bowiem nie posiadały ani odpowiednich podstaw prawnych, opierając się na szczątkach ustawodawstwa rosyjskiego, ani wykwalifikowanych pracowników.

W bieżącym roku można powiedzieć, że plan wykonany został w niektórych działach całkowicie, w niektórych zaś z nadwyżką.

1. Komasacja.

W scaleniu nie osiągnięto nadwyżki na terenie Okręgowego Urzędu Ziemskiego z powodu delegowania znacznej części personelu mierniczego oraz Komisarzy Ziemskich do Zamościa dla przeprowadzenia akcji zniesienia służebności.

Przechodząc do **ogólnych wskazówek w przedmiocie scalenia,** należy w pierwszym rzędzie zwrócić główną uwagę na należyte przygotowanie sprawy, aby z chwilą gdy takowa wejdzie do planu prac, nie napotykała już żadnych trudności i mogła być **w czasie najkrótszym zakończona.** Przewlekanie scalania przez kilka lat, jak to miało miejsce dawniej, jest obecnie niedopuszczalne. Z jednej bowiem strony znowelizowana ustawa scaleniowa uprościła odpowiednio tryb postępowania scaleniowego, z drugiej strony stabilizacja finansowa państwa zapewniła Urzędom Ziemskim wystarczające kredyty na prowadzenie całej akcji scaleniowej.

Każdy obszar podlegający komasacji, nim wejdzie do planu prac musi być należycie zbadany, a w szczególności: musi być przeprowadzona ekspertyza meljoracyjna, opracowany projekt meljoracji i rozstrzygnięta sprawa upełnorolnienia. Z reguły przed zakończeniem przytoczonych czynności postępowanie scaleniowe, w sensie rozpoczęcia prac na gruncie, prowadzone być nie powinno, za wyjątkiem oczywiście **wsi spalonych,** gdzie odchylenia od normalnego toku czynności mogą się okazać niezbędnemi, jako podyktowane względami życiowymi, naturalnie stosowane w poszczególnych wypadkach na odpowiedzialność odnośnych Komisarzy powiatowych.

W związku z nowelizacją ustawodawstwa o scalaniu najważniejsza czynność: **klasyfikacja gruntów przeszła do rąk mierniczych,** którzy b. często są pod zbyt silnym wpływem uczestników scalenia, co oczywiście oddziaływuje na komisję szacunkowo-klasyfikacyjną. Z tego powodu Okręgowa Komisja Ziemska spotyka się często z licznymi usterkami w klasyfikacji, co powoduje konieczność unieważnienia klasyfikacji, a w następstwie przewleka scalanie. Jeżeli więc pp. Komisarze Ziemscy nie mogą być obecni podczas każdej klasyfikacji—winni przynajmniej każdą klasyfikację we właściwym czasie sprawdzić.

Scalenie jest reformą, którą porównać można z zabiegiem chirurgicznym wprowadzającym w stosunkach scalanej wsi radykalny przewrót pod względem gospodarczym. Urzędy Ziemskie winny zatem dążyć do tego, aby ludność miała przeświadczenie, że ten zabieg przeprowadza się jako nieodzowny nie szablonowo, lecz z całem zrozumieniem istotnych potrzeb ludności wiejskiej.

Ludność w niektórych powiatach (północnych) żywiołowo dąży do scalenia swych gruntów; liczba zgłoszonych spraw w tych powiatach jest bardzo znaczna i nie może być zaraz załatwiona. Powoduje to liczne skargi zainteresowanych, oraz różne zabiegi, aby scalenie przyspieszyć. To też pp. Komisarze przy każdej sposobności powinni objaśnić ludność o istotnym stanie rzeczy w szczególności na terenie Okręgowego Urzędu Ziemskiego dochodzimy już do maximum w wykonywaniu prac scaleniowych; w roku 1927-28 scalono 30.000 ha, w latach następnych projektuje się ilość-tę powiększyć do 36.000 ha.

To też pp. Komisarze powiatowi winni wejść w kontakt z Urzędami Starościńskiemi, aby wytłomaczyć ludności, że Okręgowy Urząd Ziemski ze względu na **brak techników mierniczych** w całem państwie nie może zwiększyć ilości spraw podejmowanych.

2. Parcelacja.

Plan wykonano z ogromną nadwyżką. Bliższego oświetlenia wymaga tutaj sprawa kredytów i cen ziemi.

W Urzędach Ziemskich wszystkie prace są powiązane i tworzą zwartą całość. Dlatego też przy parcelacji nasuwa się zawsze sprawa **upełnorolnienia**, której nie można traktować szablonowo. To też każdą parcelację traktować należy pod kątem widzenia interesów **gospodarstw karłowatych**. Jeżeli wsie w bezpośredniem sąsiedztwie parcelowanych majątków są w dostatecznej mierze nasycone gruntami to należy ustalić, które z dalej położonych wsi mogą korzystać z zapasu gruntów na upełnorolnienie. Jeżeli wszystkie wsie w powiecie upełnorolniły się, należy dążyć do przyciągania nabywców na ziemię z pośród posiadaczy karłowatych gospodarstw z sąsiednich powiatów. Akcję upełnorolnienia mogą jednak w wysokim stopniu udaremniać wygórowane ceny na ziemię. Kwestja określenia cen ziemi uzależniona jest w wysokim stopniu od podaży i popytu, wobec czego jest sprawą wymagającą nader subtelnego i ostrożnego traktowania ze strony władz ziemskich.

Obecnie jesteśmy świadkami rzeczy nienormalnych; ceny na ziemię wzrastają niewspółmiernie z rentą gruntową i z ceną przedwojenną, która dla najlepszych gruntów wynosiła maksymalnie 16 tysięcy rubli złotych za włókę, podczas gdy obecnie cena przekracza 20 tysięcy rubli, a więc o 25 procent wyższa.

Ustawa o wykonaniu reformy rolnej wykazuje w tym kierunku pewne niedomagania, gdyż art. 71 tej ustawy przewiduje wnoszenie do Okręgowej Komisji Ziemskiej spraw o ceny sprzedażne, dopiero wtedy, gdy pobrane są już prawie całe należności za grunt od nabywców. Termin więc przewidziany przez ustawę jest spóźniony. Ingerencja Urzędów Ziemskich w tej sprawie winna być wcześniejsza, mianowicie przy rozpatrywaniu prośby o wydanie zezwolenia na przedwstępne czynności parcelacyjne.

Pewien wpływ na zwyżkę cen na ziemię ma także łatwość uzyskania **kredytów długoterminowych na kupno gruntów**.

Z tych względów Komisarze powiatowi winni opinjować czy ceny nie są za wysokie, gdyż Okręgowy Urząd Ziemski może w takim razie odmówić kredytów, co w pewnej mierze wpłynie na obniżenie ceny.

3. Likwidacja Serwitutów.

W dziedzinie zniesienia służebności Okręgowy Urząd Ziemski w Lublinie pod względem wyniku pracy (127.000 ha równoważnika gruntowego zaserwitutowego) stoi na pierwszem miejscu, mimo trudności w uzyskaniu odpowiedniej ilości techników leśnych jako rzeczoznawców.

Następnie p. Przewodniczący udzielił głosu **Naczelnikowi Wydziału Urządzeń Rolnych p. Wł. Włoczewskiemu,** który wygłosił następujący referat:

Ad II.

Sprawozdanie z wykonania planu prac O. U. Z. w Lublinie za rok 1927/1928.

A. Scalenie.

a) Prace pomiarowo-scaleniowe.

Z prac pomiarowo - scaleniowych prowadzonych w 286 objektach, na obszaize 200.754 ha, projektowano do wykonania w roku 1927/28 29960 ha obliczeniowych. Z powyższej ilości wykonano, jak to z niżej przedstawionego zestawienia wynika, 29.515 ha obliczeniowych, czyli 98 proc. całości. Wynik tych prac wykonanych przez poszczególne powiaty przedstawia się następująco:

Powiat	Ilość ha oblicz. projektowanych do wykonania	Ilość ha wykonanych	proc. wykonanych prac
Bialski	3451	4139	120 proc.
Biłgorajski	33	—	0 „
Chełmski	2622	1808	69 „
Hrubieszowski	1820	1797	99 „
Garwoliński	1630	1609	98 „
Konstantynowski	1069	854	79 „
Krasnystawski	53	—	0 „
Lubartowski	1856	1245	67 „
Lubelski	1461	905	62 „
Janowski	331	52	15 „
Łukowski	2242	2511	112 „
Puławski	466	590	126 „
Radzyński	3640	4117	113 „
Siedlecki	2820	2423	86 „
Sokołowski	2256	2059	91 „
Tomaszowski	419	391	93 „
Węgrowski	1775	2417	136 „
Włodawski	2012	2346	116 „
Zamojski	204	262	128 „

Jak z powyższego wykazu wynika — większość Powiatowych Urzędów Ziemskich wykonała w zupełności plan pracy przewidziany na rok 27/28, a nawet osiągnęła poważne nadwyżki. Natomiast mniejsza część—między nim pow. Biłgorajski, Chełmski, Konstantynowski, Lubartowski, Lubelski, janowski i krasnystawski, nie wykonały w całości projektowanych prac, lecz tylko w 70 — 90 proc. Winę niewykonania planu prac przypisać należy głównie warunkom, wśród których niektóre z nich się znalazły. W licznych bowiem wypadkach przyczyną tego jest przedewszystkiem szczupłość i niewyrobienie personelu P.U.Z. Sprawna bowiem akcja scalenia wymaga od kierowników wielkiej rutyny, znajomości stosunków danego powiatu, a którą nie wszyscy zdołali sobie dotychczas przyswoić — bo wymaga to dłuższego czasu. Następnie w większości wypadków winę ponoszą i mierniczowie, którzy wziąwszy na siebie wielką ilość prac pomiarowo-scaleniowych, a przytem i parcelacyjnych nie mogą nieraz im podołać i nie wywiązują się w terminie przepisanym zobowiązań na się wziętych, a dzieje się to przeważnie w objektach, w których strona zawarła umowę z mierniczym i nie dotrzymała przyjętych na się zobowiązań. Przerwy te powodują wprawdzie przejęcie prac pomiarowo-scaleniowych z urzędu, ale to zawsze połączone jest z pewną zwłoką. Obecnie prawie wszystkie prace pomiarowo-scaleniowe wykonują mierniczowie na podstawie umów zawartych z Okręgowym Urzędem Ziemskim tak że objawy te, które były powodem przewlekania sprawy będą należały do przeszłości. Dalszym powodem zwłoki była konieczność przy scalaniu upełnorolnienia karłowatych gospodarstw. Przy przeprowadzaniu tej akcji mającej za zadanie stworzenie samodzielnych jednostek gospodarczych, zdolnej do wydatnej produkcji

wyłaniały się i wyłaniają obecnie trudności natury od Urzędów Ziemskich niezależne, a wpływające w wielkim stopniu na przewlekanie się spraw. Jedną z tych trudności stanowi ustalenie ceny ziemi przez strony. Z jednej bowiem strony właściciele nieruchomości ziemskich żądają niejednokrotnie zbyt wygórowane ceny — z drugiej zaś strony nabywcy wymagają od sprzedawców dogodnych warunków spłaty często niemożliwych wprost do przyjęcia. Jednak i drugi objaw powoduje skargi stron, dochodzenie Urzędów Ziemskich, a co zatem idzie — zwłokę. Z pośród jeszcze wielu dalszych drobniejszych powodów zwłoki, wymienię tylko jeden, a mianowicie bardzo częste zaskarżanie orzeczeń O.K.Z. do Głównej Komisji Ziemskiej ze strony przeciwników scalenia, co znacznie przedłuża tok postępowania i opóźnia ostateczne ukończenie akcji scaleniowej. Przy obecnie znowelizowanej ustawie możliwość zwłoki przy przeprowadzeniu scalenia z tego powodu będzie mniejsza.

Orzeczeń zatwierdzających projekt scalenia wydano 71 na obszarze 39628 ha, odrzucono 1 projekt scalenia (wsi Polaki Dworskie) o obszarze 469 ha.

b) Upełnorolnienie.

Akcja upełnorolnienia gospodarstw karłowatych, prowadzona **równocześnie ze scaleniową,** przedstawia się następująco: do dnia dzisiejszego 1) zawarto w 21 wsiach dobrowolne umowy przyrzeczenia kupna-sprzedaży dla 110 gospodarstw karłowatych obejmujących obszar 1620 ha, 2) przeprowadza się parcelację gruntów dworskich dla ± 680 gospodarstw karłowatych w 30 wsiach na obszarze 1520 ha w drodze dobrowolnego porozumienia się uczestników scalenia z właścicielami nieruchomosci ziemskich, 3) prowadzone są pertraktacje stron w 32 wsiach o 560 karłowatych gospodarstw ± przyczem projektowany obszar do uzyskania wynosi 1730 ha, 4) uzyskano obszar 256 ha przy parcelacji gruntów państwowych dla 110 karłowatych gospodarstw w 4 wsiach.

Nie zależnie od powyższego przy parcelacji prywatnej przeprowadzonej przez właścicieli majątków czy też instytucji upoważnionej 1) nabyło w roku sprawozdawczym 3220 właściciczli gospodarstw karłowatych, mieszkających w 130 wsiach—obszar — 6800 ha, 2) przesłano wnioski do Ministerstwa Reform Rolnych o zastosowanie art. 15 Ustawy o wykonaniu reformy rolnej w celu nałożenia obowiązku parcelacyjnego na obszarze 317 ha rzecz karłowatych gospodarstw 4 wsi, 3) Urzędy powiatowe nadesłały do Okręgowego Urzędu wnioski z zastosowaniem art. 15 wyżej cytowanej ustawy dla 8 wsi z czego 5 wniosków na obszar 178 ha zostanie wniesionych na posiedzenie Okręgowej Komisji Ziemskiej dla ustalenia ceny sprzedażnej gruntów dworskich, 4) stwierdzono protokularnie w 25 objektach, że zainteresowani zrzekli się uzupełnienia swych gospodarstw karłowatych, a w 60 objektach brak odpowiednich gruntów zarówno prywatnych, jak i państwowych na powyższy cel, a w 12 objektach brak karłowatych gospodarstw.

Jak powyższego wynika powiększyło w 280 wsiach — 4540 karłowatych gospodarzy swój stan posiadania kosztem 11,400 ha ziemi dworskiej, lecz akcja ta wiele pozostawia jeszcze do życzenia ze względów wyżej wymienionych, t. j. opornego stanowiska stron, niezrozumienia doniosłości tej akcji oraz z powodu pewnych braków ustawowych, przewlekających tę akcję w wypadkach opornego stanowiska właściciela majątku.

c) Akcja kredytowa.

W związku z przeprowadzającą się przebudową ustroju rolnego został stworzony kredyt z tak zwanego „Funduszu pomocy kredytowej przy scaleniu” dla tych uczestników scalenia, którzy zobowiążą się do przeniesienia budowli na scalone działki lub nabywają działki celem powiększenia swych karłowatych gospodarstw od innych uczestników scalenia, przenoszących się na nabyte gdzieindziej z parcelacji, lub też z innych powodów opuszczających dotychczasowe gospodarstwo. Fundusz na ten cel preliminowany w r. 1927|28 wynosił 750.000 złp. Ze względu na szczupłość tego funduszu O. U. Z. z tej sumy udzielał tylko pożyczek na przeniesienie budynków, pożyczki zaś na upełnorolnienie były pokrywane z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego. Fundusz ten został rozdysponowany w sposób następujący: orzeczeń wysłano do Banku Rolnego dla 383 petentów na sumę 367150 złotych pol., w przygotowaniu są orzeczenia dla 314 petentów na 323460 zł. tak, że suma dotychczas przyznanego kredytu wynosi 690610 złp. Na resztę preliminowanego funduszu w kwocie 59390 złp. jest zapotrzebowanie i zostanie całkowicie do 1 kwietnia 1928 r. wyczerpany.

B. Parcelacja.

a) Parcelacja rządowa.

Wykonanie planu parcelacyjnego 1928 r.

Plan parcelacyjny 1928 r. określony został (Dz. Ust. Rz. P. N. 6 poz. 34 r. 1927) na 5200 ha. Plan ten miał być wykonany do dnia 1|XI. 27 r. jednakże Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 6|XI. 27 r. termin wykonania wymienionego planu przedłużono do dnia 1|I. 28 r. Na poczet planu 1928 r. zaliczono nadwyżkę planu z roku 1927 w sumie 1766 ha. —

W roku 1927 na poczet planu parcelacyjnego 1928 r. rozparcelowano:

w powiecie

„ Bialskim	3	objekty o	obszarze	148 ha
„ Chełmskim	1	„	„	381 „
„ Janowskim	1	„	„	0.30 ha
„ Konstantynowskim	2	obj.	„	329 ha
„ Lubartowskim	1	„	„	132 ha
„ Lubelskim	1	„	„	83 ha
„ Łukowskim	5	„	„	1903,25 ha
„ Sokołowskim	3	„	„	156,14 ha
„ Siedleckim	2	„	„	197,95 ha
„ Tomaszowskim	1	„	„	96,89 ha
„ Włodawskim	6	„	„	68,68 ha
Ogółem rozparcelowano				3507 ha

Co z wymienioną nadwyżką 1766 ha daje w sumie 5273 ha.

Wobec tego, że plan parcelacyjny 1928 r. określony został jak wyżej t. j. na—5200 hektarów, przeto otrzymana nadwyżka 73 ha zaliczona została na poczet planu parcelacyjnego 1929 r. —

Załącznik do R. 3 (parcelacja rządowa) referatu p. Naczelnika Włoczewskiego wygłoszony w dniu 14|II. 1928 r.

Z wyżej wymienionego obszaru 3507 ha utworzono:

Rodzaj Kolonji	Ilość	obszar ogólny w ha.
1) Ośrodki	4	275,11
2) Kolonje samodzielne	414	2373,66
3) Parcele dodatkowe	274	448,63
4) Kolonje urzędnicze i rzemieślnicze	569	124,85
5) wyłączenia na cele państwowe i społeczne		203,15
		3507,00

UWAGA do pkt. 1.
Litewniki pow. Konstant. — obsz. 60 ha
Męzenin „ — „ 85 „
Gródek „ Sokołowski— „ 60 „
Dębek i Dębina Łukowski— „ 72 „

b) Parcelacja prywatna.

W styczniu 1927 r. ogłoszony został plan parcelacyjny na rok 1928 z terminem wykonania do dnia 1|XI. 1927 r.. wg. którego winno być rozparcelowane: z gruntów państwowych i P. B. R. 5200 ha
„ prywatnych 11300 „

Do wykonania tego planu w gruntach prywatnych Okręgowy Urząd Ziemski podzielony został na trzy grupy:

I. gr. — powiaty: Biłgorajski, Janowski, Krasnystawski, Tomaszowski i Zamojski winna rozparcelować 3400 ha;

II. gr. — powiaty: Bialski: Chełmski Hrubieszowski, Konstantynowski i Włodawski — 3000 ha;

III. gr. — powiaty: Garwoliński, Lubartowski, Lubelski, Łukowski, Puławski, Radzyński, Siedlecki, Sokołowski i Węgrowski — 4900 ha. —

Decyzją Rady Ministrów z dnia 6|XII. 1927. terminy przewidziane w art. 19 i 20 Ustawy o wyk. ref. roln. zostały przesunięte w sposób następujący: termin wykonania planu parcelacyjnego z dn. 1|XI. 1927 r. przesunięto do dnia 1|I. 28 r., a termin wykonania wykazu imiennego z dnia 1|XII. 27 r. na 15|II. 28 r.—

Plan parcelacyjny w gruntach prywatnych na dzień 1|XI. 26 r. był wykonauy z nadwyżką 2836 ha, a do dnia 1|I. 27 r. rozparcelowano dodatkowo jeszcze 4094 ha, co stanowiło nadwyżkę planu parcelacyjnego 1927 r. Zatem do wykonania w 1927 r. (jako plan 1928 r.) zaliczając wymienioną nadwyżkę w ilości 6930 ha, pozostało do rozparcelowania 4370 ha. Wobec tego jednak, że w roku 1927 rozparcelowano 18645 ha — plan parcelacyjny roku 1928 wykonany został z nadwyżką 14376 ha.

Grunty wyżej wymienione rozdysponowane zostały w sposób następujący:

Sprzedano jako:				Rolnicy:			
kol. samodz.	kol. dodatk.	kol. specjal.	Parc. robot i urz.	bezrolni	małorolni	pełnorolni	ogółem nabywców
il. 1425	3770	17	129	1430	3744	30	11682
obszar w ha:							
11409	7792	58	209	—	—	—	—

Co się tyczy wykazu imiennego na rok 1927, to takowy został ogłoszony pomimo osiągnięcia znacznej nadwyżki rozparcelowanych gruntów ponad preliminowaną ilość, lecz z uwagi na to, że teren Okręgu był podzielony na grupy powiatów i nie wszystkie grupy osiągnęły normy planem przewidziane, podczas gdy inne osiągnęły nadwyżki:
I gr. miała niedobór 384 ha
II gr. „ „ 174 ha
III gr. „ nadwyżkę 1071 ha
IV gr. „ „ 1764 ha
V gr. „ nie dobór 63 ha

Ogółem niedobór w trzech grupach powiatów wynosił 619 ha i na obszar ten utworzony został wymieniony wykaz imienny, a nadwyżki zostały zaliczone, jak to wyżej było powiedziane na poczet roku następnego.

Wykazem imiennym 1927 r. zostały objęte następujące majątki:

I gr. dobra Ordynacji Zamojskiej na terenie powiatów: Tomaszowskiego i Hrubieszowskiego winny rozparcelować 384 ha

II gr. te same dobra na terenie powiatów biłgorajskiego, Janowskiego, Krasnystawskiego i Zamojskiego — 173 ha

III gr. majątek Zalesie powiatu Sokołowskiego 37 ha i majątek Łochów Kołodziądz powiatu Węgrowskiego 25 ha.

Z powyższego zostało rozparcelowane: majątek Łochów Kołodziądz i majątek Zalesie, odnośnie zaś gruntów Ordynacji Zamojskiej to parcelacja tych terenów jest w toku i prawdopodobnie do dnia 1 kwietnia **b. r. zostanie zakończona.**

Ponieważ wykaz imienny roku 1926 nie został wykonany w oznaczonym terminie i na rok 1927 pozostało do rozparcelowania 1083 ha, z tego obszaru do dnia dzisiejszego rozparcelowano 293 ha, inne są w wykonaniu, za wyjątkiem majątku Nosów powiatu Konstantynowskiego (50 ha) i części z majątku Kotlice, Honiatycze i Honiatyczki powiatu Tomaszowskiego (300 ha), właściciele których o zezwolenie na parcelację dotychczas nie wystąpili, a złożyli natomiast wnioski o określenie z dóbr stanowiących ich własność wyłączeń z art. 5 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

C. Kredyty parcelacyjne (dla nabywców ziemi).

W związku z powyższą akcją parcelacyjną celem umożliwienia służbie dworskiej oraz małorolnej ludności włościańskiej nabycia ziemi utworzony został kredyt „fundusz zapomóg i kredytu ulgowego“:
a) na kupno gruntu wyznaczono sumę 1.412.660 zł.,
b) na zagospodarowanie „ 488.440 „
c) dodatkowo zapotrzebowano i otrzymano — — sumę 300,000 „
R a z e m 2.201.100 zł.

Powyższy fundusz rozdysponowany został następująco:
a) wysłano do P. B. R. orzeczenia na kupno gruntów dla 299 petentów na kwotę — 1.473.473 zł.
b) wysłano do P. B. R. orzeczenia na zagospodorowanie dla 469 patentów na kwotę 501.870 zł.
c) w przygotowaniu są orzeczenia na pożyczki gruntowe w kwocie — — 40.750 zł.

d) na zagospodarowanie w kwocie 160.560 zł. tak, że pozostaje tylko reszta w kwocie 24.447 zł. która do 1.IV. r. b. w zupełności wyczerpaną zostanie. —

C. Likwidacja serwitutów.

Stosownie do planu prac miało się dokonać na terenie tutejszego Okręgu w roku sprawozdawczym 1927|28 zniesienia służebności dla 2135 osad tabelowych, w tem drogą przymusu w 51 wsiach z liczbą osad 1900, reszta zaś drogą dobrowolnych układów. Z powyższego projektu wykonano likwidację 1991 osad w 78 wsiach drogą dobrowolnego układu a w 3-ch wsiach drogą przymusu — czyli zlikwidowano 93 proc. projektowanej liczby osad. Minimalne rezultaty przymusowego zniesienia służebności zostały spowodowane nieżyciowem ujęciem tej sprawy ustawą z dnia 7 maja 1920 r., która jeśli już nie przeszkadzała, to przynajmniej hamowała rozwinięcie się powyższej akcji na szerszą skalę, wobec konieczności uzgodnienia rozpoczętych prac z nowo obowiązującemi przepisami. Obecnie wobec wejścia w życie nowych przepisów (Rozp. Prez. Rz. P. z dn. 1.II.1927 r.) bardziej dostosowanych do życia i umożliwiających szybszą procedurę, wobec uzgodnienia wszystkich już dawniej rozpoczętych prac z tymi przepisami — potoczy się akcja przymusowej likwidacji w szybszym tempie.

Praca w tej dziedzinie poszczególnych powiatów za rok sprawozdawczy przedstawia się następująco:

Ilość objektów	Powiat	Ilość osad w|g tabeli	Obszar ekwiwalentu
8	Bialski	137	263 ha
—	Biłgorajski	—	—
6	Chełmski	187	494
4	Garwoliński	118	254
3	Hrubieszowski	52	141
4	Janowski	248	1887
1	Konstantynowski	3	12
9	Krasnystawski	110	544
1	Lubartowski	17	29
—	Lubelski	—	—
1	Łukowski	59	331
2	Puławski	27	237
3	Radzyński	151	335
4	Siedlecki	17	19
9	Sokołowski	150	195
3	Tomaszowski	120	344
5	Węgrowski	75	645
11	Włodawski	358	3652
7	Zamojski	164	626
Razem: 81 objektów		1993	9208 ha

Jak z powyższego wykazu wykazu wynika, zostało wykonane 93 proc. całej projektowanej pracy z powyższej dziedziny.

Niezależnie od powyższych spraw prowadzi się na terenie tut. Okręgu przez Komisarzy Służebnościowych likwidację służebności obciążających dobra Ordynacji Zamojskiej oraz dobra Międzyrzec i Witoroż.

Wyniki tej akcji przedstawiają się następująco: W Ordynacji Zamojskiej zlikwidowano służebn. w 100 wsiach o 4708 osad tabelowych o ekwiwalencie 21106 ha. W dobrach Międzyrzec i Witoroż zlikwidowano służebn. w 2 wsiach o 101 os. o ekwiw. 181 ha.

Jednocześnie wspomnę i o **drobnych regulacjach,** które jednak wobec konieczności uwzględnienia ich przy scaleniu nie mają większego znaczenia i przeprowadzane są tylko w tych objektach w których wykonanie scalenia jest narazie niemożliwem. W tej dziedzinie dokonano podziału wspólnych pastwisk na obszarze 273 ha dla 57 osad oraz zamiany gruntów dla 45 osad na obszarze 73 ha.

Ad III.

Projekt planu prac na rok 1928|29.

A. Scalenie.

W roku 1928|29 Okręgowy Urząd Ziemski projektuje w zakresie scaleniowym prowadzenie prac w 253 objektach na obszarze 177.213 ha. Z ogólnego tego obszaru O.U.Z. zamierza wykonać około 32.000 ha obliczeniowych rozłożonych na poszczególne powiaty w sposób następujący: powiat Bialski wykona 3.518 ha, Biłgorajski — 56 ha, Chełmski — 1385 ha, Garwoliński — 2206 ha, Hrubieszowski — 1853 ha, Janowski 255 ha, Konstantynowski — 1442 ha, Krasnystawski — 288 ha, Lubartowski — 1467 ha, Lubelski — 1394 ha, Łukowski — 1644 ha, Puławski — 578 ha, Radzyński — 3454 ha, Siedlecki — 2661 ha; Sokołowski — 2097 ha, Tomaszowski — 935 ha, Węgrowski — 2638 ha, Włodawski — 3065 ha, Zamojski — 721 ha.

W związku z prowadzeniem wymienionych prac projektuje się: 1) powzięcie przez Okręgową Komisję Ziemską 60 orzeczeń zatwierdzających projekt scalenia na obszarze 32000 ha (w ubiegłym roku — zapadło 71 orzeczeń na obszarze 39628 ha), 2) przygotowanie przez Powiatowe Urzędy Ziemskie spraw scaleniowych i powzięcie przez Okręgowy Urząd Ziemski orzeczeń określających obszar scalenia w 30 objektach na obszarze 24,000 ha — z tem, że prace pomiarowo-scaleniowe prowadzone będą w tych objektach w 1929|30 r. Do planu prac na rok 1928|29 Okręgowy Urząd Ziemski włączył tylko 7 nowych objektów, obszar 6000 ha w tem **2 wsie zniszczone częściowo przez pożar.** Włączenie do planu tak małej ilości nowych objektów scaleniowych, tłumaczy się dążeniem tutejszego Urzędu do zakończenia możliwie większej ilości prac scaleniowych rozpoczętych w latach poprzednich. W roku bowiem 1927|28 Okręgowy Urząd Ziemski podjął nowe prace pomiarowo-scaleniowe w 66 objektach na obszarze 48653 ha i przejął z urzędu prace rozpoczęte przez prywatnych mierniczych w 47 objektach na obszarze 16340 ha. Z powodu podjęcia tak wielkiej ilości prac scaleniowych w roku ubiegłym i zaangażowaniu przez to wszystkich mierniczych Okręgu Lubelskiego oraz i część innych Okręgów włączenie do planu prac większej ilości objektów było nie wskazane. Zaznacza się, że w razie wstrzymania z ważnych powodów pracy w jednym z wymienionych w planie prac objektów, O. U. Z. podejmie niezwłocznie jedną z tych prac w planie nieprzewidzianych, a oczekujących z kolei swego wykonania. Na przeprowadzenie zaprojektowanych planem prac są kredyty preliminowane budżetowe na 1928|29 na prace pomiarowo-scaleniowe 591.000 zł., na wynagrodzenie akordowe dla personelu technicznego zajętego przy pracach scaleniowych 70.000 zł., na koszt wykonania prac meljoracyjnych 220.000 zł., na wywołanie i regulację hipoteki w 11 objektach dla 654 gospodarstw 20.000 zł. razem 905.000 zł.

B, Likwidacja serwitutów.

Ułożenie planu likwidacji serwitutów jest rzeczą bardzo trudną, albowiem nie można z górv przewidzieć co zostanie wykonane drogą dobrowolnych układów a co z przymusu. Zatem idzie niemożność określenia wydatków, jaki praca ta za sobą pociągnie. Okręgowy Urząd Ziemski opierając się na ogólnym planie likwidacji serwitutów w całem Państwie, przewidującym zlikwidowanie wszystkich serwitutów do roku 1930 — projektuje na okres budżerowy 1928|29 podjęcie i prowadzenie prac związanych z likwidacją serwitutów w 158 objektach o ilości osad 5532, zaś **zakończenie** postępowania całkowicie odnośnie 102 objektów z liczbą osad 3761. Pozostało do zlikwidowania na 1.IV 1928 roku: Powiaty O.U.Z. 410 wsi 10943 osad tabelowych, Ordynacja Zamojska 167 wsi 7920 osad tabelowych, Dobra Międzyrzec i Witoroż 22 wsi 869 osad tabelowych razem 599 wsi 19.732 osad tabelowych. Wobec tego, że istnieje uzasadniona nadzieja, że przeważna ilość prac zostanie załatwioną drogą dobrowolnego układu, oraz wobec uproszczenia całej akcji likwidacji przewidzianej w Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1.II-1927 r. plan ten jest realny i Okręgowy Urząd Ziemski wzywa wszystkich p. p. Komisarzy do dołożenia wszelkich starań — z uwagi na konieczność zakończenia w roku 1930 likwidacji wszystkich służebności, by projektowana ilość pracy przypadającej na poszczególne powiaty w 100 proc. został wykonany. Plan pracy rozłożony na poszczególne powiaty przedstawia się następująco:

	Powiat	Ilość gosp. w|g tab. likw.	Przyp. ekwiwalent	Ogólny koszt wykonania
1	Bialski	1131	1684	37943
2	Biłgorajski	181	456	14784
3	Chełmski	116	516	10351
4	Garwoliński	712	1046	26473
5	Hrubieszowski	95	52	3755
6	Janowski	88	333	4209
7	Konstantynowski	57	—	228
8	Krasnystawski	366	2299	25328
9	Lubartowski	151	152	1750
10	Łukowski	483	173	3338
11	Puławski	149	863	9637
12	Radzyński	255	78	2600
13	Siedlecki	132	452	6230
14	Sokołowski	101	211	3361
15	Tomaszowski	243	573	6170
16	Węgrowski	88	76	5°6
17	Włodawski	335	668	12240
18	Zamojski	204	515	9027
19	Lubelski	—	—	—

C. Parcelacja.

Przechodząc do planu parcelacyjnego na 1929 r., który winien być wykonany do dnia 1.I-1929 r. O. U. Z. w roku 1928 projektuje co następuje:

1) wykup majątków nierozparcelowanych do 1.IV 1928 r. a pomieszczonych na wykazach imiennych r. 1926|27.

2) wykonanie planu parcelacyjnego 1929 r. w zakresie parcelacji gruntów państwowych. Plan ten przewiduje rozparcelowanie 750 ha z czego potrącając nadwyżkę r. 1928 — 73 ha — pozostaje do rozparcelowania 677 ha, a mianowicie:

w pow. chełmskim:	maj. Wereska o obsz.	15,75
	„ Okszów „	20,00
	karcz. Parypsy	1 —
pow. puławski	karcz. Ruda las	5,60
	„ Ruda Czechowska	60,00
	„ Klin	2,40
pow. garwoliński	karcz. Unin	5,39
pow. siedlecki	karcz. Golice	223,97
pow. radzyński	ośr. Żelizna	41,—
pow. krasnystawski	maj. Tuligłowy	22,78
pow. konstantynowski	maj. Łosice	235,00
pow. lubelski	maj. Prawiedniki	17,00
pow. lubartowski	maj. Tynice kol. Nr. 1	12,75
pow. łukowski	karcz. Trzebieszów	1
pow. janowski	szkol. Zalesie	1
	Razem:	664.64

b) plan parcelacyjny w zakresie parcelacji maj. prywatnych, przewiduje rozparcelowanie 22000 ha, na poczet czego zaliczona zostanie nadwyżka planu parcelacyjnego 1928 r. 14,376 ha tak, że do rozparcelowania zostanie 7.624 ha, które to czynności wobec znacznej podaży ze strony większej własności z łatwością zostaną wykonane.

3) rozparcelowanie majątku Chylin parcelowany przez O. U. Z. z mocy art. 63 obszar 609,11 ha.

4) dokonanie szacunku i rozrachunków z właścicielami wykupionych z mocy art. 1 p. 2 Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r.: **Kornelówka** pow. zamojskiego, **Trzebucza C** pow. węgrowskiego, **Tchórznica,** pow. sokołowskiego, **Opoka Wielka,** pow. janowskiego i maj. **Wólka Bukrajewska** w pow. bialskim przejętego z mocy art. 3 Ust. z dn. 28.XII 1925 r.

5) Pozatem przewiduje się jeszcze przejęcie majątku Opoka Wielka, co do którego zapadła decyzja Głównej Komisji Ziemskiej o przymusowym wykupie na rzecz reformy rolnej z art. 1 p. 2 Ust. z dn. 15.VII 1920 r., a z uwagi, że majątek ten nie zostat przejęty przez Okręgowy Urząd Ziemski planem parcelacyjnym roku 1929 objęty nie został.

6) Projektnje się oszacowanie rozparcelowanych majątków państwowych dotychczas nieoszacowanych na obszarze 18295 ha, która to czynność w poszczególnych powiatach przedstawia się następująco: 1) w powiecie bialskim 2744 ha, 2) w powiecie chełmskim 520 ha, 3) garwolińskim 959 ha, 4) janowskim 2,60 ha, 5) konstantyuowskim 414 ha, 6) krasnystawskim 664 ha, 7) lubartowskim 132 ha, 8) lubelskim 828 ha, 9) łukowskim 3690 ha, 10) puławskim 857 ha, 11) radzyńskim 1134 ha, 12) siedleckim 1575 ha, 13) sokołowskim 688 ha, 14) tomaszowskim 96 ha, 15) węgrowskim 226 ha, 16) włodawskim 3471 ba, 17) zamojskim 216 ha.

7) Ustalenie szacunku przejęcia wszystkich majątków państwowych, przejętych do rozpacelowania od Ministerstwa Rolnictwa za lata od 1919 — 1928 włącznie obejmujących 495 objektów o łącznym obszarze 54607 ha.

8) Ponadto projektuje się w r. 1928:29 kontynuowanie technicznych meljoracyj rolnych przeprowadzanych w związku z wykonaniem ustawy o scalaniu gruntów, która to akcja zapoczątkowana w r. 1927 t.j. od chwili obsadzania tego referatu siłą fachową rozrosła się do tak poważnych rozmiarów, że okazała się potrzeba przedstawienia całokształtu tej akcji za ubie-

gły rok i projektu na rok 1928|29 w specjalnym referacie przewidzianym w 5 punkcie porządku dziennego.

Jak z wyżej przedstawionego planu prac wynika, Okręgowy Urząd Ziemski, oraz podległy mu personel w P. U. Z. będzie miał w roku bieżącym wielką ilość prac w różnych dziedzinach do pokonania i będzie musiał wytężyć wszystkie swe siły, żeby takowe w przepisanym czasie i rozmiarze wykonać.

ad IV.

Następnie p. Przewodniczący udzielił głosu **Inspektorowi Ziemskiemu p. J. Kęszyckiemu,** który wygłosił następujący referat:

Niedokładności przy wykonywaniu prac przez Powiatowe Urzędy Ziemskie.

Ponieważ podstawowym czynnikiem uskutecznienia należytej przebudowy ustroju rolnego są poszczególne Powiatowe Urzędy Ziemskie, przeto od ich sprawnej i świadomej celu działalności, bodaj w największym stopniu zależy wykonanie tego ogromu prac, który ciąży na resorcie reformy rolnej.

Wobec tego, że w praktyce ujawnione zostały pewne niedomagania w tej działalności, przeto postaram się na podstawie zebranych danych omówić pokrótce objawy tych niedomagań i wskazać środki zaradcze, zmierzające do uniknięcia ich w przyszłości.

1. Scalenie gruntów.

Najściślej związane ze scaleniem jest upełnorolnienie i meljoracje, których racjonalne i terminowe przeprowadzenie rozstrzyga o pełni efektu, jaki da się tą drogą osiągnąć.

Ponieważ bezwzględną koniecznością, z punktu widzenia gospodarczego, jest **jak najszybsze przeprowadzenie scalenia gruntów,** w przeciwnym bowiem razie uczestnicy scalenia ponoszą znaczne straty i gospodarstwa w tym większym stopniu przeżywają swój kryzys, zaś akcja upełnorolnienia musi być właściwie zakończoną, zanim prace scaleniowe na gruncie mogą być rozpoczęte, kładę specjalny nacisk na to, aby te prace przygotowawcze były należycie i sprężyście przeprowadzone i skoordynowane ze wdrożeniem postępowania scaleniowego.

Czynności Powiatowego Urzędu Ziemskiego związane z upełnorolnieniem gospodarstw karłowatych uczestników scalenia będą poniżej szczegółowo omówione, zaś akcję meljoracyjną oświetli w następnym referacie p. inż. Słowakiewicz.

Tymczasem przejdę do konkretnych wypadków niedomagań i braków, zauważonych w operatach nadsyłanych do Okręgowego Urzędu Ziemskiego najpierw dla powzięcia orzeczenia o wdrożeniu postępowania scaleniowego, a następnie do zatwierdzenia projektu.

A. **Wnioski o wdrożenie postępowania scaleniowego** winny być pod względem formy i treści dostosowane do wzoru, a sporządzone w myśl punktu a i b art. 15 uzupełnionej ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. Podpisy wnioskodawców winny być dokonane atramentem, względnie ołówkiem atramentowym, w żadnym wypadku ołówkiem zwykłym czarnym lub kolorowym i własnoręczność ich musi być formalnie zaświadczona przez najbliższą władzę administracyjną.

Zamiast formalnego wniosku może być w wyjątkowych wypadkach przyjmowana **uchwała gromadzka,** w tym jednak wypadku uchwała taka winna być sporządzona formalnie i musi być prawomocną zgodnie z ogólnie obowiązującemi przepisami samorządu gminnego.

Zaświadczenie Urzędu Gminnego, zamieniające tytuły własności względnie posiadania wnioskodawców, winno być formalne, gdyż rzeczony tytuł zastępuje. Skutkiem tego winno obejmować nazwiska faktycznych posiadaczy, uprawnionych do występowania przy scalaniu w imieniu reprezentowanego gospodarstwa, zatem forma „S - cy po nieżyjącym takim to...” nie wystarcza i w tym wypadku muszą być wymienieni imiennie wszyscy sukcesorowie, oraz uprawniony do działania w ich imieniu.

Wszędzie, gdzie jest mowa o powierzchniach tj. w prowizorycznej liście przyszłych uczestników scalenia, w zaświadczeniach, opisach, we wniosku itp., należy bezwzględnie unikać miary powierzchni w morgach, dziesięcinach itp., a stosować jedynie miary systemu metrycznego. Dopuszczalne jest natomiast stosowanie na okres przejściowy, dla orjentacji zainteresowanych, jak miar metrycznych, innych miar powierzchni.

Nomenklatury prawne jednostek wchodzących do obszaru scalenia, również nomenklatury jednostek administracyjnych, muszą być bezwzględnie ściśle ustalone i uzgodnione w prowizorycznej liście uczestników scalenia z opisem obszaru scaleniowego, oraz uwzględnione we wniosku Powiatowego Urzędu Ziemskiego.

Szkic sytuacyjny obszaru scalenia, jaki winien być dołączony do wniosku o wdrożenie postępowania, w braku odnośnych planów winien być sporządzony w ten sposób, aby uwidocznione na nim było położenie gruntów nie tylko poszczególnych jednostek administracyjnych, wchodzących do obszaru scalenia, lecz również poszczególnych jednostek prawnych, niezależnie od ich obszaru, z wymienieniem dokładnych nomenklatur.

W trakcie czynności dokonywanych na gruncie z mocy art. 14 Ustawy scaleniowej należy dołożyć wszelkich starań i wyczerpać wszystkie środki, zmierzające do ustalenia możliwie dokładnych danych, odnośnie **przyszłego obszaru scalenia,** z tym wyliczeniem, aby zaprojektowany we wniosku obszar w przyszłości nie trzeba było rozszerzać, względnie wprowadzać w nim zmiany, wynikające z niedokładnego przeprowadzenia badań na gruncie, co ze zrozumiałych przyczyn ujemnie wpływa na akcję komasacyjną i niepotrzebnie ją przewleka.

Dane co do powierzchni i nomenklatur składowych części przyszłego obszaru scaleniowego, jak wyżej zaznaczyłem, muszą być, podkreślam, definitywnie i ściśle ustalone, a wniosek Powiatowego Urzędu Ziemskiego musi być uzgodniony w załączonych dokumentach z opisem i protokółem dochodzeń.

W wypadkach, kiedy do obszaru scaleniowego wchodzą **enklawy,** które nie mobą być usunięte, lub **nieprawidłowe granice** projektowanego obszaru scalenia nie mogą byc należycie wyprostowane, należy okoliczności te wszechstronnie omówić i uzasadnić.

Aktualna i niezmiernie donosła sprawa włączania do obszaru scaleniowego **terenów leśnych,** z tem, że podlegać one będą scaleniu, w każdym poszczególnym wypadku winna być wszechstronnie zbadana.

Należy przedewszystkiem zbadać jakość drzewostanów, ewentualny sposób ich wyniszczenia, warunki gleboznawcze dla wzrostu drzew i formę władania uczestników. W wypadku indywidualnego władania, należy bezwzględnie ustalić, czy da się odtworzyć poszczególne działki, mając na uwadze, że trzeba będzie może przeprowadzać szacunek drzewostanów.

O ile z założenia rzeczy regulacja terenów leśnych umożliwi przyszłym właścicielom racjonalną gospodarkę leśną na scalonych działkach, skutkiem czego akcja ta jest ze wszechmiar pożądaną, liczyć się jednak trzeba z trudnościami, jakie zapoczątkowanie tej akcji może za sobą pociągnąć.

Przedewszystkiem w wyjątkowych tylko wypadkach można aprobować scalenie terenów leśnych bez uprzedniego oszacowania drzewostanów. Może to mieć miejsce tylko w wypadkach bardzo równomiernych i równowartościowych drzewostanów na całym terenie podlegającym scalaniu lub też o ile stan zalesienia niezmiernie jest niski. W kazdym bądź razie w tych warunkach należy dążyć do wyrażenia zgody przez wszystkich uczestników scalenia na przeprowadzenie regulacji. Ten ostatni jednak warunek w większości wypadków może okazać się niewykonalnym.

Scalenie terenów leśnych przy uwzględnieniu szacunku drzewostanów (niezależnie od szacunku ziemi) gwarantuje ścisłość zaprojektowanych równoważników w masie drzewnej, jednak nie gwarantuje, że zaprojektowane nowe działki dadzą ich przyszłym właścicielom, niezwłocznie po zakończeniu komasacji, te same rodzaje i gatunki materjału leśnego, jakie posiadali oni na starych działkach. Mniejsza, jeżeli różnice te wahałyby się w granicach między materjałem zdatnym np. na kloce, bale, krokwie, względnie nawet na starszą drągowinę, różnice te jednak mogłyby się okazać w poszczególnych wypadkach ze znacznieszemi odchyleniami. Zapobiec takim wypadkom może prawie zawsze racjonalnie przemyślany projekt.

Trudniej jednak nieraz może być z przezwyciężeniem uprzedzeń uczestników. To też w każdym poszczególnym wypadku należy starannie wybadać nastroje gromady i starać się doniosłość akcji wytłomaczyć i osiągnąć zrozumienie jej celowości.

Jak wyżej zaznaczyłem baczną uwagę należy zwracać na to, czy technicznie dadzą się odtworzyć stare działki, bowiem moment ten decyduje o zapoczątkowaniu regulacji leśnej łącznie z szacunkiem drzewostanów.

Samo techniczne oszacowanie drzewostanów (ustalenie masy drzewnej z podziałem na sortymenty) na terenach leśnych drobnej własności napotyka na znaczne trudności z uwagi na wielką różnorodność zwarcia i wieku drzew, które zmuszą może niejednokrotnie do szacowania poszczególnie każdej prawie działki. Trudność ta dla sumiennego i doświadczonego technika leśnego nie jest niemożliwą do pokonania. Niesłusznem jest twierdzenie przeciwników scalania terenów leśnych, że koszt oszacowania jest niewspółmiernie wysoki do efektu, jaki można na tej drodze osiągnąć. Koszt oszacowania jednego ha nie powinien przekraczać dziesięciu złotych; jednak przy wyborze technika, nie należy specjalnie dążyć do osiągnięcia bardzo niskiej ceny, bowiem wysokość opłaty może stanowić o sumienności wykonania tej pracy, która o ile ma być starannie dokonana, musi być należycie wynagrodzona, gdyż jest ona trudną i wymaga dużego nakładu pracy i czasu.

B. W operatach, nadsyłanych **projektów do zatwierdzenia,** zauważono następujące niedomagania, których należy unikać.

Wykaz stanu (tytułów) posiadania uczestników scalenia sporządzony, zgodnie z punktem h art. 28 ustawy scaleniowej, przez mierniczego prowadzącego scalenie, winien być usprawiedliwiony zebranymi przez tegoż mierniczego dowodami tytułów własności lub posiadania. Wykaz ten służy za podstawę dla Komisarza Ziemskiego przy dokonywaniu czynności wynikających z p. b art. 30 do sporządzenia listy rzeczywistych właścicieli, zaś zebrane dowody do ustalenia tytułów własności. Zatem zebrane dokumenty usprawiedliwiające tytuły własności względnie posiadania, nie mogą nosić daty późniejszej od terminu w którym rzeczony wykaz był przez mierniczego sporządzony.

Rubryki 8 i 9 wykazu stanu posiadania uczestników scalenia nie są dokładnie wypełniane w stosunku do posiadaczy gruntów hipotecznych, mianowicie: należy w rubryce 8-ej „prawo własności” wymienić właściwy dokument, np.: „wypis z wykazu hipotecznego dóbr . . . wydany dnia . . . 19 . . . r. przez Wydział Hipoteczny Sądu Okręgowego w . . .” w tym jedynie wypadku, jeżeli uczestnik scalenia jest wymieniony w tym wykazie hipotecznym czystym wpisem. Natomiast jeżeli uczestnik scalenia, posiadacz gruntów hipotecznych figuruje w wykazie przez zastrzeżenie”, lub na mocy aktu rejentalnego nieujawnionego w hipotece, lub wreszcie bez aktu rejentalnego, np. spadkobiercy ujawnionego w hipotece właściciela, po którym postępowanie spadkowe nie zostało zamknięte, wówczas dowody przedkładane przez uczestników tej kategorji należy wyszczególnić w rubryce 9-ej.

W wykazie stanu posiadania uczestników scalenia, w liście rzeczywistych właścicieli gruntów i w rejestrach należy bezwzględnie wymieniać wszystkich spadkobierców i ograniczenie się do podania imienia i nazwiska nieżyjącego właściciela względnie posiadacza, w formie „spadkobiercy po takim to..“ jest niedopuszczalne, gdyż nie daje nazwisk właściwych obecnie posiadaczy.

Wszelkie poprawki w wymienionych wykazach i listach winny być omówione.

Imiona i nazwiska właścicieli względnie posiadaczy gospodarstw scalanych, figurujące w wykazie stanu posiadania w liście rzeczywistych właścicieli i w rejestrze pomiarowo-klasyfikacyjnym, winny być bezwzględnie ściśle uzgodnione i wszelkie rozbieżności są niedopuszczalne. Jeżeli zatem uzgodnienie wymaga większej ilości poprawek, należy sporządzać wykaz zmian do rejestru.

Punkt 4-ty art. 34 znowelizowanej ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. odbiera prawo zaskarżania projektu scalenia uczestnikom, którzy nie byli obecni na zebraniu, zwołanem przez Komisarza Ziemskiego z mocy punktu 2 art. 83. Skutkiem tego należy zwracać baczną uwagę, aby **zawiadomienie uczestników scalenia** o mającym się odbyć zebraniu było formalnie dokonane.

Zawiadomienie zainteresowanych uczestników scalenia należy uskuteczniać ściśle w myśl art. 61 cyt. ustawy, zatem zawiadomienie to (wzór Nr. 52) ma być sporządzone w 2 egzemplarzach i przesłane Urzędowi Gminnemu przy piśmie wg. wzoru № 36, który ze

swej strony winien wtórnik zwrócić Powiatowemu Urzędowi Ziemskiemu z adnotacją o dniu dokonania ogłoszenia.

Należy zwracać uwagę, aby w myśl p. 2 tegoż art. 51, gdy obszar scalenia obejmuje grunty 2 lub więcej jednostek administracyjnych i obszary dworskie, ogłoszenie o mającem się odbyć zebraniu, było dokonane w każdej jednostce administracyjnej lub obszarze dworskim.

Należy również ściśle przestrzegać wykonanie punktu 3 art. 51, przesyłając zawiadomienie z tym wyliczeniem, aby siedmiodniowy termin, przewidziany w p. 2 art. 34 mógł być zachowany, licząc od trzeciego dnia po dokonaniu ogłoszenia przez Urząd gminy.

W związku z należytym dokonaniem ogłoszenia trzeba końcowy ustęp zawiadomienia (wzór № 52) skorygować w duchu punktu 5 art. 34 a zgodnie z p. 2 art. 33 tj. dodać mniej więcej słowa: „i że skutkiem tego tracą prawo zaskarżania projektu scalenia".

Podania uczestników scalenia o udzielanie **zezwoleń na częściową sprzedaż gruntów,** objętych obszarem scalenia (część 2 i 3 art. 18) winny być rejestrowane przez Powiatowy Urząd Ziemski, w tym celu, aby Powiatowy Urząd Ziemski mógł dopilnować, czy zainteresowani złożyli odpis aktu rejentalnego do akt sprawy, dla dokonania odnośnych zmian w wykazach i rejestrach. Niezależnie Okręgowy Urząd Ziemski będzie odpisy swych orzeczeń w tych sprawach przesyłał Powiatowym Urzędom Ziemskim, jednak Powiatowe Urzędy Ziemskie nie mogą brać tych zezwoleń za podstawę do wprowadzania zmian, gdyż decyduje o zmianach w tym wypadku jedynie akt rejentalny.

Opinjując rzeczone podania, Powiatowy Urząd Ziemski winien dać ścisłe dane, dotyczące przestrzeni jaka ma podlegać przewłaszczeniu, podać numer tabelowy sprzedawanych gruntów, oraz ustalić stan posiadania nabywców.

Podział ekwiwalentów serwitutowych, wydzielonych na wspólną własność gromady, a zatwierdzonych przez b. władze rosyjskie, dokonywany w trakcie akcji scaleniowej, winien być uskuteczniony na zasadzie uprawnień, wynikających z zasadniczych zapisów tabelowych. W żadnym wypadku podział ten nie może być dokonany dowolnie, np. w stosunku do posiadanej przestrzeni gruntów, o ile zapis w tabeli mówi o równych uprawnieniach, przywiązanych do poszczególnych osad.

2. Upełnorolnienie.

Nie mniej ważną sprawą jest również stworzenie w toku akcji scalenia gospodarstw t. zw. samowystarczalnych t. j: zdolnych do produkcji przynajmniej w takiej ilości, jaka jest potrzebna do wyżywienia posiadacza takiego gospodarstwa i jego rodziny. Mowa tu o t. zw. karłowatych gospodarstwach. Wobec indywidualnego często określenia pojęcia „karłowate gospodarstwo" Okręgowy Urząd Ziemski sprecyzował to pojęcie następująco: każdy posiadacz gruntu, obszar którego nie dochodzi do norm określonych pismem Ministerstwa Reform Rolnych z dnia 17.XI.26 r. Nr. 1761|S., o ile wykaże się, że grunt ten stanowi **istotny i główny jego warsztat pracy,** posiada na gruncie tym „domowe ognisko", własne (czy jako współwłasność) budynki gospodarcze, płaci podatki, jako samodzielny gospodarz, — ma być traktowany jako posiadacz karłowatego gospodarstwa, któremu w toku akcji scalenia służy prawo uzupełnienia gospodarstwa do norm, jak wyżej powiedziane, samowystarczalnych.

O ile więc uzupełnienie gospodarstw karłowatych scalanej wsi jest możliwe, to znaczy, że w sąsiedztwie bliższym czy dalszym znajdują się nieruchomości ziemskie, państwowe czy prywatne, obszar których (mowa tu o prywatnych majątkach) przekracza podstawowe normy władania w użytkach rolnych Komisarz Ziemski, przy zjeździe na grunt do wsi ustala protokularnie ilośc karłowatych gospodarstw na mocy przedstawionych dowodów i zeznań świadków oraz wyznacza zainteresowanym termin na składanie deklaracji o chęci kupna gruntu. Po ustaleniu, na mocy powyższych deklaracji, ilości gruntów, jaka jest niezbędna, na akcję uzupełnienia, Komisarz Ziemski komunikuje się z właścicielem nieruchomości ziemskiej, z której projektowane jest użycie gruntów na akcję uzupełnienia, co do sprzedaży gruntów w drodze dobrowolnej i o cenie jednego ha. Po dojściu do porozumienia i ustaleniu, że cena proponowana przez właściciela nie odbiega od średnich cen na ziemię w okolicy — Komisarz Ziemski zaznajamia o powyższem posiadaczy karłowatych gospodarstw jak również o możności korzystania przy nabywaniu gruntów z państwowej pomocy kredytowej, a po stwierdzeniu, że na warunki podane wymienieni posiadacze zgadzają się, wyznacza właścicielowi majątku termin na wniesienie do Okręgowego Urzędu Ziemskiego podania o zezwolenie na parcelację. W powyższym wypadku sprawa uzupełnienia karłowatych gospodarstw jest załatwiona w drodze dobrowolnego porozumienia się stron, a dalsza czynność Komisarza Ziemskiego polega już jedynie na nadzorze nad parcelacją.

Mogą być natomiast inne wypadki: właściciel nieruchomości ziemskiej jakkolwiek zgadza się dobrowolnie rozparcelować określoną przez Komisarza Ziemskiego ilość ziemi na akcję uzupełnienia to jednak stawia cenę uznaną w następstwie przez Komisarza Ziemskiego i zainteresowanych za wygórowaną. Jeżeli więc właściciel, mimo starań Komisarza Ziemskiego ceny nie obniży, wówczas zgodnie z art. 12 Ustawy z dnia 11.VIII.23 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych, Komisarz Ziemski kieruje sprawę do Okręgowego Urzędu Ziemskiego z wnioskiem popartym odnośnemi dowodami i wykazem cen przy tranzakcjach dokonanych w tym czasie na terenie powiatu o zaopinjowanie ceny przez Okręgową Komisję Ziemską. Na podstawie zaś wydanego przeż O.K.Z. orzeczenia, Okr. Urząd Ziemski ustala cenę kupna — sprzedaży jednego ha. Cena powyższa jest komunikowana właścicielowi majątku i o ile tenże jej nie przyjmie, istnieje z mocy art. 15 ustawy o wykonaniu reformy rolnej droga ostateczna — nałożenie przez Ministra Reform Rolnych na właściciela nieruchomości obowiązku parcelacyjnego, po uprzednim jednak dokonaniu wyłączeń ze stanowiących własność tego właściciela nieruchomości ziemskich z mocy art. 4 wymienionej ustawy (podstawowe normy władania). W wypadku jednak, gdy warunki możliwe według Komisarza Ziemskiego do przyjęcia (jak cena gruntu, źródła pokrycia należności itd.) są odrzucone przez posiadaczy karłowatych gospodarstw jako wygórowane ich zdaniem—Komisarz Ziemski sporządza o powyższem odnośny protokuł, stwierdzający niemożność uzupełnienia gospodarstw z winy posiadaczy tych go-

spodarstw. W tych jednak, bardzo nielicznych zresztą, wypadkach Komisarze Ziemscy winni wykazać całą swoją energję i uświadomić kupujących, że żądania ich są niemożliwe, a podtrzymywanie tych żądań unicestwi całą akcję uzupełnienia.

Podobnie należy wykorzystać wszelkie możliwości, celem skłonienia właścicieli nieruchomości ziemskich do dobrowolnej parcelacji na akcję uzupełnienia karłowatych gospodarstw w razie niechęci z ich strony do sprzedaży gruntów, uprzedzając o możności zastosowania do nieruchomości stanowiących ich własność mocy art. 15, co jednak wpływa na tempo prac zarówno uzupełnienia jak i (zwłaszcza) scalenia gruntów.

Najmniej spotykany, jednak może mieć miejsce, wypadek, gdy właściciel majątku zgadza się rozparcelować teren który, na mocy znajomości, zainteresowani uznają za nieodpowiedni, jako wyjałowiony, zabagniony itd. W takim stanie rzeczy Komisarz Ziemski winien zjechać na grunt, zbadać sprawę szczegółowo i dopiero wówczas protokularnie uznać, czy zdanie zainteresowanych jest słuszne, czy nie, i zgodnie z tą opinją wystąpić do Okręgowego Urzędu Ziemskiego z odnośnym wnioskiem.

Z zauważonych niedokładności w sprawach uzupełnienia karłowatych gospodarstw Okręgowy Urząd Ziemski stwierdza:

1) Komisarze Ziemscy nie zawsze wykazują należytą energję, by sprawę załatwić w drodze dobrowolnego porozumienia, uciekając się do łatwiejszej drogi zastosowania art. 15, przyczem często, jak wykazała dotychczasowa praktyka, w chwili wysłania wniosku do M. R. R. właściciel wnosił podanie o zezwolenie na dobrowolną parcelację.

2) Normy, do jakich mogą być powiększone karłowate gospodarstwa, nie zawsze są ustalane zgodnie z obowiązującymi przepisami, gdyż nie brane są pod uwagę odległości scalanej wsi od najbliższego rynku zbytu i stacji kolejowej, co wpływa na zwiększenie lub zmniejszenie działek gruntowych o dziesięć procent w stosunku do normy określającej rozmiary minimalne samodzielnego gospodarstwa upełnorolnionego.

3) Protokóły sporządzane są niedbale i niewyczerpujące, co powoduje zbędne zwracanie spraw do uzupełnienia.

4) Uczestnicy scalenia posiadacze karłowatych gospodarstw często skarżą się na brak informacji o możności korzystania przy nabywaniu gruntów z państwowej pomocy kredytowej, wogóle, a tembardziej o wysokości kredytów, co w dużej mierze wpływa na chęć lub niechęć do kupna gruntu.

5) Deklaracje o chęci nabycia gruntu często sporządzane są przez Komisarzy Ziemskich w formie protokółów, co nie daje dokładnego obrazu o stanie posiadania osób zainteresowanych.

6) Wykazy posiadaczy karłowatych gospodarstw sporządzane są nieumiejętnie, bez należytego zbadania stanu posiadania, skutkiem czego do Okręgowego Urzędu Ziemskiego wpływają uzasadnione skargi, które dopiero w następstwie specjalnych dochodzeń były przez Komisarzy Ziemskich uwzględniane, co znów wymagało żądania dodatkowych deklaracji na parcelację ze strony właścicieli majątków i podrywało wiarę i autorytet Powiatowych Urzędów Ziemskich.

III. Zniesienie służebności.

Punkt 2 art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. przewiduje wydzielenie wynagrodzenia za służebności, przysługujące wspólnie grupie osad, lub wszystkim osadom tabelowym jednej wsi, w żadnym zatem wypadku jest niedopuszczalne wydzielanie wynagrodzenia na wspólne władanie 2 lub więcej wsi.

Przy umownem znoszeniu służebności, art. 17 cyt. rozporządzenia przewiduje, że posiadanie osób występujących ze strony dziedziny służebnej, uprawnionych do działania w myśl art. 5, winno być przynajmniej roczne, należy zatem zwracać uwagę, przy przyjmowaniu odnośnych umów, aby rzeczone, conajmniej roczne posiadanie, było dokumentalnie usprawiedliwione.

Część druga art. 8 wyraźnie zastrzega, że wydzielanie wynagrodzenia za znoszenie służebności z nieruchomości, która nie jest niemi obciążona, może nastąpić jedynie za zgodą jej właściciela, oraz osób, na których rzecz ujawnione są w wykazie hipotecznym, prawa do tej nieruchomości. Rozpatrując zatem operaty dobrowolnej likwidacji służebności, należy na tę okoliczność zwracać baczną uwagę i w razie gdy zachodzi podobny wypadek, żądać złożenia zgody wymienionych osób, własnoręczność podpisów których winna być rejentalnie, względnie przez władze administracyjne, uwierzytelnioną.

W razie, gdy do umowy o zniesienie służebności przystępują w imieniu właścicieli dziedzin służebnych, osoby działające z pełnomocnictw, należy zwracać uwagę, aby odnośne plenipotencje były do akt dołączane, w których wyraźnie musi być powiedziane, że mocodawca upoważnia pełnomocnika do zawierania i podpisywania w jego imieniu umów o zniesieniu służebności.

Do operatu w sprawie likwidacji służebności należy bezwzględnie załączać wykazy osób, których prawa są ujawnione w działach III i IV wykazu hipotecznego, brak bowiem tego dokumentu uniemożliwia Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu sprawdzenia, czy wszystkie te osoby wyraziły zgodę na wydzielenie gruntów, względnie jeżeli niema takiej zgody—zawiadomienie tych osób o zamierzonem wydzieleniu.

Przy odtwarzaniu umów z mocy art. 51 cyt. rozporządzenia, należy uprzednio zbadać akta danej wsi w Archiwum Skarbowem, gdyż zachodzą wypadki, że sprawa została definitywnie zakończoną, często nawet w duchu admownym i jedynie nie został wniesiony do tabeli likwidacyjnej odnośny wpis, którego rzecz prosta nie może być nawet, jeżeli zapadła decyzja odmowna.

Podpisy na dokumentach załączanych do operatu spraw winny być należycie uwierzytelnione, tj. nie wystarcza, aby stwierdzenie to ograniczało się np. do słów: „własnoręczność wyżej podpisanych stwierdzam", natomiast stwierdzająca władza winna z imienia i nazwiska wyliczyć wszystkie osoby, których podpisy na danym dokumencie figurują.

Zdarzają się wypadki, znoszenia służebności w drodze przymusowej w części osad tabelowych, co do których uprawnienia nie zostały, po przeprowadzeniu uprzednio częściowej likwidacji, ściśle określone. Niedopuszczalnem jest wówczas ograniczenie się jedynie do matematycznego wyliczenia, a należy bezwzględnie uprzednio wystąpić do Okręgowego Urzędu Ziemskiego z wnioskiem ścisłego określenia postaci i rozciągłości służebności trybem art. 22.

Identyfikowanie opinji Komisarza Ochrony Lasów z zezwoleniem właściwej władzy ochrony lasów,

w sprawie wyrębu drzewostanów i zmiany użytkowania gruntów, przeznaczonych jako ekwiwalent za zrzeczenie się praw służebnościowych, jest niedopuszczalne. Miarodajnem jest tylko w tej sprawie odnośne orzeczenie Wojewody, jako władzy kompetentnej, względnie, w myśl p. 3 art. 18, jeżeli w ciągu dni trzydziestu odnośna władza ochrony lasów nie wypowie się odmownie w powołanej sprawie co rzeczona władza winna ponadto stwierdzić, wówczas fakt ten może być uważany narówni z przychylnym załatwieniem.

Przy ustalaniu wysokości kapitału serwitutu pastwiskowego, należy brać pod uwagę przestrzeń obciążoną, wartość jej pastwiskową i ilość sztuk jaka na danej przestrzeni ma prawo się pasać, gdyż te czynniki stanowią o sumie korzyści, jakie utraci dziedzina władnąca na skutek zniesienia służebności, a więc i o wysokości kapitału. Nie można za tem brać bezkrytycznie cen przeciętnych wynajmu pastwisk w najbliższej okolicy za podstawę do ustalenia kapitału, lecz takowe należy procentowo zwiększać lub zmniejszać, w zależności od warunków, ściśle i wszechstronnie motywując zajęte stanowisko.

Art. 9 rozporządzenia o zniesieniu służebności, omawia sposoby wszelkich zawiadomień, wezwań i doręczeń odpisów orzeczeń, które należy bezwzględnie ściśle stosować. Nie należy zatem przyjmować zwrotnych egzemplarzy zawiadomień o mającem się odbyć okazaniu projektu stronom, jeżeli odbiorca takowego ze strony władnącej potwierdzi jedna z osób zainteresowanych, bowiem w tym wypadku potwierdzić odbiór musi przynajmniej jeden z pełnomocników tej dziedziny, uprawniony do działania w myśl części pierwszej art. 4. Jeżeli zatem zachodzi wypadek, że takich pełnomocników niema, co może mieć miejsce, gdy Komisarz Ziemski jednoosobowo prowadzi likwidację, należy wtenczas przestrzegać, aby ogłoszenie było dokonane trybem części drugiej powołanego art. 9 tj. przez ogłoszenie i wywieszenie zawiadomienia w Urzędzie gminnym o czem na zwrotnym egzemplarzu winna być zrobiona przez ten Urząd odnośna adnotacja.

W dyskusji nad powyższym referatem poruszył **Przewodniczący** sprawę **chałupników**, posiadających place pod budynkami, nadmieniając, że o ile taki typ spotyka się w ośrodkach przemysłowych, względnie, gdy posiadacz chałupnik ma stały warsztat pracy poza rolnictwem (rzemieślnicy, sklepikarze) — to należy ich przy rozpatrywaniu sprawy karłowatych gospodarstw traktować jako rzemieślników, a nie jako rolników, a zatem odmawiać im prawa do żądania upełnorolnienia. Natomiast, gdy chałupnicy spotykają się w ośrodkach czysto rolniczych i gdy posiadacze ich nie mają innego warsztatu pracy, należy ich traktowac z punktu widzenia gospodarstw karłowatych i upełnorolniać, gdyż typ taki gospodarstw w ośrodkach rolniczych jest niepożądany.

Następnie zabrał głos **Naczelnik Wydziału Technicznego p. Gawarecki**, podnosząc sprawę **scalenia gruntów leśnych,** która jako bardzo złożona wymaga wszechstronnego oświetlenia. W dotychczasowej praktyce Urzędy Ziemskie z tą sprawą nie miały do czynienia, a dokonane w kilku wypadkach poszerzenie działek leśnych nie można zaliczać do scalenia lasów. W sprawach likwidacji serwitutów leśnych, kiedy jako ekwiwalent były wydzielane obszary z drzewostanami różnej jakości, sprawa podziału na osady tabelowe była załatwiana w ten spotób, że cały obszar leśny dzielono zależnie od drzewostanu na brania i w każdem z nich osada tabelowa otrzymała działkę leśną. I w tych sprawach nie było należytej praktyki w scalaniu lasów.

Prawidłowe przeprowadzenie scalenia lasu wymaga **dokładnego zdjęcia starego stanu posiadania w lesie** i skrupulatnego dokonania **szacunku drzewostanów.** Przy ustaleniu faktycznego posiadania powstają wielkie trudności, rzadko bowiem zdarza się, aby zainteresowani dokładnie wskazali mierniczemu granice swych działek leśnych. W większości wypadków granice działek leśnych traktuje się jako przedłużenie granic parcel ornych, co zawsze daje wynik niezgodny z rzeczywistością. Stąd powstają liczne nieporozumienia. Dobrze są nam znane sposoby gospodarowania w lasach włościańskich, przedstawiających kompleksy wyrębów, rabunku i zniszczenia, gdzie co hektar, to inny drzewostan. Zronumiałem jest, że szacunek takich lasów jest bardzo utrudniony, tymczasem w celu scalenia lasów musi być przeprowadzony z całą skrupulatnością.

O ile w obecnych warunkach scalenie gruntów ornych i łąk ciągnie się dwa i więcej lat, to w razie przyłączenia do tej akcji scalenia lasów sprawa przedłuża się niepomiernie, na co obojętnie patrzeć nie można. Dlatego też wnosi, aby 1) sprawy scalenia lasów zupełnie wyodrębnić i uniezależnić od scalania gruntów ornych i łąk; 2) o ile na terenach innych Okręgów takie sprawy są prowadzone, delegować tam Komisarza Ziemskiego w celu wszechstronnego praktycznego zapoznania się z temi pracami na gruncie.

Przewodniczący zaznacza, że zasady stosowane dotychczas, nawet przez Komisarzy doświadczonych przy scalaniu lasów, były błędne, gdyż w tych wypadkach brano deklaracje od uczestników o ich zgodzie na dokonanie scalenia lasu bez szacunku drzewostanu. W razie zgłoszenia w takim wypadku skargi na scalenie w lesie, nie ma żadnej możności ustalić, czy skargi są i w jakim stopniu słuszne. Obecnie Okręgowy Urząd Ziemski prowadzi scalenie kilku dużych objektów, w których lasy wynoszą po parę tysięcy ha. Jeżeli powiązać scalenie użytków rolnych w tych objektach ze scaleniem lasów. to niewątpliwie wpłynie to na opóźnienie scalenia, co przeciwne byłoby zadaniu szybkiego scalenia. Wobec tego słuszne jest w tych wypadkach żądanie wyodrębnienia komasacji terenów leśnych od komasacji gruntów ornych. Natomiast gdy scaleniu będą podlegały małe obszary lasów i z tego tytułu nie będą przewidywane znaczne trudności, to scalenie lasu należy prowadzić łącznie ze scaleniem gruntów ornych przy wyszacowani jednak drzewostanów.

Następnie powiatowy Komisarz Ziemski z Garwolina **p. W. Sawicki** podniósł niebezpieczeństwo odkładania scalenia lasu, które powoduje kompletną jego dewastację, co obniży lesistość kraju. Wprawdzie po scaleniu wyrębują las, celem wyrównania wartości działek, lecz las w szachownicy dewastuje się w stopniu znacznie wyższym, bo stale, chociaż powoli.

Wobec tego uważa, że jedynym ratunkiem, wobec niemozliwości przeprowadzenia szybkiego szacunku drzewostanu, byłoby przenieść cały punkt ciężkości na uchwały, że zainteresowani zrzekają się skarg na scalenie lasu bez szacunku.

Komisarz Ziemski na powiat Puławski **p. Jaśkiewicz**

I. odnośnie **spraw scaleniowych** zaznacza:

a) Wobec tego że **szematyzacja pracy** znacznie ją ułatwia, pożądanem by było zaopatrzenie powiatowych Urzędów Ziemskich we wszelkie możliwe druki, a w szczególności druki w-g wzorów scaleniowych Nr. Nr. 9, 18 39 i 43 oraz wzory podań o pożyczki scaleniowe.

b) Pożądanem byłoby wyjaśnienie przez Okręgowy Urząd Ziemski w jaki sposób należy postępować, jeżeli jeden ze spadkobierców współwłaścicieli scalanego gospodarstwa pragnie otrzymać pożyczkę, a reszta spadkobierców pożyczki nie chce.

c) Co do upełnorolnienia, to wymagana jest **deklaracja posiadacza gospodarstwa karłowatego** o chęci nabycia ziemi. Uważa, że możnaby deklarację tę usunąć jako zbyteczną, gdyż każdy z zainteresowanych i tak je podpisze, a Komisarz może zbierając deklaracje zupełnie bezwiednie rozbudzić wśród ludności nadzieję na otrzymanie ziemi, nie mając w następstwie możności uzyskania odpowiedniego zapasu ziemi na upełnorolnienie. Można by stanąć na stanowrsku, iż wykazani w listach karłowatych gospodarstw są reflektantami na nabycie ziemi na upełnorolnienie.

d) Co dotyczy **protokułów niemożności upełnorolnienia,** to uważa sporządzanie takich protokułów za niewłaściwe, gdyż uczestnicy scalenia, nie rozumiejący tej formalności, nie mającej dla nich istotnego znaczenia, z reguły podpisania takiego protokułu odmawiają. Wystarczyłoby stwierdzenie, że we wniosku Komisarza Ziemskiego wieś nie graniczy z takim majątkiem, z którego może być uzyskany grunt na upełnorolnienie.

Wnosi o zniesienie deklaracji, wyrażających chęć nabycia gruntów na upełnorolnienie i protokułów o niemożności upełnorolnienia.

e) Sprawa układania list karłowatych gospodarstw jako czynność bardzo ważna winna się odbywać pod kontrolą przez przesyłanie tych list do Urzędów Gminnych dla ich ogłoszenia i zainteresowane osoby winny mieć możność składania reklamacyj w 14-dniowym terminie.

f) W wypadkach **zaniechania pomiaru starego stanu posiadania** napotykają się wątpliwości, które stare plany mogą służyć za dokumenty miarodajne do określenia starego stanu posiadania bez dokonywania pomiaru, mianowicie stosownie do § 45 rozporządzenia wykonawczego z dn. 29 kwietnia 1926 roku do ustawy o scalaniu muszą to być plany odpowiadające wym ganiom instrukcji technicznej.

Kto ma badać plan i wydawać opinję czy plan ten odpowiada wymaganiom instrukcji?

II. Sprawy znoszenia służebności.

a) Przy znoszeniu służebności, stosownie do art. art. 3 i 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1.II-27 r. przedstawicielami osad tabelowych i współwłaścicielani dziedziny służ bnej, jeżeli zgoda co do wyboru nie nastąpi — są **najstarsi wiekiem.** Intencją ustawodawcy było, aby jako przedstawiciele dziedzin władnącej i służebnej występowały osoby zrównoważone. Przepisy jednak nie mówią nic, jak postąpić w tym wypadku, gdy najstarszy wiekiem jest niedołężny, chory, lub umysłowo nieodpowiedzialny. Należałoby wystąpić o odpowiednie wyjaśnie do Ministerstwa w tym duchu, że jeżeli nie nastąpi wybór przedstawiciela, czy to ze strony współwłaścicieli osady tabelowej, czy też ze strony współwłaścicieli dziedziny służebnej, aby przedstawiciela tego wyznaczał Komisarz Ziemski.

b) Następnie zapytuje, co robić, gdy **właściciel cały drzewostan obciążony służebnościami sprzedał na eksploatację** i czy Komisarz Ziemski byłby uprawniony do wstrzymania wyrębu na terenach podlegających wydzieleniu na ekwiwalent za serwituty?

III. Sprawy podziału wspólnot.

Wspólnoty są olbrzymim anachronizmom i czynnikicm hamującym rozwój kultury rolniczej. Stan ten musi ulec zmianie.

Co do podziału wspólnot zaserwitutowych dotąd nie wyjaśniono, czy art. 44 dekretu o znoszeniu służebności ma być stosowany i do ekwiwalentów wydzielonych na mocy ustaw dawniejszych. Artykuł ten mówi o dwuch wypadkach podziału, których zastosowanie w praktyce jest niemożliwe, jako zbyt trudne do zrozumienia dla gospodarzy wiejskich.

Wogóle uważa układ wspomnianego artykułu za niefortunny.

Stanowisko Okręgowego Urzędu Ziemskiego, aby nie forsować podziałów bez jednoczesnego scalenia uważa za zupełne słuszne. Należałoby jednak podział wspólnot uregulować w drodze nowej ustawy, gdyż dotychczas obowiązujące w tych sprawach ustawodawstwo rosyjskie jest przeżytkiem, uprawniając bowiem do decydowania w sprawach podziału wspólnot wszystkich członków gromad wioskowych nie ujmuje należycie pojęcia istotnych współwłaścicieli danej wspólnoty.

Za moment rozpoczęcia drobnych regulacyj uważa się złożenie przez strony akt z dowodami pomiarowymi. Ten system jest niestosowny, gdyż strony zwracają się już uprzednio do P.U.Z. o wskazówki, czy dana uchwała jest prawomocna i domagają się zaświadczenia takowych, albowiem mierniczowie od tego uzależniają podjęcie pracy. Za moment rozpoczęcia pracy regulacyjnej przez Urząd Ziemski należałoby zatem uznać złożenie odnośnej uchwały bez dowodów pomiarowych, poczem pierwszą czynnością Komisarza Ziemskiego byłby zjazd na grunt w celu zbadania okoliczności sprawy i zaświadczenia uchwały.

IV. Sprawy parcelacyjne.

W tym roku pozostaje do opracowania wiele operatów szacunkowych. Pożądanem jest, aby Okręgowy Urząd Ziemski wyszkolił urzędnika, któryby objeżdżał P.U.Z. i wyprowadzał szacunek, gdyż komisarze powiatowi i sekretarze temu nie podołają wobec ogromu innych prac.

V. Sprawy ogólne.

Koniecznem jest terminowe wypłecanie kosztów podróży i akordów do 20 każdego miesiąca.

Komisarz Ziemski na powiat Węgrowski **M. Barański** zażądał wyjaśnienia:

1. W jakiej wysokości winny być pobierane **zadatki przy upełnorolnieniu?**

3. Czy w rubryce drugiej listy rzeczywistych właścicieli gruntów wpisywać właścicieli ujawnionych czystym wpisem w wykazie hipotecznym, czy też i właścicieli ujawnionych „przez zastrzeżenie".

3. Czy w wypadku upełnorolnienia potrzebne jest orzeczenie Okręgowego Urzędu Ziemskiego o roz-

szerzenie obszaru scalenia, czy też grunty na upełnorolnienie włącza Komisarz z Urzędu w trybie art. 30 ustawy scaleniowej?

4. W jakim trybie powinny być zakończone sprawy podziału ekwiwalentu za służebności wszczęte lecz nie ukończone przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 roku, gdy uchwała została zaświadczona przez Komisarza Ziemskiego i dowody pomiarowe sporządzone, a jednak niezgodnie z art. 44 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 1.II-27 r. Czy projekt taki zatwierdza Komisarz Ziemski czy Okręgowa Komisja Ziemska.

5. Jak postąpić w wypadku, gdy uczestnik scalenia pomimo wezwania nie stawi się do wypełnienia kwestjonarjusza?

6. Uważa, że zawieranie umów z mierniczymi przy likwidacji przymusowej tylko przez Okręgowy Urząd Ziemski wpływa hamująco na przebieg sprawy likwidacji serwitutów, gdyż w sprawach nie objętych planem prac na dany rok, Komisarz Ziemski niema możności prowadzenia spraw przymusowej likwidacji poza planem robót z powodu braku mierniczego, którego Okręgowy Urząd Ziemski nie może zaangażować z braku kredytów.

7. W celu umożliwienia prowadzenia Komisarzowi Ziemskiemu przymusowych likwidacji serwitutów w sprawach nieobjętych planem robót, proponuje wniesienie poprawki do obowiązującego Rozp. w tym sensie, aby którakolwiek z zainteresowanych stron (np. występująca o wdrożenie przymusowej likwidacji) składała zobowiązanie wykonania dowodów pomiarowych w terminach wskazanych przez Urzędy Ziemskie tymczasowo własnym kosztem i staraniem, **któreby** miały prawo angażować mierniczych, (umowy z którymi podlegały by zatwierdzaniu przez O. U. Z.), lub też aby Okręgowy Urząd Ziemski na podstawie takiego zobowiązania, mógł niezależnie od posiadanych na ten cel kredytów na żądanie Komisarza Ziemskiego w każdej chwili zaangażować mierniczego, koszta zaś tego zaangażowania, pokryć zaraz, ściągając wydatkowane sumy ze strony, która złożyła zobowiązanie.

Komisarz ziemski na powiat lubartowski **J. Łaszcz** wypowiada zapatrywania:

1. Że wogole **scalenie lasów** jest niepożądane, należałoby więc je nie odkładać na 2—3 czy więcej lat, lecz wogóle zaniechać.

Już przy scalaniu gruntów ornych następuje pewna czasowa dewastacja tychże, a przy scalaniu lasu dewastacja tegoż dosięgła by wielkich rozmiarów. Do działek leśnych, a nawet do poszczególnych drzew właściciele żywią pewien sentyment i cenią je ponad ich istotną finansową wartość. Dlatego szacunek i określenie wartości poszczególnych działek leśnych jest kłopotliwe i nigdy nie zadowolni posiadaczy. Stąd popłyną skargi, pretensje i przewlekanie całej sprawy scalenia.

Scaleniu można by poddać tylko lasy stanowiące własność wspólną, w tym wypadku niepotrzebaby angażować techników leśnych do wyceniania drzewostanów i nie byłoby niezadowoleń ze strony uczestników scalenia.

2. Co do **wydzielania oddzielnych gospodarstw** przy scalaniu to w myśl ustawy o organizacji włośc. grunty grunty włościańskie mogą być dzielone na części 6 morgowe.

Obecnie życie domaga się ścisłego prawnego ustalenia jak postąpić przy scalaniu gruntów, gdy np. gospodarstwo 18 morgowe jest w posiadaniu 3 gospodarzy lecz prawnie nie podzielone, to jest czy, mając na względzie obecne przepisy normujące minimalny obszar gospodarstwa samodzielnego (5 ha III kl. w pow. Lubartowskim) traktować go jako jedno gospodarstwo niepodzielne, czy też wydzielić trzy oddzielne gospodarstwa?

3. Przy **upełnorolnieniu gospodarstw karłowatych** napotyka się również znaczne trudności, gdyż nie wiadomo kogo zaliczyć do gospodarzy karłowatych, np. w wypadku gdy ojciec wydzielił synowi przypadający mu udział w gospodarstwie czy syna traktować jako posiadacza pod tytułem właściciela, jeżeli powierzchnia wydzielonych mu gruntów wynosi ¼ ha, ½ ha, czy 1 ha, a on sam żyje z wyrobku, najczęściej poza osobnym mieszkaniem w tym samym domu nie posiada ani zabudowań innych, ani inwentarzy?

Ta sprawa winna również być uregulowana wyraźnym przepisem prawnym.

Komisarz ziemski na powiat krasnystawski **W. Działowski** zażądał wyjaśnień:

1. a) Jak należy się już obecnie ustosunkować do Rozp. Prezydenta Rzczplitej z dnia 16.II-28 r. o uprawnieniach służby przy znoszeniu służebności (Dz. U. Nr. 18 p. 155) przy zaświadczeniu dobrowolnych umów, t. j. czy właściciel do umowy winien złożyć deklarację, że stosunkowo do zmniejszenia się obszaru roli, rozparceluje pewną przestrzeń, czy też żądać złożenia równocześnie z umową i prośby o powyższą parcelację, czy też zaświadczać powyższe umowy bez tych zobowiązań;

b) jak należy w tym wypadku postąpić przy przymusowem znoszeniu służebności.

2. W myśl Rozporządzeń, jeżeli przy dobrowolnym zniesieniu służebności, są wydzielane z prawem wyrębu większe tereny leśne, tak, że umowa przedstawia się pozorną, wówczas należy odmawiać zatwierdzenia. Ponieważ w tych wypadkach zatwierdzenie tych spraw przez Urzędy Ziemskie odbywa się po przedstawieniu do sprawy uprawomocnionego zezwolenia Komisji Ochrony Lasów na wydzielenie tych lasów, wyrąb i zamianę czy wobec uprawomocnienia się decyzji Okręgowej Komisji Ochrony Lasów wszelkie sprzeciwy Urzędu Ziemskiego są aktualne, bo w te sprawy wnikać powinny właściwie Okręgowe Komisje Ochrony Lasów, a nie Urzędy Ziemskie, bo Urzędy Ziemskie tylko postanowienia te przyjmują.

3. Czy nie należałoby znowelizować art. 37 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1.II-27 r. o zniesieniu służebności, aby ocena korzyści serwitutowych i t. p. obejmowała okresy dwuletnie, ale **kalendarzowe**, gdyż przy rozpoczęciu opracowań wśród roku należy brać ceny wypośrodkowane z 3 przecięcia lat, a nowelizacja opracowanie uprości.

4. Ze względu na inne prace P. U. Z. na terenach Ordynacji Zamojskiej, Komisarz Służebnościowy w Zamościu powinien zawiadamiać P. U. Z. o przeprowadzonych i zakończonych pracach likwidacji służebności.

5. Dla ułatwienia P. U. Z. opracowania przymusowego zniesienia służebności (w powiatach w których znajdują się obciążone serwitutami dobra) byłoby pożądane, aby Komisarz Służebnościowy przesłał do poszczególnych P. U. Z. kilka operatów opracowanych

przez fachowe siły, jako wzór do zaznajomienia się, ewent. Komisarze Ziemscy z tych P. U. Z. powinni pojechać do Zamościa, aby dokładnie zaznajomić się z tymi opracowaniami.

Kierownik P. U. Z. w Białej **Czesław Chyżyński** nważa za wskazane przeprowadzanie scalania lasów oddzielnie od scalania innych użytków rolnych, gdyż scalenie lasów znacznie przedłuża postępowanie scaleniowe.

1. Następnie zapytuje jak należy traktować **sprawę podziału wspólnot ogólnych** (należących do dwuch gromad np. rolników i nierolników z jednej osady) przy scalaniu gruntów,o ile żadna z zainteresowanych gromad, pomimo wezwania Powiatowego Urzędu Ziemskiego nie złoży uchwały, powziętej większością $^2/_3$ głosów w myśl ustawy Organizacji Włościańskiej, żądającej dokonania takiego podziału.

2. Czy wspólnoty te przy scaleniu należy pozostawiać nadal jako wspólnoty ogólne i wyłączyć je od scalenia, czy też dokonać podziału tych wspólnot z urzędu (w myśl § 6 Rozporządzenia Ministerstwa Reform Rolnych z dnia 29.IV.26 r. wzór protokułu Nr. 11).

Wobec tego, że przeprowadzenie podziału wyżej wymienionych wspólnot na zasadach Ustawy Organizacji Włościańskiej przeciągnąć się może bardzo długo, wobec długich terminów odwołania się od orzeczeń poszczególnych instancji i spowodować może przedłużenie przebiegu akcji scalenia gruntów nieraz na okres b. długi, powodując zupełnie słuszne niezadowolenie stron. Wspólnoty takie w celu nietamowania akcji scaleniowej należałoby pozostawiać nadal we wspólnem władaniu.

3. Kto przy podziale wyżej wymienionych wspólnot wydaje orzeczenia zatwierdzające podział, jako I instancja Okręgowa Komisja Ziemska czy też Powiatowy Urząd Ziemski względnie Komisarz Ziemski.

Komisarz Ziemski na powiat zamojski **S. Sekutowicz** zaznacza, że:

1. Właściciele majątków prywatnych oddając na parcelację obszar folwarcznych gruntów niezbędny do **upełnorolnienia gospodarstw karłowatych** przy scalaniu gruntów wiejskich żądają przesyłania wykazów tych gospodarstw celem sprawdzenia, czy wymienieni w wykazach gospodarze prawnie podlegają upełnorolnieniu swych karłowatych gospodarstw. Z tego powodu wynikają nieporozumienia i trudności w szybkiem przeprowadzaniu sprawy upełnorolnienia. O ile chodzi o właścicieli i posiadaczy którzy gospodarują samodzielnie, mają swoje zabudowania gospodarcze— sprawa jest jasną, lecz gdy chodzi o **nieuregulowane prawa spadkowe,** prywatne podziały iub kupna pod tytułem długoletnich dzierżaw, sprawa staje się skomplikowaną i zależy od interpretacji danego Komisarza.

Dla ujednostajnienia pojęcia jakie gospodarstwa należy upełnorolniać i dla uniknięcia starć ze stronami, a tem samem przewlekania sprawy, należałoby jasno sprecyzować pojęcie gospodarstwa karłowatego, mającego prawo do upełnorolnienia przy komasacji gruntów wiejskich.

2. W bardzo licznych wypadkach zdarza się, że po ułożeniu listy gospodarstw karłowatych przy komasacji, po wyznaczeniu obszaru gruntów niezbędnych do upełnorolnienia i dojściu z właścicielem do porozumienia, a często nawet po zawarciu z właścicielem dobrowolnej umowy przyrzeczenia kupna sprzedaży gruntów, zjawiają się opieszali z żądaniem upełnorolnienia ich karłowatych gospodarstw.

Czy nie należałoby, po ułożeniu listy gospodarstw karłowatych, przesyłać ją przez Urząd Gminny celem ogłoszenia jej interesowanym, wyznaczając termin zgłoszenia reklamacji i przeoczeń, zaznaczając, że po tym terminie reklamacje żadne uwzględniane nie będą.

Uniknęłoby się w ten sposób wiele skarg i przewlekania sprawy upełnorolnienia.

Komisarz ziemski na powiat siedlecki **Z. Romanowski:**

Zapytuje co ma czynić Pow. Urząd Ziemski w wypadku, gdy zasady podziału wspólnot gruntowych uchwalone przez radę uczestników nie zgadzają się z orzeczeniem Okręgowej Komisji Ziemskiej uchylającem projekt podziału? Czy podział ekwiwalentu zaserwitutowego w każdym wypadku dokonywać w stosunku do osad tabelowych.

Jak należy formalnie przeprowadzić i zalegalizować sprawę zrzeczenia się uprawnień serwitutowych bez odszkodowania, t. zn. gdy dziedzina władnąca zrzeka się wszelkiego odszkodowania?

Komisarz ziemski na powiat garwoliński **W. Sawicki:**

Uważa, że właściciele ziemscy rozmyślnie **zgłaszają tereny do parcelacji,** aby upewnić się, że ustawa o wykonaniu reformy rolnej nie będzie mogla mieć zastosowania do ich majątków.

Jeżeli majątek ma nadwyżkę i właściciel zgłasza parcelację, a sąsiednie wsie mają bądź zakończone postępowanie scaleniowe, zaś inne bliższe nie zgłosiły jeszcze wniosków o wdrożenie postępowania scaleniowego, to czy istnieje możliwość nieudzielenia zezwolenia na parcelację.

Komisarz ziemski na powiaty Janów Lubelski i Biłgoraj **J. Kuliński** zaznacza, że napotyka wypadki, gdzie podział gruntów zaserwitutowych, z dóbr Ordynacji Zamojskiej został na gruncie dokonany, na podstawie uchwał, powziętych przed wejściem w życie Rozporządzenia. Ministra Reform Rolnych z dnia 22 lutego 1927 roku o zastosowaniu uproszczonego postępowania przy zniesieniu służebności w dobrach ziemskich Ordynacji Zamojskiej i gdzie umowy dobrowolne o zniesieniu służebności zostały zatwierdzone przez Delegata Ministerstwa Reform Rolnych, lecz bez uwzględnienia przeprowadzonego podziału.

Obecnie zaś włościanie nie chcą powziąć nowej uchwały o podziale i niema nadziei na jej spowodowanie. Co zatem należy czynić w takich wypadkach?

Komisarz Służebnościowy w Zamościu p. Młodzianowski wyjaśnia, że w dwóch wypadkach podział wynagrodzenia zaserwitutowego, dokonany przez serwitutantów w związku z zawartą umową dobrowolną, nie był zatwierdzony przez Delegata Ministra Reform Rolnych w Zamościu, a to ze względów prawnych i słuszności. W tych wypadkach wynagrodzenie zasłużebnościowe otrzymali włościanie na wspólną własność. We wszystkich pozostałych wypadkach, gdzie podział wynagrodzenia był już dokonany, Delegat Ministra Reform Rolnych zatwierdzał umowę dobrowolną wraz z podziałem.

Zastępca Komisarza ziemskiego na powiat Sokołowski **Z. Sucharkiewicz:**

1) Zdarza się, że przy przeprowadzaniu upełnorolnienia gospodarstw karłowatych w związku ze scaleniem gruntów, na cenę ziemi, podaną przez wła-

ściciela, małorolni się nie godza, uważając takową za wygórowaną. W takich wypadkach powołanie Komisji Klasyfikacyjno-Szacunkowej, złożonej z niezainteresowanych osób, wpłynąć może na zrealizowanie tranzakcji, gdyż małorolni — jak to wykazała praktyka, mają zaufanie do takiej Komisji i godzą się na ceny, przez nią ustalone. Na terenie powiatu Sokołowskiego akcja upełnorolnienia rozwija się dość dobrze. Spotykamy się tylko z trudnością przenoszenia się małorolnych z ich rodzinnych wsi do innych okolic na samodzielne parcele; działa tutaj ujemnie na akcję upełnorolnienia przywiązanie się małorolnych do swych rodzinnych miejsc.

2) Należałoby **przyśpieszać sprawę zwalniania od podatku gruntowego wsi scalonych,** gdyż to wpłynie dodatnio na zgłaszanie wniosków o komasację innych wsi.

3) Dostarczanie radom uczestników scalenia ryczałtowych kwot na pokrywanie świadczeń niedostarczonych przez niektórych uczestników scalenia, — niezmiernie ułatwia prowadzenie prac scaleniowych przez mierniczych. Odnosimy się tylko z prośba do czynników miarodajnych aby wnioski o asygnowanie tych kwot były załatwiane możliwie prędko.

4) Do meljoracji gruntów rolnicy odnosza się jeszcze ze zbyt małem zaufaniem. Akcja uświadamiająca w tym kierunku byłaby wielce pożadana. Na terenie powiatu Sokołowskiego tę akcję prowadza instruktorzy rolni. Akcję tę możnaby prowadzić przez krótkie referaty, wygłaszane na perjodycznych zjazdach sołtysów i wójtów danego powiatu.

Na zapytanie komisarza ziemskiego na pow. Hrubieszowski **W. Miłkowskiego** czy przy ustalaniu stanu posiadania w sprawie upełnorolnienia gospodarstw karłowatych należy brać stan posiadania obojga małżonków, czy też tylko tego, która posiada grunt na obszarze scalenia, **Przewodniczący** wyjaśnił, że ponieważ grunty posiadanie przez małżonków stanowią wspólne ich gospodarstwo—jeden warsztat pracy, dla tego przy upełnorolnieniu należy mieć na uwadze **łączny obszar gruntów posiadany przez oboje małżonków.**

W dalszym ciągu **p. Miłkowski** porusza sprawę ustosunkowania się względem mierniczych przy składaniu przez nich szczegółowych rejestrów przed scaleniem. Byłby zdania, żeby wypłacać wynagrodzienie po stwierdzeniu przez Powiatowy Urząd Ziemski, że operat złożony.

Komisarz ziemski na powiat Lubelski **F. Korycki:**

1. Prosi o **pomoc w postaci maszyny do pisania i druków.** Przedstawia stan prac scaleniowych w powiecie Lubelskim uważa, że bez powiększenia personelu Powiatowego Urzędu Ziemskiego prace scaleniowe nie mogą być dokonywane w dostatecznym tempie, gdyż pęd do scalenia na terenie powiatu jest olbrzymi.

2. Wobec spalenia się znacznej części zabudowań mieszkalnych i gospodarczych we wsi Olszowiec opracowano i wniesiono na grunt **prowizoryczny projekt rozmieszczenia przyszłych osiedli dla pogorzelców.**

3. W sprawach prywatnej parcelacji Powiatowy Urząd Ziemski otrzymuje odpisy orzeczeń O. U. Z. celem wykonywania nadzoru jednak bez akt sprawy co utrudnia spełnienie tego obowiązku. Uważałby zatem za wskazane, ażeby, jak i w innych sprawach, przesyłać do Powiatowego Urzędu Ziemskiego z orzeczeniem i akta sprawy parcelacji prywatnej.

4. We wszystkich prawie sprawach, gdzie zainteresowani składają wydawane przez Urzędy gminne dowody lub wykazy posiadania, dowody te nie uwzględniają **miar metrycznych** lecz dawne miary w morgach, a nawet w dziesięcinach. **Przeliczanie obszarów** pochłania Powiatowemu Urzędowi Ziemskiemu dużo czasu. Zanosi wobec tego prośbę do władz administracyjnych o wydanie zarządzenia, aby urzędy gminne stosowały nowe miary metryczne.

5. Następnie zapytuje, czy gospodarstwa powstałe z nieprawnego podziału wbrew art. 101 ustawy org. włość. a następnie nie uzupełnione przy scaleniu, — wydzielać oddzielne, czy też łącznie z częścią gruntów z których powstały?

6. Czy nie byłoby pożądane zamiast deklaracji przy upełnorolnieniu, żeby zainteresowani składali zgłoszenia na nabycie ziemi.

Kierownik P. U. Z. w Łukowie **St. Miernicki oznajmia, że w sprawie spalonego miasteczka Kocka** zjeżdżał dla zapoznania się w miejscowymi warunkami i opracowania planu rozszerzenia siedlisk, a także w celu zaprojektowania obszaru scaleniowego. Spotkał się z trudnościami natury prawnej. Pogorzelcy chcieli się budować natychmiast, przyczem wskazanem było by budowali się na placach poszerzonych, wobec jednak warunkowej możności rozszerzenia placów budowlanych uzależnionej od zgody samych właścicieli, kwestja ta przestawia znaczne trudności. Uważa za wskazane zmodyfikować ustawę scaleniową w kierunku przeprowadzania scalenia placów w miastach i osadach bez zgody właścicieli.

Odnośnie sprawy usuwania członków rady na zasadzie 21 ustawy o scalaniu gruntów. Zanim na skutek złożonego wniosku przez P. U. Z. zapadnie decyzja Okręgowego Urzędu Ziemskiego o usunięcie członka, upływa sporo czasu powodując zwłokę w pracach na gruncie.

Składa wnioski:

1) O przeprowadzenie meljoracji przy parcelacji gruntów państwowych.

2) O nadsyłanie Powiatowym Urzędom Ziemskim Monitora Polskiego, względnie drukowanie w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Reform Rolnych wszystkich rozporządzeń dotyczących działalności Urzędów Ziemskich.

3) O oddawanie do wykonania projektów meljoracyjnych tym firmom, które sporządzały ekspertyzę, po uprzedniem jednak zaopinjowaniu przez Komisarza, jaki rodzaj meljoracji należy przeprowadzić (np. rowy otwarte — czy drenowanie etc.)

4) Spowodowanie wydania przez p. Wojewodę wezwania do p. p. Starostów o udzielenie Komisarzom Ziemskim **środków lokomocji** posiadanych przez Sejmiki, do zjazdu Komisarza na grunt do wsi odległych i położonych na peryferji powiatów oraz w sprawach nagłych.

5) O rozszerzeniu kompetencji Komisarzy przez udzielenie im prawa tymczasowego zawieszania rad uczestników scalenia i powierzanie czynności Rady wyznaczonym przez siebie Członkom Rady, do czasu formalnego zamianowania nowych członków Rady na wniosek Urzędu Ziemskiego przez Okręgowy Urząd Ziemski (część II art. 21 o scal. gruntów.)

6) O dostarczenie wszystkim powiatowym Urzędom Ziemskim maszyn do pisania.

O godzinie 15 p. Przewodniczący zarządził przerwę do godz. 17.

ad V.

Po wznowieniu konferencji p. Przewodniczący udzielił głosu **referentowi meljoracyjnemu O. U Z. Inż. Słowakiewiczowi,** który wygłosił następujący referat:

Sprawozdanie z działalności O. U. Z. w zakresie akcji meljoracyjnej i plan prac na 1928/1929 rok.

O meljoracjach rolnych, ich zastosowaniu jak i korzyściach wynikających z dokonania wzmiankowanych ulepszeń, w niniejszem referacie mowić się nie będzie, bowiem pp. Komisarze Ziemscy, jako wykwalifikowani rolnicy w tej sprawie winni mieć odpowiednie wiadomości.

Natomiast w zakresie dzisiejszego referatu będzie leżało poiformowanie Panów o tem, jak się przedstawia rozwój akcji meljoracyjnej wogóle i w jaki sposób O. U. Z. chce rozwinąć tę akcję na terenie swej działalności, z wyszczególnieniem co w tej dziedzinie zrobiono i do wykonania pozostało.

Sprawa meljoracyj rolnych w Polsce, w związku z przebudową ustroju rolnego, w ostatnich czasach zaczyna przybierać coraz konkretniejszą formę—formę opartą na podstawach coraz bardziej przystosowanych do naszych warunków życia realnego.

Jak postęp uwydatnia się w nowych dekretach i rozporządzeniach władz kompetentnych, jakie w ostatnich czasach w omawianym przedmiocie zostały przez obecny Rząd opracowane, ogłoszone i do publicznego użytku oddane.

Wspomnieć należy o dekrecie Prezydenta R. P. z dnia 3.IX.1927 wprowadzającym pewne zmiany i uzupełnienia do ustawy z dnia 31.VII.1927 r. o scalaniu gruntów.

W sprawie przeprowadzania meljoracyj rolnych, w związku ze scaleniem gruntów, cytowany powyżej dekret, rozszerza kompetencje O. U. Ziemskich w tym kierunku, że daje możność Urzędom Ziemskim decydowania **z urzędu** o doborze rodzaju technicznych meljoracyj rolnych, nie krępując Urzędy w rozpiętości działania, pozwalając im na przeprowadzenie urządzeń meljoracyjnych nietylko niezbędnych dla scalania gruntów, ale i stosowania tychże w stopniu jak najwyższych wymagań techniki t. zn. do granicy wykonywania meljoracyj t. zw. pożytecznych.

Ten dekret dał możność Ministerstwu Ref. Rol. ujęcia akcji meljoracyjnej w formę realną, która daje pewne gwarancje wykonalności zamierzenia.

Dla uwydatnienia tego postępu musimy nieco zwrócić się wstecz:

Według ustawy z dnia 31.VII.1923 r. o scalaniu gruntów O. U. Ziemskie miały możność wykonywania tylko ekspertyz i projektów meljoracyjnych na koszt funduszu przeznaczonego na techniczne wykonanie scalenia.

Dalsza, a najważniejsza praca meljoracyjna, bo wprowadzenie projektu meljoracyjnego na grunt, technicznie t. zw. **roboty ziemne** pozostawiało się inicjatywie zainteresowanych.

To ostatnie stadjum meljoracyjne, w myśl powyższej ustawy, mogło być wykonane w dwojaki sposób:

1) zainteresowani, urządzenia meljoracyjne, wykonują we własnym zakresie, co uprawnia ich do korzystania z indywidualnych pożyczek, udzielanych przez O. U. Z. w wysokości do 600 zł. na gospodarstwo z funduszu pomocy kredytowej przy scalaniu na meljoracje.

2) zainteresowani zawiązują spółkę wodną na podstawie dostarczonego przez O. U. Z. projektu meljoracyjnego, przez co uzyskują prawo do otrzymania pożyczki z państwowego funduszu kredytu na meljoracje rolne.

Należy dodać, że wsie komasujące się, w ostatnim wypadku, mają ten ustawowy przywilej, że pożyczka na melioracje rolne, może być przyznaną zainteresowanym przez P. B. R. aż do wysokości 100 procent kosztorysu przedsiębiorstwa, i jest płatną w ciągu od 6—12 lat, w zależności od urodzajności meljorowanej gleby (czem mniej urodzajna gleba, tem dłuższy termin spłaty).

Zastanówmy się, który z tych sposobów i dla jakich robót jest najodpowiedniejszy.

Rozwiązanie wg. sposobu pierwszego w praktyce, w myśl do niedawna istniejących przepisów, wykazało b. wiele cech ujemnych.

Zainteresowani po dostarczeniu im przez O.U.Z. planów meljoracyjnych, dla zmniejszenia kosztów, roboty ziemne wykonywali we własnym zakresie, **bez dozoru technicznego,** co spowodowało, że wykonanie robót w pewnych wypadkach okazało się niezgodne z projektem i nienależyte, w innych zaś doszło do stadjum rozpoczęcia i do dzisiejszego dnia pozostało niewykończone, gdzieindziej znów projekty pozostały na papierze.

Wydawanie w tym wypadku pożyczek indywidualnych z funduszu pomocy kredytowej przy scalaniu gruntów na meljoracje, jako **zachęta i środek propagandowy,** okazał się w praktyce niecelowy: albo wysokość pobranych pożyczek przewyższała koszt wykonania robót, lub nie były one zużytkowane wg. swego przeznaczenia.

Te niedomagania w wykonaniu robót ziemnych, chociaż w części usunąć można by było przez nieco inne ujęcie tej sprawy, a mianowicie: O. U. Z. dostarcza nadzoru technicznego i pociąga zainteresowanych w myśl art. 13 Ustawy scaleniowej do dania robocizny.

W celu możności zrealizowania powyższego O. U. Z. domagał się zezwolenia od M. R. R. możności finansowania nadzoru technicznego, jak również możności zwiększenia personelu referatu meljoracyjnego.

Względy finansowe Min. Reform Rolnych nie zezwalały dotychczas na pozytywne załatwienie prośby O. U. Z.

Dopiero w ostatnich dniach, omawiana sprawa, została pismami okólnemi M-wa Ref. Rolnych odpowiednio rozwiązana, a to w ten sposób, że:

a) O. U. Ziemskie mogą przyjmować na służbę kontraktową odpowiednią ilość inżynierów i techników meljoracyjnych i budowlanych.

b) O. U. Ziemskie mogą przyjmować na sezonową służbę kontraktową odpowiednią ilość dozorców meljoracyjnych.

Te dwa rozporządzenia Ministra Reform Rolnych należy przyjąć jako radykalny krok naprzód, wobec czego należy przewidywać, że dotychczasowe meljoracje na papierze zamienią się na pracę realną i twórczą.

Przez zaangażowanie odpowiedniej ilości sił kwa-

lifikowanych O. U. Z. całość wykonania technicznych meljoracyj rolnych może szybciej i sprawniej doprowadzić do należytego rezultatu, co dla postępu prac nad przebudową ustroju rolnego jest sprawą pierwszorzędnej wagi.

Jednakże w powyższy sposób, w szczególności zaś roboty ziemne, mogą być wykonywane tylko urządzenia meljoracyjne prymitywne, a więc rowy otwarte.

Inaczej będzie się przedstawiała sprawa robót ziemnych dla projektów szczegółowych, przewidujących drenaż, regulację rzeczek i t. p.

Drenaż wymaga zakupu drenów i robocizny kwalifikowanej, regulacja rzeczek i strumieni zaś—zakupu odpowiednich maszyn, materjałów budowlanych i t. p. — na co niezbędne są odpowiednie fundusze.

Fundusze te zdobyć można jedynie tylko przez zawiązanie spółki wodnej.

W myśl ostatnich zarządzeń M-stwa Ref. Rol. Okr. Urzędy Ziemskie winny dążyć do wykonywania wszystkich prymitywniejszych meljoracyj rolnych we własnym zakresie: począwszy od robót kameralnych, a skończywszy na robotach ziemnych,

Istnieje jednak obawa, że zrealizowanie zamiarów Ministerstwa Reform Rolnych, może chwilowo nie osiągnąć wydatnych rezultatów.

Niewątpliwie natrafi się na poważne trudności w wyszukaniu odpowiednich sił wykwalifikowanych, z powodu zbyt małej ilości tychże na rynku zapotrzebowania.

Po oświetleniu ogólnem warunków jakie w zasadniczej mierze wpływają na tok akcji meljoracyjnej, przejdziemy z kolei do planu prac meljoracyjnych Okr. Urzędu Ziemskiego.

Według zgłoszeń Pow. Urzędów Ziemskich potrzeba przeprowadzenia meljoracyj rolnych istnieje w 175 wsiach, co odpowiada mniej więcej obszarowi około 75000 ha.

W zestawieniu cyfrowem akcja meljoracyjna Okr. Urzędu Ziemskiego przedstawia się następująco:

I. Ekspertyzy meljoracyjne.

a) wykonano w r. 1927-28 w 66 objektach na obszarze potrzebującym osuszenia	32894 ha
b) w wykonaniu znajduje się w 61 objektach na przybliżonym obszarze potrzebującym osuszenia	19310 ha
c) projektuje się oddanie do wykonania w 48 objektach na przybliżonym obszarze osuszenia	8000 ha
	60204 ha.

II. Projekty meljoracyjne (osuszenie).

a) wykonano w 10 objektach na obszarze	5095 ha
b) w wykonaniu 49 objektach na przybliżonym obszarze	29402 ha
b) projektuje się w związku z planem prac na r. 1928-29 i 29-30, oddanie i wykonanie w roku 1928-29 w 106 objektach na obszarze	29311 ha
c) tyczenie rowów w 1 objekcie na obszarze	649 ha
	64457 ha.

III. Roboty Ziemnie.

a) projektuje się w roku 1928|29 w 17 objektach na obsz. 8665 ha. Na powyższe prace M. R. R. preliminowało sumę 271 tysięcy złotych.

Rok 1928|29 dla prac meljoracyjnych jest rokiem anormalnym, gdyż w okresie tym mają być wykonane roboty w części jako uzupełnienie zaległości z lat poprzednich, t. j. z przed 1) I. 1927 r. w części jako prace przypadające w bieżącym roku i jako przygotowawcze w związku z pracami nad przebudową ustroju rolnego, przewidywanemi do wykonania w roku 1929|1930.

Jak widzicie Panowie zestawiony obraz prac na rok 1928|29 będzie wymagał ogromnie dużo pracy, starań i zabiegów ze strony O. U. Z., ażeby całkowity plan należycie i celowo zrealizować.

Na szybkie powiększenie personelu referatu meljoracyjnego Okręgowy Urząd Ziemski w obecnych warunkach, liczyć bardzo nie może, choćby tylko dla tego, że dla inżynierów i techników meljoracyjnych M. R. R. przewiduje zbyt małe wynagrodzenie.

Przeto roboty wyszczególnione powyżej, Okr. Urząd Ziemski wykonywać będzie przez osoby i instytucje kwalifikowane do wykonywanie prac meljoracyjnych, pozostawiając w swem zakresie działalności ogólne kierownictwo, nadzór i kontrolę, nad temi robotami.

Wzmiankowane, napozór niewielkie czynności Okr. Urzędu Ziemskiego wymagać będą jednak bardzo wielkiej sprężystości i energji, ze strony czynników miarodajnych, jak również skoordynowania wszystkich sił wywierających choćby najmniejszy wpływ na sprawność postępu akcji meljoracyjnej, ażeby zapoczątkowane dzieło potoczyło się normalnym biegiem.

I tu Okr. Urząd Ziemski bez wydatnej i celowej współpracy ze strony Panów Kierowników P. U. Z. przedstawionego powyżej planu prac meljoracyjnych należycie zrealizować nie byłby w stanie.

Dlatego z całym naciskiem należy podkreślić, że obowiązkiem p. p. Kierowników P. U. Z. będzie dołożyć wszelkich starań które przedewszystkiem umożliwiłyby wykonywanie prac meljoracyjnych na gruncie, bowiem tylko wtedy planowane wykonanie prac meljoracyjnych może być uwieńczone pomyślnym rezultatem.

Do zakresu działania pp. Kierowników P. U. Z. w ogólnym zarysie będzie należało:

1) energiczna akcja w kierunku uświadamiającym szersze warstwy społeczeństwa, o roli meljoracyj rolnych ich celowości ze stanowiska prywatnego i ogólnopaństwowego.

2) energiczna i sprężysta akcja spółpracy Panów z przedsiębiorcami wykonywującemi meljoracje na gruncie, w kierunku przypilnowania należytego i terminowego dostarczania świadczeń przez zainteresowanych, pośredniczenia i łagodzenia ewentualnych nieporozumień pomiędzy zainteresowanymi, a przedsiębiorcami, podejmowania szybkiej i zdecydowanej interwencji w wypadkach ujawnionej złej woli, mogącej przeszkodzić w wykonaniu prac meljoracyjnych czy to ze strony zainteresowanych czy też przedsiębiorców, skoordynowania zamierzeń meljoracyjnych z pracami pomiarowemi. i t .p.

3) interwencja u władz administracyjnych we wszelkich innych nieobjętych p. 1 i 2 niniejszego referatu sprawach, związanych z ułatwieniem prac meljoracyjnych wykonywanych na gruncie przez

O. U. Z. n. p. wyjednywanie w Starostwie zezwolenia na prowadzenie studjów dopływów na obcych gruntach i t. p.

W końcu dla zaokrąglenia niniejszego referatu należy wspomnieć o stosunku jaki zachodzi pomiędzy pracami meljoracyjnemi, a pracami nad przebudową ustroju rolnego.

Otóż związek jaki istnieje pomiędzy temi pracami, choć w celu jednakowy, bo zmierzający do ulepszenia warsztatu rolnego, ze względów natury technicznej odpowiednie stadja muszą się ze sobą koordynować.

W zasadzie projekt meljoracyjny, przewidujący otwarte rowy, winien wyprzedzać stadjum wykonania projektu przebudowy ustroju rolnego, a to ze względu na to, że zewnętrzne urządzenia meljoracyjne (rowy otwarte) wpływają na zmianę powierzchni rolniczo-użytkowej, jak i decydują o kierunku i położeniu przyszłych projektowanych kolonji, które ze względów gospodarczych winny stanowić regularną figurę nierozczłonkowauą na części. —

Jeśli chodzi o drenaż, to tutaj wykonanie projektu meljoracyjnego bezwzględnie winno nastąpić po sporządzeniu projektu przebudowy ustroju rolnego i ścisłem wyznaczeniu osiedli.

Przy osiedlach przewiduje się sady i ogrody, a dla takich użytków, ciągi drenów muszą być założone o wiele głębiej, aniżeli na polach ornych, ze względu na obawę zarastania drenów korzeniami drzew i roślin okopowych.

Z powyższego wypływa, że dla osiągnięcia należytego rezultatu, wynikającego z obu powyżej omawianych prac, niezbędna jest współpraca tych wszystkich, którzy na tok postępowania powyższych robót posiadają decydujący wpływ: W pierwszym rzędzie więc Kierowników P. U. Z., Inżynierów meljoracyjnych i mierniczych.

Ci trzej budowniczowie winni nawzajem się wspierać: pomagać sobie, służyć radą i t. p. — w ten bowiem tylko sposób zostanie osiągnięty wielki cel zrealizowania planu Państwa Polskiego w kierunku podniesienia kultury warsztatu rolnego, jego wydajności, a co z tem się wiąże zapewnienia trwałej podstawy ekonomicznej Rzeczypospolitej Polskiej.

W dyskusji nad referatem zabrał głos Delegat M. R. R. inż. **Rozen**, podkreśląc owocną działalność referatu meljoracyjnego, w Lubelskim O. U. Z. w porównaniu z innymi O. U. Z.

Ministerstwo Reform Rolnych położyło główny nacisk w r. b, na uskutecznienie jaknajwiększej ilości robót wykonawczych na gruncie i w tym celu zarządziło kompletowanie personelu meljoracyjnego przez przyjmowanie pracowników kontraktowych i wprowadziło wynagrodzenia akordowe za meljoracje.

Kierownik P. U. Z Łuków **St. Miernicki** oświadcza się za bardziej życiowem niż dotychczas prowadzeniem spraw związanych z meljoracją gruntów. Prace rozpoczęte na gruncie przez dokonanie ekspertyzy winny być kontynuowane niezwłocznie przez oddanie wykonania planu na gruncie, w tych bowiem wypadkach, gdy całą pracę meljoracyjną prowadzi od początku do końca jedna firma, praca ta wykonywana jest szybko i dokładnie. Dotychczasowa praca była rozbita na ekspertyzę, projekt i wykonanie.

Po dokonaniu ekspertyzy strony spodziewały się natychmiastowego projektu na gruncie, tymczasem ekspertyza grzęzła w bibule, strony nie mogąc doczekać się wyników gorączkowały się.

Uważa, że rola Urzędów Ziemskich w meljoracji ograniczyć się winna do nadzoru, firma zaś, która bierze ekspertyzę, powinna zaraz przystępować do wykonanie meljoracji. W ten sposób uniknęłoby się **dwusezonowego okresu wykonania.**

Drugą rzeczą jest konieczność **wyszkolenia kadr dozorców,** bowiem pomimo najlepszych ekspertyz i przygotowania, gdy projekt dostanie się w ręce ludzi niepowołanych—zmarnuje się.

Z tego względu Urzędy Ziemskie winny zorganizować kadry wykwalifikowanych dozorców, unikać systemu szarwarkowego i powierzać wykonanie pracy na gruncie robotnikom fachowym.

Komisarz **Chyżyński** uważa, że **prowadzenie meljoracji jednocześnie ze scaleniem jest rzeczą spóźnioną.** Dla osiągnięcia należytego celu trzeba byłoby, aby akcja meljoracyjna mogła poprzedzić scalenie o 2—3 lata. Dokonywanie obu tych prac razem powoduje, że grunty podmokłe nie mogą być należycie sklasyfikowane, jakkolwiek grunty te częstokroć są lepszego gatunku niż suche.

P. Czachowski (P. U. Z. Radzyń) zwraca uwaga na trudności wykonania robót meljoracyjnych w objektach, gdzie obszar scalenia nie został jeszcze ustalony. Brak rady—czyli władzy, która uczestników reprezentuje, powoduje niemożność uzyskania robotnika i innych świadczeń. Uważa, że projekt meljoracji winien powstać przed opracowaniem projektu scalenia, lecz meljoracje winny być dokonywane na gruncie dopiero po ustaleniu obszaru scalenia, gdyż przed tem niema egzekutywy na uczestnikach.

P. Mroczkowski (P. U. Z. Włodawa) uważa, że akcja scaleniowa winna być wszczęta po dokonaniu czynności meljoracyjnych, a to celem **przystosowania projektu scaleniowego do projektu meljoracyjnego.**

P. Łaszcz (P. U. Z. Lubartów) zwraca uwagę, że meljoracja powinna prócz obszaru scaleniowego objąć **i grunty sąsiednie dla przyjęcia wód,** bo tylko wtedy dadzą się osiągnąć dodatnie wyniki z dokonywanych meljoracji.

Kwalifikowani nadzorcy meljoracyjni są bardzo pożądani, jednakże uważa, że po wytyczeniu zaprojektowanych robót na gruncie nie tylko wykwalifikowani dozorcy, lecz i zwykli ludzie praktyczni potrafią pracę poprowadzić. W tym względzie byłoby wskazanem urządzić **specjalny kurs praktyczny dla dozorców,** którą to sprawą winien się zająć Wydział Meljoracyjny O. U. Z.

Przed przystąpieniem do układu projektu kolonji, meljoracje muszą być całkowicie ukończone na gruncie.

Kierownik P. U. Z. w Siedlcach **p. Romanowski,** porusza sprawę **opinjowania racjonalności projektów meljoracyjnych** z punktu widzenia gospodarczego przez P. K. Z. zaznaczając, że dotychczas były one sporządzane bez wiedzy i opinji Komisarza Ziemskiego.

W tym celu należy utworzyć Komisję, w skład której weszliby Komisarz Ziemski, Inżynior Meljoracyjny i Rada uczestników scalenia.

Komisarz **Sawicki** (P.U.Z. Garwolin) przeciwstawiając się wywodom przedmówcy kol. Miernickiego uważa, że gdyby Inżynierowi Meljoracyjnemu dać do współpracy tylko płatnych robotników, to wytworzyłyby się tak kosztowne warunki pracy, że meljoracja by się nie opłaciła.

Jest za **systemem szawarkowym,** to jest aby

prace prowadził fachowiec przy pomocy robotników bezpłatnych. Umiejętne wytworzenie na tych zasadach warunków współpracy inż. meljoracyjnego z mierniczym i Powiatowym Urzędem Ziemskim może sprawdzić, że bez żadnych pożyczek projekt meljoracji prowadzi się na grunt.

Inż. Słowakiewicz:

Nawiązując do oświadczeń przedmówców wyjaśnia, ze w myśl obowiązujących przepisów, przedtem musi być przeprowadzona ekspertyza meljoracyjna, a potem dopiero następuje projekt meljoracji.

Ażeby dowiedzieć się co w danym objekcie trzeba zrobić, Okręgowy Urząd Ziemski angażuje firmy lub osoby upoważnione, te zaś po zbadaniu terenu stwierdzając co konieczne jest do zrobienia. Na tej dopiero podstawie Okręgowy Urząd Ziemski wydaje właściwe zarządzenia w przedmiocie dokonania meljoracji. Ekspertyza więc będzie tylko czynnikiem informacyjnym co trzeba zrobić. Wyjaśniając następnie sposób oddawania prac z konkursu, stwierdza, że wobec braku map katastralnych, eksperci na oko oceniają obszary wymagające meljoracji, tak obliczone obszary zawsze ogromnie różnią się od obszarów rzeczywistych. Trudno jest w wielu wypadkach ustalić rzeczywisty koszt projektu, a tem samem, czy praca mogłaby być oddaną bez konkursu, czy też musi być oddaną z konkursem, przepisy bowiem zastrzegają, że prace ponad 2000 zł. muszą być oddawane z konkursu.

Co do braku fachowych nadzorców obecnie Ministerstwo przewidziało ich potrzebę i sprawę rozwiązało w ten sposób, że w Warszawie otwarto kurs meljoracyjny, skąd w niedługim czasie otrzymamy pierwszą partję.

Co do szarwarków, to z punktu fachowego widzenia twierdzi, że fachowa robota będzie zawsze lepiej wykonana, lecz wobec panujących stosunków i szarwark należycie wykorzystany da wyniki dobre. Chodzi tylko o nadzór nad szarwarkiem, co obecnie już będzie mogło być urzeczywistnione.

Co się tyczy klasyfikacji, to takowa nie powinna brać pod uwagą przyszłych ulepszeń, wynikających z dokonanej meljoracji. Jako przykład przytacza, że 1 ha gruntu V klasy stanowi wartość 1000 zł, Komisja orzeknie, że po dokonaniu meljoracji grunt podniesie się do III klasy, czyli wartość jego wzrośnie o 400 złotych. Stosownie do przepisów płaci za urządzenia ten, kto odnosi korzyści z meljoracji, ten więc uczestnik scalenia będzie musiał zapłacić 600 złotych na meljorację, a wartość jego gruntów podniesie się o 400 złotych. Z tego to więc powodu amortyzację nakłada się nie na wartość gruntu, lecz na plon i klasyfikacja nie powinna brać pod uwagę przyszłej meljoracji.

Urzędy Ziemskie mają możność wykonania projektu systemem szarwarkowym i wydostania kredytów. Precyzyjne jednak projekty muszą mieć spółkę wodną, zarząd której będzie odpowiedzialny za pożyczki udzielone spółce za sporządzenie projektu.

Że meljoracje winny poprzedzać scalenie, to nie ulega kwestji, powstaje tylko pytanie kiedy roboty meljoracyjne mają być wykonane. Uważa, że rozpoczęcie ich winno nastąpić po uprawomocnieniu się orzeczenia ustalającego obszar scalenia, a to dla-tego, by w wypadku zaniechania scalenia Urząd Ziemski miał możność wydostania wydatkowanych na meljorację sum.

Co do poruszonej kwestji opinjowania projektów meljoracyjnych przez powoływane ad hoc komisje, czy też Komisarzy Ziemskich, to nie uważa tego za wskazane, bowiem w opinjowaniu może zabrać głos tylko siła wybitnie kwalifikowaną.

Uważa za objaw bardzo pocieszający fakt, że w wielu wypadkach ludność sama odczuła potrzebę meljoracji i ujawnia w tym kierunku inicjatywę, występując samorzutnie o podjęcie akcji meljoracyjnej.

Kierownik oddziału wodno-prawnego Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, Radca **Ziegler** dla wyjaśnienia działalności Urzędu Wojewódzkiego w zakresie meljoracji zaznacza że do tegoż Urzędu, jako też do Starostw, jako **władz wodnych,** należy wykonanie ustawy wodnej.

Do zakresu tych władz między innemi należy Kierownictwo **w sprawach organizacyjnych przy zakładaniu spółek wodnych,** polegający na rozpatrywaniu podstaw prawnych i technicznych do założenia spółki wodnej, delegowaniu specjalnego Komisarza do rozprawy, zatwierdzeniu względnie wydaniu statutu spółki i zezwoleniu na przeprowadzenie robót na terenie tej spółki. Nadto jako władze nadzorcze mają władze wodne kontrolę nad sprawnem działaniem spółki, wreszcie przeprowadzają dochodzenia wodnoprawne i wydają zezwolenia na odprowadzenie wód zmeljorowanych gruntów spółki (do wód płynących) przez teren należący do osób trzecich. Do nich należy również zapisanie spółek do ksiąg wodnych.

Natomiast nie należy do zadań władz administracji politycznej dokonywanie ekspertyz meljoracyjnych, na podstawie których możnaby przystąpić do przeprowadzenia zdjęć, pomiarów i opracowania projektów technicznych, a wreszcie przeprowadzenia robót wykonawczych na gruncie.

Żeby można przyjąć ekspertyzę za podstawę do przeprowadzenia meljoracji musi ona nietylko objąć kwestę odwodnienia danych gruntów np. poddanych scaleniu lecz przedewszystkiem przewidzieć możność odprowadzenia wód zmeljorowanych.

Wobec tego i projekt techniczny wykonany na podstawie wadliwej ekspertyzy, to jest nie rozwiązujący jasno kwestji odpływu wód spowoduje w miejsce odwodnienia, nagromadzenie się wód w rowach, zbieraczach, oraz zamulenie, a czasem zupełne zniszczenie sączków drenowych.

W rezultacie wykonanie na gruncie takiego projektu przyniesie zainteresowanym niepomierne szkody.

Jako jeden z bardzo licznych i ujemnych przykładów przytoczę wieś: Tuczną w pow. Bialskim. Projekt techniczny wykonany dla odwodnienia gruntów tej wsi, objęty spółką wodną uwzględnił tylko prace techniczne na terenie spółki z pominięciem odpływu. Wykonano prace techniczne na terenie spółki, a gdy doszło do kopania rowów odpływowych na gruntach sąsiednich wsi wystąpili odnośni właściciele przeciw naruszeniu ich praw prywatnych i w ten sposób wstrzymali pracę. W wykopanych na gruntach spółki rowach nagromadziła się woda, a nie mając wolnego odpływu podtapia grunta i przemienia je w bagniska. Na skutek skarg zainteresowanych badałem sprawę na miejscu i stwierdziłem, że zachodzi konieczność wykopania rowów odpływowych na długość kilkunastu kilometrów, których koszt łącznie z wykupem, chociażby w drodze przymusu, potrzebnego pod te rowy pasa ziemi znacznie przewyższy koszta zmeljorowania terenu objętego tą spółką. Uzdrowienie tych stosun-

ków nastręczy znaczne trudności. Mimo to odnośna akcja została już przez władze adm. ogólnej podjęta.

Ponieważ podobnych przykrych wypadków na terenie Województwa Lubelskiego zaszło bardzo wiele, przeto obecny P. Wojewoda Remiszewski, mając na oku interes gospodarczy kraju powołał do życia **poradnię prawną i techniczną pod nazwą Wojewódzkiego Biura Meljoracyjnego,** które prócz udzielania porad i wykonywania kontroli nad robotami prowadzonemi przez prywatne przedsiębiorstwa wykonuje zgodnie z Rozp. Min. Rob. Publ. z dnia 11 lipca 1927 r. projekty techniczne dla umożliwienia zawiązywania spółek wodnych.

p. Przewodniczący.

Oddawna była zwrócona uwaga na konieczność skoordynowania działalności meljoracyjnej urzędów ziemskich i władz administracji ogólnej. Bardzo dotkliwą dla gospodarki rolnej jest rzeka Krzna zajmująca swem dorzeczem znaczny obszar. Bez uregulowania tej rzeki okazuje się niemożliwem sporządzanie racjonalnych projektów meljoracji szczegółowych. Dla tego wystąpił do p. Wojewody o współdziałanie i uregulowanie w pierwszym rzędzie rzeki Krzny.

Inż. Szramowicz (DRP.).

Dzięki usilnym staraniom p. Wojewody i Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego zapoczątkowane zostały studja nad regulacją Krzny z dopływami, t. j. basenu obejmującego najwięcej objektów scalanych. Sporządzono już projekt regulacji Krzny na długości 7 klm. i projekt ten przed 15 kwietnia będzie przesłany do zatwierdzenia M. R. P.

Zdjęcie niwelacyjne dokonano na długości 70 klm. Kredyty jakiemi Urząd Wojewódzki na ten cel dysponował były bardzo szczupłe.

To co zrobiono, to dzięki usilnej akcji Urzędu Wojewódzkiego i dzięki wciągnięciu do tej akcji instytucji samorządowej.

W dorzeczu Krzny i Liwca dziesiątki tysięcy ha leży odłogiem, na terenie zaś całego województwa około 250 tysięcy ha.

Dużo trzeba wysiłku i dużo ludzi do pracy, aby grunty te uzyskać dla produkcji rolnej.

Sejmik Siedlecki wyasygnował pewną kwotę przy pomocy której kilka tysięcy ha bagna nad Liwcem objęto projektem meljoracji i projekt ten również przed 15 kwietnia będzie przesłany do zatwierdzenia Ministerstwu Robót Publicznych.

Jeszcze w tym roku więc przystąpi się do zrealizowania tych projektów.

Poza tem projektuje się opracowanie projektów w pow. łukowskim i siedleckim na Krznie i Liwcu, garwolińskim na Wildze, w pow. hrubieszowskim i tomaszowskim na Huczwie i w biłgorajskim na Tanwi. Większe roboty projektowane są w pow. Włodawskim i Łukowskim.

Opinjowanie projektu przez Komisarza i Radę uczestników uważa za zbędne, gdyż każdy projekt bez względu na wykonawcę jest skrupulatnie badany w Banku Rolnym i w zależności od wyników badania zatwierdzany lub odrzucany.

Wobec dużej ilości władz i instytucyj uczestniczących w meljoracji łącznej współdziałanie jest koniecznc dla uzgodnienia działalności.

Wobec tego, że meljoracje przeprowadzają dwa Ministerstwa, zwraca się do obecnych delegatów Ministerstwa R. R., aby o zarządzeniach ogólnej treści dotyczących meljoracji oba Ministerstwa nawzajem siebie powiadały. Byłoby również wskazanem, ażeby wszystkie okólniki M. R. R. dochodziły do Województwa w celu skoordynowania akcji meljoracyjnej.

P. Miernicki.

Podnosi konieczność dokonywania meljoracji przy parcelacji rządowej zwłaszcza, aby umożliwić przydatność gruntów na właściwe cele.

Komisarz **J. Łaszcz** (P.U.Z. Lubartów) uważa za bardzo wskazane przy propagandzie meljoracji uwydatnić korzyści wynikające z **drenowania** i skłaniać zainteresowanych do stosowania takich właśnie meljoracyj.

Wobec kredytów jakie zostały udzielone dla Województwa Lubelskiego na **uruchomienie klinkierni** i projektu założenia takich klinkierni w paru punktach województwa, sprawa propagandy i rozwoju drenowania **nie powinna napotkać na poważniejsze** trudności: należy bowiem przypuszczać, że materjału drenarskiego (sączków) będzie pod dostatkiem i że będzie do nabycia po cenach umiarkowanych.

ad VI.

Zasady nowej sprawozdawczości w sprawach scaleniowych.

Odnośny referat wygłosił Referent O. U. Z. **J. Kosmulski**, treści następującej:

Jak wykazała praktyka dotychczasowa kontrola i sprawozdawczość nie dawały dokładnego pojęcia o stanie i przebiegu prac scaleniowych zarówno ogólnie jak i w odniesieniu do poszczególnych objektów. Wobec czego Ministerstwo projektuje wprowadzenie we wszystkich Urzędach Ziemskich kontroli i sprawozdawczości prac scaleniowych według podanych niżej wzorów i zasad:

1. Organy wykonawcze informują o dokonanych czynnościach drogą wypełnienia odpowiednich kuponów przesyłanych do władz nadzorczych: te ostatnie zaś odnotowują kupony te w księgach kontroli.

2. Kupony dotyczące czynności, które muszą być dokonywane bezwzględnie przy każdem scaleniu, mieszczą się w jednym zeszycie kuponowym, który wszywa się do akt sprawy przez Powiatowy Urząd Ziemski w pierwszym momencie powstania sprawy, stanowiąc pierwsze stronice tych akt. Kupony te oznaczone są kolejnemi liczbami 1, 2, 3 itd. oraz temiż liczbami z dołączeniem małych liter alfabetu, np. 4a, 4b, 6a, 6b itp. Kupony zaś, dotyczące takich czynności, które tylko w pewnych wypadkach dokonywują się przy scalaniu gruntów, jak uzupełnienie gospodarstw karłowatych, meljorację, rozpoznawanie spraw na skutek odwołania od orzeczeń, oraz zaniechanie rozpoczętego postępowania scaleniowego, wywołanie hipoteki, są kuponami dodatkowemi i oznaczone są dużemi literami alfabetu: A, B, C itd. Do akt sprawy będą dołączane tylko te kupony dodatkowe, które dotyczą dokonywanych czynności. Oba powyższe rodzaje kuponów będą drukowane **na czerwonym papierze.** Przy numerowaniu kart, akt sprawy nie należy numerować kuponów, gdyż może zajść potrzeba uzupełnianie kompletu kuponowego kuponami, oznaczonemi literami dużemi alfabetu, lub kuponami wznawianemi (p. 10 okólnika). W spisie akt sprawy pod

liczbą 1 należy wpisać: „Komplet kuponów.” Po ostatecznem zakończeniu sprawy pisze się ogólną ilość tych kuponów.

3. Księgi kontroli prac scaleniowych będą prowadzone we wszystkich Urzędach Ziemskich, przyczem numeracja spraw w każdym powiecie rozpoczynać się będzie od № 1 oddzielnie dla każdego powiatu. Każda sprawa będzie nosiła jeden i ten sam № w Powiatowym Urzędzie Ziemskim, Okręgowym Urzędzie Ziemskim i w Ministerstwie Reform Rolnych. W tym celu zostanie ustalona numeracja w sposób następujący: Powiatowe Urzędy Ziemskie sporządzą wykazy wszystkich spraw w chronologicznym porządku ich powstania t. j. zgłoszonych, przygotowanych, dokonywanych i zakończonych, za wyjątkiem spraw umorzonych; dla każdego powiatu oddzielnie w 3-ch egzemplarzach i odeślą te spisy do O. U. Z., który po uzupełnieniu i zatwierdzeniu ich, pierwsze egzemplarze zwróci Powiatowym Urzędom Ziemskim, drugie zatrzyma u siebie, a trzecie wyśle do Ministerstwa Reform Rolnych. Na podstawie zatwierdzonych przez Okręgowy Urząd Ziemski wykazów sprawy zostaną wpisane w P. U. Z-ich, Okr. Urzędu Ziemskiego i Minist. Ref. Rol. do ksiąg kontroli. Na obwolutach spraw należy wpisać nad dotychczasowemi numerami spraw, nowe ustalone numery „Księga Kontroli № . . .“ daty zaś zgłoszenia wniosku o scaleniu, liczby gospodarstw i obszaru, oraz ostatnie czynności scaleniowe, dokonane przed 1 marca 1928 r. zostaną odnotowane w odnośnych rubrykach „Księgi Kontroli“. Od tej chwili numeracja nie może być zmieniona. Każda nowa sprawa otrzymuje następny kolejny № w księdze kontroli Powiatowego Urzędu Ziemskiego: na podstawie zaś kuponu № 1, w którym to kuponie będzie podany № sprawy, zostaje wpisana pod tym samym № do ksiąg kontroli w O. U. Z. i w M. R. R. Sprawa z reguły nosi nazwę tej miejscowości, skąd wpłynął wniosek o scalenie w myśl p. a art. 15 Ustawy o scalaniu gruntów. Jeżeli wnioski wpłynęły z kilku jednostek administracyjnych, które należy objąć jednem postępowaniem scaleniowem, lub jeżeli postępowanie scaleniowe ma być wdrożone na podstawie postanowień pp. b i c art. 15 Ustawy o scalaniu gruntów, nazwę sprawy ustala Powiatowy Urząd Ziemski, biorąc nazwę tej jednostki administracyjnej, w której jest najwięcej gospodarstw wymagających scalenia. Przy każdej nazwie miejscowości, należy podawać jej charakter n. wieś, miasteczko, miasto itp.

4. Do akt spraw rozpoczętych przed 1 kwietnia 1928 r. należy wszyc komplet kuponów, rozpoczynający się od tych czynności, które zostaną dokonane po 1 kwietnia 1928 r.

5. Kupony winny być wypełniane i podpisywane przez osoby, zajmujące stanowiska, wymienione w tych kuponach, lub przez osoby piśmiennie upoważnione przez tych, na kim ciąży powyższy obowiązek.

6. Kupony winny być wypełniane i wysyłane w specjalnych kopertach z reguły natychmiast po dokonaniu czynności, wymienionych w tych kuponach, oraz po odnotowaniu ich w księdze kontroli.

7. Ruch kuponów odbywa się w następującym trybie: Wykonawcy prac na gruncie przesyłają kupony do Powiatowego Urzędu Ziemskiego, który po odnotowaniu w księdze kontroli kuponów otrzymanych i wypełnionych przez siebie, przesyła je natychmiast do Okręgowego Urzędu Ziemskiego: ten ostatni po odnotowaniu w księdze kontroli, przesyła do Ministerstwa Reform Rolnych, kupony oznaczone liczbami bez małych liter alfabetu, oraz kupony, oznaczone dużemi literami; kupony zaś 4 a, 4 b itp. zatrzymuje u siebie, i przechowuje w specjalnej teczce do chwili ostatecznego zakończenia sprawy, poczem kupony te po stwierdzeniu, że zostały one prawidłowo odnotowane w księdze kontroli, ulegają zniszczeniu. Kuponów nie należy przeprowadzać przez dzienniki podawcze. Każdy Urząd Ziemski winien odnotować na kuponie tylko datę wysłania, datę otrzymania, lub odwrotnie.

8. Obowiązek śledzenia za normalnym ruchem kuponów i dokładnością ich wypełnienia należy z reguły do tych urzędników, którym powierzone jest prowadzenie ksiąg kontroli.

9. W razie zaginięcia kuponu, Urząd lub wykonawca, u którego znajduje się grzbiet zaginionego kupona, sporządza natychmiast duplikat tego kuponu, używając tego druczku z zapasowych arkuszy kuponowych z zaznaczeniem na tym kuponie, że jest to duplikat:

10. Jeżeli na skutek podlegającego wykonaniu orzeczenia, powołanej instancji zajdzie potrzeba ponownego dokonania pewnych czynności, wówczas należy wszyć do akt sprawy zaraz za grzbietami tych kuponów, których wymienione czynności podlegają ponownemu dokonaniu, takież same arkusze kuponowe i w takiej samej ilości, oznaczając nowe grzbiety i kupony na pierwszej stronie u góry wyrazem: „Wznowiony” np. jeżeli podlegają ponownemu dokonaniu czynności, dotyczące klasyfikacji i oszacowania gruntów, oraz ogłoszenia starego stanu posiadania, wówczas za grzbietami kuponów 6 a i 6 b należy wszyć nowe dwa kupony 6 a i 6 b, pisząc na dodatkowo wszytych kuponach i na ich grzbietach: „Wznowiony“. W księgach zaś kontroli ponownie dokonywane czynności należy wpisywać czerwonym atramentem pod czynnościami uprzednio zanotowanemi.

11. Kupony, sporządzone przez wyższe instancje, będą odnotowywane w księgach kontroli podległych instancji dopiero po otrzymaniu akt sprawy z grzbietami tychże kuponów.

12. Z chwilą wprowadzenia nowej sprawozdawczości, tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy, a w szczególności okólnik № 217 z dnia 5 listopada 1920 r. (Dz. Urz. GUZ, za r. 1920 № 8), pismo okólne z dn. 4.XII.21 r. № 405|RR. (Dz. Urz. GUZ. № 4 za 21 r.) oraz pismo okólne z dnia 15 kwietnia 1924 r. № 428|RR., w częściach, dotyczących prowadzenia repertorjów, ksiąg kontroli i sprawozdawczości prac scaleniowych.

Delegat Min. R. R. Ew. Czarnecki uzupełniając wywody referenta podkreśla, że dotychczasowy okresowy system sprawozdawczości nie odpowiada zadaniom jakie od sprawozdań są wymagane.

O.U.Z. jako wyższa instancja, sprawująca nadzór nad tokiem prac Pow. Urz. Ziem. we właściwym momencie może przyjść z pomocą pierwszej instancji, co będzie możliwe tylko przy **sprawozdawczości bieżącej,** gdzie każda czynność natychmiast po wykonaniu dochodzi do wiadomości władzy wyższej.

Następnie wyjaśnił delegat M. R. R. sposoby wypełniania kuponów, zaznaczając, że ilości rubryk dla Powiatowych Urzędów Ziemskich i dla Okr. Urz. Ziem. będą różne, gdyż różne są potrzeby ewidencji w obu tych instancjach. Zaprowadzanie nowych ksiąg zastąpi dotychczasowe **repertorjum,** które prowadzone jest dowolnie, nie odpowiada momentom charak-

teryzującym prace i dla tego realnej wartości nie ma. Prowadzenie więc nadal repertorjum byłoby pracą nieproduktywną. W związku z tem skasowaną zostanie uciążliwa **sprawozdawczość kwartalna.**

Zestawienia w dotychczaslwych sprawozdaniach są tak rozbieżne, że różne wydziały o tych samych pracach dają różne materjały.

Przy organizacji nowej sprawozdawczości wyłaniała się kwestja, czy zaprowadzić kartoteki, czy księgi. W Powiatowych Urzędach Ziemskich w braku personelu kartoteki nie byłyby praktyczne. Kartoteki miałyby tę zaletę, że zapis byłby jednorazowy i uniknęłoby się omyłek, rozbieżności, nieraz nieuniknionych przy częstem powtarzaniu zapisywania jednej czynności.

Ministerstwo ma zamiar pozostawić Okręgowym Urzędom Ziemskim wolną rękę w zastosowaniu systemu sprawozdawczości.

Ad VII.

Wolne wnioski.

Komisarz **M. Barański** (P.U.Z. Węgrów). Wskazuje na **przeciążenie pracą personelu Pow. Urz. Ziem.** i prosi o danie pomocy w postaci dobrych sił podkomisarskich i powiększenia personelu kancelaryjnego o kancelistę, tudzież wyposażenie P.U.Z. w maszyny do pisania, gdyż w obecnych warunkach pracować trudno.

Z pow. Węgrowskiego zatwierdzono parę spraw dawniejszych z art. 50 ustawy o scalaniu, lecz **akordy dotąd nie były wypłacane,** gdyż jakoby za te prace (w trybie art. 50) akordy wogóle się nie należą. Biorąc pod uwagę iż w pracach, prowadzonych w myśl art. 50 ust. o scaleniu gruntów, personel Pow. Urz. Ziemski normalnie ma więcej pracy i napotyka się zwykle na większe trudności, aniżeli w nowych sprawach scaleniowych, prowadzonych od początku, uważa podobne interpretowanie rozporządzenia o wynagrodzeniu akordowem za krzywdzące persouel Pow. Urz. Ziem. i prosi o wypłacenie akordów za sprawy już załatwione w myśl art. 50 i obecnie prowadzone w tym trybie.

Również uważa, że **przy przymusowych likwidacjach służebności,** stosowanie jedynie wynagrodzenia akordowego, bez wypłacania i djet za czynności wyjazdowe (jak obecnie się praktykuje), jest krzywdzące dlapersonelu P.U.Z., gdyż przy obecnym systemie, takowy otrzymuje za pracę daleko wieksza (całkowie opracowanie projektu przymusowygo zniesienia służebności), aniżeli przy dobrowolnej likwidacji (sprawdzenie jedynie gotowego dobrowolnego układu), to samo, a nawet b. często, mniejsze wynagrodzenie niż przy dobrowolnych układach. Biorąc przytem pod uwagę, iż ekwiwalent wydzielany przymusowo jest zwykle mniejszy niż przy dobrowolnych układach, bardzo często zdarza się, że za opracowanie projektu przymusowego zniesienia służebności, wymagającego przynajmniej 10 razy więcej czasu i pracy (niezależnie od powierzchni wydzielonego ekwiwalentu), niż przy zaświadczeniu dobrowolnego układu (szczególnie przy bardzo małych ekwiwalentach, wydzielanych przymusowo), że personel P. U. Z. otrzymuje wynagrodzenie akordowe np. 40 groszy, podczas, gdy za jeden wyjazd, przy którym uda się nakłonić strony do zawarcia dobrowolnego układu — otrzymuje np. 15 złotych djet. Ze względu na taką niewspółmierność wynagrodzenia do wykonanej pracy, proponuje: przy przymusowych likwidacjach, wypłacanie za czynności wyjazdowe personelu P.U.Z. djet (jak praktykowano przy stosowaniu ustawy 7.V.1920 r. o likwidacji serwitutów za przewodnictwo w Komisjach) i wynagrodzenia akordowego po zatwierdzeniu projektu przymusowego zniesienia służebności.

Przy dobrowolnych zaś układach — jedynie wynagrodzenie akordowe, po zatwierdzeniu układu, z zastrzeżeniem, iż wynagrodzenie akordowe nie będzie niższe od jednodniowych djet.

Celem przyśpieszenia biegu spraw scaleniowych stawia wniosek o jaknajszybszą nowelizację obowiązującej ustawy o scalaniu gruntów, w kierunku przekazania P. U. Z. prawa wydawania orzeczeń w pierwszej instancji we wszystkich stadjach prac scaleniowych.

Jako uzasadnienie swego wniosku daje przykład, iż po znowelizowaniu ustawy z dnia 3.VII-1923 r. o scalaniu gruntów, w kierunku częściowego powierzenia P. U. Z. orzecznictwa w pierwszej instancji sprawy scaleniowe bardzo wiele już zyskały na szybkości ostatecznego załatwiania.

Komisarz **J. Łaszcz** (P. U. Z. Lubartów) porusza kwestję **prac przygotowawczych do scalenia.** Bardzo często zwracają się włościanie ze wsi, które zgłosiły wnioski o scalenie, o natychmiastowe rozpoczęcie prac. Scalenie w tych wsiach jest już dojrzałe do realizacji, lecz **wobec braku sił w Powiatowym Urzędzie Ziemskim** i ograniczenia kredytów na scalenie zadośćuczynić słusznym żądaniom nie można. Czy wobec tego nie byłoby wskazanem zezwolić gromadom, by przygotowawcze czynności scaleniowe były dokonywane na podstawie prywatnych kontraktów, zawieranych z mierniczymi, względnie osobami odpowiedzialnemi (kółka rolnicze, instruktorzy it.p.). Chodziłoby tu o przygotowanie strony formalno-prawnej przedewszystkiem, która zabiera wielc czasu personelowi P. U. Z. i zebrania odpowiednich materjałów i dowodów niezbędnych do powzięcia decyzji przez O. K. Z.

Z kolei **Przewodniczący** udzielał wyjaśnień i odpowiedzi na szereg kwestyj podniesionych przez powiatowych Komisarzy ziemskich. W szczególności oświadczył, że co do spraw personalnych są pewne możliwości **powiększenia personelu komisarskiego,** natomiast co do powiększenia personelu kancelaryjnego widoki są słabe.

Maszyny do pisania dla Pow. Urzęd. Ziem. są konieczne i sprawę przedstawił w Ministerstwie. W miarę uzyskiwania odnośnych kredytów Powiatowe Urzędy Ziemskie będą niezwłocznie zaopatrywane kolejno w maszyny do pisania.

Co do wysuniętej przez p. Łaszcza kwestji wszczynania prac przygotowawczych przy scaleniu przez mierniczych na podstawie umów prywatnych z gromadą uważa to za niedopuszczalne, gdyż stworzyłoby to stan, z którym O. U. Z. długo walczył i nareszcie osiągnął, że wszystkie prace wykonuje sam lub też oddaje do wykonania mierniczym prywatnym, mając w tym wypadku możność dostatecznej kontroli każdego stadjum prac i odpowiednią egzekutywę.

Co się tyczy zwłoki w zaakceptowaniu rachunków, o czem wspomniał p. Jaśkiewicz, to przyczyną tego są często usterki w rachunkach, co przedłuża ich sprawdzanie i opóźnia zatwierdzenie i wypłatę należności. Zresztą rachuba jest przeciążona i stale pra-

cuje w godzinach pozaurzędowych.

Na tem **posiedzenie odłożono** do dnia następnego to jest 15 marca 1928, godziny 18 celem udzielenia **odpowiedzi na pytania postawione przez powiatowych Komisarzy.**

W dniu 15 marca 1928 r. o godz. 18 po wznowieniu konferencji p. Przewodniczący udzielił głosu naczelnikowi Biura O. K. Z. **A. Gnoińskiemu,** który udzielił następujących wyjaśnień na odnośne pytania;

1. Sprawa poruszona przez Komisarza Jaśkiewicza odnośnie **najstarszego wiekiem przy znoszeniu służebności,** nie jest kwestją, która wymaga unormowania w drodze ustawodawczej, bo ustawa nie może być zbyt kazuistyczną i przewidzieć wszystkie okoliczności, które praktyka nastręczy. Jest to zagadnienie wykładni prawa.

Rozwiązanie nie jest w tym wypadku tak bardzo trudne; najstarszy wiekiem musi być zdolny do działań prawnych i jeśli się okaże, że tej zdolności nie posiada, jego miejsce zajmuje następny z kolei wiekiem posiadacz wspólnoty, stanowiącej jednostkę w postępowaniu znoszenia służebności.

2. Sprawa **osób uprawnionych do udziału w zebraniach gromadzkich,** poruszona rownież przez Komisarza p. Jaśkiewicza, wiąże się ściśle z reformą ogólną ustawodawstwa o organizacji ziemskiej włościan.

3. W kwestji poruszonej przez Komisarza p. Barańskiego w wypadku **upełnorolnienia** grunty nabyte włącza do obszaru scalenia protokularnie Komisarz Ziemski w trybie art. 30 Ustawy scaleniowej.

4. Gdy uczestnik scalenia nie zgłosi się **do wypełnienia kwestjonarjusza,** to kwestjonarjusza w stosunku do tego uczestnika nie wypełniać i fakt niezgłoszenia się stwierdzić.

5. W kwestji poruszonej przez Komisarzy Łaszcza i Koryckiego jak postępować z **gospodarstwami ukazowemi podzielonemi nieprawnie** poniżej 6 mg., to czy gospodarstwo takie (mniejsze od 6 mg.) wykazywać w listach uczestników scalenia oddzielnie, czy jako część niepodzielną całości — miarodajnym powinien być stan na gruucie, który zawsze można i należy zbadać, jeśli zaświadczenie Urzędu Gminy budzi wątpliwości. Sprawa 6-cio morgowych gospodarstw w związku z art. 101 Ustawy Org. Włośc. wypływa nie po raz pierwszy, co dowodzi jej aktualności.

6. W kwestji poruszonej przez p. Jaśkiewicza, co do **wstrzymania wyrębu lasu** na terenie projektowanym do oddania za serwituty — Komisarz Ziemski może wstrzymać wyrąb lecz za pośrednictwem właściwej władzy Ochrony Lasów.

7. W kwestji poruszonej przez p. **Romanowskiego,** jak postąpić gdy **zasady podziału wspólnot gruntowych** uchwalone przez Radę uczestników scalenia nie zgadzają się z orzeczeniem Okręgowego Urzędu Ziemskiego. Należy uwzględnić w projekcie inne zasady.

8. W kwestji poruszonej przez p. Miłkowskiego — przy ustalaniu stanu posiadania gospodarstw karłowatych, należy brać pod uwagę **stan posiadania obojga małżonków,** chociażby nawet jedno ze współmałżonków posiadało grunty w innej jednostce administracyjnej, nie objętej obszarem scalenia.

Z kolei zabrał głos **Inspektor Ziemski J. Kęszycki,** udzielając wyjaśnień na dalsze pytania:

a) **Komisarza Barańskiego**

1) **Wysokość zadatków,** jakie właściciel może pobierać od nabywców posiadaczy karłowatych gospodarstw przy parcelacji prowadzonej w związku z akcją upełnorolnienia.

Okręgowy Urząd Ziemski ustalił w następujący sposób: od posiadaczy gospodarstw do 15 ha w wysokości do 10 proc. szacunku, od pozostałych do 15 proc. z tem, że resztę szacunku właściciel otrzyma z kredytu w 8 proc. listach zastawnych P. B. R. oraz z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego.

2) **Zawieranie umów** przez strony, przy likwidacji służebności w drodze przymusowej z mierniczymi i technikami leśnymi, odnośnie tych prac, które do planu robót nie weszly, jest niedopuszczalne, gdyż rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej przewiduje wyznaczenie technika przez Okręgowy Urząd Ziemski, z drugiej strony zawieranie umów przez strony poza O. U. Z. odciągałoby siły techniczne, których nadmiarem nie rozporządzamy, ze szkodą dla całokształtu innych prac objętych planem. Jest to jeszcze i z tego względu niepożądanem, że bezwzględnem dążeniem czynników miarodajnych było przejęcie całej akcji w swoje ręce, celem uniknięcia tych niedomagań jakie napotykano w praktyce, przy robotach branych przez techników z umów prywatnych.

b) **Komisarza Jaśkiewicza.**

1) pismo wyjaśniające M. R. R. z dnia 6.III 1928 r. Nr. 198/S wyraźnie poleca, aby w trakcie dochodzeń w sprawie upełnorolniania karłowatych gospodarstw w każdym wypadku sporządzać protokuły niezależnie od tego, czy upełnorolnienie będzie przeprowadzone czy też nie, nawet w tym wypadku, jeżeli niema majątków przekraczających ustawową normę władania, lub też jeżeli zainteresowani nie reflektują zasadniczo na upełnorolnienie z tych lub innych względów. Podkreśla zatem to zarządzenie ministerjalne, że każda okoliczność musi być protokularnie ustaloną. Również w każdym wypadku wykazy karłowatych gospodarstw muszą być sporządzane.

2) Sporządzony **wykaz karłowatych gospodarstw** może być przez zainteresowanych zakwestjonowany i mogą oni swoje pretensje wnosić do Powiatowego Urzędu Ziemskiego w tym samym terminie, jaki wyznaczono zainteresowanym na składanie deklaracji o nabycie ziemi na upełnorolnienie.

Termin ten jednak winien być nie krótszy niż jednomiesięczny.

3) Wykazy ustalone przez P. U. Z. mogą być dawane właścicielom majątków, z których ma być upełnorolnienie dokonywane, do wyrażenia swej opinji odnośnie reflektantów, która to opinja, rzecz prosta nie obowiązuje, jednak może dać materjał do sprostowania ustalonej listy.

c) **Komisarza Koryckiego.**

Do składania przez małorolnych do P.U.Z. zgłoszeń jak przy parcelacji, niema przeszkód, jednak traktować tego jako zasady nie należy.

d) **Komisarza Romanowskiego.**

Odnośnie **podziału wspólnot** otrzymanych jako ekwiwalent zaserwitutowy nie powiedziałem, żeby należało dokonywać w każdym wypadku podział na poszczególne numera tabelowe, znaczyłem tylko, aby w wypadku jeżeli się dokonuje podział, podział ten ściśle odpowiadał treści zapisów w tabeli likwidacyjnej. Zatem w żadnym wypadku nie mogą odnośne podziały być z tymi zapisami sprzeczne.

e) **Komisarza Miernickiego.**

Przy ustalaniu **stanu posiadania gospodarstw karłowatych** uwzględniać należy cały warsztat rolny

danego gospodarstwa, a więc wszystkie użytki rolne za wyjątkiem lasu.

f) **Zast. Komisarza p. Sucharkiewicza.**

1) **cena na ziemię,** która ma być użyta na upełnorolnienie, może być ustalona przez Komisję powołaną ad hoc lub Komisję Klasyfikacyjno-Szacunkową, rzecz prosta tylko w tym wypadku, jeżeli obie strony tę cenę ustaloną przyjmą.

Może również protokół określenia ceny być dołączony do operatu jako jeden z dokumentów usprawiedliwiających wniosek Komisarza Ziemskiego, w wypadku jeżeli strony ceny tej nie przyjmą, jako zasady jednak formy tej stosować nie należy.

2) **Zwolnienie uczestników scalenia od podatków gruntowych za** okres dwuletni załatwi po zakończeniu komasacji Okręgowy Urząd Ziemski.

g) **Komisarza p. Mroczkowskiego.**

Gdy Rada uczestników scalenia wyznaczona z Urzędu dla jednostki administracyjnej, która została przymusowo włączona do obszaru scalenia, a której uczestnicy są niechętni i mogą sabotować pracę, wówczas należy stosować kary 10 zł.

Jednak należy dążyć do wyjaśnienia uczestnikom, że uporem nic nie poradzą, natomiast współudział w pracach Rady może ich zabezpieczyć przed jeszcze większemi szkodami. —

Końcowe przemówienie Przewodniczącego Prezesa Janiszowskiego.

Kończąc obrady chcę nadmienić jeszcze parę słów o rzeczach napozór drobnych — a jednak dokuczliwych.

Co do korzystania ze **środków lokomacji** instytucji samorządowych, lub Starostw — **to sprawa trudna.** Rostrzyga tu jedynie dobra wola Starosty. **Wszczynanie nowych prac scaleniowych** nie objętych planem może mieć miejsce jedynie w razie pożarów. W tych wypadkach jednak należy być w ścisłym kontakcie ze Starostami. Przechodząc do zaniepokojenia wywołanego okrojeniami planu prac, uważa, że nic tu niema strasznego, jest bowiem możność, jeśli siły na to pozwolą rozpocząć więcej nowych **prac** niż preliminowano; w tym względzie otrzymano obietnicę Ministerstwa o powiększeniu kredytu.

Trudności **w wycenianiu drzewostanów** przy likwidacji serwitutów zostały obecnie usunięte przez zaangażowanie specjalistów techników.

Jeszcze jedna sprawa na którą chcę zwrócić szczególną uwagę.

Bardzo często napływają do Urzędów podania, których odrazu załatwić nie można a więc odkłada się je na bok, wieś czeka, ponawia prośbę. Nowe podanie dołącza się do poprzedniego, które w dalszym ciągu leży bez odpowiedzi. Inicjatorzy akcji regulacyjnej, element najlepszy w danem środowisku, stają się wobec nieprowadzenia sprawy pośmiewiskiem całej wsi. Wypadki takie wpływają w znacznym stopniu hamująco na przejawianie inicjatywy ku naprawie ustroju rolnego ze strony zainteresowanych.

Takie traktowanie sprawy przez Urzędy jest niedopuszczalne. Po otrzymaniu podania należy bez zwłoki powiadomić petentów, wyjaśniając szczegółowo dla czego prośba nie może być odrazu merytorycznie załatwiona.

Dla ułatwiania sobie pracy odpowiedzi mogą być szablonowe przygotowane na powielaczu.

Tak samo należy zwrócić baczną uwagę, ażeby oile w odpowiedzi stronie podaje się termin załatwienia sprawy, termin ten był bezwarunkowo dotrzymany, w przeciwnym bowiem razie dyskredytuje się Urząd. Raz niedotrzymany termin powoduje brak ufności społeczeństwa i zły stosunek do Urzędów.

Sprawa **służby folwarcznej** przy parcelacji prywatnej traktowana jest zbyt szablonowo.

Niema żadnych istotnych powodów do pomijania służby dworskiej. Należy pilną zwrócić uwagę w każdym wypadku parcelacji na zaspokojenie służby, nie czekając na interwencję Związku Zawodowego. Fornal ma prawo opieki ze strony Urzędu.

Kończąc dziękuję za wysoki poziom obrad i wyrażam przekonanie, że obrady te nie pozostaną bez pożytku.

VII b).

PROTOKÓŁ

Konferencji mierniczych przysięgłych upoważnionych do prowadzenia przebudowy ustroju rolnego, oraz powiatowych Komisarzy Ziemskich, odbytej w dniu 15 marca 1928 roku w Okręgowym Urzędzie Ziemskim w Lublinie.

Obecni:

Podsekretarz Stanu Wice-Minister R. R.—J. Radwan
Wojewoda Lubelski—A. Remiszewski
Przewodniczący Prezes O. U. Z. w Lublinie — H. Janiszowski.

Delegaci Min. Ref. Roln.

Dyr. Dep. — K. Kasiński
K. Smoliński
L. Tomassi
E. Czarnecki
J. Leszkiewicz
A. Rozen.

Delegaci Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego:

Dr. B. Grużewski
Inż. St. Szramowicz.

Przedstawiciele O. U. Z. w Lublinie:

Nacz. Wydz. Administr.—St. Przybora
Nacz. Wydz. Urz. Roln.—W. Włoczewski
Nacz. Wydz. Technicznego—F. Gawarecki
Nacz. Biura O. K. Z.—A. Gnoiński
Inspektor Ziemski—J. Kęszycki
Inspektor Ziemski—R. Gunderman
Rewident pomiarów — A. Sokołowski
Sewident pomiarów—R. Skalski
Rewident pomiarów—J. Chiniewicz
Ref. melj.—Inż. St. Słowakiewicz
Referenci: J. Kosmulski i B. Winnicki.

Mierniczowie:

Inż. K. Sawicki, L. Czarnocki,
M. Jankiewicz, St. Ciemiński,
J. Nowicki, St. Adurowicz,
K. Mikułowski, S. Piechocki,
A. Krzyżanowski, A. Walczyna,

F. Krajewski, M. Baryłko,
D. Z. Wąsowski, J. Dercz,
A. Hukiewicz, A. Kontowt,
Z. Szymborski, A. Macierewicz,
K. Trautsolt, M. Jeżowski,
J. Radomyski, St. Baryłko,
A. Szulc, J. Bielak,
M. Pataj, K. Zaleski,
J. Wans-Butter, H. Malanowski,
Z. Szczechowicz.
Komisarz Służebnościowy—B. Młodzianowski.

Komisarze Ziemscy:

w Białej i Janowie Podlaskim—Cz. Chyżyński
w Chełmie—W. Pężko
w Garwolinie—W. Sawicki
w Hrubieszowie—W. Miłkowski
w Janowie Lubelskim i Biłgoraju—J. Kuliński
w Krasnystawie—W. Działowski
w Lnbartowie—J. Łaszcz
w Lublinie—F. Korycki
w Łukowie—St. Miernicki
w Puławach—Jaśkiewicz
w Radzyniu—E. Czachowski
w Siedlcach—Z. Romanowski
w Sokołowie—zastępca Z. Sucharkiewicz
w Tomaszowie—St. Ciemniewski
w Węgrowie—M. Barański
we Włodawie—M. Mroczkowski
w Zamościu—S. Sekutowicz
oraz Komisarz W. Jasieński.

Sekretarzowali: W Szcześniak i W. Kołodzieczyk.

Porządek dzienny:

I. Zagajenie obrad przez Przewodniczącego Prezesa O. U. Z. — H. Janiszowskiego.
II. Współpraca Powiatowych Urzędów Ziemskich z pp. mierniczymi, przeprowadzającymi scalenie.
III. Podstawy rewizji prac technicznych.

ad I.

Zagajenie.

Przewodniczący Prezes O. U. Z. p. Janiszowski otwierając konferencję wygłosił przemówienie treści następującej:

Szanowni Panowie! Jedną z najważniejszych czynności w zakresie reformy rolnej w jej całokształcie, rzekłbym jej trzonem — jest **scalenie.** Jest ono faktycznie niejako osią, około której obracają się i z którą się wiążą inne zabiegi, mające na celu naprawę ustroju rolnego. To też Urzędy Ziemskie, których obowiązkiem jest te naprawę ustroju rolnego realizować, — specjalnym staraniem i opieką otaczać muszą scalenie. Wyrazem właśnie tej opieki i starania ze strony Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Lublinie jest zwołanie dzisiejszej, pierwszej w tym składzie konferencji. Że inicjatywa moja zwołania konferencji została należycie oceniona, dowodzi tego obecność na tej sali licznych przedstawicieli zawodu mierniczego oraz łaskawy współudział Pana Vice-Ministra Reform Rolnych, Pana Dyrektora Departamentu Urządzeń Rolnych oraz Pana Wojewody Lubelskiego. Znowelizowana obecnie ustawa scaleniowa i odnośne rozporządzenia Ministerstwa Reform Rolnych tak sprawę scalenia regulują, że faktycznym wykonawcą scalenia, obok kierującego stroną formalno - prawną Komisarza Ziemskiego. — jest mierniczy. Od harmonijnego zatem współdziałania tych dwuch czynników całkowicie zależy powodzenie akcji scaleniowej w znaczeniu tak jakościowym jak i ilościowym.

Osobiście jestem zwolennikiem tego poglądu, że każda praca i jej należyta organizacja zależy nie tylko od racjonalnych przepisów i odpowiedniego doboru ludzi, ale również od atmosfery wzajemnego zaufania i ideowości jaką powinien być przepojony cały zatrudniony przy tej pracy personel.

Żywię głęboką wiarę, że konferencja dzisiejsza, poza materjałem ściśle rzeczowym i należytem skoordynowaniu pracy, da nam tę niezmiernie cenną rzecz- a mianowicie pogłębienie wzajemnego zaufania i zagwarantuje dalszą harmonję we współpracy.

Następnie p. Przewodniczący udzielił głosu Naczelnikowi Biura O. U. Z. **p. Gnoińskiemu,** który wygłosił następujący referat:

ad II.

Współpraca Powiatowych Urzędów Ziemskich z p. p. Mierniczymi przeprowadzającymi scalenie gruntów.

Sposób wykonania prac agrarnych, ujęcie ich w pewien system na dokładnie obmyślanych zasadach oparty, stanowi zagadnienie w pracy nad przebudową ustroju rolnego Polski czy nie najważniejsze.

Są dwa czynniki, które radykalnie wpływają na powodzenie każdej pracy, przez Urzędy Ziemskie łącznie z pp. Mierniczymi dokonanej. Pierwszym jest dobra ustawa, drugim sprężysta organizacja wykonania. Ważny zawsze, szczególnie dużego znaczenia nabiera ten drugi czynnik, tj. **sprężystość wykonania,** w akcji scaleniowej, która musi być wykonywaną szybko ze względu na straty gospodarcze, dotkliwe dla zainteresowanych i dla produkcji krajowej, w okresie przejściowej gospodarki na starych działach. Znane są powszechnie i przez obecnych tutaj zapewne nie raz obserwowane wypadki bardzo znacznego zmniejszenia wydajności pracy rolnika w czasie scalania jego gruntów; znane są wypadki rabunkowej wprost gospodarki na działkach w szachownicy, którą prowadzą gospodarze w oczekiwaniu na nowe kolonje. Jeśli proces scalenia wskutek wad w organizacji pracy staje się przewlekłym, skutki tej gospodarki przejściowej nabierają charakteru klęski. Dlatego musimy dołożyć usilnych starań, żeby opracowanie i wykonanie projektu scalenia zabierało tylko tyle czasu, ile niezbędnie potrzeba dla zabezpieczenia prawidłowości wykonania pod względem technicznym, gospodarczym i formalno-prawnym.

Praktyka wykazała, że jedną z ważnych przyczyn, które wywołują **przewlekłość postępowania scaleniowego,** jest brak należytego uzgodnienia pracy Powiatowych Urzędów Ziemskich i mierniczych przeprowadzających scalenie, spowodowany nieraz rozbieżnością i różnicą w wykładni w stosowaniu obowiązujących przepisów prawa. Ustawa o scalaniu gruntów ujmuje podział pracy przy akcji scaleniowej w pewien system administracyjny i zachowanie tego systemu nie tylko w szczegółach ale także w całokształcie pracy komasacyjnej stanowi o szybkiem i sprawnem jej wykonaniu.

Udział Powiatowych Urzędów Ziemskich w pierwszem stadjum prac scaleniowych polega na wykonaniu **czynności przygotowawczych do rozpoczęcia scalenia.** Traktując scalenie jako akcję, której wymaga interes panstwowy, ustawa z dnia 31 lipca 1923 r. stanęła na gruncie **przymusu scaleniowego.** Scalenie zgodnie z art. 15 tej ustawy, musi być rozpoczęte **na żądanie mniejszości zainteresowanych,** jeśli ta mniejszość posiada łącznie i deklaruje do scalenia wskazaną w ustawie ilość gruntów, chociażby większość gospodarzy we wsi na to się nie zgadzała. Również może być rozpoczęte scalenie **z urzędu** w razie zachodzących konieczności gospodarczych nawet wtedy, gdy wszyscy zainteresowani przeciwko niemu oponują.

Tak się przedstawia to zagadnienie w teorji. W praktyce Panowie sami dokładnie wiedzą, jak trudnem jest zadanie skomasowania wsi, która nie wykazuje dostatecznego zrozumienia potrzeby komasacji. Mieliśmy już wypadki, gdy rozpoczęte postępowanie scaleniowe trzeba było przerwać wskutek uchwały $^3/_4$ zainteresowanych gospodarzy. Jeśli taka większość kwalifikowana się nie zbierze, lecz grupa przeciwników scalenia jest jednak bardzo liczną, przebieg postępowania scaleniowego odbywa się w warunkach nader ciężkich, przy biernym oporze znacznej części zainteresowanych. Z drugiej zaś strony obserwujemy bardzo nieraz często, że opór przeciwko scaleniu wynika z niezrozumienia zasad, na których scalenie się opiera i tych korzyści, jakie ono daje. Przekonywuje o tem treść wielu wpływających do nas skarg. Dlatego, gdy mowa o pierwszem stadjum przygotowawczem, chciałbym szczególniejszy nacisk położyć na **konieczność szczegółowego zaznajomienia przyszłych uczestników komasacji ze skutkami zlikwidowania szachownicy,** z pomocą w formie kredytowej, meljoracji, zwolnienia od podatków, jaką państwo w akcji scaleniowej im okazuje, słowem chciałbym zwrócić uwagę Panów na konieczność dołożenia wszelkich starań, żeby dla pracy scaleniowej teren przygotować, jaknajwiększą możliwie pozyskać dla niej liczbę zwolenników.

Ta akcja uświadamiająca rozpoczęta przez Komisarza Ziemskiego w trakcie przygotowywania wniosku, nie powinna ustawać i w dalszym przebiegu postępowania scaleniowego. I to jest pierwsze zagadnienie, które bez ścisłego kontaktu Komisarza Ziemskiego z mierniczym nie będzie należycie rozwiązane.

Jeśli Komisarz Ziemski prawie się nie pokazuje we wsi, gdzie scalenie jest dokonywane, jeśli przyjeżdża li tylko po to, żeby spisać parę protokółów i tylko formom przez prawo przepisanym uczynić zadość, to w przeświadczeniu szerokich mas włościańskich, które znaczenia tych formalności oczywiście nie doceniają, staje się Powiatowy Urząd Ziemski czemś zupełnie zbędnem w akcji scaleniowej i stopień zaufania do niego wśród zainteresowanych znacznie się obniża. Komisarz Ziemski powinien być zawsze dokładnie poinformowany o stanie akcji scaleniowej w danej wsi, o nastrojach wśród zainteresowanych, o potrzebach, brakach i niedomaganiach w pracy mierniczego i w miarę możności dążyć w porozumieniu z mierniczym do usunięcia tych wszystkich przyczyn, które normalny przebieg postępowania scaleniowego utrudniają. Zaradzić można niejednemu przez osobisty kontakt z mierniczym i wyjazd na grunt dla zbadania sprawy u źródła, trudniej o wiele usunąć napotykane w akcji scaleniowej przeszkody w drodze wymiany urzędowej korespondencji.

Z chwilą, gdy orzeczenie Okręgowego Urzędu Ziemskiego o wdrożeniu postępowania scaleniowego urosło w moc prawa, kończy się okres przygotowawczy i zaczyna się **właściwe postępowanie scaleniowe.**

Pierwszą czynnością, którą wtedy wykonać należy, jest **wybór rady uczestników scalenia.**

Od tego, jaką będzie rada, od stopnia uświadomienia o potrzebie komasacji, od roztropności, taktu i ofiarności w pracy społecznej oraz autorytetu, jakim się cieszą wśród ogółu gospodarzy poszczególni jej członkowie, zależy w znacznej mierze powodzenie akcji scaleniowej. Zebranie, na którem ma być wybrana rada uczestników scalenia, jest jednocześnie bardzo odpowiednim momentem dla tej pracy uświadomiającej, o której przed chwilą mówiłem. Jest rzeczą bardzo pożądaną, żeby p.p. Komisarze byli na tych zebraniach obecni, jeśli ważne okoliczności nie stoją temu na przeszkodzie.

Wybrana przez uczestników scalenia lub wyznaczona z urzędu rada może się okazać nieodpowiednią dla wykonania tej pracy, do której została powołaną. Pierwszy stwierdza ten fakt zazwyczaj mierniczy, gdyż pracuje na gruncie w ustawicznej z radą styczności. Tu wyłania się znowu sprawa pierwszorzędnej wagi w postępowaniu scaleniowem. Doniesienie mierniczego, że współpraca z radą staje się uciążliwą, że rada swoich obowiązków należycie nie spełnia, wymaga **natychmiastowych środków zaradczych.** Zaognienie stosunków miejscowych należy conajprędzej usunąć, gdyż nawet po zlikwidowaniu objawów warcholstwa lub nieładu pozostaje często we wsi pewien ferment, jeśli stan anormalny trwał zbyt długo. Ustawa pozostawia dyskrecjonalnej władzy Komisarza Ziemskiego wystąpienie z wnioskiem o **rozwiązanie całej rady** lub **usunięcie poszczególnych jej członków.** Oczywiście, że takie wnioski nie powinny być wysyłane do Urzędu Ziemskiego bez porozumienia się z mierniczym, jeśli praca mierniczego została już rozpoczęta. To porozumienie nie stanowi czynności ściśle urzędowej i nie wymaga wcale wymiany odpowiedniej ilości urzędowych pism. Wystarczy ustna rozmowa, która pozwoli Komisarzowi Ziemskiemu dokładnie zorjentować się w sytuacji. Wogóle zaznaczyć należy, że rozwiązywanie całej rady i powoływanie wzamian innej w drodze nominacji z urzędu jest środkiem dość ostrym, którego należy unikać, jeśli sprawę można w inny sposób załatwić, bo uczestnicy scalenia zawsze będą mieli więcej zaufania do ludzi, przez ogół wybranych, niż do mianowanych z urzędu. Trzeba jednak sprawę tak postawić, żeby każdy członek rady rozumiał, że ze strony urzędów ziemskich żadne przeciwdziałanie pracy scaleniowej tolerowane nie będzie. Od ścisłego uzgodnienia zarządzeń Komisarza Ziemskiego i stanowiska, zajętego przez mierniczego, zależy w znacznej mierze autorytet bezpośrednich wykonawców scalenia, w tem środowisku, w którem akcja się rozwija.

Z pośród czynności, wykonywanych przez radę uczestników scalenia, trzy są ograniczone terminem trzydziestodniowym, a mianowicie **ustalenie zasad podziału wspólnot gruntowych** względnie zasad ich użytkowania, **ustalenie wyłączeń** na cele miejscowej użyteczności ogólnej i **wybór rzeczoznawców** do Komisji Szacunkowej. W razie niewykonania tych czynności przez radę uczestników scalenia we wska-

zanym terminie, decyzje w powyższych sprawach poweźmie Powiatowy Urząd Ziemski. **Projekt scalenia** opracowuje mierniczy i projekt ten będzie zawsze dziełem jego indywidualnej twórczości. Podział wspólnot gruntowych lub pozostawienie ich nadal w posiadaniu niepodzielnem gdy ważne względy gospodarcze tego wymagają, oraz ustalenie ile gruntu i na jakie cele ogólne wyłączyć należy, stanowią szczegóły, które z całością projektu rozwiązania szachownicy w najogólniejszych przynajmniej zarysach pomyślaną, powinny być uzgodnione. Z tych względów uważam za bardzo pożądane, żeby przed rozstrzygnięciem tych kwestji przez radę uczestników scalenia nie załatwionych, nastąpiło uzgodnienie poglądów na ogólne zarysy projektu scalenia pomiędzy Kierownikiem P. U. Z. a mierniczym. Znając stosunki miejscowe można nieraz z góry przewidzieć, kiedy rada uczestników scalenia swoich zadań w powyższych 3 kierunkach w zakreślonym terminie nie spełni. W tych wypadkach jest rzeczą wskazaną, żeby dla uniknięcia zwłoki w załatwianiu sprawy potrzebne materjały dla wydania decyzji P. U. Z. były już zawczasu przygotowane, t. j. żeby nazwiska ewentualnych członków Komisji szacunkowej były ustalone i sprawa podziału względnie pozostawienia w niepodzielności wspólnot, oraz sprawa wyłączeń, były zawczasu zbadane.

Tu jeszcze na jedną okoliczność chciałem zwrócić uwagę Panów, chociaż to nie dotyczy bezpośrednio współpracy P. U. Z. z p.p. mierniczymi. Do zakresu działania rady uczestników scalenia należy m. in. **zawieranie umów o zamianie gruntów** w celu wyprostowania granic i usunięcia enklaw. Jeśli umowy dotyczą gruntów tabelowych, należy ściśle przestrzegać, żeby umowa zawierała m. in. wyszczególnienie, ile gruntu otrzymują i oddają z tytuły zamiany poszczególne osady czyli numery tabelowe. Nieprzestrzeganie tej zasady stawia nieraz w kłopotliwe położenie urząd ziemski, który przy zatwierdzaniu umowy musi ustalić wpis do tabeli likwidacyjnej i brak tych danych powoduje z konieczności zwrot umowy dla uzupełnienia, wpływając ujemnie na szybkość pracy scaleniowej. To samo dotyczy orzeczeń P. U. Z. o zatwierdzaniu projektu **ustalenia wielkości udziałów** we wspólnotach grutowych. Ponieważ to orzeczenie zastąpi wpis do tabeli likwidacyjnej, powinna przeto zawierać w rezolutywnej części powtórzenie całego zatwierdzonego projektu z wykazaniem udziału we wspólnocie każdej osady tabelowej względnie jej części.

Nieporozumienia wywoływać może art 25 Ustawy scaleniowej, który głosi, że zebrania rady uczestników scalenia zwołuje Komisarz Ziemski, względnie mierniczy, przeprowadzający scalenie i że Komisarz Ziemski lub mierniczy biorą **udział w posiedzeniach rady** z głosem doradczym. Kwestja, kto w danym wypadku powinien zwołać radę, najlepiej będzie rozstrzygnięta, gdy przyjmiemy pod uwagę sam przedmiot poddany jej obradom, który dotyczyć może zakresu działania P. U. Z. lub mierniczego. Głos doradczy na posiedzenu rady ma ten, kto ją zwołał co nie przeszkadza oczywiście mierniczemu być obecnym w charakterze informacyjnym na posiedzeniu rady, zwołanem przez Komisarza Ziemskiego i odwrotnie.

Przystąpienie do czynności, wymienionych w art. 28 ustawy, wymaga zdaniem mojem **uzgodnienia poglądów mierniczego i Komisarza Ziemskiego** na cały szereg zagadnień, które się wyłonią w toku postępowania scaleniowego. To uzgodnienie zapewni p.p. mierniczym dostateczną pomoc ze strony Powiatowych Urzędów Ziemskich, która będzie tem skuteczniejsza, im lepiej Komisarz Ziemski będzie poinformowany o stanie sprawy i zamierzeniach mierniczego w stosunku do danego objektu. W szczególności wymagają ściślej koordynacji poglądów i uprzedniego porozumienia takie czynności mierniczego, które stanowią przygotowanie do akcji naprawy ustroju rolnego, dokonywanej w związku ze scaleniem, jak np. przygotowanie imiennego wykazu karłowatych gospodarstw lub wiosek w przedmiocie meljoracji. Odrzucenie wniosku o meljoracji z powodu różnicy poglądów na jej potrzebę i celowość lub zastosowanie przez P. U. Z. innego kryterjum przy określaniu stopnia samodzielności gospodarstw podrywa poniekąd autorytet mierniczego, w każdym zaś razie wywołać może wśród zainteresowanych ferment, zupełnie niepożądany.

Sporządzenie **wykazu tytułów posiadania** nasunąć może dużo wątpliwości prawnych zwłaszcza w razie istnienia sporów. Ustalenie zasad, któremi należy się kierować w tych wypadkach, było przedmiotem licznych moich narad z p.p. Kierownikami P. U. Z. i przy rozstrzyganiu kwestji spornych lub wątpliwych przez mierniczego pomoc ze strony Komisarza Ziemskiego może się okazać bardzo skuteczną.

Art. 29 ustawy o scalaniu gruntów został znowelizowany rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 września 1927 r. w tym sensie, że przewodniczyć może w Komisji szacunkowej Mierniczy albo Komisarz Ziemski. **Sprawa przewodnictwa** pozostaje zatem otwartą. Jej rozstrzygnięcie w każdym poszczególnym wypadku zależnem być musi od indywidualnych cech danego objektu, a poniekąd od kwalifikacji fachowych wykonawców pracy. Pomyślny rozwój pracy techniczno-gospodarczej, stanowiącej istotę scalenia zależny jest w pierwszym rzędzie od tego, jak sama praca będzie zorganizowaną. Przewodnictwo w Komisji szacunkowej jest zagadnieniem organizacji pracy i to zagadnienie musi być rozwiązane przez Komisarza Ziemskiego w ścisłem porozumieniu z mierniczym.

Gdy klasyfikacja została dokonana i stary stan posiadania w przepisany ustawą sposób ogłoszony, następuje cały szereg czynności Komisarza Ziemskiego, stanowiących wstęp do opracowania projektu scaleniowego. Szybkość i sprawność akcji wymaga, żeby Komisarz Ziemski był zawczasu poinformowany, kiedy upływa termin przejrzenia przez osoby interesowane rejestrów i planu klasyfikacyjnego, żeby mógł dzień swego wyjazdu na grunt możliwie najwcześniej po upływie tego terminu wyznaczyć.

Stwierdzenie na miejscu, czy wszystkie czynności mierniczego zostały wykonane zgodnie z obowiązującemi przepisami nie jest po to tylko ustawą nakazane, żeby p. p. Komisarze wynajdywali w pracy mierniczego jakieś drobne usterki formalne, chociaż i tej formalnej strony lekceważyć nie należy. To jest **kontrola**, która dotyczyć powinna przedewszystkiem klasyfikacji, jako czynności najważniejszej, zwłaszcza w tych wypadkach, gdy na klasyfikację zgłoszone są skargi. Wprawdzie ustawa w tej formie, w jakiej obowiązuje obecnie, za instancję do rozstrzygania skarg powołaną uznaje wyłącznie Okręgową Komisję Ziemską, tem niemniej jednak **rola Komisarza przy badaniu skarg** jest bardzo poważną, gdyż na wynikach jego pracy w tym kierunku oprzeć się przeważnie

musi Komisja Okręgowa Ziemska. Trzeba pomiętać zawsze, że sądzić będą o słuszności skargi ludzie przy stole w Urzędzie, którzy tej komasacji na gruncie nie widzieli. Należy zatem dostarczyć im możliwie najwięcej materjału, który choć w pewnym stopniu zastąpi im wyjazd na grunt. Materjał ten polegać winien na zupełnie **wyczerpującem ustaleniu wszystkich okoliczności faktycznych** przemawiających za i przeciw słuszności skargi. Samo twierdzenie, że skarga jest niesłuszną, dla Okręgowej Komisji Ziemskiej nie wystarcza i bywały wypadki, gdy Komisja z powodu braku dostatecznego materjału faktycznego dla uwzględnienia lub odrzucenia skargi zażądała wyjazdu swych członków na grunt, co może mieć oczywiście i swoje dodatnie strony, ale przebieg akcji scaleniowej niewątpliwie opóźnia. Skargi powinny być badane objektywnie i w razie uznania ich słuszności należy zawsze wskazać odrazu czy to w protokule, czy lepiej jeszcze w raporcie P. U. Z., **projektowany sposób usunięcia usterek i wad.**

Ustalenie tytułów własności ma znaczenie czynności przygotowawczej do wywołania i regulacji hipoteki. Prawidłowe wykonanie tej czynności oszczędza w przyszłości pracy Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu, wszelkie natomiast błędy i usterki nawet nieznaczne, są później bardzo trudne do poprawienia i zlikwidowanie następstw takiego błędu wymaga ogromnej pracy zupełnie niewspółmiernej do osiąganego wyniku. Dlatego **lista rzeczywistych właścicieli** powinna być bardzo precyzyjną. I tu współpraca p. p. mierniczych z P. U. Z. ma znaczenie duże, do mierniczego bowiem należy w myśl p. h. art. 28 ustawy **zebranie dowodów dla ustalenia tytułów własności.**

Uzgodnienie ogólnych wytycznych projektu scalenia odbywa się przy udziale rady uczestników scalenia, względnie delegatów rady. Od ludzi nawet dokładnie obeznanych z miejscowymi warunkami, lecz nie posiadających kwalifikacji fachowych, niezbędnych dla racjonalnego opracowania projektu, trudno wymagać, żeby całe zagadnienie rozwiązania szachownicy we właściwy sposób ujmowali. To też przy omawianiu ogólnych wytycznych mogą się wyłaniać ze strony członków i delegatów rad takie wnioski, które z całością projektu będą kolidowały. Z tych przedewszystkiem względów oficjalna narada nad ustaleniem ogólnych wytycznych projektu scalenia nie może być bezplanową. —

Zamierzenia Komisarza Ziemskiego w przedmiocie **urządzenia nowych gospodarstw** na scalonym terenie powinny być przedtem szczegółowo z mierniczym omówione i w miarę możności uzgodnione. Na posiedzenie rady scaleniowej powinien Komisarz Ziemski przyjść z gotowym projektem ogólnych wytycznych, który oczywiście ulec może pewnym modyfikacjom, lecz w zasadzie powinien być jednak przedtem opracowany. Te wszystkie czynności, o których dotychczas mówiłem, stanowią przygotowanie do ujęcia pracy scaleniowej w jej formę ostateczną, w formę **projektu komasacyjnego.**

Projekt zgodnie z art. 32 ustawy sporządza mierniczy. —

Instrukcja Techniczna, zawierająca zasady techniki komasacyjnej nie może przewidzieć i normować wszystkich zagadnień, które nastręczać będzie różnorodność stosunków gospodarczych. Pole dla własnej inicjatywy mierniczego otwiera się bardzo szerokie. Prawidłowo opracowany projekt scalenia jest zawsze wynikiem zgodnego współdziałania dwuch czynników: technicznego i gospodarczego.

Rozwiązanie gospodarcze zostało ujęte w formę ogólnych wytycznych. Jeśli one są ułożone dobrze, przejrzyście i jasno, jeśli są dostosowane do warunków indywidualnych scalanego objektu, wadliwe ułożenie projektu jest niemal wykluczone. —

Gdy projekt został sporządzony i wyznaczony na gruncie następuje pierwsze nakazane ustawą **badanie projektu pod względem gospodarczym** na opinjodawczem zebraniu uczestników scalenia. Ocenicielami projektu, jego zalet i wad są w tym wypadku sami zainteresowani. Jest to sąd z konieczności bardzo subjektywny i wymagający szczegółowego zbadania zgłoszonych zażaleń. Przy **badaniu skarg** dostrzegłem działanie jednej okoliczności, która musi mieć wpływ na ocenę pretensji skarżących, nie powinna być jednak przecenianą. Sporządzenie i wyznaczenie na gruncie projektu jest robotą dużą i mimowoli rodzi się dążność do utrzymania tej roboty bez zmian, bo zmiany są kosztowne i zakończenie akcji scaleniowej zawsze opóźniają. Rozumiem, że te okoliczności powinny być brane pod uwagę i mogą być nawet momentem rozstrzygającym gdy chodzi o skargi drobne i nie mające zasadniczego znaczenia. Natomiast tam, gdzie chodzi o pokrzywdzenie istotne i duże, skarga winna być uwzględnioną. Przy badaniu i wyjaśnianiu skarg należy mieć na uwadze to, o czem już mówiłem: i że decydować będą o słuszności skargi członkowie Okręgowej i Głównej Komisji Ziemskiej na podstawie akt i planów, przeważnie bez oględzin na gruncie i zgromadzić należy cały materjał możliwie najbardziej wyczerpujący, który im tę pracę ułatwi. Zdarza się bardzo często, że pozorne usterki projektu scalenia, nawet bardzo jaskrawe, są zupełnie usprawiedliwione przez warunki miejscowe, których jednak Okręgowa Komisja Ziemska nie zna, bo wyjaśnienie o nich nic nie mówi. Sprawa się przewleka, bo Komisja uznaje wyjaśnienie za niedostateczne i zażąda rewizję na gruncie lub żąda dodatkowych wyjaśnień, których można byłoby uniknąć, gdyby skarga była zawczasu bardziej szczegółowo i wszechstronnie zbadana. —

Pośród skarg, które najczęściej powodują zmiany w projekcie scalenia, a w jednym wypadku na terenie Lubelskiego Okręgu spowodowały nawet całkowite odrzucenie projektu scalenia, wymienię dwa **rodzaje zażaleń,** które uważać należy za typowe. Jedno dotyczy wyznaczenia gospodarstwa o wartości zupełnie prawidłowo z dopuszczalną dokładnością obliczonej lecz nie posiadającego cech kolonji żywotnej. Jest to wypadek, gdy kilku gospodarzy małorolnych otrzymało po scaleniu gospodarstwa o dość znacznym obszarze, z zupełnych prawie nieużytków złożone. Drugi powód do skarg na projekt, bardzo często wskazywany przez zainteresowanych — że kolonja otrzymywana w wyniku scalenia bardzo znacznie różni się od typu gospodarstwa, posiadanego przed scaleniem. Są to wady projektu istotne i trudne do naprawienia, wymagające zawsze kosztownych przeróbek i zmian. —

Przy badaniu skarg należy zawsze mieć na względzie, że **ochrona słusznych praw zainteresowanych** est wprawdzie konieczną, lecz ich życzenia i wnioski o tyle mogą być uwzględnione, **o ile to nie sprzeciwia się interesom całości,** którym jednostka zawsze podporządkować się musi.

Przy badaniu skarg zgłoszonych na projekt scalenia konieczną jest również współpraca Komisarza Ziemskiego z mierniczym, który jako twórca projektu najlepiej odpowiedź na postawione mu zarzuty uzasadnić potrafi.

Starałem się nakreślić kilka ważniejszych tylko momentów stycznych w pracy pp. mierniczych i PUZ. Całokształtu współpracy momenty te oczywiście nie wyczerpują.

Na zakończenie chciałbym jeszcze tylko podkreślić, że dla powodzenia akcji scaleniowej prawidłowa organizacja pracy polegająca m. in. na ścisłem **rozgraniczeniu zakresu działania** P. U. Z. i mierniczego i wzajemnej koordynacji ich czynności ma nie mniej ważne i doniosłe znaczenie, niż moment techniczny i gospodarczy.

W uzupełnieniu przemówienia p. Gnoińskiego, z kolei zabrał głos Naczelnik Wydziału Technicznego **p. Gawarecki:**

Warunki sprawnego wykonania prac pomiarowych.

Współpraca mierniczych z Powiatowemi Urzędami Ziemskiemi w sprawach scaleniowych unormowana artykułami ustawy scaleniowej, jak również paragrafami rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy, znacznie się pogłębi i rozszerzy, jeżeli będą zachowane warunki życiowe, rozstrzygające o przebiegu spraw scaleniowych.

Wszyscy wiemy, że **scalenie ciągnie się niepomiernie długo,** słyszymy skargi i zażalenia zainteresowanych na ruinę ich warsztatów rolnych. Znane są nam zamiary władz centralnych, które dążą do tego, **aby poszczególne objekty scaleniowe były wykonane w ciągu półtora roku,** aby prace w każdym objekcie rozpoczynały się na wiosnę jednego roku i kończyły zaraz po żniwach następnego roku. Przysłuchujemy się głosom czynników społecznych, a więc kółek i towarzystw rolniczych, wojewódzkich rad ustroju rolnego i stwierdzamy, że wszyscy w jeden głos dopominają się, aby termin przeprowadzenia pracy w objekcie scaleniowym był co najwyżej 2-letni. Na ostatniem posiedzeniu wojewódzkiej rady naprawy ustroju rolnego w Lublinie wybitny znawca spraw agrarnych, były Wice-Marszałek Sejmu Poniatowski, zgłosił wniosek i takowy uzyskał poparcie Rady, aby o każdej sprawie scaleniowej, która toczy się dłużej niż 2 lata O. U. Z. powiadamiał Ministerstwo Reform Roln.

Nie będę się więcej zastanawiać nad potrzebą szybkiego załatwiania tych spraw, wszyscy bowiem zdajemy sobie sprawę, że scalenie — to rewolucja na wsi i prędkie jej uspokojenie jest naszem zadaniem. Często dają słyszeć rażące przykłady przewlekłego wykonania prac,—Kalinowice, Kołacze, Gałoszyn, Drgicz, Zgrzebichy, Kamieniec, które mają za sobą jakoby 9, 7, 5 lat pracy. Prawda, że roboty zostały rozpoczęte tyle lat wstecz, lecz prace te nie są dotychczas ukończone nie ze złej woli lub niedbalstwa Urzędów Ziemskich. Krytycy działalności Urzędów Ziemskich, przytaczając tak rażące przykłady przewlekłego załatwiania prac scaleniowych, nie wiedzą, że równolegle z takiemi pracami mamy **szereg prac ukończonych w ciągu jednego roku,** jak to Wola Zycka, Brzegi, Zadybie pow. Garwolińskiego. W roku 1927 mieliśmy 13 spraw rozpoczętych i całkowicie zakończonych na gruncie w różnych powiatach województwa lubelskiego. Zaznaczyć tutaj muszę, że scalenie to nie geometryczny podział ziemi, to splot zagadnień prawnych, gospodarczych i technicznych. Stojąc najbliżej technicznego wykonania prac, muszę wyjaśnić, że uznaję technikę za stojącą na wysokości swego zadania, o ile takowa potrafi, bez narażenia na szwank zdobyczy nauki i wiedzy technicznej, dostosować się do wymagań życia. Zastrzec się jednak muszę, że czasu wykonania prac technicznych nie można obliczać według reguły trzech. Jeżeli dajmy na to 1 technik w ciągu roku może skomasować 300 ha, to 10 techników w ciągu roku nie zawsze będą w stanie skomasować 3 tysiące hektarów, gdyż zależy to, jak wiadomo, od trudności wykonania, właściwości terenowych i ilości objektów, składających się na powyższy obszar.

Przejdźmy teraz do omówienia **warunków sprawnego wykonania prac pomiarowych,** jakie z punktu widzenia bezpośredniego wykonawcy rzucają się w oczy. Warunki te zależą od M. R. R., O. U. Z. i P. U. Z. i Mierniczego.

I. M. R. R., jako organ centralny kierujący i nadzorujący na całym terenie Rzeczypospolitej ma za zadanie tworzenie fundamentalnych podstaw przebudowy ustroju rolnego, do jakich zaliczam tworzenie odpowiednich ustaw. Ustawa scaleniowa doczekała się już w dość krótkim czasie trzeciej nowelizacji. Przy układaniu ustawy i jej nowelizacji zdawałoby się powinien być wysłuchany głos bezpośredniego wykonawcy prac pomiarowych — mierniczego. Tymczasem, jak mi jest wiadomo, ten głos nie doszedł do MRR., natomiast wysłuchano głosu rzeczoznawców, którzy stali dość daleko od bezpośredniego wykonania. Prawda, że zawód mierniczy w owe czasy, a nawet do chwili obecnej nie jest skonsolidowany, położone są dopiero pierwsze podwaliny do tego przez wydanie ustawy o mierniczych przysięgłych.

Zawód mierniczy składa się z rozmaitych kół i kółek: związek inżynierów mierniczych, związek mierniczych przysięgłych, związek mierniczych polskich, związek absolwentów rosyjskich szkół mierniczych z siedzibą w Lublinie, związek pomocników mierniczych. Wszystkie te związki, których członkowie różnią się pod względem wykształcenia, wyrobienia fachowego i społecznego, mają odmienne zadania i cele, jednak w ten czy inny sposób przyczyniają się do wykonania prac, związanych z przebudową ustroju rolnego, a więc ich skonsolidowanie leży zarówno w interesie zawodu mierniczego, jak i w interesie Urzędów Ziemskich. To też wszelkie kroki, zmierzające do **skonsolidowania zawodu mierniczego,** powinny być jaknajprzychylniej popierane przez M. R. R., bowiem, dzięki temu, poziom zawodu mierniczego pod względem fachowym, etycznym i obywatelskim zostanie mocno podniesiony. Wiemy o tej niezdrowej konkurencji, jaka przed paru laty miała miejsce, kiedy niektóre biura miernicze wysyłały specjalnych emisarjuszów po wsiach w celu zawarcia, za pewien zgóry omówiony procent, umów na dokonanie przez biuro prac pomiarowo-scaleniowych. I w obecnych czasach są jeszcze mierniczowie, którzy posługują się „naganiaczami" prac, szczególnie parcelacyjnych. Sa to niezdrowe i nienormalne warunki bytowania zawodu mierniczego. Zdarza się, że na widownię występuje czynnik obywatelski, jak to miało miejsce w tutejszym okręgu przy parcelacji popówek, kiedy prace pomiarowe wskutek nakazu chwili zostały sprawnie i szybko wykonane przez mierniczych prywatnych za wynagro-

dzeniem nieomal mniejszem od rzeczywistych kosztów. Takie objawy można spotkać tylko wśród społecznie wyrobionych jednostek, lub w organizacji zbiorowej, mającej na widoku nie tylko interesa materjalne, lecz i społeczne, obywatelskie.

Historja przebudowy ustroju rolnego w krajach zachodnio europejskich i w sąsiedniej carskiej Rosji wykazuje, że przebudowa ta była dokonana przez **mierniczych rządowych.**

W chwili powstania Państwa Polskiego nie mieliśmy dostatecznej ilości sił technicznych ani rządowych, ani prywatnych. To też starania b. G. U. Z. poszły w tym kierunku, aby stworzyć własne kadry pracowników technicznych i w tym celu były utworzone **krótkoterminowe kursa dla pomocników mierniczych,** których liczba z czasem stawała się coraz bardziej niedostateczną. Z konieczności trzeba było wykorzystać **wykwalifikowane siły prywatne,** które z krajów zaborczych wracały do Polski. Zorganizowano wówczas szeregi mierniczych upoważnionych, gdyż możliwości państwowe nie pozwalały na angażowanie dużej liczby państwowych pracowników technicznych. Z biegiem czasu, gdy ujawniono ujemne skutki prowadzenia prac przez mierniczych prywatnych, Ministerstwo Reform Rolnych w celu nadania szybkiego biegu pracom zdecydowało przyjmować z urzędu prace przerwane i niewykończone, oraz rozpoczynać nowe prace przez mierniczych prywatnych na podstawie umów zawartych z Urzędem, a nie bezpośrednio przez mierniczego z zainteresowanymi. Pierwsza znowelizowana ustawa o scalaniu gruntów juz wyraźnie zaznaczyła, że prace pomiarowe w związku ze scaleniem mogą być wykonywane albo przez mierniczych rządowych, albo przez prywatnych, działających na podstawie umowy z Urzędem. Jeżeli dodamy do tego, że zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z dnia 1 lutego 1927 roku o zniesieniu służebności i w tych sprawach, gdy są prowadzone w trybie przymusowym, prace pomiarowe mogą być prowadzone przez mierniczych rządowych lub prywatnych z urzędu, zupełnie dokładnie zdamy sobie sprawę z tego, w jaki sposób w Państwie Polskiem zostało przeprowadzone **upaństwowienie pracy mierniczego.**

W związku z tem należałoby, aby M. R. R. powiększyło ilość sił technicznych w Okręgowych Urzędach Ziemskich. Próby w tym kierunku poczynione nie dały pozytywnych rezultatów. Należałoby więc stworzyć takie warunki pracy, któreby pociągnęły jednostki energiczne, pracowite i pełne inicjatywy. Również należałoby unormować stosunki z mierniczymi przysięgłymi i upoważnionymi, którzy niewątpliwie wysuną cały szereg kwestji palących.

Szybko rozwijająca się akcja przebudowy ustroju rolnego budzi szerokie zainteresowanie wśród organizacji społecznych i gospodarczych, które już niejednokrotnie stwierdzały **brak dostatecznej ilości wykwalifikowanych mierniczych.** Brak ten odczuwa w swej działalności Okręgowy Urząd Ziemski. Mierniczowie zamieszkali na terenie tutejszego okręgu są zawaleni pracą. Na terenie naszego okręgu pracują mierniczowie wszystkich sąsiednich okręgów, nie wyłączając lwowskiego. Dopływ świeżych sił mierniczych z uczelni średnich i akademickich jest niedostateczny. To też należałoby staraniem M. R. R., w porozumieniu z innemi zainteresowanemi ministerstwami, dopływ ten zwiększyć, aby móc nadać większy rozpęd wykonywanym pracom.

Wspomnę jeszcze o jednym warunku sprawnego wykonania prac, zależnych od M. R. R. Z praktyki wiemy, że wydane wzory i szematy techniczne są dosyć złożone i częstokroć nie dostosowane do wymagań formalno-prawnych. Niewątpliwie, zgórą 2 u letnie stosowanie instrukcji technicznej, dostarczyło dużo odpowiedniego materjału. **Zrewidowanie wydanych wzorów** w kierunku ich uproszczenia i uzgodnienia z wymaganiami formarno-prawnemi jest już potrzebą obecnej chwili.

II. Nie mniej ważne są warunki sprawnego wykonania prac zależne od O. U. Z. Przebieg spraw scaleniowych dzieli się na dwa stadja, — przygotowawcze i wykonawcze. Pierwsze kończy się powzięciem decyzji ustalającej obszar scalenia. Otóż do planu robót powinny być włączane tylko te sprawy, w których stadjum przygotowawcze w zupełności zostało zakończone. Ten warunek musi być dlatego przestrzegany, aby z nastąpieniem sezonu robót polowych niezwłocznie można było przystąpić do prac technicznych.

Dobrze przygotowanie sprawy ma decydujący wpływ na przebieg drugiego, wykonawczego stadjum pracy. Dlatego też wyświetlenie i wyjaśnienie wszystkich kwestji, związanych ze scaleniem powinno być w stadjum przygotowawczem dokonane. Do najczęściej spotykanych kwestji odnoszę sprawy przeprowadzenia ekspertyzy meljoracyjnej, upełnorolnienia gospodarstw karłowatych i zlikwidowania serwitutów. Uważam, że zasadniczo w chwili rozpoczęcia prac pomiarowych powinny być uregulowane **służebności** czy to w drodze dobrowolnego układu, czy też w trybie przymusowym, zakończonym conajmniej opracowaniem projektu. W tym że momencie winna już być dokonana **ekspertyza meljoracyjna,** a sprawa **upełnorolnienia** doprowadzona przynajmniej do wpłacenia zadatków przez nowonabywców. O ile te kwestje będą załatwione, jak to tylko co powiedziałem, wówczas żadnego niespodziewanego wstrzymania prac pomiarowych być nie powinno. Miałoby to ten skutek, że wykazywana w planie robót procentowa ilość pracy będzie mogła być uskuteczniona, a co za tem idzie zamierzony plan robót byłby wykonany.

Z własnego doświadczenia wiemy, jak trudno jest prowadzić pracę w tych objektach, w których **zainteresowana ludność** nieprzychylnie odnosi się do wszczętej akcji scaleniowej. Zazwyczaj zdarza się to w tych sprawach, kiedy scalenie zostało rozpoczęte na skutek wniosku kilku gospodarzy posiadających ustawową ilość gruntu, gdy rada uczestników scalenia została wyznaczoną z urzędu wreszcie gdy większość zainteresowanych z tych czy innych powodów, nie życzy sobie scalania gruntów. Z wyżej wymienionych względów, zdawałoby się celowem i koniecznem skierować wysiłki do szybkiego i sprawnego wykonania prac w objektach, gdzie większość zainteresowanych świadomie dąży do scalenia swych gruntów. Wyjątek powinny stanowić objekty, położone w powiatach, w których akcja scaleniowa dopiero się rozpoczyna. Lecz i tam nie należy dążyć do wszczęcia dużej ilości spraw. **W celach pokazowych** lepiej sprawnie przeprowadzić jedną lub dwie sprawy, niż rozpocząć kilka lub kilkanaście i żadnej nie dać tego zewnętrznego wyniku, jaki w celach pokazowych jest potrzebny. Z tego co powiedziałem wynika, że kolejność spraw wdrożeniowych w czasie nie może odgrywać roli dominującej.

Tak jak **rewident pomiarów** dokonywa rewizji na gruncie według zawczasu obmyślonego planu, dostosowanego do planu prac wykonawczych, tak również **inspektor ziemski** winien dokonywać inspekcji prac według takiegoż planu inspekcji. Jednoczesny zjazd na grunt tych dwuch specjalistów po prowizorycznem wyznaczeniu kolonji, kiedy pierwszy decyduje o prawidłowości prac technicznych, zaś drugi o żywotności nowowydzielonych kolonji, uważam za nieodzowny. Zjazd inspektora ziemskiego na grunt po spisaniu przez komisarza ziemskiego protokółu przyjęcia kolonji powoduje opóźnienie biegu sprawy w tych wypadkach, kiedy inspektor ziemski projektuje częściową zmianę projektu scalenia. Dla wykonania tych zmian mierniczy — wykonawca musi powtórnie zjeżdżać na grunt, a rewident pomiarów powtórnie dokonywać częściowej rewizji kameralnej.

Wyżej wspomniałem **o pracach meljoracyjnych** w stadjum przygotowawczem sprawy. Dalszy ciąg prac meljoracyjnych, a mianowicie zestawienie projektu meljoracyjnego i wykonanie go na gruncie jest ściśle związane z wykonaniem prac mierniczych. Jako zasadę przyjąć należy, **aby projekt meljoracyjny był wyznaczony na gruncie najpóźniej przed prowizorycznem wycięciem kolonji.** Zupełnie jest zrozumiałem, że opóźnienie wykonania prac meljoracyjnych powoduje wstrzymanie prac mierniczych. To też skoordynowanie czynności tych dwu kategorji jest koniecznością.

Wykonanie jakichkolwiek planowych zamierzeń musi przewidywać **termin wykonania.** To też w umowach na wykonanie prac pomiarowych są wykazane terminy: jedne z nich są bezwzględne, umówione z mierniczym przy zawarciu umowy i dotyczące pierwszych dwuch stadjów wykonania, drugie względne, — zależne od wykonania pewnych czynności przez komisarza ziemskiego, Okręgowy Urząd Ziemski i Okręgową Komisję Ziemską i dotyczące następnych trzech stadjów prac technicznych. Dopilnowanie, aby prace były wykonane w terminie jest obowiązkiem Okręgowego Urzędu Ziemskiego i jego organów miejscowych — komisarzy ziemskich. Terminów bezwzględnych ma możność dopilnować i pilnuje Wydział Techniczny O. U. Z., terminów względnych winien dopilnować Urząd Ziemski, co zaznaczone jest w pismach do P. U. Z. przy przesyłaniu odpisów umów zawieranych z mierniczymi.

Aby zakończyć z warunkami sprawnego wykonania prac, zależnymi od O. U. Z. muszę zaznaczyć, że najtrudniejszem zadaniem ostatniego jest skoordynowanie wszystkich czynników składających się na wykonanie całości prac. Tutaj wielce pomocne będą **konferencje, zjazdy** poszczególnych dekasterji pracowników i specjalistów, oraz **oględziny na miejscu (rewizje lokalne)** prowadzone według zawczasu obmyślanego planu i dokonywane w przeciągu całego roku, czy to poszczególnych prac czy też działalności oddzielnych P. U. Z. Najwięcej wytężona praca biurowa nie da tych dodatnich wyników, co bezpośrednie zetknięcie się z ludźmi przy pracy i poznanie samej pracy.

III. Na szczególną uwagę zasługują warunki sprawnego wykonania prac zależnie od P. U. Z. Ścisły kontakt P. U. Z. z bezpośrednim wykonawcą mierniczym jest zadatkiem rzeczywistej współpracy. Niepoślednią rolę odgrywają tutaj stosunki osobiste. W kwestji tej tak subtelnej i delikatnej nie myślę dawać jakichkolwiek wskazówek tembardziej, że w grę mogą wchodzić osoby różne, pod względem wykształcenia, wyrobienia życiowego i społecznego. Zaznaczę jednak, że Komisarz Ziemski w powiecie jest gospodarzem, jest przedstawicielem władzy ziemskiej w powiecie i jako takiemu należy mu się poszanowanie. W stosunku do mierniczego, jako do współpracownika, który z mocy ustawy dokonywa przebudowy ustroju rolnego, winien Komisarz Ziemski być uprzejmy i wyrozumiały, jednak stanowczy i wymagający tej czy innej pracy zgodnie z temi zobowiązaniami, jakie na siebie przyjął mierniczy. O niezbędności dopilnowania, czy praca na termin przez mierniczego wykonana została mówiłem poprzednio, jednak jeszcze raz podkreślam to samo, gdyż od należytego dopilnowania przez P. U. Z. terminów wykonania prac w dużej mierze zależy wykonanie całości pracy zamierzonej według planu robót.

Równolegle z pracami mierniczego Komisarz Ziemski dokonywa czynności gospodarczych i formalno-prawnych. **Klasyfikacja gruntów,** jako najważniejszy czynnik decydujący o prawidłowości dokonywanego scalenia, winna być przeprowadzona przez Komisarza Ziemskiego w tym wypadku, jeżeli mierniczy prowadzi pierwszą pracę na terenie powiatu, lub wywiązał się niezadawalniająco z tych czynności w poprzedniej pracy. Czynności formalno-prawne dotyczące zatwierdzenia podziału wspólnot, sprawdzenie czynności dokonanych przez mierniczego w myśl art. 28 Ustawy scaleniowej, zatwierdzenie starego stanu posiadania, spisanie protokółu przyjęcia kolonji zasadniczo powinny być wykonane w terminach wykluczających możliwość opóźnienia pracy. W chwili, gdy mierniczy przystąpił do sporządzenia rejestru pomiarowo-klasyfikacyjnego przed scaleniem, niezbędnem jest by Komisarz Ziemski zajął się sprawą zatwierdzenia podziału wspólnot gruntowych, wówczas końcowe stądja tych prac zbiegną się i stary stan posiadania będzie mógł być zatwierdzony w odpowiednim czasie, bez żadnej przerwy w pracach pomiarowo-scaleniowych. To samo dotyczy i innych czynności formalno-prawnych Komisarza Ziemskiego.

Oczywiście, tak uzgodniona praca jest możliwa do pomyślenia, o ile Komisarz Ziemski stale będzie czuwać nad przebiegiem pracy, a nie ograniczać tej troski do oficjalnych powiadomień mierniczego o stanie pracy. Każdy z p.p. Komisarzy znajdzie najodpowiedniejsze sposoby czuwania, zasięgając informacji czy to od mierniczego, czy od zainteresowanych w czasie ich pobytu w Powiatowym Urzędzie Ziemskim, lub też informując się o przebiegu pracy na miejscu jej wykonania podczas specjalnych **zjazdów do wsi** lub też w czasie przygodnych pobytów, wstępując do niej po drodze do innego objektu. O każdej przerwie prac mierniczego winien bezwarunkowo wiedzieć Komisarz Ziemski i wszelkiemi będącemi w jego rozporządzeniu siłami i środkami winien zapobiegać temu i w sposób stanowczy i zdecydowany reagować,

IV. Często się zdarza, że przyczyną opóźnienia prac mierniczych jest **niedostarczenie świadczeń przez zainteresowanych.** Wyczerpujące wskazówki w tym wypadku dla mierniczego i Pow. Urzędu Ziemskiego są wymienione w § 25 rozporządzenia wykonawczego do ustawy scaleniowej. Mimo to, w roku 1927 pomimo specjalnego okólnika w tej kwestji, kilka prac doznało zwłoki. Zwracam więc na tę okolicz-

ność uwagę Panów i zaznaczam, że w wyjątkowych wypadkach mogą Urzędy Ziemskie **pokrywać zaliczkowo koszta świadczeń,** jeżeli egzekwowanie kosztów utrudni postępowanie scaleniowe, lub gdy uczestnicy scalenia rzeczywiście nie mogą ponieść powyższych świadczeń. W takich wypadkach pomoc Powiatowego Urzędu Ziemskiego mierniczemu jest niezbędna i często zdecydowane zajęcie stanowiska i autorytet władzy, jakim cieszy się Komisarz Ziemski, odrazu normują sprawy świadczeń bez uciekania się do przymusowego egzekwowania należności od uchylajacych się od świadczeń.

V. Na zakończenie chcę podkreślić, że wykonawca prac, **mierniczy,** bezwątpienia również musi wysunąć warunki zabezpieczające szybkie i sprawne wykonanie. Do tych warunków odniosę zapewnienie mu pracy na terenie zamieszkiwanego okręgu, ustalenie wynagrodzenia odpowiedniego do wykonanej pracy, oraz terminowe wypłacenie należności. Kwestja zapewnienia pracy na terenie naszego Okręgu nie jest zbyt ostra i paląca, gdyż wszyscy panowie mierniczowie są dostatecznie zabezpieczeni i w miarę wykończenia prac będą mogli otrzymywać prace następne. Sprawa należytego wynagrodzenia posunęła się naprzód. W roku bieżącym konkursy in minus rozporządzeniem Ministra Reform Rolnych zostały zniesione i zastąpione konkursem osób, przyczem wynagrodzenie za pracę ustala w granicach norm maximalnych, wyznaczonych przez ministerstwo specjalna komisja fachowa zależnie od trudności terenowych i trudności wykonania. Kwestja terminowego płacenia należności jest w obecnym momencie postawiona zupełnie poprawnie.

Przewodniczący podziela w zupełności uwagi Naczelnika Gawareckiego o trudnościach napotykanych przy prowadzeniu na gruncie spraw bez należytego przygotowania zaznacza jednak, że wypadki takie należą już do przeszłości.

Obecnie wobec otrzymania wskazówek z Ministerstwa, do wykonania na gruncie przeznacza się tylko te sprawy, które mają już zakończoną likwidację serwitutów, sprawę upełnorolnienia gospodarstw karłowatych i zapoczątkowaną, względnie dokonaną, meljorację gruntów.

Mogą zajść nieliczne wyjątki od powyższe reguły tylko **we wsiach dokniętych klęskami żywiołowemi,** gdzie wymagane jest natychmiastowe rozpoczęcie akcji scaleniowej.

Następnie wygłosił **p. Gawarecki** referat treści następującej:

Podstawy rewizji technicznej.

Temat powyższy podjąłem z trzech przyczyn. Najpierw dlatego, iż na ostatnim posiedzeuiu Wojewódzkiej Rady naprawy ustroju rolnego członek Rady b. Wice-Marszałek Sejmu p. Poniatowski, poruszając sprawę rewizyj technicznych dokonywanych przez Urzędy Ziemskie i opierając się na ustawie o mierniczych przysięgłych, uważał rewizje za zbędne i zalecał, jako środek zastępczy, ścisłe stosowanie wymagań ustawy do **mierniczych, wykonywujących prace niedbale i nieprawidłowo.** Powtóre dlatego, że praca fachowa miernicza również odnosi się nieprzychylnie do rewizyj dokonywanych przez Urzędy Ziemskie. Wreszcie dlatego, aby wykazać istotną treść i zakres rewizyj, dokonywanych na podstawie zatwierdzonych przez Ministra Reform Rolnych w dniu 1 lipca 1927 roku instrukcji dla Okręgowych Urzędów Ziemskich i rewidentów pomiarów.

Pragnę porównawczo wykazać wszystkie uproszczenia, jakie zostały wprowadzone do istniejących i obowiązujących w tym względzie przepisów przed wydaniem instrukcji z dnia 1 lipca 1927 r. Chciałbym również podać do wiadomości najczęściej spotykane przy rewizji braki i błędy, aby ich unikać w przyszłości i w ten sposób przyczynić się do bardziej **sprawnego wykonywania prac pomiarowych.**

Zasady umiejętności technicznej pouczają nas, że nie wolno uczynić naprzód następnego kroku dopóki poprzedni krok nie został sprawdzony. Sprawdzenie więc tkwi w samej istocie wykonywania prac technicznych. Obowiązek ten ciąży na samym wykonawcy. Zachodzi więc pytanie, dlaczego Urzędy Ziemskie zajmują się rewizją prac, wykonywanych przez prywatnych mierniczych, którzy obowiązani są do kontroli swych prac. Takie pytanie nasuwa się ludziom mało obeznanym z warunkami wykonania prac pomiarowych. Niektóre zaś koła fachowe, grając na tej nieświadomości, posuwają się aż tak daleko, że nazywają ingerencje Urzędów Ziemskich biurokratycznem przewlekaniem spraw scaleniowych i uważają się moralnie zwolnionemi od odpowiedzialności za należyte wykonanie prac.

Rozpatrzymy się w tych sprawach. Według ustawy o mierniczych przysięgłych (art. 11), mierniczy, który uzyskał tytuł i uprawniania mierniczego przysięgłego, ma prawo podpisywać sporządzone przez niego dokumenty pomiarowe i umieścić na nich swą pieczęć urzędową. Jednak ten sam artykuł ustawy wyraźnie zastrzega ingerencję władz rządowych, mówiąc „o ile potwierdzenie, względnie sprawdzenie ich przez władze rządowe nie jest wymagane przez ustawy bądź obowiązujące rozporządzenia".

Następnie § 55 rozporządzenia wykonawczego do ustawy scaleniowej powiada: „O. U. Z. zarządzi sprawdzenie operatu pomiarowego i wykonywanych na na gruncie czynności pomiarowych".

Zarządzając rewizję, Urzędy Ziemskie czynią zadość nietylko wymogom ustawy, lecz i wymaganiom życia. Jesteśmy świadkami skarg i zażaleń ustnych i na piśmie zainteresowanych uczestników scalenia, dopominających się sprawdzenia czynności wykonawcy mierniczego, gdyż nie mają zaufania do przeprowadzonych pomiarów. Tutaj zaznaczyć muszę, że z pośród mierniczych przysięgłych tylko wyjątkowo niektóre jednostki zajmują się osobiście wykonaniem prac, natomiast pewien procent mierniczych przysięgłych bywa we wsi 2 do 3 razy podczas wykonywania prac pomiarowych, resztę pracy wykonywują wykwalifikowani niewykwalifikowani zastępcy i pomocnicy. Wreszcie są tacy mierniczowie, którzy administrują pracami, nie bywając na miejscu robót, a oddają je za pewien procent wynagrodzenia w drugie ręce. Zdarzają się wypadki, że praca przechodzi z drugich rąk do trzecich. Przy takim stanie rzeczy dokładność wykonania prac budzi poważne wątpliwości. Dodajmy do tego troskę ustawodawcy, który chciał zabezpieczyć zainteresowanych od pokrzywdzeń, wynikłych z drobnych niedokładności i braków wykonania, wówczas zdamy sobie sprawę, dlaczego nakazuje się rewizję, a Urzędy Ziemskie ją wykonywują.

Z tego co powiedziałem jasno wynika, że rewizja nie jest biurokratycznem przewlekaniem sprawy,

lecz koniecznością, wypływającą z ustawowego traktowania scalenia, jako procesu, w którym władze orzekające muszą być dokładnie poinformowane o wyniku badania skarg. Zaś materjałów do sądzenia o słuszności skarg może dostarczyć tylko rewizja dokonanych czynności pomiarowo-scaleniowych.

Tym, na szczęście nielicznym, kołom fachowym, które uważają, iż dokonywana przez Urzędy Ziemskie rewizja zwalnia ich moralnie od odpowiedzialności za nienależyte wykonanie prac, odpowiem, że technik świadomy swej etyki zawodowej, nie będzie czekał aż w jego pracy rewident pomiarowy z Urzędu stwierdzi braki lub błędy i zmusi go do poprawienia takowych. To też poważniejsze biura miernicze mają w swym składzie **specjalny personel rewizyjny.** Natomiast niedbały i niesumienny technik pozostanie takim, jakim jest, niezależnie od tego, czy rewizja będzie, czy nie będzie dokonywana. Ale niech taki technik pamięta, że zostanie siłą rzeczy usunięty poza nawias życia zawodowego i społecznego. Tutaj zaznaczyć muszę, że na terenie okręgu mamy, nieliczne coprawda gro, sumiennych i akuratnych wykonawców i ich pracom nietylko nic nie można zarzucić, lecz naodwrót dużo fragmentów może służyć jako pouczający wzór dla innych wykonawców.

Rewizja więc jako taka jest niezbędna. Zależnie od rodzaju prac, związanych z przebudową ustroju rolnego, rodzaj i zakres rewizji będzie rozmaity. Jednak zasadniczą podstawą wszelkiej kontroli jest rewizja prac na gruncie. **Rewizja kameralna** i wgląd do operatów technicznych mają za zadanie stwierdzenie, czy strona techniczna jest dostosowana do strony formalno-prawnej, mogą jednak do pewnego tylko stopnia dać wyobrażenie o tem, jak została robota wykonana na gruncie. To też Urzędy Ziemskie obecnie zwróciły główną uwagę na **kontrolę na gruncie** i przy szczupłym swym personelu mogą zaledwie zrewidować tylko najważniejsze sprawy scaleniowe, poprzestając w innych sprawach tylko na wglądzie, lub wyrywkowej rewizji kameralnej.

W sprawach scaleniowych zamiast dwu rewizji obecnie dokonywa się tylko jedna po prowizorycznem wyznaczeniu na gruncie, druga zaś tylko w wypadkach zaskarżenia starego stanu posiadania, przyczem w tym wypadku zakres rewizji ogranicza się do działek skarżących.

W innych pracach regulacyjnych i w pracach związanych z parcelacją majątków państwowych rewizja na gruncie ma miejsce jeżeli tego wymaga czy obszar, czy trudność wykonania technicznego, czy też złożone skargi.

W pracach parcelacji prywatnej rewizja na gruncie ma miejsce tylko w tych wyjątkowych wypadkach, gdy dowody pomiarowe sporządzone przez mierniczego budzą poważne wątpliwości.

Wszystkie rewizje odbywają się według zawczasu i na cały rok zestawionego **planu rewizji.**

Zasadniczo rewizje winny być dokonywane w tym okresie czasu, kiedy mierniczy jest na wsi i wniósł prowizoryczny projekt na grunt.

Żądanie o przeprowadzenie rewizji w okresie zimowym Okręgowy Urząd Ziemski uwzględnia tylko w wyjątkowych wypadkach.

W czasie trwania rewizji mierniczy wykonawca i jego personel pomocniczy winni dopomagać rewidującym.

W rewizjach dokonywanych na gruncie rewident obecnie ma nietylko prawo, lecz i obowiązek zbadania, czy strona techniczna jest dostosowana do strony formalno-prawnej i w razie zauważenia w ostatniej usterek powinien o tem donieść Powiatowemu Urzędowi Ziemskiemu.

Ponadto rewident bada **racjonalność projektu** z punktu widzenia techniki komasacyjnej, a więc sieć i szerokość dróg, oraz konfigurację parcel.

Baczną uwagę zwraca rewident **na zgłoszone skargi uczestników scalenia** i w razie ich słuszności poleca mierniczemu dokonanie poprawek.

O dokonanej rewizji rewident sporządza protokół i zawiadamia o wyniku rewizji Powiatowy Urząd Ziemski.

Mierniczemu przysługuje prawo odwołania się od zarządzeń rewidenta do Okręgowego Urzędu Ziemskiego w ciągu 2-ch tygodni od daty doręczenia odpisu protokułu rewizyjnego.

Przejdźmy do rewizji kameralnej, która najwięcej zajmowała czasu i w ujemny sposób wpływała na przebieg spraw,, związanych z przebudową ustroju rolnego. Przypomnijmy sobie, że dawniej rewidujący winien był dokonać uciążliwych własnych obliczeń obwodnicy, ciągów związkowych i kompleksowych, powierzchni ogólnej, kompleksów i jedna czwarta części wszystkich parcel. Winien był sprawdzić, czy strona techniczna jest dostosowana do strony folmalno-prawnej, sprawdzic plan i odrys z pierworysu, sprawdzić, rejestry i zestawić orzeczenie techniczne.

Praktyka rewizyjna wykazała, że operaty techniczne zawierają te lub inne, większe lub mniejsze usterki, które na ostateczne wyniki pomiarów, to jest powierznię, wywierały dopuszczalny lub niedopuszczalny wpływ. Ostatni zawsze był uwzględniany, o ile nie było skarg i zażaleń na nieprawidłowe wyznaczenie ekwiwalentu scaleniowego w powierzni.

W ten sposób operaty, zawierające nawet usterki były zatwierdzone i jedyna korzyść, jaka wynikała z rewizji, to dostarczenie kierownictwu technicznemu rzeczywistych dowodów o akuratnem i sumiennem lub niedbałem i nieprawidłowem wykonaniu prac przez tego czy innego wykonawcą mierniczego. Powyższa praktyka rewizyjna została wyraźnie zaznaczona w grudniu 1926 roku na zjeździe naczelników wydziałów technicznych w Warszawie.

Zjazd z polecenia p. Ministra Reform Rolnych opracował podstawy rewizji, które następnie zostały ujęte w instrukcję z dnia 1 lipca 1927 roku dla O. U. Z. i rewidentów pomiarów. Obecnie w sprawach scaleniowych zakres rewizji kameralnej w biurach wydziałów technicznych znacznie się zmniejszył, gdyż o prawidłowości prac orzeka na miejscu robót rewident pomiarów, a wgląd do dowodów, dokonywana w biurze ogranicza się do stwierdzenia, że dowody nie zawierają braków i omyłek oraz do ustalenia, czy złożone po dokonanej rewizji na gruncie skargi na nieprawidłowe wyznaczenie ekwiwalentów scaleniowych są słuszne i uzasadnione lub odwrotnie.

W sprawach parcelacji rządowej, zniesienia służebności lub zamiany gruntów, w których zazwyczaj rewizja na gruncie nie jest dokonywana, istota rewizji kameralnej sprowadza się do wyrywkowego sprawdzenia obliczeń w zakresie zależnym od przejrzystości operatu, zaufania do mierniczego wykonawcy, ilości sił rewidujących. Uciążliwy system powtórnych obliczeń sprawdzających nie jest obecnie stosowany.

W sprawach parcelacji prywatnej oraz w spra-

wach zniesienia służebności, w których zostały zastosowane uproszczone przepisy techniczne, dokonywany wgląd nie ma za zadanie ustalić prawidłowość wykonanych prac, ale stwierdzić, że wymagania instrukcji technicznej, cay też uproszczone przepisy zostały wzięte pod uwagę przy sporządzaniu dowodów. Obliczenia powtórne w tych wypadkach są zasadniczo wykluczone.

Oto istotna treść ułatwień i uproszczeń rewizji kameralnej. Tutaj zaznaczyć muszę nienależyte wykorzystanie przez p. p. mierniczych **uproszczonych przepisów technicznych** w sprawach zniesienia służebności. Zwracam się więc do p. p. Komisarzy Ziemskich, aby nawet w tych wypadkach, gdy mierniczowie składają normalne dowody, badali czy wieś otrzymująca grunta zaserwitutowe wymaga scalenia i w razie twierdzącym występowali jednocześnie z przedstawieniem swego operatu do O. U. Z. z wnioskiem o zastosowanie uproszczonego trybu postępowania, w myśl przepisów Prezesa b. Głównego Urzędu Ziemskiego z dn. 5 września 1922 r.

Nie będę mówić o tem, jakich czynności i w jakiej kolejności dokonywa rewident podczas rewizji na gruncie. Zaznaczę tylko, że rewident nie jest krępowany sprawdzeniem ilości działek, może poprzestać na wyrywkowem sprawdzeniu obliczeń, może dysponować przejrzystością operatu, zaufaniem do wykonawcy i zakres swego sprawdzenia ograniczyć do minimum. Oto istotne uproszczenia rewizji na gruncie.

Od czasu powstania Urzędów Ziemskich do obecnej chwili poziom wykonanych prac technicznych na tyle się podniósł, że niezgodne z wymaganiami instrukcji technicznej wykonanie spotyka się sporadycznie i tylko w pojedyńczych wypadkach. Rozumie się, że poszczególne operaty zawierają większe lub mniejsze braki lub błędy techniczne, zależnie od sumienności i akuratności wykonawcy. Braki te, o ile nie mają zasadniczego znaczenia, są uwzględniane lub nawet poprawiane w biurze Okręgowego Urzędu Ziemskiego, w razie zaś znacznych braków i błędów wyznacza się termin na ich poprawienie i zwraca uwagę wykonawca, aby podobne usterki w przyszłych pracach więcej miejsca nie miały. Z tej żmudnej pracy wynika korzyść, bo wykonawca zajrzy do instrukcji technicznej lub ustalonych wzorów, sprawdzi, czy uwagi Urzędu są słuszne i uzasadnione i w przyszłych pracach podobnych błędów nie popełni.

Ze stroną techniczną rzecz się przedstawia dosyć pomyślnie. Daleko gorzej jest z uzgodnieniem czynności technicznych z dowodami formalno-prawnymi.

W zakończeniu tematu chcę przedstawić Panom **najczęściej spotykane braki** w tem przeświadczeniu, iż wspólnemi siłami przyczynimy się do usprawnienia wykonywanych prac. Zazwyczaj, kiedy na grunt zjeżdża rewident pomiarów, kolonje na gruncie są prowizorycznie wyznaczone, lecz operat i dowody nie wykończone,—pierworys nie opisany, brak odcinków, rejestry nie zakończone, niepodsumowane, częstokroć dopiero w ołówku. Taki stan pracy uniemożliwia rewizję, a co—najmniej przedłuża ją niepomiernie. To też przed swym wyjazdem rewident musi się najpierw poinformować o stanie pracy, a dopiero potem przybywa dla dokonania rewizji. Przyjmijmy więc sobie za zasadę, iż dopiero wtedy, gdy pierworys będzie cyfrowo opisany i sprawdzony przez wykonawcę, gdy rejestry będą zakończone i podsumowane, może być rozpoczęta rewizja. Zdarzyły się wypadki, że faktyczny wykonawca prac nie jest obecny przy rewizji, zastępuje go wówczas ktoś inny, czy mierniczy przysięgły, czy też pomocnik nieobeznany z pracą. Zrozumiałem jest, że rewizja wówczas postępuje nadzwyczaj powoli, a w niektórych wypadkach jest wprost uniemożliwiona. To też o terminie, w którym operat zostanie przygotowany do rewizji, należy powiadomić Okręgowy Urząd Ziemski zawczasu. Nie było wypadku, aby Okręgowy Urząd Ziemski rewizji w swoim czasie nie przeprowadził, chyba że stały na przeszkodzie warunki atmosferyczne—mrozy i śniegi.

W wyniku rewizji dosyć często zdarza się, iż na linjach obwodnicy dłuższych od 400 mtr. nie zostały usypane kopce graniczne, a wszystkie wogóle kopce, znaki podziemne, pale i słupy były usypane i postawione dosyć niedbale. Doceniając **znaczenie znaków granicznych** obwodnicy w dalszem prowadzeniu prac, oraz prowizorycznych znaków na granicach nowozaprojektowanych kolonji, jak również wagę jaką zainteresowani przywiązują do znaków granicznych uważam zawsze za wskazane pamiętać, że akuratne ich postawienie jest jednym z najważniejszych obowiązków mierniczego.

W protokółach rewizyjnych często są notowane wypadki niedbałego wprowadzenia projektu na grunt, punkty prostej są wyznaczone na gruncie w taki sposób, że odbiegają od wytycznej na gruncie linji wprawo lub lewo od 0.5 do 1 mtr., a już stałem niedomaganiem jest zupełne zlekceważenie wymagań § 75 instrukcji technicznej. Wyznaczone na gruncie ciągi po rozrzuceniu odchyłki linijnej winny być pomierzone i obliczone.

Brak notatek, brak obliczeń wprowadzenia projektu na grunt są stałem zjawiskiem, nawet w pracach akuratnie wykonanych. Przechodząc do wydzielenia i sprawdzenia ekwiwalentów scaleniowych, muszę zaznaczyć, że takowe w poszczególnych rodzajach parcel wydzielane są z wielką dokładnością, przewyższającą kilkakrotnie dokładność instrukcji technicznej, natomiast wskutek błędów w obliczeniu szacunku klas, lub w obliczeniach drobnych, parcel, dokładność ta jest niewystarczająca i obniża dokładność wydzielenia ogólnego szacunku wszystkich parcel pewnego gospodarstwa zaledwie do tej dokładności, jaka jest wskazana w instrukcji. Zdajmy sobie sprawę z przyczyn tych skutków i dążmy do prawidłowego wykonania jak całości, tak i poszczególnych fragmentów pracy.

Niemal w każdej sprawie w rejestrach pomiarowo-klasyfikacyjnych po scaleniu brak wykazania gruntów różnych nomenklatur prawnych, co przewleka zatwierdzenie projektu. Tutaj zaznaczę, że wykonawcy, powołując się na wzór rejestru, nie wykazują ogólnego obszaru gruntów różnych nomenklatur, tymczasem zgodnie z wzorem decyzji, zatwierdzającej projekt scalenia te dane zą potrzebne i Biuro Okręgowej Komisji Ziemskiej stale się o nie dopomina. To też ustalmy sobie, że wzór rejestru pomiarowo-klasyfikacyjnego po scaleniu nie jest dostosowany do wzorów formalno-prawnych i wykazujmy w rejestrach po scaleniu ogólny obszar gruntów różnych nomenklatur prawnych.

Często się zdarza, że przy sporządzeniu dowodów ostatecznych wykonawcy zestawiają takie rejestry pomiarowe, które nie są zgodne z planami. Mam tu na myśli działki leśne niescalane, stanowiące

współwłasność kilku gospodarzy w pewnej określonej części dla każdego.

W takich wypadkach na planach jest wykazana powierzchnia całej działki, Tymczasem w rejestrach pomiarowych bywają wyznaczone najpierw grunta, znajdujące się w indywidualnem posiadaniu, zgodnie z planem, a następnie pewna część działki niescalanej, wyrażona w metrach i wszystko to razem jest podsumowane. Ułożony w ten sposób rejestr pomiarowy nie jest zgodny z planem, bo na planie jest wykazana powierzchnia całej działki niescalanej, gdy tymczasem w rejestrze tylko pewna określona część tej działki. Dlatego też podaję tutaj **sposób, w jaki należy układać rejestr,** aby ogólna zasada zgodności z planem nie była naruszona. Najpierw w rejestrze należy wykazać grunta, znajdujące się w indywidualnem posiadaniu dla każdego z gospodarstw po scaleniu, potem podsumować je. Następnie wykazać grunta niescalane, znajdujące się w współwłasności, wypisując: numera gospodarstw, imię i nazwisko współwłaścicieli i część, jaką posiada każdy z gospodarzy z danej działki i powierzchnię całej niescalanej działki. W koń u razem powierzchnię gruntów scalonych i niescalonych, która to powierzchnia powinna być ściśle uzgodniona z ogólną powierzchnią wykazaną na planie.

Chcę jeszcze zwrócić uwagę Panów na dosyć znaczną liczbę skarg, jakie wpływają w związku ze scaleniem do Okręgowej Komisji Ziemskiej, a następnie do Wydziału Technicznego celem zaopinjowania i sporządzenia wyciągów porównawczych. Przy badaniu tych skarg ustalono, że częstokroć skarży się jeden ze współwłaścicieli wydzielonej kolonji, gdy inni w tej kolonji są zadowoleni. Przy doszukiwaniu przyczyn takiego zjawiska w jednym wypadku ustalono, iż przy spisaniu protokółu przyjęcie kolonji, niezadowolonych było 5 gospodarzy, tymczasem do Okręgowej Komisji Ziemskiej wpłynęły w tej sprawie skargi innych uczestników scalenia, którzy w swoim czasie żadnych pretensji nie zgłaszali, a mianowicie współwłaścicieli kilku kolonji sukcesorskich, przyczem skarżyli się wszyscy, a powiedzmy jeden lub dwuch współwłaścicieli tej czy innej kolonji i jak się okazało tylko z tego powodu, iż mierniczy dokonał prywatnie podziału kolonji pomiędzy współwłaścicieli już po spisaniu protokółu przyjęcia. Pragnę, aby takie wypadki nie miały miejsca i dlatego pozwoliłem sobie zwrócić uwagę Panów na niewłaściwość tych prywatnych podziałów.

P. Przewodniczący otworzył **dyskusję nad powyższymi oboma referatami.**

Komisarz Łaszcz (P. U. Z. Lubartów) wypowiada swoje uwagi, co do strony formalno-prawnej i szybkości wykonania prac scaleniowych, często tak długo przewlekanych nie z winy Powiatowych Urzędów Ziemskich.

Byłoby bardzo wskazanem rozciągnąć **ścisłą kontrolę nad ilością objektów** wziętych do wykonania przez poszczególnych mierniczych, nadmiar bowiem prac rozpoczętych nie pozwala im pomimo chęci wydołać w terminie. Dlatego też Okręgowy Urząd Ziemski winien ściśle określić ilość prac, jaką może wziąć równocześnie do wykonania każdy z mierniczych, by terminy poszczególnych stadjów prac w umowie określone były dotrzymane.

Co do strony formalnej na gruncie, to prosi, aby p. Wojewoda wydał **zarządzenie o ściąganie świadczeń w naturze** i należności za niewykonanie świadczeń, która to sprawa dotąd przez Urzędy Gminne jest traktowana zbyt opieszale, całą akcję scalenia przewleka, osłabia ducha wśród zgodnych, a rozzuchwala opornych uczestników scalenia. Powolne ściąganie tych świadczeń zwiększa nawet ilość opornych i podrywa zaufanie do władz.

Klasyfikacja w pierwszym rzędzie winna być dokonywana przez mierniczego, a Komisarz Ziemski występowałby tu jako organ kontrolny.

Co do **wykazu stanu posiadania,** to zanim mierniczy złoży dowody pomiarowe, trzeba żeby wykaz ten omówił szczegółowo z Komisarzem Ziemskim.

W praktyce bowiem zdarza się często, że rubryki od 2 do 10 nie zawsze należycie są wypełnione, zachodzi koniecznoś wprowadzenia zmian, poprawek i uzupełnień, a niekiedy nawet całkowitogo przepisywania całego wykazu co zabiera wiele czasu i sprawę przewleka.

Mierniczy A. Krzyżanowski.

1. Przy zetknięciu z pracami scaleniowemi napotyka się pytania, na które żadna instrukcja nie daje odpowiedzi. Np. określenie pojęcia: uczestnik scalenia z prawem do samodzielnego gospodarstwa. Pojęcie bardzo rozciągłe.

Jeżeli gospodarz jest pełnorolnym i faktycznym właścicielem całego gospodarstwa nie nasuwa się żadna wątpliwość, że jest on uczestnikiem scalenia i że w wyniku scalenia otrzyma samodzielne gosdodarstwo. Natomiast jak traktować posiadacza 1 lub 3 morg. gruntu ukazowego, na który nie ma dowodów, a pomimo to stanowi on oddzielne gospodarstwo.

Jeżeli scalenie przeprowadza się we wsiach, gdzie niema upełnorolnienia, to takich małorolnych (zwykle sukcesorów) łączy się i wydziela im się jedno gospodarstwo. Jeżeli przeprowadza się upełnorolnienie, to życie wysuwa tak różnorodnych uczestników scalenia, kandydatów do upełnorolnienia, że niezbędnem jest określenie ściśle przez czynniki miarodajne, **jakich uczestników scalenia uważać za mających prawo do upełnorolnienia.**

2. Przy sporządzaniu **prowizorycznej listy uczestników scalenia** byłoby bardzo pożądanem, aby lista ta nosiła charakter ostateczny, coby prace mierniczego znacznie ułatwiło: niektórzy p. p. Komisarze stosują już listy ostateczne.

3. Co do klasyfikacji, to w ustawie zaznaczono, że **przy klasyfikacji przewodniczy mierniczy,** albo Komisarz Ziemski. Uważam, że bez względu na to kto przewodniczy, pożądana byłaby przy klasyfikacji obecność tak Komirza, jak i mierniczego, gdyż na wypadek skarg Komisarz nie wie, jak się sprawa na gruncie przedstawia i musi zjeżdżać na grunt i badać.

Mierniczy inż. K. Sawicki.

Przewlekłość w wykonaniu prac scaleniowych przed wydaniem nowej ustawy o scalaniu gruntów, należy tłomaczyć przedewszystkiem brakiem ustawodawstwa, oraz nieznaczną ilością techników i urzędników ziemskich, należycie obznajmionych z tego rodzaju pracami. Był to okres czasu, kiedy uczyliśmy się, jak robić nie należy.

Ustalając wzajemny stosunek czynników współdziałających przy przebudowie ustroju rolnego, nale-

żałoby przyjąć za podstawę trzy zasady: 1) podział kompetencji, 1) obowiązkowość decyzji (w granicach posiadanej kompetencji i 3) opowiedzialność.

Przed wydaniem ustawy o scaleniu gruntów rola technika mierniczego, który był faktycznie wykonawcą prac na gruncie sprowadzała się formalnie tylko do roli narzędzia pomocniczego przy aparacie urzędniczym. Dopiero ustawa o scalaniu gruntów ustaliła kompetencje dwuch głównych wykonawców tych prac na gruncie: technika mierniczego i Komisarza Ziemskiego, przekładając prawie cały ciężar tych prac na technika mierniczego. I z tego momentu właśnie zaczyna się coraz to sprawniejsze wykonanie tych prac.

W związku z wydaniem ostatnio noweli do ustawy o scalaniu gruntów, która wprowadziła znaczne uproszczenia, nasuwają się następujące uwagi. Przedewszystkiem **brak jest przepisów wykonawczych** zmienionych odpowiednio do noweli — gdyż dawne przepisy są obecnie miejscami sprzeczne z nową ustawą. Pozatem należałoby ustalić prawnie pojęcie „gospodarstwa" podlegającego upełnorolnieniu, gdyż pojęcie to jest zbyt różnorodnie komentowane.

Co zaś do częściowego upaństwowienia prac pomiarowych przy scaleniu, które są oddawane do wykonania technikom prywatnym wyłącznie przez Okręgowe Urzędy Ziemskie, to zarządzenie takie byłoby zupełnie racjonalnem, gdyby Urzędy te oddawały prace scaleniowe tym technikom, których wskazują w swych wnioskach rady scaleniowe, a to dlatego, że zaufanie uczestników scalenia do wykonawcy robót jest rzeczą bardzo ważną.

Ponadto mówca uskarża się na **trudność doboru osób kompetentnych do Komisji Szacunkowo-Klasyfikacyjnej,** nadmieniając przytem, że tłomaczy się to po części zbyt małem zainteresowaniem sprawami scalenia ze strony Stowarzyszeń i Instytucji Rolniczych oraz samorządów gminnych i powiatowych. Temsamem należy tłomaczyć również brak jakiejkolwiek pomocy agronomicznej przy zagospodarowaniu się uczestników scalenia, na nowopowstałych kolonjach. A jest to rzecz niezmiernej wagi, gdyż, jeżeli przejściu na kolonje nie będzie towarzyszyć jednocześnie przewrót w sposobie gospodarowania i gdy nowe gospodarstwo po scaleniu pójdzie znów w ślady starej rutyny, wówczas dobrodziejstwa scalenia mogą znacznie stracić na swej wartości.

Jeszcze bardziej ważną jest konieczność wydania przepisów prawnych, zabezpieczających **zachowanie niepodzielności małych gospodarstw rolnych** tak istniejących, jak i wynikłych skutkiem scalenia lub parcelacji, gdyż dalsze rozdrabnianie tych gospodarstw wskutkiem działów spadkowych, odsprzepaży częściowej i t. p. może w krótkim czasie ponownie wywołać szachownicę gruntów i to jeszcze bardziej rozdrobnioną niż obecna.

Mierniczy L. Czarnocki.

Przed paru dniami na zjeździe mierniczych poruszana była sprawa scalania i sprawa związanych z tem trudności.

Jedną z najtrudniejszych i najważniejszych czynności jest **klasyfikacja.** Dlatego ze swej strony przychyla się do zdania, że obecność Komisarza Ziemskiego przy klasyfikacji jest pożądana. Ponieważ nie wszyscy technicy posiadają teoretyczne zasady klasyfikacji gruntów, przeto byłoby wskazanem urządzenie przez O. U. Z. **kursów gleboznawczych dla mierniczych.**

Co do poruszonej sprawy **abstynencji niektórych mierniczych od prac scalenionych,** to przyczyną, która już niejednokrotnie była poruszoną na zjazdach, **są niskie ceny za prace scaleniowe.** Z tego powodu najbardziej doświadczeni mierniczowie, jeżeli mają możność znaleść inną, bardziej intratną pracę, uchylają się od prac scaleniowych z konkursu. Nie jest to jedyna przyczyna abstynencji mierniczych od prac scaleniowych, lecz najważniejsza.

Pomiędzy innemi liczne są narzekania mierniczych—komasatorów na ustalony przez Urzędy Ziemskie **tekst umów na wykonanie prac scaleniowych.** Treść tych umów jest zredagowana zbyt jednostronnie, przeto byłoby pożądane, aby do opracowania nowego wzoru umów byli powołani również przedstawiciele zawodu mierniczego.

Następnie podnosi sprawę upośledzenia absolwentów szkół mierniczych rosyjskich przez ustawę z dnia 15 sierpnia 1927. Prosi, aby p. Wice-Minister poparł starania mierniczych, mające na celu **zwolnienie tych mierniczych** (t. j. posiadających tytuł geometrów prywatnych lub geometrow taksatorów, oraz odpowiednią praktykę) **od egzaminów na geometrę przysięgłego.**

Mierniczy p. Nowicki.

Porusza sprawę **średniego morga.** W instrukcjach sprawa ta nie jest wyświetlona dostatecznie, stąd różne traktowanie jej przez Powiatowe Urzędy Ziemskie. Uważa za konieczne wydanie przepisów, któreby ściśle ujmowały i ujednostajniły kwestje.

Często **potrzeba wyprostowania granicy** przy scaleniu i wtedy zatrąca się grunty innych wsi. Sprawa się komplikuje, przeciąga, wybiera się oddzielne rady. Napotyka się w tych wypadkach trudności, co ogłosić uczestnikom za stary stan posiadania.

Uważa za niedomówioną **kwestję spadkobierców.** Np. w liczbie sukcesorów znajdują się małoletni, pełnoletni i nieobecni. Kogo uważać za nieobecnego: czy nieobecnego we wsi, czy w kraju? Pełnoletni s-cy mają prawo wyboru przedstawicieli. Pozostaje otwarta sprawa małoletnich. I jeżeli zjawia się trzech przedstawicieli spadkobierców, tj. pełnoletni, opiekun małoletnich i sołtys od nieobecnych, to kogo z nich uznać za uprawnionego do działań?

Sprawa **upełnorolnienia** komplikuje scalenie. Uważa, że upełnorolnienie winno być załatwione przed powzięciem orzeczenia o wdrożeniu postępowania scaleniowego. Zwykle przy scalaniu posiadacze części gospodarstw starają się wykazać, że są **oddzielnymi gospodarzami,** ażeby mieć prawo do upełnorolnienia. Potem brak pieniędzy powoduje, że gospodarstwa pozostają bez uzupełnienia. Wyłania się, pytanie, kogo uważać za oddzielnego gospodarza.

Różnie traktowana jest przez Powiatowe Urzędy Ziemskie sprawa posiadania męża i żony. Uważa, że **grunty posiadane przez oboje małżonków** winny być traktowane jako jedno gospodarstwo wspólne. Pożądany byłby okólnik, ujednostajniający to pojęcie we wszystkich Powiatowych Urzędach Ziemskich.

Nieuzgodniona jest **sprawa wyprostowania dróg:** W jednym P. U. Z. załatwia się bez trudności, drugi znów P. U. Z. uzależnia wyprostowanie drogi od decyzji rady gminnej, powiatowej.

Komisarz Ziemski p. W. Sawicki.

Podniesiona kwestja **upaństwowienia mierniczych** spotyka się z ogólnym życzeniem całej ludności we wsiach scalanych.

W celu pogłębienia i utrwalenia dokonywanej przebudowy ustroju rolnego przy scaleniu, uważa, że przy wprowadzaniu uczestników w posiadanie scalonych gruntów, Komisarz Ziemski winien zainicjować **utworzenie kółka rolniczego.**

Następnie zapytuje, jak postępować z gospodarstwami poniżej 6-ciu mórg, których przy scaleniu nie można upełnorolnić, w szczególności czy wydzielić na gruncie **gospodarstwo mniejsze od 6-ciu morgów,** jako samoistne, przez co przekreśla się art. 101 ustawy organizacji włościańskiej.

Następnie uważa, że trudności napotykane przy **przeróbkach projektu** są dlatego, że mierniczowie zamiast prowizorycznie — wprowadzają projekt na grunt na stałe przed zatwierdzeniem przez O. K. Z.

Prosi o wyjaśnienie, jak postąpić w tym wypadku, gdy wieś ma **wspólny las ukazowy** w indywidualnem posiadaniu, podzielony prywatnie od kilkudziesięciu lat i niema dokładnych granic na gruncie. Ustalenie granic na gruncie przez mierniczego powoduje wycinanie drzew dla uwidocznienia granicy.

Zapytuje jak szacować **wartość dróg.** Są różne systemy, prosi o ujednostajnienie.

Podnosi trudności przy **regulowaniu hipoteki** w związku z wymaganiami §§ 44 i 61 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o scalaniu.

Prosi o wyjaśnienie ile planów trzeba robić, gdy do scalenia weszły grunty włościańskie i dworskie, mając na uwadze przyszłą regulację hipoteki, gdy po scaleniu ekwiwalent za grunta dworskie zaprojektowano na terenie gruntów ukazowych.

Czy ze względów technicznych należałoby propagować **stosowanie średniego morga?**

W wypadkach, gdy są stare plany, które mogłyby zastąpić zdjęcie starego stanu posiadania, uważa, że dla ułatwienia Wydział Techniczny winien wydawać **zaświadczenia o przydatności planu.**

Mierniczy p. Wąsowski.

Ustawa scaleniowa z roku 1927 ma jeszcze **błędy i niedomówienia,** tymczasem mówi się, że w większości wypadków winę niedokładnej interpretacji ponosi mierniczy.

Jak postąpić w wypadku, gdy uchwała o zaniechaniu pomiarów starego stanu posiadania zapadła większością $^{2}/_{3}$ głosów. Uchwała ta jest krzywdzącą dla niektórych uczestników scalenia, lecz na skutek nieuświadomienia nie została zaskarżona we właściwym terminie i trybie.

Pozatem zaznacza, że przy regulacjach b. często następuje **zniszczenie znaków granicznych** i geometra przy utrwalaniu stanu praktycznego na mapie musi rozpoczynać pomiar od początku.

Mierniczy P. Z. Szczechowicz.

Uważa za konieczne dokonanie zmiany ustaw w celu **nadania planom mocy prawnej,** nie podlegającej przedawnieniu; **granice,** tak po obwodnicy jak i w kolonjach, winny być utrwalone podziemnymi znakami granicznymi, a kary za naruszanie i niszczenie znaków granicznych winny być zwiększone, zaś Starostowie winni zarządzić we wszystkich wsiach wybór pełnomocników dla uczestniczenia przy ustalaniu granic i dla opieki nad konserwacją znaków granicznych. Bez wyżej pomienionych warunków prawidłowe ustalanie, wznawianie granic i uzgadnianie sąsiednich pomiarów jest bardzo utrudnione i bezcelowe, a sądy są przeciążone często nie dającymi się rozstrzygnąć sporami granicznymi.

Dalej przy sporządzaniu **wykazów stanu posiadania** byłoby pożądanem zaniechać wyszczególnienia wszystkich obciążeń, co wymaga znacznego czasu, nasuwa się bowiem pytanie, czy wogóle to wyszczególnianie jest potrzebne i celowe, gdyż przy regulacji i tak trzeba będzie ustalać w każdym wypadku uprawnienia i obciążenia.

Uważa za niezbędny **udział mierniczego** przy zatwierdzaniu projektu scalenia, ażeby mierniczy mógł bronić projektu i uzasadniać swoje stanowisko zajęte przy opracowaniu projektu.

Ustawodawstwo agrarne jest w stadjum udoskonalania i winno być bardziej przystosowane do wymagań życiowych, do czego się niewątpliwie przyczynią **zjazdy mierniczych,** które winny się odbywać corocznie.

Zjazd dzisiejszy należy powitać z uznaniem, oznacza bowiem, że czynniki miarodajne należycie doceniają ważną rolę mierniczego w przebudowie ustroju rolnego.

Prace scaleniowe posuwałyby się niewątpliwie jeszcze szybciej, gdyby była należycie unormowana **sprawa wynagrodzenia.** Ceny za wykonanie prac pomiarowo-scaleniowych, ustalone były przy kursie dolara 5 zł. 18 gr. Obecnie ceny za prace te pozostały te same, **natomiast prace mierniczego przy scaleniu zwiększyły się.** Wynagrodzenie to winno być podniesione conajmniej o 25 proc., aby umożliwić mierniczym udoskonalenie warsztatów pracy, gdyż od doskonałości warsztatu pracy zależy szybkość i wydatność tej ostatniej.

Mierniczy p. Szymborski.

Poddaje krytyce istniejące przepisy, dotyczące komasacji.

1. Okręgowe Urzędy ziemskie zajęły stanowisko, że klasyfikacja może być zaskarżana łącznie ze starym stanem posiadania, skutkiem czego mierniczy narażony jest na przeróbki w razie **uchylenia wykazu stanu posiadania wobec błędnej klasyfikacji.** Zaskarżenie samej klasyfikacji byłoby dogodniejsze, gdyż usuwałoby stratę czasu w razie konieczności wprowadzenia ewentualnych zmian w obliczeniach starego stanu posiadania.

2. Nieracjonalnie traktowane są **wspólnoty,** gdyż rejestr przedscaleniowy, jako odźwierciadlający stan posiadania przed scaleniem, winien zawierać grunty wspólne jako pozycje „gruntów wspólnych" — wymagane zaś dołączanie gruntów tych, na zasadzie podziału uchwalonego w toku postępowania scaleniowego do poszczególnych posiadaczy w rejestrze przedscaleniowym przeczy rzeczywistemu stanowi rzeczy, wstrzymuje bieg pracy, a w razie niezatwierdzenia podziału wspólnot przez O. U. Z. zmusza mierniczego do przerabiania rejestru przedscaleniowego. Projekt podziału wspólnot, jako fakt prawny dokonany w toku postępowania scaleniowego winien być złożony do zatwierdzenia jednocześnie z rejestrem przedscalenio-

wym, lecz w samym rejestrze nie powinien być uwidoczniony.

3. Uznając za konieczne **rewizje techniczne** i to bardzo staranne, opanowałby przeciw dokonywaniu ich po całkowitem zakończeniu operatu, co wywołać może niekiedy konieczność przeróbek, zwłaszcza, u mierniczych młodszych, posiadających mniejszą praktykę. Należałoby rewizje dokonywać we wcześniejszem stadjum prac scaleniowych.

4. Przechodząc do **dowodów ostatecznych**, uważa wyznaczenie w nich ekwiwalentów za grunty ukazowe i hipoteczne za zbędne, — komplikuje to jedynie rozpoznawanie planów, nie dając nic wzamian. Różnice pochodzenia gruntów, należących do jednego uczestnika scalenia, po założeniu księgi wieczystej stracą wszelkie znaczenie, figurować zaś będą nadal na planach. Również M. R. R. winno uzgodnić wymagania poszczególnych O. U. Z., gdyż, jak dotąd są pod tym względem daleko idące rozbieżności.

5. Ustalone dla prac scaleniowych przez M.R.R. wzory winny być nieco zmodyfikowane.

Nprz. protokół wytycznych scalenia, gdzie w punkcie 6-ym wymaga się od mierniczego przewidywania rzeczy, które w chwili spisywania tego protokółu są kwestją mniej lub więcej odległej przyszłości i stanowią dlań niewiadomą. Również tytuły stanu posiada- — niepotrzebnie są przeładowane masą cyfr z rejestru przedscaleniowego.

6. Poruszana była kwestja bardziej prowizorycznego wyznaczania projektu. Pomysł to niefortuny gdyż **wyznaczanie projektu** w sposób przybliżony nie dałoby możności P. P. rewidentom dokonać sprawdzenia. Przeciwnie projekt winien być wyznaczony odrazu w formie skończonej, ostatecznej, co nie przeszkadza bynajmniej wprowadzaniu w nim zmian na skutek późniejszego orzeczenia O. K. Z. Miałoby to ten skutek, że uczestniczy scalenia **ochranialiby znaki**, gdy tymczasem obecnie rzecz dzieje się wręcz odwrotnie: traktują je jako prowizoryczne, wskutek czego mierniczy częstokroć musi je nanowo wprowadzać po zatwierdzeniu projektu.

7. **Rejestr po scaleniu** stanowi poniekąd „curiosum" — jest trudny do zrozumienia nawet dla techników.

Mierniczy Inż. K. Sawicki uważa, że powinno być wyjaśnione przez M. R. R.:

1) czy przepisy o zabudowaniu osiedli mają zastosowanie przy scaleniu, oraz

2) gdy **meljoracje** są wykonywane jednocześnie ze scaleniem gruntów, czy Komisja Szacunkowa, powinna przyjmować pod uwagę spodziewany **przyrost wartości gruntów**, jaki się okaże dopiero w przyszłości, skutek takich meljoracyj ze swej strony oświadcza się przeciw uwzględnianiu tegoż przyrostu wartości.

Mierniczy A. Macierewicz zwraca uwagę, że momenty zasadnicze w konferencji potraktowano zbyt pobieżnie, momenty zaś szczegółowe rozwijane są drobiazgowo. Była mowa o **abstynencji mierniczych od scalenia**, lecz za mało mowy o przyczynach wywołujących tę abstynencję mianowicie brak atmosfery wzajemnego zaufania w stosunkach między urzędami ziemskimi a mierniczymi.

Co do **przyczyn utrudniających komasację**, to ostatnio zaczęły się ujawniać nowe przyczyny, które komplikują normalny przebieg procesu scaleniowego. Mianowicie i tak już wytrącone z równowagi, skutkiem tej rewolucji gospodarczej, umysły ludności wiejskiej podnieca nietaktowna ingerencja niepowołanych ubocznych czynników z niektórych sfer i stronnictw politycznych, których wystąpienia nacechowane są niezdrową demagogją.

Naczelnik Biura Okręgowej Komisji Ziemskiej p. Gnoiński.

1. Zagadnienie, **kto ma przewodniczyć przy dokonywaniu klasyfikacji** należy traktować indywidualnie. **Sporządzenie wykazów stanu posiadania** nastręcza zawsze pewne trudności formalno-prawne. Poprawianie błędów w Urzędach Ziemskich jest trudna, gdyż trzebaby badać wszystkie dowody, stwierdzające tytuły własności i stan posiadania.

2. **Kogo uważać za uczestnika scalenia:** Jeśli zestawić art. 1 z art. 32 ustawy o scalaniu gruntów, to istotnie wynika sprzeczność, lecz tylko pozorna. Z całokształtu ustawy wynika, że miarodajnemi przy ustalaniu wykazów są nie dokumenty, stwierdzające prawo własności, lecz **faktyczny stan posiadania na gruncie.** Z tem wiąże się kwestja wydzielenia ekwiwalentu dla gospodarstw poniżej 6 morg. Akt rejentalny o sprzedaży części gospodarstwa tabelowego poniżej 6 morg. jest nieważny, tytułu własności niema, lecz nie mają również tytułu własności i inni, którzy nabyli większe obszary czy też całe gospodarstwa. Za uczestnika scalenia więc uważać należy każdego, kto pod tytułem właściciela posiada faktycznie wydzielone na gruncie oddzielne gospodarstwo, bez względu na obszar tego gospodarstwa, czyli że wydzielać należy oddzielnie i gospodarstwa drobne.

3. Kwestja sporządzania ostatecznej **listy uczestników scalenia** zamiast prowizorycznej. Przy sporządzaniu prowizorycznych list są pewne niedogodności dla mierniczych, jednak przy wdrożeniu postępowania scaleniowego lista ostateczna jest niewykonalna, gdyż trzebaby przedtem zebrać wszystkie tytuły własności.

4. Kwestje włączania dopiero w toku postępowania scaleniowego **gruntów na wyprostowanie granic** jest dowodem, że w danym wypadku sprawa była niedostatecznie przygotowania przez Komisarza Ziemskiego, bowiem kwestja wyprostowania granic i włączenia na ten cel odpowiednich gruntów na obszarze scalenia winna być ostatecznie wyjaśniona już uprzednio przy projektowaniu obszaru scalenia, —

5. W sprawie uzyskania **zgody współwłaścicieli na wybór przedstawiciela** — należy wezwać zainteresowanych. Jeżeli nie przybędą, to będzie dowodem, że porozumienie nie nastąpiło. —

6. W kwestji **upełnorolnienia** miarodajnem jest nie stan w dokumentach, lecz stan faktyczny na gruncie. —

7. Za **nieobecnego** (w zrozumieniu art. 20 Ust. scal.) należy uważać tego, kto w danej wsi nie prowadzi gospodarstwa i nie zamieszkuje.

8. **Włączanie ekwiwalentu z podziału wspólnot do rejestru** przed scaleniem jest konieczne, bowiem gdyby równoważnik nie był brany przy ustalaniu starego stanu posiadania, trzebaby stan ten ogłaszać powtórnie. —

9. **Ekwiwalent za grunt hipoteczny** musi być w dowodach pomiarowych wykazany, gdyż inaczej wywołanie hipoteki nie byłoby możliwe. —

Naczelnik wydz. technicznego O. U. Z. F. Gawarecki.

1. Jnstrukcia techniczna z roku 1928 przewiduje **konieczność rewizji wszystkich prac scaleniowych.**—

2. Przedstawienie operatów technicznych do wglądu przy wypłacie wynagrodzenia, **może być zaniechane** jeżeli wykonana czynność zostanie stwierdzona w inny sposób, np. zaświadczeniem Komisarza Ziemskiego, przedstawieniem protokółu i t. p. Co do wynagrodzenia, to na terenie Lubelskiego Okręgu było ono, jak należy przypuszczać wystarczającem, gdyż według średnich cen konkursowych wszystkie prace były przez mierniczych rozbierane do wykonania.

Obecnie konkurs in minus będzie zastąpiony konkursem osób. —

3. Co do **średniego morga,** to mogą zajść trzy wypadki: średni mórg w każdem polu (system jeszcze najlepszy), średni mórg w każdym użytku (system gorszy) i średni mórg dla wszystkich użytków (system najgorszy). — Stosowanie średniego morga należałoby naogół unikać, tam jednak, gdzie zajdzie potrzeba stosowania średniego morga, należy to robić w ścisłem porozumieniu z P. U. Z. —

4. **Wykorzystanie starych planów** w celu zaniechania pomiaru starego stanu posiadania, nie jest zależnem od powzięcia uchwały przez gromadę. Jeżeli są stare dowody promiarowe to o ich przydatności rozstrzyga mierniczy wykonawca, który orzeka, czy posiadają one należyte dane do przyjęcia ich za podstawę do obliczenia starego stanu posiadania. — Uchwała o zaniechaniu pomiaru starego stanu posiadania potrzebna tylko w tym wypadku, jeżeli niema planów i za podstawę przyjmuje się inne dowody, jak tabele, rejestry i t. p. —

5. **Sprawa wyprostowania granic.** Jeżeli do obszaru scalenia włączone są grunty na wyprostowanie, żadnych dowodów zamiany sporządzać nie trzeba. Jeżeli zaś konieczność wyprostowania granicy powstanie dopiero w toku postępowania scaleniowego i sprostowanie to nastąpi w drodze dobrowolnego układu, trzeba sporządzać dowody na grunty zamienianie. Do rejestrów przedscaleniowych należy wnosić ekwiwalenty gruntowe otrzymane po zamianie. —

6. **Wyloty dróg polowych** można zmieniać, lecz jeżeli chodzi o drogi powiatowe i gminne, to tylko w porozumieniu i za zezwoleniem Powiatowego Zarządu Drogowego.

7. Jeżeli są nieprzezwyciężone **trudności w ustaleniu granic działek leśnych** należy okoliczność są stwierdzić protokólarnie i poprzestać na ustaleniu i pomierzeniu granic obwodnicy. —

8. Co do **szacunku dróg** — to drogi, które nie ulegają zmianie i pozostają na dawnem miejscu, nie podlegają klasyfikacji, wszystkie zaś inne drogi należy klasyfikować. —

Dyrektor Departamentu M. R. R. K. Kasiński.

Na wstępie zaznaczam, że bardzo ciekawe referaty pp. Naczelników Gnoińskiego i Gawareckiego i wysoki poziom rzeczowy dyskusji — przyczynią się niewątpliwie do skoordynowania działalności władz i mierniczych. Ubolewania, że konferencje nie były zwoływane wcześniej uważałbym za niesłuszne, gdyż jedynie konferencja w odpowiednim momencie zwołana, gdy stosunki się ułożą — powoduje uniknięcie tarć i umożliwia rzeczową wymianę zdań.

Jako przykład może posłużyć **sprawa klasyfikacji**, która przez dłuższy czas stanowiła spór o kompetencję Komisarza i mierniczego. Sprawę uregulowała ostatnia ustawa scaleniowa w ten sposób, że klasyfikację przeprowadza mierniczy lub Komisarz Ziemski. I obecnie zamiast sporów, zarówno Panowie Komisarze Ziemscy, jak i pp. Mierniczowie podnoszą pożyteczność brania udziału w klasyfikacji i jednego i drugiego. Tu nastąpiło uzgodnienie dzięki długoletniej praktyce.

W poruszonej przez p. Gawareckiego sprawie potrzeby **zasięgania opinji przy opracowywaniu ustaw** od mierniczych wykonawców, zaznacza, że Ministerstwo w tym kierunku już szło niejednokrotnie — były ankiety — wypowiadały się organizacje miernicze.

Każdą próbę **skonsolidowania zawodu mierniczego** Ministerstwo powita z uznaniem, nie może jednak podejmować w tym względzie inicjatywy.

Upaństwowienie prac pomiarowych w dziedzinie scalenia, może dać tylko dobre wyniki.

Co do **konieczności rewizji technicznej** — motywy już podawano. Należałoby przytoczyć jeszcze jeden motyw praktyczny: Komisja Okręgowa rozpatruje projekt, w toku uczestnicy zanoszą skargi o nieprawidłowe wyznaczenie ekwiwalentu. Komisja, nie mając opinji technicznej powziętej na podstawie rewizji, musiałaby w 90 proc. odraczać sprawę, zarządzać rewizję, a potem z powrotem wyznaczać na posiedzenie. Zamiast więc przyśpieszenia byłoby przewlekanie.

Pan Komisarz Sawicki podnosił **potrzebę współpracy Kółek Rolniczych przy scaleniu.** Jeżeli chodzi o współpracę organizacji społecznych, to ta zawsze chętnie będzie widziana. Zastanowić się tylko należy nad formą współpracy. Dotychczas niektóre instytucje samorządowe występowały o wydanie upoważnienia do zawodowego wykonania scalenia. Tę formę współpracy uważa nietylko za niemożliwą ze względów formalnych, gdyż ustawa takich upoważnień nie przewiduje, lecz i za niewłaściwą; wskazaną natomiast byłaby współpraca przedewszystkiem w **dziedzinie organizacji scalanych gospodarstw.**

Ministerstwo w tym roku urządziło **kurs dla kształcenia mierniczych w meljoracji,** a w przyszłości chętnie urządzi analogiczny **kurs z gleboznawstwa.**

Jeżeli chodzi o **podniesienie wynagrodzenia za wykonanie prac pomiarowo-scaleniowych,** to o ile będą zgłoszone wnioski pp. mierniczych dostatecznie umotywowane — Ministerstwo mogłoby te wnioski rozważyć. Dotąd w Ministerstwie takich wniosków niema.

Sprawa ustalenia granic znajdzie ostateczne rozwiązanie w ustawie, która w najbliższym czasie zostanie wydana.

W końcu podkreśla, że rola mierniczego przy scaleniu wysuwa się na czoło całej akcji, a to dzięki temu, że praca mierniczych w tej dziedzinie ze względu na jej rzeczowość i ciągłość ma naprawdę pierwszorzędne znaczenie.

p. Wojewoda.

Panie Ministrze, Panowie Komisarze i Panowie Mierniczowie!

Sprawa przebudowy ustroju rolnego, powierzona przez odnośne ustawy organizacyjne władzom i organom ziemskim, ma **ogólnopaństwowe znaczenie,**

gdyż od należytego rozwiązania tego zagadnienia gospodarczej i społecznej natury zależy dobrobyt społeczeństwa i spokój społeczny, a co za tem idzie potęga a nawet byt państwa! Dlatego to wyjątkowo czujną opiekę nad całokształtem tej pracy roztaczają władze ogólnej administracji państwowej, oraz władze centralne. Dowodem tego liczny udział przedstawicieli Ministerstwa Reform Rolnych i moja dwudniowa obecność na konferencjach.

Korzystając ze sposobności pozwolę sobie wypowiedzieć kilka uwag. Zacznę od tego, co nasuwa mi się w związku z radykalną zmianą pojęć i poglądów na **rolę władz państwowych**, jako organów wykonawczych, która dokonała się w naszem państwie w ostatnich dwu latach. Jeżeli przyznać należy, że organ wykonawczy rzeczywiście był niedawno igraszką — piłką, podrzucaną przez partje i stronnictwa polityczne dla celów partyjnych, oraz korzyści prywatnych, to obecnie ten objaw ujemny w życiu zbiorowem naszego społeczeństwa należy już do minionej przeszłości. Dziś organy wykonawcze przestały być narzędziami partyjnemi, są zupełnie uniezależnione od jakichkolwiek wpływów ubocznych a przedewszystkiem od wpływów politycznych.

Zrozumienia tej przemiany, która się dokonała w ugrupowaniu sił, należy żądać od wszystkich pracowników państwowych.

Tę niezależność winny organa wykonawcze zużytkować wyłącznie w interesie państwa, na którego straży stoją powołane do tego czynniki ogólnej i centralnej administracji państwowej. W szczególności, jeśli Państwo Polskie ma być Państwem spoistem, zabezpieczonem od wewnętrznych wstrząśnień społecznych i gospodarczych, wy Panowie i Wasza działalność w zakresie przebudowy ustroju rolnego, w kierunku ugruntowania podwalin nowożytnego ustroju demokratycznego, musi się do tego przyczynić.

Od stopnia zrozumienia przez Was interesu publicznego, oraz od gorliwości służbowej i oddania się obywatelskiego spełnianiu swoich obowiązków zależy wydajność waszej pracy.

Niezależność organów wykonawczych w obecnej chwili jest niebywała nie tylko od odrodzenia Państwa Polskiego, lecz niepraktykowana nawet w czasach dawniejszej niepodległości. Pragnąłbym uprzytomnić, że jeżeli dana nam władza jest wielokrotnie większą, niż to miało miejsce dotychczas, to tem większą jest odpowiedzialność wobec Państwa, społeczeństwa i historji.

Poza tą uwagą, nasuwa mi się spostrzeżenie, które jest echem tego, co zaobserwowałem we wczorajszych i dzisiejszych obradach, a co napawa mnie obawą.

Mianowicie zauważyłem dwie kategorje pracowników, z których jedna ma niepoślednie zalety, a druga niepożądane właściwości. Jeden rodzaj pracowników to ci, dla których **prawo jest czynnikiem ułatwiającym wykonywanie czynności urzędowych**, którzy uważają ustawy za środek zmierzający do osiągnięcia celów przez Państwo wytkniętych w kierunku uzdrowienia stosunków życia zbiorowego. Pracownicy ci oddają się swej pracy gorliwie, z entuzjazmem dla służby publicznej, bez zastrzeżeń i wątpliwości. Napotykane trudności w spełnieniu swych zadań pokonują silną wolą czynu, dając ze siebie realną pracę i osiągając pozytywne wyniki.

Drugi typ pracownika to ten, który ma zawsze miljon wątpliwości, którego w działaniu wstrzymują zawsze jakieś „niewyraźne rozporządzenia".

Można wprost powiedzieć, że taki pracownik wyszukuje trudności. Przeraża go myśl o wstąpieniu na nowe drogi, jako „rewolucja" w administracji, paraliżuje jego poczynania obawa przed opuszczeniem udeptanych szlaków.

Przytoczę przykład z życia naszego Województwa, który żywo zahacza o całokształt pracy organizacyjnej.

Województwo Lubelskie znane jest z fatalnego **stanu bezpieczeństwa ogniowego**. Wybuchają szeregi pożarów, palą się wsie i miasta. Jednym z głównych sposobów zapobieżenia na przyszłość powtarzaniu się takich klęsk jest scalenie gruntów i łącząca się z tem prawidłowa, a zarazem szybka, **przebudowa osiedli.**

Spotkałem pracownika, który na wezwanie Starosty rzucił inne drobniejszego znaczenia prace i w ciągu paru tygodni przy pomocy Samorządu zdołał opracować i wyznaczyć na gruncie **prowizoryczny projekt scalenia i projekt rozmieszczenia nowych osiedli.** Pogorzelcy więc mieli niezwłocznie możność budować się na nowych parcelach. Ten pracownik nie miał wątpliwości i pokonał nasuwające się trudności.

Lecz na terenie Województwa spotkałem się także i z drugim typem pracownika, który wyszukiwał trudności, przerażał się odpowiedzialnością: i bał się jakoby bardzo złożonej i skomplikowanej pracy. Brakło mu także zrozumienia dla wyjątkowego momentu, wymagającego zarazem wyjątkowego sposobu działania.

Mojem najgorętszem życzeniem jest, ażeby ten oschły, biurokratyczny i formalistyczny sposób pojmowania obowiązków służbowych z terenu województwa jak najprędzej zniknął.

Wobec doniosłości ogólno - państwowej sprawy przebudowy ustroju rolnego, ze swej strony będę się starał nie tylko okazywać teoretyczne zrozumienie zadań urzędów ziemskich, lecz także spełniać wszelkie życzenia Panów w granicach możliwości **w zakresie współdziałania wszelkich władz państwowych i samorządowych,** celem wytworzenia jaknajidealniejszych warunków pracy w tej tak ważnej dziedzinie życia gospodarczego.

Następnie **Wice-Minister Radwan** udzielił wyjaśnień co do ważniejszych kwestyj podniesionych na Zjeździe, a dotyczących działalności ustawodawczej Ministerstwa Reform Rolnych i przeszedł z kolei do właściwej treści obrad, podnosząc przedewszystkiem potrzebę takich zjazdów, jak obecny, gdzie pp. Mierniczowie zarówno prywatni, jak i rządowi, wespół z Komisarzami Ziemskimi, zastanawiają się nad sposobami wykonania planu prac na najbliższy okres i radzą nad usunięciem przeszkód w realizacji tego wykonania.

Inicjatywa p. Prezesa Janiszowskiego znalazła przychylne przyjęcie w Ministerstwie. Zaznacza przytem, że widocznie jest to potrzeba ogólna, ponieważ i inne Okręgowe Urzędy Ziemskie występują z podobną inicjatywą.

Czynniki miarodajne Ministerstwa Reform Rolnych doceniają rolę pp. geometrów prywatnych w realizacji ustawy scaleniowej, gdzie są oni poniekąd mandatarjuszami urzędów i ich najbliższymi współpracownikami.

Dalej podnosi, że p. Minister Staniewicz kładzie nacisk nietylko na przyśpieszenie akcji scaleniowej, lecz i na jej należyte pogłębienie.

Postęp w szybkości jest widoczny.

Jednak ważną rzeczą jest **należyta pomoc w zorganizowaniu gospodarczem wsi scalonych** — by scalenie było nie rewolucją, **a ewolucją gospodarczą wsi.**

To też **kwestja organizacji pomocy agronomicznej i kredytowej** jest opracowywana w Ministerstwie i stanowi jeden z zasadniczych punktów programu p. Ministra Staniewicza.

W tym też kierunku idą wysiłki Ministerstwa przy **dokształcaniu personelu ziemskiego.** Wyrazem tego są odbywające się obecnie kursy meljoracyjne dla mierniczych rządowych w Warszawie.

Na zakończenie p. Wice-Minister podniósł znaczenie zrzeszeń zawodowych mierniczych, mających wielkie **zadanie podniesienia etyki zawodowej,** która w czasach powojennych niezawsze stoi na właściwym poziomie, a która stanowi najważniejszy element, by praca przy przebudowie ustroju rolnego dała dodatnie wyniki dla Państwa. Poza reakcją władz państwowych przeciw przejawom nadużyć niezbędne jest także samorzutne oczyszczanie się związków zawodowych mierniczych od niepożądanych elementów.

Prezes O. U. Z. H. Janiszowski.

W końcowem swem przemówieniu dotknął jeszcze niektórych kwestji. Rok obecny przyniósł po raz pierwszy ten rezultat, że zamierzony plan prac został wykonany całkowicie. Wysiłek to ze strony Urzędów Ziemskich wielki. Przy opracowywaniu planu na rok 1928-29 dołożono starań usilnych, aby mieścił się on w ramach preliminowanego kredytu. Mała ilość prac nowych w tym planie tłumaczy się tem, że główny nacisk położono na przyśpieszenie zakończenia prac starych. Dlatego stworzono realny plan prac, który musi być w całości wykonany. Niezależnie od planu prac Okręgowy Urząd Ziemski już przygotował cały szereg spraw nowych i gdy tylko zajdzie możność podjęcia prac pomiarowych, natychmiast postępowanie scaleniowe będzie wdrożone.

Jest troską Okręgowego Urzędu Ziemskiego, aby pp. Mierniczych związać jak najsilniej z Okręgiem, zabezpieczając im jak najwięcej prac. Nie chciałby, aby pp. Mierniczowie przerzucali się do innych województw.

Czułą stroną Urzędów Ziemskich jest reagowanie na **wykonanie prac w terminie.** Okręgowy Urząd Ziemski zobowiązuje się wobec gromady i Ministerstwa, że scalenie będzie dokonane jaknajszybciej. Żadna praca organizacyjna bez pewnych terminów załatwienia pomyśleć się nie da.

Nacisk jednak na dotrzymanie terminów nie będzie bezduszną szykaną i motywy rzeczowe zawsze znajdą zrozumienie. Lecz tam gdzie spotka się nieuctwo, niedbalstwo i złą wolę żadne względy czynione nie będą, gdyż władza musi stać na straży dobra społecznego, z drugiej strony Okręgowy Urząd Ziemski stale dąży do utrzymania atmosfery najgłębszego wzajemnego zaufania.

Proszę nie widzieć w funkcjonarjuszach Urzędów Ziemskich biurokratów, lecz osoby stojące na straży najżywotniejszych interesów, na których dobrobyt chłopów i potęga kraju spoczywa.

Kończąc, składa wyrazy podziękowania wszystkim obecnym za udział w konferencji.

VII c)

Protokół konferencji odbytej w dniu 22 marca 1928 r. w Okręgowym Urzędzie Ziemskim w Lublinie **z osobami upoważnionemi do zawodowego wykonywania prac parcelacyjnych.**

Przewodniczący:

Prezes Okr. Urz. Ziemskiego H. Janiszowski.

Obecni:

Naczelnik Wydz. Adm. Urzędu Wojewódzkiego Dr. Grużewski.

Naczelnik Wydz. Urządzeń Rolnych O. U. Z. Wł. Włoczewski.

Naczelnik Biura Okr. Kom. Ziem. A. Gnoiński.

Rewident Pomiarów O. U. Z. Antoni Sokołowski.

Osoby upoważnione:

1) Inż. Ignacy a Donau Szpindler,
2) Inż. Kazimierz Sawicki,
3) Inż. Witold Zmijewski,
4) Miern. Przys. Mieczysław Wyszomirski,
5) „ „ Józef Nowicki,
6) „ „ Adam Macierewicz
7) „ „ Roman Szabelski
8) „ „ Dyonizy Wąsowski
9) „ „ Feliks Krajewski,
10) Inż. Walerjan Kudła,
11) Inż. Stefan Kamiński,
12) Miern. Przys. Ludwik Czarnocki,
13) Feliks Rychłowski,
14) Juljan Wójtowicz.

Bank Ziemiański reprezentowali p. p. Lissowki, Pleszczyński, Dorożyński i Horoszewicz.

Konferencję zagaił Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego określeniem, czem **jest sprawa parcelacji w całokształcie zagadnień agrarnych Państwa:** jest jednym z samodzielnych działów reformy rolnej, wiążącym się ściśle ze sprawą zasadniczej wagi — scaleniem gruntów i uzupełnieniem karłowatych gospodarstw.

Przedmiotem niniejszej konferencji będzie omówienie całokształtu z obowiązujących przepisów w sprawie parcelacji i przedyskutowanie wątpliwości jakie mogą nasuwać się przy interpretowaniu tych przepisów.

Zapas ziemi na terenie Województwa Lubelskiego jakim dysponować możemy po dokonaniu wyłączeń z mocy art. 4 i 5 Ustawy o wykonaniu reformy rolnej, pokrywa zaledwie 40 proc. zapotrzebowania na uzupełnienie gospodarstw karłowatych. Zapas ten więc jest niewielki, a użycie jego musi być jaknajbardziej celowe, a więc przedewszystkiem należy mieć na widoku: tworzenie samodzielnych kolonji dla służby dworskiej tracącej pracę i uzupełnienie karłowatych gospodarstw w scalanych wsiach.

Celowość użycia zapasu ziemi wyłącznie na wymienione wyżej cele rozumiana i doceniana jest już od dawna, brak jedynie odpowiednich przepisów i pomocy kredytowe dla nabywców były przyczyną wymykania się znacznych obszarów od właściwego ich użycia. Dzisiaj przy dobroczynnej akcji kredytowej, pod tym względem jest o wiele lepiej. Mianowicie każde wydawane przez Okręgowy Urząd Ziemski zezwolenie na przeprowadzenie parcelacji przewi-

duje kierunek w jakim ma być prowadzona parcelacja: zaspokojenie potrzeb służby folwarcznej i gospodarstw karłowatych sąsiednich wsi, w razie zaś zaspokojenie potrzeb tych wsi zbędny zapas ziemi winien być użyty na **kolonizację**, to jest osadnictwo bezrolnych i małorolnych z innych powiatów.

Upoważnione osoby, czy instytucje parcelacyjne winny obok chęci zarobku i zysku traktować swoją działalność po obywatelsku. Spekulanci ziemią mają na względzie tylko zyski osobiste z krzywdą nabywcy przy całkowitem nieraz ignorowaniu obowiązujących przepisów i ustaw. O działalności takich osobników osoby upoważnione winny bezzwłocznie powiadamiać Urzędy Ziemskie, mając na uwadze, że tego rodzaju „donosicielstwo" będzie czynem wysoce obywatelskim i społecznym.

Sprawa cen ziemi i walka z nieuczciwą spekulacją w tej dziedzinie jest sprawą zasadniczej wagi. Zwyżka cen zarysowała się wyraźnie od października roku ubiegłego. Gdy w tym okresie czasu cena 1 ha gruntu wahała się od 2000—2500 zł. — dzisiaj wzrosła już do 5400 złotych. Taka zwyżka nie da się niczem uprawiedliwić. Porywnywując bowiem powyższą cenę z przedwojennemi, gdy jedna włóka gruntu kl. II nie przekraczała 16000 rb. w złocie, co po przeliczeniu na obecną walutę polską (wg. kursu 4,67 zł. za 1 rb. w złocie) wynosi 4437 złotych za 1 ha, oraz uwzględniając zmniejszenie się zdolności nabywczej złota, przy powojennym spadku produkcji rolnej, ponadto odwrotne ustosunkowanie się cen produktów rolnych doby obecnej do fabrykatów przemysłowych — ceny ziemi kl. II w stosunkach dzisiejszych w żadnym wypadku nie powinny przekraczać 4200—4500 zł. za 1 ha. Deklarowane zatem w ostatnich czasach ceny (5000 zł. za 1 ha i wyżej) nie stoją w żadnym stosunku do renty gruntowej, opartej na dochodzie z ziemi, a tem samem zdolności płatniczej nabywców ziemi jako dłużników Skarbu Państwa.

Doszukując się przyczyn zwyżki cen należy stwierdzić fakt, rzucający się w oczy, że okres zwyżki łączy się z momentem wzmożonej akcji kredytowej na nabywanie ziemi.

I tu istotnie jest **przyczyna nadmiernego podbijania cen:** lekkomyślny nabywca ziemi nie zdaje sobie sprawy ze swej zdolności płatniczej, jak i wydajności ziemi, nie bierze również przy kalkulacji pod uwagę wartości swej pracy rozumując, że skoro ziemia jest do nabycia, to należy ją brać bez wahania, a pożyczkę przecież otrzyma na dogodnych warunkach, więc o spłatę jej nie należy się naprzód troszczyć. Później dopiero, gdy pożyczkę trzeba będzie spłacać — poczuje jej ciężar i niejednokrotnie w przyszłości mogą zachodzić wypadki wystawiania na licytację kolonji, za nieuregulowanie rat pożyczki.

W interesie Państwa leży, by do powyższych wypadków nie dochodziło — musi więc być jakać interwencja i zarządzenie ze strony władz. I tu też upoważnieni parcelanci mają możność wpływania na właścicieli nieruchomości, że cena przy parcelacji musi być niewygórowania, przeciętna, wyliczona na podstawie przeprowadzonych tranzakcyj ziemią w najbliższej okolicy.

Dotąd Urzędy Ziemskie żadnych rygorów i obostrzeń co do cen ziemi nie stosowały, bo ceny te były umiarkowane. Obecnie natomiast wobec niewytłumączonej często zwyżki — obostrzenia odpowiednie stosowane będą.

Okręgowy Urząd Ziemski cen maksymalnych wskazać nie może i nie zamierza, bo te poza prawem popytu i podaży normowane są jeszcze wielu innymi warunkami. Natomiast jako wytyczną przy ustalaniu wartości 1 ha ziemi, posługiwać się będzie **cenami przedwojennemi i wydajnością gruntów.**

Kończąc na tych słowach zagajenie, Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego wita zebranych i wyraża nadzieję, że konferencja zbliży p. p. Upoważnionych z Urzędem, na czem bezwzględnie zyska dobro prac parcelacyjnych, poczem udziela głosu **Naczelnikowi Wydziału Urządzeń Rolnych p. Włoczewskiemu,** który wygłasza referat o wymaganiach Urzędów Ziemskich przy parcelacji prywatnej, ze szczególnem uwzględnieniem powiększenia gospodarstw karłowatych i akcji kredytowej.

Zobrazowanie całokształtu trybu postępowania w sprawie parcelacji majątków prywatnych oparł referent **na projekcie instrukcji parcelacyjnej** Okólnik MRR Nr. 357 z dnia 14 listopada 1927 roku Dz. Urz. M. R. R. Nr. 19/27 która, jakkolwiek ogłoszona na razie w formie nieurzędowej, jednak winna być przez Urzędy Ziemskie stosowana w praktyce przy parcelacji, narazie na próbę w szczególności chodzi tutaj o wykazania tych błędów, jakie popełniane były w składanych dotąd operatach, aby można było tych błędów w przyszłości uniknąć. Postępowanie parcelacyjne rozpoczyna się od złożenia do Okręgowego Urzędu Ziemskiego **podania o zezwolenie na parcelacje**, które winno zawierać wszystkie dane wskazane w § 468 i 469 instrukcji, przyczem oprócz tego winna być wskazana cena sprzedażna jednego ha każdego sprzedawanego użytku, a do podania oprócz wskazanych w § 469 załączników winno być załączone zaświadczenie Urzędu Gminnego o ilości służby dworskiej, zatrudnionej w danym majątku.

Zaopinjowane przez Powiatowy Urząd Ziemski podanie przesłane zostanie do Okr. Urz. Ziemskiego, który wyda **orzeczenie**, zezwalające, lub odmawiające zezwolenia na parcelację. Orzeczenie winno zawierać mszystkie warunki pod któremi O. U. Z. zezwala na dokonanie parcelacji. Tu wypada zwrócić uwagę, że wszystkie dane wymagane przez § 468 i 469 winny być udzielone O. U. Z., gdyż w przeciwnym razie Okr. Urz. Ziemski nie będzie mógł sprawy w określonym ustawowo terminie załatwić, z winy samego zainteresowanego.

Sposób składania kaucji przez osoby upoważnione, do prowadzenia czynności parcelacyjnych określa § 479. Mianowicie kaucja winna być składana do depozytu Państwowego Banku Rolnego, w listach zastawnych tegoż Banku, według ich nominalnej wartości. Kaucja ta winna wynosić przy parcelacji obiektów do 100 ha—25 złotych od 1 ha, 100—500 ha —18 zł., powyżej 500 ha — 15 zł., przyczem należy liczyć listy według kursu giełdowego t. j. mniejwięcej 8 proc. — 92 zł. za 100 zł. 7 proc. — 82 zł.

Wypadki, kiedy Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego może odmówić zezwolenia wymieniają §§ 492. 493.

Po otrzymaniu zezwolenia prowadzący parcelację winien przez miejscowy Urząd Gminy **ogłosić o rozpoczynającej się parcelacji,** wraz z podaniem wszystkich warunków, przewidzianych, w wydanem żezwoleniu ze wskazaniem ceny sprzedażnej, miejsca oraz terminu składania zgłoszeń i zadatków.

Termin powyższy nie może być krótszy niż 4 tygodnie. Ogłoszenie zaś winno być przez cały ten czas wywieszone w Urzędzie Gminnym na widocznem miejscu i ogłoszone za pośrednictwem sołtysów wsi osobom, w sprawie parcelacji objektów zainteresowanym, a wskazanym w zezwoleniu.

Wójt Gminy winien osobie zainteresowanej wydać stosowne zaświadczenie o dopełnieniu powyższych wymogów.

O wycofaniu objektów z parcelacji traktuje § 495. Może to nastąpić najpóźniej w przeciągu trzech miesięcy od chwili wydania zezwolenia. Bardzo często w praktyce się zdarza, że Instytucja lub osoba upoważniona do parcelacji, która na skutek pełnomocnictwa otrzymała zezwolenie, zawiadamia Okręgowy Urząd Ziemski, że właściciel majątku odebrał jej plenipotencję i wycofał z parcelacji majątek. Nad takim zawiadomieniem Okr. Urz. Ziem. nie może przejść do porządku dziennego, gdyż o ile przeszedł 3-mies. wyżej wskazany termin, właściciel nie ma prawa samowodnie odstąpić od parcelacji majątku. Należy w danym wypadku właścicielowi wyjaśnić, że osobę parcelującą wolno jest mu zmienić, lecz majątku z parcelacji wycofywać niewolno. Termin 3-mies. obowiązuje właściciela, bowiem zezwolenie na parcelację dla danej instytucji wydane zostało na podstawie udzielonej przez niego plenipotencji w ogłoszonym terminie na przyjmowanie zadatku i zawieranie umów, osoby parcelujące winny przyjmować wszystkie **zgłoszenia na kupno ziemi** (według obowiązującego formularza) bez względu nato czy zgłaszającemu będzie sprzedana ziemia czy nie, gdyż złożone zgłoszenia (w pełnym komplecie) dadzą możność O. U. Z. sprawdzenia czy przy sprzedaży były zachowane przez sprzedającego warunki zezwolenia, oraz art. 56 Ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku, tj. czy kolejność nabywców wskazana w tym artykule była zachowana.

Gdy termin ogłoszony na przyjmowanie zadatków i składanie zgłoszeń minie sprzedający będzie mógł **ułożyć listę nabywców** winien przystąpić do opracowania projektu parcelacyjnego.

Główne podstawowe **zasady projektu parcelacyjnego** winny być następujące:

1) zaprojektowanie **dla służby dworskiej** ilości i wielkości parcel, mając na względzie co do wielkości § 5 p. 4 Instrukcji.

2) zaprojektowanie w ścisłem porozumieniu z Pow. Urz. Ziemskim, **dodatkowych parceli dla małorolnych** sąsiednich wsi, wskazanych w zezwoleniu przyczem należy zaprojektować wymienione parcele w bezpośredniem lub najbliższem sąsiedztwie danej wsi. O ile zaś małorolni będą z kilku różnych wsi należy ugrupować ich przy granicy poszczególnych wsi bacząc, aby przy scaleniu tych wsi, z gruntów parcelowanych i wiejskich, można było stworzyć jeden obszar scalenia, wystrzegając się tworzenia szachownicy parcel dodatkowych i samodzielnych, oraz szachowicy dodatkowych parcel kilku wsi. Bardzo często obecnie projekty parcelacyjne pod tym względem szwankują i Okręgowy Urząd Ziemski zmuszony jest je odrzucać całkowicie lub częściowo Przy upełnorolnieniu należy kierować się też § 5 instrukcji. Przy upełnorolnieniu małorolnych wsi komasującej się, grunta kupowane przez nich mogą być **wydzielone na wspólną własność,** ze wskazaniem udziału w idealnych częściach.

3) z pozostałego obszaru mogą być projektowane **samodzielne kolonje,** przyczem kolejność kupujących musi być zachowana według wskazań § 56 Ustawy z dnia 28. XII. 25 r. Na specjalną uwagę zasługuje sprawa tworzenia kolonji dla inwalidów i zasłużonych żołnierzy. Ta kategorja nabywców należy do tak zwanych „uprzywilejowanych" przy parcelacji, którym Państwo musi przyjść z pomocą finansową, gdyż zasługują na poparcie ze względów patrjotycznych.

Parcele tym nabywcom mogą być sprzedawane na warunkach służby dworskiej, gdyż Urzędy Ziemskie mogą im udzielać kredytu z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego do 100 proc. wartości działek. Nabywcy ci przy zgłoszeniu się o kupno działki winni być przedewszystkiem uwzględniani, a O. U. Z. będzie ściśle tego przestrzegał.

Bardzo ważną rzeczą przy projektowaniu parcelacji jest **rozplanowanie dróg,** szczególnie gdy kolonje wydzielone są w dwu lub więcej działkach, ze względu na różnorodność użytków. Drogi i rowy winny być tak projektowane, aby nabywca kolonji mógł dojeżdżać do poszczególnych części tej kolonji jak najbliższemi drogami. Operaty parcelacyjne pod tym względem bardzo często szwankują.

Konieczność wydzielania kolonji ponad 20 ha tj. t. zw. **ośrodków** na zasadzie art. 60 Ust. o wykonaniu reformy rolnej musi być bardzo szczegółowo uzasadniona i udokumentowana, aby Okręgowa Komisja Ziemska miała podstawę i materjał dla wydania odnośnej opinji.

Przygotowany projekt wraz z listą nabywców w 5 egzemplarzach i wszelkimi dokumentami w myśl § 515 i 516 instrukcji winien być złożony do Powiatowego Urzędu Ziemskiego, który wraz ze swą opinją przesyła go do Okręgowego Urzędu Ziemskiego celem wydania orzeczenia. O. U. Z. winien załatwić sprawę w przeciągu miesiąca, o ile wszystkie załączniki są złożone w należytym porządku. W przeciwnym razie O. U. Z. winien zwrócić się do prowadzącego parcelację o uzupełnienie operatu, a tem samem termin miesięczny z winy strony zainteresowanej nie może być dotrzymany. W razie orzeczenia odmownego winny być zaznaczone przyczyny odmownego załatwienia (§ 532).

Zdarza się, że osoby upoważnione do parcelacji zgłaszają projekt bez listy nabywców do akceptacji (§ 519). Wtedy, aby umożliwić Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu rozpatrzenie projektu, winien być załączony do akt bardzo ścisły opis takowego tj. wykazana klasa gruntu, oznaczone kolonje samodzielne i dodatkowe i dla jakiego rodzaju nabywców są one przeznaczone, oraz z jakich miejscowości, aby Okręgowy Urząd Ziemski mógł zupełnie dokładnie się orjentować jak projekt parcelacyjny został rozwiazany.

Bardzo często się zdarza, szczególniej przy parcelacji majątków o gorszej glebie, że zostają przedstawione Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu operaty i listy nabywców niekompletne, tj. nie wszystkie parcele zostały sprzedane, a petenci proszą w tych wypadkach o zatwierdzenie częściowej listy nabywców, przyrzekając na niesprzedane działki przedstawienie dodatkowych list nabywców.

Otóż Okręgowy Urząd Ziemski będzie uwzględniał tylko takie niekompletne operaty w wyjątkowych warunkach utrudnionej, a przez to przewlekłej sprzedaży parcel, przy następujących okolicznościach: **po**

pierwsze, że projekt parcelacyjny będzie całkowicie opracowany i przedstawiony do zatwierdzenia Okręgowemu Urzędowi Ziemskiemu, **po drugie,** że przynajmniej 60—70 proc. działek w ścisłym kompleksie będzie sprzedana i przedstawiona do zatwierdzenia, **po trzecie,** że na pozostałe działki niesprzedane zostanie później przedstawiona lista nabywców jednorazowo do zatwierdzenia.

Co się tyczy **wypuszczenia w posiadanie nabytych kolonji,** to może ono w myśl art. 66 nastąpić dopiero po zatwierdzeniu i uprawomocnieniu się orzeczenia zatwierdzającego listę nabywców przez Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego. W razie niezastosowania się do powyższego przepisu zagrażają właścicielowi majątku reguły art. 63 i 3 ust. o wyk. ref. roln. W wyjątkowych wypadkach, gdy parcelacja się przewleka, a czas siewów lub sprzętu nadchodzi, należy zwrócić się do Okręgowego Urzędu Ziemskiego o wydanie zezwolenia na **dzierżawne wpuszczenie w posiadanie nowonabywców.** Takie zezwolenia (§ 512) będą przez O.U.Z. w wypadkach koniecznych wydawane lecz tylko dla tych kategoryj nabywców, którzy mają bezwzględne pierwszeństwo w nabyciu parcel danego majątku t. j. służby dworskiej i małorolnych z sąsiednich wsi.

Przy dokonywanej parcelacji należy bezwzględnie przestrzegać wszystkich warunków wskazanych w zezwoleniu, oraz tych zobowiązań, które poczynił petent w swem podaniu o zezwolenie na parcelację, a w pierwszym rzędzie winna być zachowana cena sprzedażna, która była wskazana w podaniu, a przez wydanie zezwolenia zaakceptowana przez Okręgowy Urząd Ziemski.

Bardzo często zdarza się, że sprzedający nie stosuje wskazanej w zezwoleniu parcelacyjnem ceny przy sprzedaży poszczególnych parcel, tłumacząc się, że cena ziemi poszła w górę, a tem samem był zmuszony cenę zmienić. Otóż Okręgowy Urząd Ziemski bezwzględnie stoi na tem stanowisku, że **bez wiedzy i zgody Urzędu ceny nie wolno zmieniać,** gdyż określona cena jest jednym z warunków wydanego zezwolenia.

W myśl art. 71 Ustawy a § 537 Instrukcji, Okręgowa Komisja Ziemska może przy zatwierdzaniu operatu parcelacyjnego **uznać cenę sprzedażną za spekulacyjnie wygórowaną,** szczególniej w tym wypadku, gdy właściciel samowolnie cenę podniesie. Rygor ten jednak jako życiowo niepraktyczny, bo spóźniony stosowany jest tylko w nadzwyczajnych wypadkach, zaś normalnie cena sprzedażna jest regulowana przez O. U. Z. już przy wydawaniu zezwolenia na parcelację. Mianowicie przy rozpatrywaniu odnośnego wniosku w razie uznania przez Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego podanej ceny za spekulacyjnie wygórowaną, sprawa będzie kierowana do Biura Okręgowej Komisji Ziemskiej w celu zasięgnięcia opinji Okręgowej Komisji Ziemskiej w myśl art. 12 ust. z 11.VIII 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacyj Urzędów i Komisyj Ziemskich.

Orzeczenie Prezesa O. U. Z. zatwierdzające projekt parcelacyjny i listę nabywców winno być **ogłoszone stronom** interesowanym przez miejscowy Urząd Gminny i wywieszone w miejscu widocznem przez 14 dni. Po tym terminie Urząd Gminy zawiadamia Okręgowy Urząd Ziemski o wykonaniu powyższego i w razie niezgłoszenia w tym terminie sprzeciwów, orzeczenie zaopatruje się w klauzulę prawomocności i wydaje osobie przeprowadzającej parcelację w celu wpuszczenia w posiadanie nowonabywców i zawarcia aktu notarjalnego kupna sprzedaży.

W razie **złożenia sprzeciwu** ze strony osób zainteresowanych Okręgowy Urząd Ziemski przesyła sprawę do decyzji Pana Ministra Reform Rolnych.

W 14-dniowym terminie od chwili wydania przez Prezesa Okręgowego Urzędu Ziemskiego orzeczenia zatwierdzającego projekt parcelacji w myśl art. 62 ust. o wyk. ref. roln. winien być wpłacony 1 procent od ceny sprzedażnej wykazanej w operacie parcelacyjnym tytułem **wpłaty na nadzór nad parcelacją** do Kasy Skarbowej na r-k Ministerstwa Reform Rolnych. W razie opóźnienia się z wpłaceniem należnej sumy dopłaca osoba prowadząca parcelację dodatkowo 2 procent miesięcznie od tej sumy tytułem kary za zwłokę.

Po otrzymaniu uprawomocnionego orzeczenia Prezesa O. U. Z. zatwierdzającego parcelacje, winni być nowonabywcy wpuszczeni w przeciągu miesiąca w posiadanie nabytych kolonji (§ 560) o czem Okręgowy Urząd Ziemski winien być zawiadomiony ze względu na art. 11 p. 3 Ustawy z dn. 28.XII.25 r. o wyk. reformy rolnej w związku z wykonaniem planu parcelacyjnego.

Ścisłe określenie obowiązków osób i instytucji upoważnionych zawiera § 568 instrukcji. Na tem zakończono wyjaśnienia dotyczące parcelacji w oświetleniu Instrukcji Parcelacyjnej.

Pozatem zostały zreferowane sposoby otrzymania **kredytów na kupno ziemi i inwestycje,** któremi dysponuje Okr. Urz. Ziemski, a mogą otrzymać nowonabywcy kolonji według Rozporz. Min. Ref. Roln. z dnia 23.XII.26 r. (Dz. U. R. R. № 7—1927 r. poz. 51) znowelizowanego Rozporz. z dnia 15.XI. 1927 r. (D. U. R. R. № 109 poz. 928) a mianowicie:

1) **Pożyczki gruntowe ulgowe;** treść podania § 7 i kolejność uprawnionych do otrzymania pożyczki § 4 powyższych przepisów.

2) **Pożyczki przejściowe** na zadatki i raty (dla służby rolnej w wyjątkowych warunkach) § 11—przyznaje Prezes O. U. Z. na lat 5.

3) Pożyczki* prześciowe przy scaleniu gruntów § 11 — a przyznaje Bank Rolny na wniosek Okręgowego Urzędu Ziemskiego — na lat 3.

4) Kredyt na zagospodarowanie — w wysokości do 4300 złotych.

W dyskusji nad wygłoszonym referatem poruszono następujące zagadnienia.

p. Wyszomirski poruszył sprawę **niedopuszczania nabywców w posiadanie** nabywanych przez nich działek gruntu **przed zatwierdzeniem parcelacji** przez władze Urzędów Ziemskich i twierdzi, że na tym tle będą wynikać spory między sprzedawcą i nabywcami, gdyż z jednej strony sprzedawca nie zgodzi się wpisać kandydata na listę nabywców, nie pobrawszy od niego poważniejszej sumy, z drugiej nabywca wpłaciwszy żądaną sumę zażąda od sprzedawcy wpuszczenia go na grunt. Uważa zatem za pożądane wprowadzenie nabywców w czasowe użytkowanie ziemi.

p. Lisowski poruszył **sprawę unormowania cen ziemi** stwierdzając, że ceny ziemi w Wojewódzkie Lubelskiem były zawsze wyższe od cen w innych dzielnicach Rzeczypospolitej.

Na zarzut ze strony Urzędów Ziemskich, że obecna cena ziemi w Lubelskim jest wygórowaną i przekracza ceny przedwojenne przytoczył cały szereg danych o cenach przedwojennych, opartych na danych

Związku Ziemian i cen osiągniętych przy sprzedaży gruntów od 1926 roku do chwili obecnej.

Ceny te wynoszą od 400 do 600 rs. za morgę w pow. Lubelskim, za grunt pszenno-buraczany, löss, czyli mamy ekwiwalent od 100 do 150 mt. żyta za morgę, tj. za hektar od 150 do 200 mt.

Cena ziemi od 1 stycznia 1926 roku do chwili obecnej wahała się na grunta podobnej klasy następująco:

w 1926 r. cena hektara gruntów ornych pszenno-buraczanych w pow. Lubelskim dochodzi od 2400 do 3200 zł. za hektar, cena zboża w międzyczasie wahała się między 12-20 zł. za metr, czyli cena hektara wynosiła ekwiwalent 150 mt. żyta. W 1927 r. ceny ziemi zaczęły się podnosić wzwyż 3300 zł. za hektar i doszła na jesieni 1927 r. do ceny 5400 zł. za hektar — przy wahaniu cen zboża od 30 — 40 zł. za metr., co wynosiło ekwiwalent 140 mt. żyta za hektar, czyli że fluktacja ceny ziemi nie przekroczyła granic fluktacji ceny za zboże, uzależniając się ściśle od cen zboża, jako miernika, który bezwzględnie miał dominujący wpływ na kształtowanie się cen za ziemię, bo wszelkie inne mierniki nie będą odpowiadały faktycznej wartości w kształtowaniu się cen, jak np. miernik walutowy tj. dolar.

Musimy zgodzić się z jednym, że dolar też od wojny uległ w pewnym stopniu dewaluacji tj. stracił po części nawet znacznie, bo około 100 proc. swojej siły nabywczej. Jako dowód mogę się powołać na fakt, że jeden metr żyta przed wojna kosztował 4 rs. —2 dol.,obecnie wynosi przeszło 4 dol., tj. o 100proc. więcej. Wobec tego mylne jest twierdzenie, że cena w dolarach przedwojennych może być wskaźnikiem dla ceny obecnej, gdyż przy utracie 100 proc. siły nabywczej dolara — zmusiłoby to właściciela gruntów, do wyzbywania się ziemi (realnej wartości) za pół ceny.

Niektórzy twierdzą, że powiększenie kredytów Państwowych — wpłynęło na podniesienie się cen, że nabywca uważa, że kredyt rządowy jest darowizną, a więc osiągniętej przy kupnie ziemi pożyczki nie dołącza do kalkulacji ceny za takową. Ze swej dwuletniej praktyki mogę z całą stanowczością twierdzić, że nabywców tak naiwnych — nie spotykamy, że doskonale są uświadomieni i poinformowani o skutkach zaciąganych zobowiązań.

Główne gros pożyczek Państwowego Banku Rolnego wynosi — tak samo jak wynosiło i w latach ubiegłych nie więcej 30 proc. ceny sprzedażnej ziemi. Ulgowe kredyty dla małorolnych i służby folwarcznej absolutnie nie mają wpływu, gdyż ceny kalkulują się podług cen rynkowych, które ustala wyłącznie typ nabywcy bezrolnego i dążącego do nabycia gruntu, samodzielnej kolonji i licząc najwięcej na swoje siły finansowe, taki nabywca jeśli się zdecyduje na kupno gruntu przy obecnej cenie nie liczy na żadne większe kredyty państwowe. Przy tem musimy się liczyć z faktem, że na wprost cen wpływa też stopniowe zmniejszanie się podaży ziemi, a zwiększania popytu wobec gwałtownego tempa parcelacji w latach ubiegłych obecnie podaż się zmniejsza w stosunku do kurczenia się większej własności ziemskiej. Regulacja cen przez Urzędy i nacisk zbyt duży na zmniejszenie takowych może nietylko wpłynąć ujemnie na rozwój parcelacji i przy niej przeprowadzanej akcji upełnorolnienia, ale wprost może zdemoralizować nabywców, którzy każdą cenę zaprojektowaną przez sprzedawców będą kwestjonować, zaskarżać do Urzędów Ziemskich i tym bardzo utrudniać i wstrzymywać cały przebieg parcelacji. Uznając za wskazane przeciwdziałanie zbyt wygórowanym żądaniom sprzedawców ziemi, uważam za jedynie możliwe wyjście — kalkulowanie ceny na zasadzie cen przedwojennych z uwzględnieniem spadku siły nabywczej gotówki i cen zboża, aby zapobiec dalszej inflacji cen z którą musimy się liczyć, a jednocześnie umożliwić dalszą parcelację.

P. Wąsowski podnosi, że jedną z przyczyn częstszych kolizyj między upoważnionymi parcelantami, a Urzędami Ziemskimi, jest nieznajomość treści zarządzeń wewnętrznych, jakie otrzymują władze ziemskie w postaci okólników i instrukcyj Ministerstwa Reform Rolnych przeznaczonych wyłącznie do wiadomości i stosowania przez Urzędy. Wobec tego pożądanem byłoby ujawnienie na zewnątrz tych dyrektyw. Drugą przyczyną, wpływającą na ten stan rzeczy była i jest **niejasność redakcji obowiązujących przepisów**—jako przykład można wskazać sprawę czeladzi dworskiej; jak traktować tę część służby dworskiej—przepisy nie określają. W jednym majątku czeladź otrzymuje pół ordynarji — w drugim nic.

Co do cen ziemi żądanie Urzędu dostosowania tej ceny do wartości ziemi w tranzakcjach przedwojennych jest słuszne o tyle, o ile uwzględniona zostanie pewna podwyżka, z racji obniżenia wartości pieniądza.

W zakończeniu p. Wąsowski zapytuje, czy posiadacz karłowatego gospodarstwa sprzedając swe gospodarstwo na upełnorolnienie sąsiada może korzystać przy nabywaniu działki samodzielnej w innej miejscowości z państwowej pomocy kredytowej.

P. Nowicki prosi o wyjaśnienie w sprawie oczyszczenia z długów hipotek, przy przenoszeniu tytułu własności, przyczem zaznacza, że właściciele parcelowanych majątków nieraz obciążają hipoteki już w trakcie rozpoczętej parcelacji nowymi ciężarami. Praca osoby upoważnionej w takich warunkach staje się b. utrudniona, a autorytet może być poderwany.

Inż. K. Sawicki analizuje sprawę cen ziemi i warunków wpływających na zwyżkę tych cen. Cena rynkowa ziemi uzależniona jest przedewszystkiem od wzajemnego ukształtowania się podaży i popytu oraz od wysokości t. zw. renty gruntowej.

Na terenie Województwa Lubelskiego popyt na ziemię znacznie przewyższa podaż. Fakt zwiększają, cego się popytu na ziemię, tłumaczy się, (oprócz wysokiego naturalnego przyrostu ludności wiejskiej)- znacznym polepszeniem się dobrobytu mas chłopskich, co jest zjawiskiem bardzo dodatniem.

Renta gruntowa, wskutek urodzajności gleby większości terenów woj. Lubelskiego i wysokich obecnie cen na ziemiopłody—jest tu wyższa niż w innych częściach kraju.

Powyższe okoliczności niewątpliwie wpływają na znaczną zwyżkę cen na ziemię.

Pozatem jeszcze znaczny wpływ na zwyżkę cen ma możność uzyskania przez nabywców wysokich kredytów w L|Z Państwowego Banku Rolnego i z t. zw. Funduszu kredytu ulgowego i zapomóg.

Kto podbija cenę ziemi przy parcelacji: właściciel, pośrednik, czy nabywca?

W konkluzji rozważań dojść należy do wniosku, że sami nabywcy wpływają na zwyżkę cen. Chłop lubelski trzyma się ojcowizny, a zmuszony do sprzedaży własnego gruntu, śrubuje cenę, otrzymawszy zaś

cenę wysoką, staje się regulatorem cen dla innych tranzakcji. Praktykowana szeroko odsprzedaż gruntu nabytego z prywatnej parcelacji, (po cenach daleko wyższych niż przy kupnie), również znacznie wpływa na zwyżkę cen.

Presja ze strony Urzędów, wywierana dla zwalczania spekulacji może wywołać jako reakcję, obejście przepisów i **ukrywanie rzeczywistych cen.** Dopóki cały obrót ziemią (tak większej jak i małej własności) nie zostanie poddany reglamentacji — zniżki cen nie będzie można skutecznie przeprowadzić w drodze zarządzeń administracyjnych.

W dalszym ciągu poruszył inż. Sawicki sprawę służby rolnej, zapytując kogo rozumieć pod określeniem „stałej służby rolnej" (ordynarjusze, komornicy, czeladź, plantjerzy i t. p.), bowiem przepisy sprawy tej należycie nie wyjaśniły.

P. Czarnocki porusza sprawę uzupełnienia karłowatych gospodarstw i jednocześnie zapytuje kogo należy uważać za karłowatego gospodarza. Zaświadczenia Urzędów Gminy, które w tym wypadku stanowią punkt wyjścia — są nieraz b. niedokładne, wykazy gospodarstw robione niedbale z licznemi opuszczeniami. Jak postąpić, gdy kilka osób współspadkobierców z jednej osady żąda uzupełnienia swych gospodarstw.

W tym wypadku, kiedy nabywa grunt przeznaczony na uzupełnienie niepodzielnego gospodarstwa jeden ze spadkokierców (współwłaścicieli) na swoje imię, tworzy często nowe karłowate gospodarstwo.

Staje się aktualną i potrzebną **ustawa określająca minimum posiadania.**

Naczelnik Włoczewski wyjaśnia na powyższe pytanie p. Czarnockiego, że Okręgowy Urząd Ziemski uwzględnia jedynie **faktycznie istniejące samoistne karłowate gospodarstwa,** gdzie uprawa roli jest jedynym i rzeczywistym warsztatem pracy posiadacza. Przytem należy mieć na uwadze, że do norm posiadanych przez karłowate gospodarstwo nie wlicza się dróg i lasów, a jedynie użytki rolne.

p. Lisowski prosi o wydanie zarządzeń za pośrednictwem Urzędu Wojewódzkiego—Urzędom Gminnym, by wydawanie zaświadczenia przez te Urzędy były zgodne z rzeczywistością, znane są bowiem fakty, że dane przytoczone w jednem zaświadczeniu — absolutnie nie zgadzały się z danemi w drugiem.

Obecny na konferencji Naczelnik Wydziału Administracyjnego Urzędu Wojewódzkiego p. Dr. Grużewski przyrzekł wydać odpowiednie w tym względzie zarządzenia.

W przemówieniu końcowem **Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego** jeszcze raz podkreśla, że parcelacja musi być prowadzona wyłącznie pod kątem uzupełnienia karłowatych gospodarstw (jako parcele dodatkowe) i zabezpieczenia służby dworskiej (parcele samodzielne). Za służbę dworską uważać należy zgodnie z art. 44 i 45 Ustawy o wykonaniu reformy rolnej robotników rolnych, objętych umową zbiorową korzystających ze świadczeń tudzież z mieszkania w budynkach dworskich.

Rozpatrując sprawę zabezpieczenia służby rolnej przy parcelacji w 99 proc. wypadków widzimy, że właściciele nieruchomości ziemskich sprzedają ziemię służbie niechętnie dopiero pod naciskiem Urzędów Ziemskich, — i jakby robiąc tej służbie łaskę.

Pamiętać należy, że służba jest takim samym nabywcą jak i inne kategorje, a mając możność korzystania z kredytów państwowych—płaci gotówką.

Skłanianie zaś służby do brania odszkodowania w gotówce za redukcję to jest pozbawienie warsztatu pracy na roli i zrzeczenie się działek ziemi jest niepożądane z punktu widzenia społecznego i państwowego, pomnaża bowiem rzesze bezrobotnych.

Po uwzględnieniu przy parcelacji wymienionych dwu kategorji nabywców i ustaleniu, że najbliższe i dalsze okolice parcelowanego objektu są już nasycone ziemią — uwzględnieni być mają: inwalidzi i odznaczeni żołnierze, oraz wychowańcy szkół rolniczych, rola tych ostatnich na wsi jako pionierów nowoczesnego systemu gospodarczego jest bardzo dodatnia.

Dalsza parcelacja winna dotyczyć upełnorolnienia karłowatych gospodarstw na terenie sąsiadujących powiatów, przyczem reflektant na nabycie ziemi musi wykazać się. zaświadczeniem Komisarza Ziemskiego, że posiadane karłowate gospodarstwo sprzedał innemu karłowatemu.

Upoważnieni parcelanci winni pamiętać, że traktowanie interesantów winno być równe i taktowne. Zgłoszenia na nabycie ziemi winny być przyjmowane w każdym czasie, bo tylko to powstrzyma skargi, jakie niestety dochodziły do Urzędów na czynności osób upoważnionych.

Co do wpuszczania w posiadanie kolonji na prawach dzierżawy, za zgodą Okręgowego Urzędu Ziemskiego, to w stosunku do służby dworskiej Okręgowy Urząd Ziemski zastrzeżeń nie będzie robił — do pozostałych zaś kategorji nabywców — Okręgowy Urząd Ziemski wyjątkowo tylko zezwoli w razie bezwzględnej konieczności.

Co do ustalenia wysokości dopuszczalnych cen na ziemię — Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego zastrzega się, że sprawy bez porozumienia z Ministerstwem Reform Rolnych nie będzie decydować.

Parcelanci ze swej strony winni wpływać na właścicieli parcelowanych lub mających się parcelować objektów, by ceny były umiarkowane.

Kończąc przemówienie Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego zaznacza, że tylko w atmosferze wzajemnego zaufania p. p. upoważnionych do Urzędu i odwrotnie praca może iść sprawnie

Urzędy ze swej strony zawsze okażą Panom jaknajdalej idące ułatwienia i pomoc.

Na tem konferencję o godzinie 14.30 zakończono.

Redakcję zakończono dnia 16 sierpnia 1928 r.

Drukarnia „Przełom" Lublin, Kościuszki Nr. 2.